ଛାୟା ଓ କାୟା

ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିର ଅବଦାନ—ନ ୨୧

ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର ମଣି ଦାସ

16 MAR

ପ୍ରକାଶକ *

ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିର—କଟକ—୨

ଛାୟା ଓ କାୟା

ଲେଖକ—ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସ,

ପ୍ରକାଶକ—ଶ୍ରୀ ଉମାଚରଣ ଦାସ

ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିର

ଦେଉଳସାହି କଟକ—୧

ଛପା—ପ୍ରଗତି ପ୍ରେସ

କଟକ—୨

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ—୧୦୦୦

ଅଗଷ୍ଟ—୧୯୫୬

ମୂଲ୍ୟ—ଟ୧୴୵

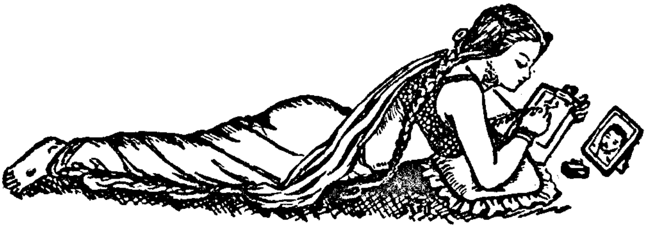

ଶ୍ରୀ ______________________________

______________________ ଅର୍ପଣ କଲି ।

ସତୀଚଉଁରା ଶ୍ମଶାନ ଘାଟ…… ।

ଦିନର ଆଲୁଅ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଲିଭି ଲିଭି ଆସୁଥିଲା । କେଉଁ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସର ଆଗମନର ବାର୍ତ୍ତା ପାଇଲା ପରି ମଣିଷଠାରୁ ପକ୍ଷୀଯାଏ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ନିଜ ନିଜର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳକୁ ଫେରି ଯାଉଥିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଓ ମଦନବାବୁ ଶ୍ମଶାନଘାଟର ଅଳ୍ପଦୂରରେ କାଠଯୋଡ଼ିର ଏକ ବାଲୁକାପିଣ୍ଡି ଉପରେ ବସି ଏଣୁ ତେଣୁ ଅଜସ୍ର ଗପସପରେ ବିଭୋର । କିଛିଦୂର ଛାଡ଼ି ଏକ ସାହାଡ଼ାବୁଦା ପାଖରେ ଚିତାଟାଏ ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଜଳୁଛି । ଅଳ୍ପସମୟ ଆଗରୁ ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଆତ୍ମୀୟ-ସ୍ୱଜନ ନୟନରୁ ଶେଷ ଅଶ୍ରୁ ଢାଳି ସେଠୁ ବିଦାୟ ନେଇଛନ୍ତି । ଚିତାକୁ ଟିକିଏ ଛାଡ଼ି ପଡିଛି—କେଇଟା ମାଟି ହାଣ୍ଡି, କୋଦାଳେଇ ବାଉଁଶ; ନୂଆ ମସିଣା ଖଣ୍ଡେ । ତା' ଉପରେ କି ଗୁପ୍ତକଥାର ଉନଖୀ ଭଳିପରି କାଉ ଦି'ଟା ଉଡ଼ି-ବସି ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଉଛନ୍ତି…… ।

କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭିତରେ ମଦନବାବୁ ବଡ ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ବେଳେ ବେଳେ ଏ ଦୁନିଆ କଥା ଭାବିଲେ—ମୋର ମୋଟେ ସଂସାରରେ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ନାହିଁ…… ।

ମଦନବାବୁଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବିଦ୍ରୂପରେ ହୋ ହୋ ହସି କହିଲେ—ମୁଁ ଦେଖୁଛି ମଦନ, ତୋର ଆଜିକାଲି ମନରେ ବଡ ବୈରାଗ୍ୟ ଆସି ଗଲାଣି । ମୁଁ ଭାବୁଛି, ବୁଦ୍ଧଦେବ ଯେପରି ସୁନ୍ଦରୀ ତରୁଣୀ ଭାର୍ଯ୍ୟା, ଶିଶୁ ପୁତ୍ରକୁ ଛାଡି ନିର୍ଜନ ନିଶାରାତରେ

ରାଜମହଲ ତ୍ୟାଗ କରି ବୈରାଗୀ ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ; ତୁ ବୋଧ-ହୁଏ ସେହିପରି ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ବସାକୁ ନ ଫେରି ଏଇଠୁ କାଠଯୋଡ଼ି ବାଲି ଝଟି ସେଇଆଡ଼େ ବୈରାଗୀ ହୋଇ ଚାଲିଯିବୁ ।

ମଦନବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ କଥାରେ କୌଣସି ଟିପଣି ନ ଦେଇ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ—"ତୁ ଭାବ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ, ଏ ଦୁନିଆରେ ଆଉ କେଉଁ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଅଛି ! ଏଇ ଯେଉଁ ଚିତାଟି ଧକ୍ ଧକ୍ ହୋଇ ଜଳୁଛି; ତାର ଆତ୍ମୀୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ତ ଜଣାଗଲା—ମୃତ ଆତ୍ମାଟି ଜଣେ ଯୁବତୀ । ପ୍ରସବ ନ କରି ପାରି ଦୁନିଆରୁ ବିଦାୟ ନେଇଛି । ସତ କହିଲ୍ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ମାସକ ଆଗରୁ, ଏପରିକି ଦିନକ ଆଗରୁ ସେ ଯୁବତୀଟି କ'ଣ ଭାବିଥିଲା, ତାର ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ସ୍ୱାମୀ, ବାପ ମାଆଙ୍କର ସ୍ନେହ ମମତା ତୁଟାଇ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ସେ ଆଖି ବୁଜିବ ! ହୁଏତ କେଇଦିନ ଆଗରୁ ଏକ ଚାନ୍ଦନୀ ରାତିରେ ଯୁବତୀଟି ତା'ର ସ୍ୱାମୀ ଆଗରେ ଭଲପାଇବାର ନିଦର୍ଶନ ମଣିମୁକ୍ତା ଜଡ଼ିତ ଏକ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣସ୍ତମ୍ଭ ଭଳି ଏକ ନବ ଅତିଥିକୁ ଗର୍ଭରେ ଧରି ମନର ଉଚ୍ଛୁଳା ଆନନ୍ଦରେ ସୋହାଗୀ ହୋଇ କଥା ଛଳରେ କେତେ ସୁନେଲି କଳ୍ପନା କରିଥିବ ।···ଆଉ ତାର ଯୁବକ ସ୍ୱାମୀ, ହସି ହସି, ଆନନ୍ଦରେ ଉଛୁଳି ପଡୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀର ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟିକୁ ଚାହିଁ କହିଁଅଳା ଗଳାରେ ପଚାରିଥିବ—"ଆଚ୍ଛା କହିଲ, ତମର ପୁଅ କି ଝିଅ ହେଲେ କି ନାଁ ଦେବ ?" ସ୍ୱାମୀ ଠାରୁ ଏ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଲାଜ ଆଉ ଆନନ୍ଦରେ ଯୁବତୀଟିର ଅନ୍ତରରେ ଫୁଟି ଉଠିଥିବ ଅଜସ୍ର ଖଇବାଣ ! ତାରି ସେହି ସୁନେଲି କଳ୍ପନା କାହିଁ ଆଜି···।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ଏତେ କଥାରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଟିକିଏ ମାତ୍ର ବିଚଳିତ ନ ହୋଇ କହିଲେ—"ଏ କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ

ମଦନ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଯୁଗର ଏସବୁ ତ ନିତିଦିନିଆ ଘଟଣା । ମରିବାରେ ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ ସିନା, କିନ୍ତୁ ମାରିବାରେ କ'ଣ ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ ! ଶିକାରୀ ଯେତେବେଳେ ତାର ଶିକାରକୁ ମାରି ତଳେ ପକାଏ, ସେତେବେଳେ ତାର ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନ ସରେ । ମୋର ତ ଭଗ-ବାନଙ୍କ ଉପରେ କିମ୍ବା ପାପ-ପୁଣ୍ୟ ନେଇ ବିଶ୍ବାସ ନାହିଁ । ତଥାପି ତୋର ଧର୍ମ ବିଶ୍ବାସରେ ମୁଁ କହୁଛି—ଯଦି କିଏ ଏ ଜୀବ ଜଗତ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ, ତେବେ ସେ ତାର ଜୀବ ଜଗତକୁ ବେଳେ ବେଳେ ଧ୍ବଂସ କରିବାରେ ବେଶ ଆନନ୍ଦ ପାଉଥିବ ।

ମଦନବାବୁ ବ୍ୟଥାରେ ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ବାସ ପକାଇ କହିଲେ, ତା' ଠିକ୍ ନୁହେଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ !

କାଉ ଦି'ଟା କା କା ହୋଇ କେଉଁଆଡେ ଉଡ଼ିଗଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନର କଥାରେ ଗୁରୁତ୍ବ ନ ଦେଇ କହିଲେ, ଏ ସବୁ କଥାରେ ତୋ ମନକୁ ଏତେ ଗମ୍ଭୀରକୁ ନେବା ଅପେକ୍ଷା କାଲି ଗଲେ ପଅରଦିନ ଆମର ଯେଉଁ ଭୋଜି ହେବ—ତାର ତାଲିକା କରିଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ମଦନବାବୁ ବିସ୍ମିତ ହେଲପରି ପଚାରିଲେ—କେଉଁ ଭୋଜି ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ତୁ ଆଜି କାଲି ସବୁ କଥା ଭୁଲି ଯାଉଛୁ । ମୁଁ ପରି ସେ ଦିନ କହିଥିଲି, ମୁଁ ଯେଉଁ ଦିନ ଏକ ବଡ଼ ମକଦ୍ଦମାରେ ଲଢି ଯଶସ୍ବୀ ହେବି, ସେଦିନ ସେ'ମକଦ୍ଦମାରେ ଯାହା ଆୟ କରିଥିବି, ତା' ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ଭୋଜି ଦେଇ ଉଡ଼ାଇ ଦେବି । ତା' ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ଏକା ଥରକେ ଦୁଇ ହଜାର ଟଙ୍କା ପାଇଛି ।

ମଦନବାବୁ ଆଗ୍ରହରେ ପଚାରିଲେ କି ମକଦ୍ଦମା !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନିଜର ବାହାଦୁରୀ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଗର୍ବିତ ହୋଇ କହିଲେ—ଜଣେ ଧନୀ ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକର ଦଶ ବର୍ଷର ପୁଅକୁ ତାର ଭାଇ ବିରାଦର ସମ୍ପତ୍ତି ଲୋଭରେ କୌଶଳରେ ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଆଇନ ଫାଙ୍କରେ ପ୍ରମାଣ ଅଭାବରୁ ଆସାମୀମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଖଲାସ କରାଇ ପାରିଛି । ସେହିମାନଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇଛି ଦୁଇ ହଜାର ଟଙ୍କା ।

ମଦନବାବୁ, ନିଜର ସାଥି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ବାହାଦୂରୀରେ ଖୁସୀ ନ ହୋଇ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ—ତୁ ବଡ଼ ଭୁଲ କରିଛୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ । ପଇସାକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଠେଲି ଯଦି ସେହି ବିଧବାର ପକ୍ଷରେ ମକଦ୍ଦମା ଲଢି ନିଷ୍ଠୁର ଆସାମୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ କଠୋର ଶାସ୍ତି ଦିଆଇ ପାରିଥାନ୍ତୁ, ତାହାହେଲେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ମୁଁ ବଡ ଖୁସୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଆହା, ବିଚାରୀର ଏକ ମାତ୍ର ପୁଅକୁ ତା କୋଳରୁ ଛଡ଼ାଇ ଯେଉଁମାନେ ହତ୍ୟା କଲେ—ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପୁଣି ଦୟା···!

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ତୋ ମନ ଆଜି ବିଗିଡ଼ି ଯାଇଛି ମଦନ ! ଟଙ୍କା ପାଖରେ ଭଲ ମନ୍ଦ ବିଚାର କରି କି ଲାଭ ! ତୋ ଭଳି ଏ ସବୁ କଥାକୁ ଯିଏ ଭାବିବ, ତା ପକ୍ଷରେ ଏ ସଂସାର ଛାଡ଼ି କୌପୁନୀ ମାରି ବଣଜଙ୍ଗଲକୁ ଚାଲିଯିବାହିଁ ଉତ୍ତମ ପନ୍ଥା । ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଯିବ, ଏଥର ଫେରିବା ଚାଲ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କର ସୌଖୀନ ହାତଧରା ଛଡ଼ି ଖଣ୍ଡି ଧରି ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ । ମଦନ ବାବୁ ବି ଠିଆ ହେଲେ ।

ଆଗରେ ସାନ ବଡ଼ ହୋଇ ଅସଂଖ୍ୟ ସମାଧି ମନ୍ଦିର । ଦୁହେଁ ଆସୁ ଆସୁ ବାଁ ପାଖକୁ ଦେଖିଲେ ମାରବୁଲ ପଥରର ଗୋଟେ ସୁନ୍ଦର

ସମାଧି ମନ୍ଦରଟିଏ । ତା' ଦେହରେ ଆଟକୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖା ହୋଇଛି 'କୁମାରୀ ଶକୁନ୍ତଳା" । ବୟସ ସତର । ତା' ତଳକୁ ତାର ବାପ ମା'ଙ୍କର ଲିହ ଲିହୁରେ ଲେଖା ହୋଇଛି—"ମା ତୁ ଚାଲି ଯାଇଛୁ; ଏ ଆତ୍ମାକୁ ବି ନେଇ ଯାଇଛୁ ତୋ ସଙ୍ଗରେ । ସେ ପୁରରେ ତୁ ଶାନ୍ତିରେ ରହ ।"

ମଦନବାବୁ ସେ କେଇଟି ଧାଡ଼ି ପଢୁ ପଢୁ ତାଙ୍କ ଆଖି ଛଳଛଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମନରେ ବ୍ୟଥାର ଝଡ଼ । ଆହା, ଝିଅଟିର ମନର ସୁନେଲି ଆଶା ପୂରଣ ନ ହେଉଣୁ ଅସମୟରେ ଏ ମାଟି ସଙ୍ଗରେ ମିଶି ଯାଇଛି...... !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନିଜର ସାଥି ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ହସି ହସି କହିଲେ—ସମାଧିଟିକୁ ଦେଖି ମନରେ କଷ୍ଟ ହେଉଛି ନୁହେଁ ? କିଏ ଜାଣେ ଏ ଶକୁନ୍ତଳା ଯେ କେଉଁ ପ୍ରେମିକ ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରି ନଥିବେ । ତା'ପରେ ସମାଧିଟି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲା-ପରି କହିଲେ—"ଶୁଣ ଶକୁନ୍ତଳା ! ତମ ପାଇଁ ମୋ ସାଥି, ମନରେ ଭୀଷଣ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ତୁମକୁ ମୋର ଭୋଜକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରହିଲା; ଯିବ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଚାଲିଲେ ଆଗକୁ । ତା'ଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ମଦନବାବୁ । କେତେ ପାଦ ଚାଲିଲା ପରେ ପୁଣି ଏକ ସମାଧି । ସମାଧିଟି ଜଣେ ଓକିଲଙ୍କର । ନାଁ ରଜନୀକାନ୍ତ; ବୟସ ସଇଁତିରିଶ ।"

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଏକ ଖିଆଲରେ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ଏ ବି ଏକ ଯୁବକ ଓକିଲ । ଆମର ଭୋଜକୁ

ଅନେକ ଯୁବକ ଓକିଲ ବନ୍ଧୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇ ଆସିବେ । ଯା'ଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ କିମିତ ହୁଅନ୍ତା ମଦନ ?

ମଦନବାବୁ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲା ପରି କହିଲେ—ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଯେତେବେଳେ ଅଧଲାଏ ଯା'ଙ୍କ ପିଣ୍ଡ ଖର୍ଚ୍ଚ ନ ପଡୁଛି; ସେତେବେଳେ ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ କ୍ଷତି କ'ଣ । ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ ଯଦି ପଡ଼ନ୍ତା; ତାହାହେଲେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ବୋଧହୁଏ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ?

ଦୁଇବନ୍ଧୁ, ବନ୍ଧ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲେ । ବନ୍ଧ ଉପରୁ ତଳକୁ ନାଲି ସୁରକି ରାସ୍ତାଟିଏ ଗଡ଼ି ଆସିଛି । ଦୁହେଁ ଗଡ଼ି ଆସିଲେ ତଳକୁ । ଅଳ୍ପବାଟ ଯିବା ପରେ ବାଁ ପାଖକୁ ପଡ଼ୁଛି କେଉଁ ଦିନର ଅଧା ଖତରା ନରମୁଣ୍ଡ ଠାଏ । ପାଟିରୁ ଦାନ୍ତ କେଇଟା ଝଡ଼ି ଗଲେ ବି ଆଉ କେତୋଟା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ରହିଛି । ସତେଯେପରି ସେ ଜୀବନ୍ତ ମଣିଷକୁ ଉପହାସ କରି ହସୁଛି—"ମଣିଷର ଦିନେ ଶେଷ ପରିଣତି ଏଇଆ ହୁଏ । ରୂପ ଯୌବନ, ମାନ-ସମ୍ମାନ ସବୁ ଦିନେ ମାଟି ସଙ୍ଗରେ ମିଶିଯାଏ ।"

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭିତରେ ରହସ୍ୟ କରି ସେହି ମୁଣ୍ଡଟି ଆଡ଼କୁ ବାଡ଼ିରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି କହିଲେ—ତୁମକୁ ବି ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରହିଲା ମହାଶୟ !

× × ×

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଓ ମଦନର ସ୍କୁଲ ଜୀବନରୁ ଥିଲା ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଧନୀ ଘରର ପିଲା ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ମଦନକୁ ସେ କୌଣସି ଦିନ ଛୋଟ ଆଖିରେ ଦେଖି ନାହିଁ । କାଳକ୍ରମେ

ମଦନ ଡାକ୍ତର ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବାରିଷ୍ଟର ହେଲେ । କୌଣସି ଏକ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ନେଇ ଦୁହେଁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିବାହ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ଦୁହିଙ୍କର ବୟସ ସତେଇଶି, ଅଠେଇଶିରୁ ବେଶି ହେବ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଓକିଲାତି ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଜାକଜମକରେ ରହିଲେ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସର୍କାରୀ ଅଫିସରଙ୍କଠାରୁ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭକ୍ତି ସାଧାରଣ ହେବ ବୋଲି, ନିଜ ଘରୁ ପ୍ରଚୁର ଟଙ୍କା ଆଣି ଏକ ସୌଖୀନ ମଟର କିଣିଲେ ଏବଂ ମହାନଦୀ କୂଳରେ ଏକ ନୂଆ ଆଧୁନିକ ଧରଣରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଡାକବଙ୍ଗଳା ଭଡ଼ା ନେଲେ । ଡାକବଙ୍ଗଳା ସଜାସଜି, ବଙ୍ଗଳା ଆଗରେ ଫୁଲ ବଗିଚା ଇତ୍ୟାଦି କରିବାରେ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ ଗଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବଙ୍ଗଳାରେ ରହିବା କ୍ଷଣି, ମଦନକୁ ଡାକି କହିଲେ, ଏତେ ବଡ଼ ବିରାଟ ଡାକବଙ୍ଗଳାରେ ମୁଁ ଏକାକୀ ରହିଲେ ମୋଟେ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁ ଅଯଥାରେ ଅନ୍ୟ ଯାଗାରେ ଭଡ଼ାରେ ରହିବା ଅପେକ୍ଷା ଏଠାରେ ରହିଲେ ବଡ଼ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ମଦନବାବୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇ କହିଲେ—ମୋ, ତୋ ଭିତରେ କେତେ ତଫାତ୍ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ମୋର ସର୍କାରୀ ଚାକିରି । ତା' ଛଡ଼ା ମୋର କାମ ହେଉଛି, ରୋଗୀଙ୍କର ସେବା କରିବା । ସମୟ ଅସମୟରେ ଡାକରା ଆସିଲେ ମୋତେ ଯିବାକୁହିଁ ପଡ଼ିବ । ତା' ଛଡ଼ା ମୁଁ ଆଜି ଏଠି ଅଛି, କାଲି ହୁଏତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମଫସଲ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ବଦଳି ହୋଇଯିବି । କିନ୍ତୁ ତୋର ତ ଏସବୁ କାମ ନୁହେଁ ! ତୋର ସବୁବେଳେ ଧନୀ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ କାରବାର । କେବଳ ପଇସାବାଲା ଲୋକହିଁ ତୋତେ

କାମରେ ଲଗାଇ ପାରିବେ । ନଚେତ୍ ପ୍ରଚୁର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚକରି କାଏ ବାରିଷ୍ଟର ଦେଇ ମକଦ୍ଦମା ଲଢିବ । ତଥାପି ମୁଁ ଏଠି ଯେତେଦିନ ଅଛି ତୋର ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏଡ଼ ନ ପାରି ନିଶ୍ଚୟ ଏଠି ଆସି ରହିବ ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଏକାଠି ରହିବାରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ମାସ ବିତିଗଲାଣି । ଏଇ ସମୟ ଭିତରେ ଅବିବାହିତ ଧନୀ ବାରିଷ୍ଟର, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ନିଜର ଜାମାତା ରୂପେ ପାଇବାକୁ ଅନେକ ଆଧୁନିକ ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନଳରେ ପତଙ୍ଗ ପଡ଼ିଲାପରି ଲାଳାୟିତ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ନିଜର ଆଧୁନିକା କନ୍ୟାକୁ ଅପ୍ସରା ରୂପରେ ସଜାଇ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଦେଖାସାକ୍ଷାତ କରିବା ବାହାନାରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ପରିଚୟ କରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।...ତା'ପରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ଝିଅ ମଟର ନେଇ ଛୁଟିଛି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ନିକଟକୁ । ଏହାଛଡ଼ା, ଅନେକ ତରୁଣୀ ଅଧ୍ୟାପିକା, ତରୁଣୀ ଓକିଲ ଆପେ ଆପେ ତାଙ୍କୁ ପତିରୂପେ ପାଇବା ଆଶାରେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ରୂପ ଯୌବନ ସମ୍ଭାର ନେଇ ଧାଇଁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କୌଶଳରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ଏତେ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଖାଇଅଛନ୍ତି ଯେ, ଯିଏ ଥରୁଟିଏ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଛି—ତାଙ୍କର ମଧୁର ବ୍ୟବହାର ପାଇଛି, ସେ ମନରେ "ସୁନାର ତାଜମହଲ" ଗଢିଛି । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନିଶ୍ଚୟ ତାକୁ ଭଲ ପାଉଛନ୍ତି, ଏଇ ଆଶା ନେଇ ତା' ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସି ନାହିଁ । ବେଲାଭାଲ ଭଣ୍ଡି ପୁଣି ଦଉଡ଼ିଛି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ଦିନେ ଦିନେ ଜୋସ୍ନାରାତିରେ ଫୁଲବଗିଚା ଭିତରେ ଥିବା ଆରାମ ଚେୟାରରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଓ ମଦନବାବୁ ବସି ଗପସପ ହେଉଁ ହେଉଁ—ମଦନବାବୁ ଖୁସୀ ମନରେ କହନ୍ତି— ଜାଣିଲୁ

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ତୋ’ ଉପରେ ସବୁ ଗ୍ରହଙ୍କର ବି ଶୁଭ-ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ୁଛି । ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର ହେବା ତ ସାଧାରଣ କଥା । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ତରୁଣୀମାନଙ୍କର ରୂପ ଯୌବନ ଭୋଗ କରିବା ଦୂରରେ ଥାଉ, ସେ ମଧୁବୋଲା ଅଧରରୁ ପଦେ କଥା ଶୁଣିବା—କେତେ ଯୁବକଙ୍କର ଅଦମ୍ୟ ଚେଷ୍ଟାରେ ବି ସମ୍ଭବ ହେଉ ନାହିଁ—ସେହିମାନେ ତୋର ଚରଣ ତଳେ ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଅର୍ପଣ କରିଦେବାରେ ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ ମଣୁଛନ୍ତି । ଏହାଠାରୁ ତୋ’ ପକ୍ଷରେ ଆଉ ବଡ଼ କଥା କ’ଣ ! କିନ୍ତୁ...... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆକାଶ ଆଡ଼େ ମୁହଁ ସିଗାରେଟ୍ ଲଗାଉ ଲଗାଉ ଦୁଷ୍ଟାମୀ ହସ ହସି କହନ୍ତି—ପୁଣି କିନ୍ତୁ କ’ଣ ?

ମଦନବାବୁ ଖୋଲା ମନରେ ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତି—ଏ ‘କିନ୍ତୁର’ ମାନେ ଯାହା ପାଖରେ ହୁଏ ତ କିଛି ଅଛି, ତାହା ପାଖରେ ହୁଏ ତ ନାହିଁ । ତୁ କିଛି ଆଉ ତ ସବୁ ତରୁଣୀଙ୍କୁ ବିବାହ କରିବୁ ନାହିଁ ? ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଆଶା ଦୀପ ଜାଳି, ସଜ ଗୋଲାପରୁ ମଧୁ ଲୁଟି ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦ ପାଉଛୁ ସତ, କିନ୍ତୁ ତୁ ଜଣଙ୍କ କଥା ଭାବି ଦେଖ । ତୋ’ଠାରୁ ଜଣେ ହତାଶ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ପତି ଗ୍ରହଣ କରି, ଜୀବନର ଏକମାତ୍ର ଶୁଭଦିନ ମଧୁଶଯ୍ୟା ରାତିରେ କୁଳଦୀପ ଛୁଇଁ ସ୍ୱାମୀ ପାଖରେ ସେ ସତୀତ୍ୱର କି ନିଦର୍ଶନ ଦେଖାଇବ ? ଛଳନା କରିବା ଛଡ଼ା ତାର ଆଉ ଉପାୟ ନ ଥିବ । ସେତେବେଳେ ତୋ ପ୍ରତି ତାର ମନର ଭାବ ଯେ କ’ଣ ହେବ କଳ୍ପନା କରି ପାରୁଛୁ ତ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗୋଟାଏ ଖିଆଲ୍ ହସରେ ମଦନବାବୁଙ୍କ କଥାକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେଇ କହନ୍ତି—ତୋର ସେହି ମରହଟିଆ ଧାରଣା ଆଜି ବି

ଯାଇ ନାହିଁ ! ସେହି ପୋଥି ପୁରାଣ, ଧର୍ମ ଭିତରେ ତୋ ମନ ସବୁବେଳେ ଘୂରି ବୁଲୁଛି ! ଆରେ, ଆଜିକାଲି ବଡ଼ ଘରର ବାସ୍ର-ଘରରେ ସେ ପୁରୁଣାକାଳିଆ କୁଳଦୀପ ଆଉ ମଧୁଶଯ୍ୟା ଘରେ ଜଳୁ ନାହିଁ ! ଘରର ସାଜସଜ୍ଜା ଭିତରେ ନେଳିଆ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ ଖଞ୍ଜା ହୋଇଛି । ସବୁ ସେଠି ଧଳିବ ରଙ୍ଗିନୀ । ତେଣୁ 'କୁଳଦୀପ' ଆଜି-କାଲି ଛୁଇଁବାକୁ କାହାର କି ପଡୁ ନାହିଁ ।

ମଦନବାବୁ ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି କହନ୍ତି—କିନ୍ତୁ ମନ ଭିତ-ରଟାତ ରଙ୍ଗିନୀ ହେବ ନାହିଁ । ନିଜର ଅନ୍ତର କ'ଣ ନିଜକୁ ଆଘାତ କରୁ ନ ଥିବ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଶେଷ ସିଗାରେଟ ଖଣ୍ଡିକ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ କହନ୍ତି—"ପୁରୁଷ ପକ୍ଷରେ ହେଉ ବା ଯୁବତୀ ପକ୍ଷରେ ହେଉ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଜୁଟିଲେ ଛାଡ଼ି-ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।"

ମଦନବାବୁ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେଇ କହିଲେ—"ସୁଯୋଗ ସୁବିଧା ଜୁଟିଲେ ପରଧନ ଅପହରଣ କରିବା ତ ବିବେକୀ ମଣିଷର କାମ ନୁହେଁ ।"

ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର, ଖଣ୍ଡେ ସାଥିଛଡ଼ା ବଉଦ ପଛରେ ଉଙ୍କି ମାରୁଥିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହାତ ଘଡ଼ିକୁ ଅନାଇଲେ ଦଶଟା ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ । ତା'ପରେ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଗୃହିଁ ଅଛାଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲେ, ଏସବୁ କଥା ଆଉଦିନେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାହା ହେଉଛି ହେଉ ଥାଉ । ଦୁହେଁ ଉଠିଗଲେ ଡ଼ାକବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ ।

ପୂଜାରୀ, ବାବୁମାନେ ଅସିଲେଣି ଜାଣି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଖାଦ୍ୟ ଆଣି ବାଢିଦେଲା । ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଗପସପ ହୋଇ ଖାଉ ଖାଉ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ—ପଅରଦିନ ଭୋଜି କରିବାକୁ ହେବ । କ'ଣ କ'ଣ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ହେବ ଆଜି ସଞ୍ଜବେଳାରେ ତାଲିକା କରିଦେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । କାଲି ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ଭିତରେ ବୋଧହୁଏ ସମୟ ମିଳିବ ନାହିଁ ।

ମଦନବାବୁ ଖୁସିମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଖାଇସାରି ପୁଣି ଏକ ବଡ଼ ଭୋଜିର ତାଲିକା କରିବାରେ ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦ ମିଳିବ । କିନ୍ତୁ ଆମର ଆନନ୍ଦ ଭିତରେ କେବଳ ଗହେଣ୍ଟା କୁକୁଡ଼ାଙ୍କର ଯାହା ପ୍ରାଣ ଯିବ । ସେମାନଙ୍କୁ ଦାଉଆ ଛୁରୀ ମୁହଁରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ, ତମର ଆଇନ ବହିରେ କ'ଣ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—"ମଣିଷର ଯେଉଁଠି ସ୍ୱାର୍ଥ, ପୁଣି ଜିଭ ଯାହା ଚାଖିବା ପାଇଁ ଲାଳାୟିତ, ସେଠି ପୁଣି ଆଇନ କରିବ କିଏ ।"

ମଦନବାବୁ ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ରହି କହିଲେ—ତାହାହେଲେ ମଣିଷ ଆଜିଯାଏ ବି ଠିକ ମଣିଷ ହୋଇ ନାହିଁ ; ଯେଉଁ ବଣୁଆକୁ ସେଇ ବଣୁଆ ଅଛି । ଯେଉଁ ଆଇନ, ସବୁ ଜୀବ ପ୍ରତି ସମାନ ନୁହେଁ, ସେ ପୁଣି କି ଆଇନ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚିତ୍ତରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ "ମଣିଷ ଆଇନ କରିଛି ତାର ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ନିରାପଦରେ ବଜାୟ ରଖିବା-ପାଇଁ ।"

ମଦନବାବୁ ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ ଲଗାଉ ଲଗାଉ କହିଲେ, "ମୁଁ ବି ତା ମାନୁଛି । ମଣିଷ ଅପେକ୍ଷା ବୁଦ୍ଧିମାନ ଜୀବ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଦୁନିଆରେ ସୃଷ୍ଟି ନ ହୋଇଛି; ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଆଇନ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ପାଇଁ ନିଷ୍ଠୁର ଜଟିଳରୁ ଜଟିଳତର ହେଉଥିବ ।"

ତା'ପରେ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଭୋଜନ ତାଲିକା କରିବାରେ ମନ ଦେଲେ ।

ଆଜି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଭୋଜି ଦିନ । ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର ଡ୍ରାଇଙ୍ଗରୁମଟି ସାଜସଜ୍ଜା ଓ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅରେ, ବିଧୁର ଯୁବତୀ ନିଜକୁ ଅପୂର୍ବ ବେଶରେ ସଜାଇ କାହାର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ଅନାଇ ରହିଲା ପରି ଝଲସି ଉଠିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଓ ମଦନବାବୁ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ଆସିବାର ସମୟ ହୋଇ ଯାଉଥିବାରୁ, ଅତିଥିମାନଙ୍କର ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଯେପରି ତ୍ରୁଟି ନ ଘଟେ, ସେଥିପାଇଁ ନିଜେ ଚାରିଆଡ଼ ତନଖି କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ଠିକ୍ ସାଢ଼େ ଆଠଟା ବାଜିବାର କେତେ ମିନିଟ୍ ପରେ ପରେ ବଙ୍ଗଳା ଆଗରେ ପ୍ରାୟ ପଚିଶଟି ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ମଟର; ଅନେକ ସାଇକେଲ ରିକ୍ସା ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କିଏ ନିଜର ନବ-ବିବାହିତ ସ୍ତ୍ରୀ, କିଏ ବା ନିଜର ଅବିବାହିତା ଆଧୁନିକା କନ୍ୟାକୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ବେଣୀହଲା, ଦୁଷ୍ଟାମୀରେ ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ ହସ, ସମସ୍ତଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ତରଙ୍ଗ ଉଠାଇ ବେଶି ଆନନ୍ଦ ଦେଉଥାଏ । କେତେକ ଫୁଲ ବଗିଚାରେ ଥିବା ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ଗପସପ ହେଉଥାନ୍ତି । କେତେକ ଯୁବକ, ଯୁବତୀ ରେଡ଼ିଓ ପାଖରେ ବସି ମଣିପୁରୀ ଗୀତ ଶୁଣିବାରେ ବିଭୋର । ଦାମିକା ସିଗାରେଟ୍ ଧୂଆଁରେ ଚାରିଆଡ଼ ମହକି ଉଠୁଥାଏ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ ଦରହାସ ବଦନରେ ଚାରିଆଡ଼େ ବୁଲି ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଜଣାଇ ଯାଉଥାନ୍ତି ।

ପୁଷ୍ପ, ଅଧରରେ ଲଜ୍ଜିମନଭୁଲା ହସ ଧରି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ କଣେଇ ଚାହିଁ ଗଦ୍ ଗଦ୍ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—"ଆପଣ ବି କେମିତି ହେଲେଣି··· । ଆଜି ଥାଉ ଏ ଦୁଷ୍ଟାମୀ କଥା । ଆପଣ ଆଗ ଖାଇ ବସନ୍ତୁ । ଏଗାରଟା ଯେ ବାଜିବ······ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଓ ମଦନବାବୁ ଦୁହେଁ ଖାଇ ବସିଲେ । ଦୁଇଟି ଗୁହରଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ପୁଷ୍ପ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଜିନିସ ଆଣି ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ପରଶି ଦେଲା ।

ଖିଆପିଆ ସରିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ ଗୋଟିଏ ସିଗାରେଟ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଆରାମ ଚେୟାରରେ ବସି ସିଗାରେଟ ଖାଉ ଖାଉ ସାମନା ଚେୟାରରେ ଦେବକନ୍ୟା ଭଳି ବସିଥିବା ପୁଷ୍ପ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ପ୍ରଥମେ ମଦନବାବୁ କହିଲେ—"କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଏତେବେଳ ଯାଏ ଏଠି ରହି ଆମର ଚର୍ଚ୍ଚା କରି ଥିବାରୁ ମୁଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି ।"

ମଦନବାବୁଙ୍କର ପାଟିରୁ କଥା ଶେଷ ନ ହେଉଣୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାବୁ ଆନନ୍ଦ ଆଗ୍ରହରେ କହିଲେ—କେବଳ ନୁହେଁ, ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କୁ ମୁଁ ଦୁଇଗୁଣ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି । ତା' ସଙ୍ଗରେ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ । ସେ ନିଜେ ଆଜି ଅକ୍ଲାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରି ନ ଥିଲେ ଏତେବଡ଼ କାମ କୌଣସିମତେ ଉଠି ନ ଥାନ୍ତା ।

ପୁଷ୍ପ ବି ମୁହଁରେ ରୁମାଲ ଦେଇ ମୁରକି ହସି କହିଲା, ମୋର ବି ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଶତ ଧନ୍ୟବାଦ ।

ମଦନବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ହାତରୁ ପରଷା ଖାଇ ପେଟ ମୋର ଭରପୁର ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏତେ

ଧନ୍ୟବାଦ ଆଉ ପେଟରେ ଧରିବ ନାହିଁ । ତା'ପରେ ଶେଷ ସିଗାରେଟ ଖଣ୍ଡିକ ଫୋପାଡି ଦେଇ ବଡ଼ ନରମ ଗଳାରେ କହିଲେ—'ଯଦି କେହି କିଛି ମନେ ନ କରନ୍ତି—ତାହାହେଲେ ମୁଁ ବିଶ୍ରାମ ନେବାକୁ ଅନ୍ୟ କୋଠରିକୁ ଯିବି...... ।

ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଦରହାସ ବଦନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୁଁ ବି ତ ବାହାରିଲି । ମୋର ଅନୁମତି କ'ଣ ଲୋଡ଼ା ? ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁଙ୍କଠାରୁ ଅନୁମତି ନିଅନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ଗୃଲ ଯାଉଁ ଯାଉଁ କହିଲେ—ହିଁ, ଆଉ କେଇଟା ଦିନ । ତା'ପରେ ସବୁ କଥାରେ ଆଗ ତମର ଠାରୁ ଅନୁମତି ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ପୁଷ୍ପ, ହସ ହସ ହୋଇ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଉତ୍ତର ଦେଲା, ଆପଣ ବି ବଡ ଦୁଷ୍ଟ ହେଲେଣି ମଦନବାବୁ !

[କୁମାରୀ ପୁଷ୍ପ ହେଉଛନ୍ତି, କଟକର ନାମଜାଦା ଆଡଭୋକେଟ ବ୍ରିଟିଶ ଅମଳର ରାଏବାହାଦୁର ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସ୍ନେହର ମଧ୍ୟମା କନ୍ୟା । ପୁଷ୍ପ ପିଲାଟି ଦିନରୁ ପିତା ମାତାଙ୍କର ସ୍ନେହରେ ଅଲଅଲ ରାଜକେମା ପରି ବଢି ଆସିଛି । ପୁଷ୍ପ ରୂପରେ ଯେପରି, ସେହିପରି ନୃତ୍ୟ ଏବଂ ସଙ୍ଗୀତରେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ଅନେକ ପ୍ରଶଂସାପତ୍ର ଓ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପଦକ ପାଇଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଯଦି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେଉଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ପୁଷ୍ପ ଯେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁନ୍ଦରୀ ବୋଲି ଶ୍ରେଷ୍ଠସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରନ୍ତା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଗୋପାଳବାବୁଙ୍କର ଇଚ୍ଛା, ବାରିଷ୍ଟର

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ସହିତ ପୁଷ୍ପର ବିବାହ ହେଉ । ସେଥିଯୋଗୁ ପୁଷ୍ପ ଅବାଧରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ସହିତ ମିଳାମିଶା କରିବାରେ ସେ ଟିକିଏ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରୁ ନ ଥିଲେ ବରଂ ସେ ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ।]

ମଦନବାବୁ ଶୋଇବାକୁ ଚାଲିଗଲା ପରେ, ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କିଛି ସମୟ ଖୁସି ଗପସପ ହେଲେ । ତା'ପରେ ପୁଷ୍ପ ନିଜର ହାତ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ କହି ଉଠିଲା—ଏଥର ମୋତେ ବିଦାୟ ଦିଅନ୍ତୁ; ବାରଟା ଯେ ବାଜିବଣି! ବୋଉ ଚେଣେ ମୋ ଲାଗି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବଣି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବଡ ଦୁଃଖିତ ହୋଇ କହିଲେ—ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମକୁ ଏଠି ଅଟକାଇବାର ମୋର କୌଣସି ଅଧିକାର ନାହିଁ । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବିଦାୟ ଦେବା ସିନା··· !

ପୁଷ୍ପ ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି, ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ଏ ବଙ୍ଗଳାର ମାଟି ଗୋଡ଼ି ପ୍ରତିବି ମୋର ସ୍ନେହ ମମତା ପୁରି ରହିଛି··· ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ, ଏକ ଗଦି ଚେୟାରରେ ଢଳାଇ ପଡ଼ିଥିବା ରେଣୁକୁ ଉଠାଇ ଆଣିଲେ । ପୁଷ୍ପ ଚାଲିଲା ମଟର ପାଖକୁ ଆଗେ ଆଗେ ।

ପୁଷ୍ପ, ରେଣୁକୁ ମଟରର ପଛପାଖରେ ବସାଇ, ନିଜେ ମଟର ଷ୍ଟାର୍ଟ କଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମଟର ଦରଜା ବନ୍ଦ କରି ଦେଇ କହିଲେ, ଯାଅ ମୋର ସ୍ନେହର ପୁଷ୍ପ, ରାତିଟି ତୁମର ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ କଟୁ ।

ପୁଷ୍ପ, ମଟର ଚଳାଉ ଚଳାଉ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲା—ନମସ୍କାର !

ତା'ପରେ ମଟର ତୋଫା ଆଲୁଅ ଆଗକୁ ପକାଇ ଫାଟକ ଦେଇ ଖୁବ ତୀବ୍ର ଗତିରେ ବଡ ରାସ୍ତାକୁ ବାହାରି ଗଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଫେରି ଆସିଲେ ନିଜର ଟେବୁଲ ପାଖକୁ । ଟେବୁଲ ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହିଁଲେ, ବାରଟା ବାଜି ପନ୍ଦର ମିନିଟ ହୋଇଛି । ସେଦିନର ଖବର କାଗଜ ଗୁଡ଼ା ଦେଖି ନ ଥିବାରୁ, ଟିକିଏ ଆଖି ପକାଇଦେବା ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଦୈନିକ ପତ୍ରିକା ମେଲାଇ ଧରିଲେ ।

ଠିକା ପୁଝାରୀ, ଚାକର ଅନେକ ଆଗରୁ ବିଦାୟ ହୋଇ ଯାଇ ଥିଲେ । ବାକୀ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ନିଜର ପୁଝାରୀଟି ଦିନ ତମାମ ଖଟି ଖଟି, ଖାଇଦେଇ ଏଣି ତା' ଶୋଇବା କୋଠରିଟିରେ ପଡ଼ି ଗଲାଣି । ବାକୀ ଅଧବୁଢ଼ା ଚାକର ଅଗାଧୁ ବଡ଼ ଆସକତ ବୋଧକଲେ ବି ବାବୁ ଶୋଇବାକୁ ଯାଇ ନ ଥିବାରୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସମସ୍ତ କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ଅଫିସଘର ଭିତରପଟେ ଏକ ଅଡୁଆଲରେ ବସି ଢୁଲାଉଛି ।

ରାତି ସାଢେ ବାର । ଚାରିଆଡ଼ ନିର୍ଜନ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁବି ଢୁଲାଇବା ଅବସ୍ଥାରେ କାଗଜ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲାଇ ନେଉଛନ୍ତି । ଟେବୁଲ ଘଡ଼ିର ସେକେଣ୍ଡ କଣ୍ଟା ଟିକ୍ ଟିକ୍ ହୋଇ ଚାଲିଛି ଆଗକୁ । ମହାନଦୀର ପଠା ଭିତରୁ ଶୁଭୁଛି ବିଲୁଆ ଗୁଡାଙ୍କର ହୁକେ ହୁକେ ହୋ ଶବ୍ଦ ।

ହଠାତ୍ ସଦର ଘର ଦରଜାରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଖଟ୍ ଖଟ୍ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଦୁ' ତିନି ଥର ଖଟ୍ ଖଟ୍ ଶବ୍ଦ ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, କିଏ ?

ଭଦ୍ରସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଆସିଲା—ଫିଟାନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଛାତିରେ ଚମକ ଲାଗିଲା । କୌଣସି ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥି ପହଞ୍ଚିଲେ ନା କ'ଣ ! ମନେ ମନେ ବିରକ୍ତ ହେଲେ, ଯଦି କେହି ଏତେବେଳେ ଆସିଥାନ୍ତି ତାହାହେଲେ ନିହାତି ଅଭଦ୍ର କଥା । କାନ୍ଧ ଅଠା ଆଉ କାନ୍ଧ ପାଖାପାଖି ଗୋଟାଏ ।

ତା'ପରେ ଚାକରକୁ ଡାକ ଦେଲେ—ଅଗାଧୁ ? ଅଗାଧୁ ?

ଅଗାଧୁ ଢୋଳାଇବା ଅବସ୍ଥାରୁ ଚହଲି ଉଠି କହିଲା, ଯାଉଛି ଆଜ୍ଞା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ—ବାହାରେ କିଏ ଡାକୁଛନ୍ତି କବାଟ ଫିଟାଇ ଦେ ।

ଅଗାଧୁ ତର ତର ହୋଇ ଦରଜା ଫିଟାଇ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ଏତେ ରାତିରେ ବି ଆହୁରି ବାବୁମାନେ ଅଛନ୍ତି । ସବୁ ତ ସରିଲାଣି, ଖାଇବେ କ'ଣ ! ବଡ଼ ଭାବିଲେଣି ତା' ମନରେ ।

ଚାକରଟିକୁ ଦେଖି ଆସିଥିବା ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ—ବାବୁ ଅଛନ୍ତି ନା ଶୋଇବାକୁ ଗଲେଣି ?

ଅଗାଧୁ ନମସ୍କାର ହୋଇ କହିଲା—ବାବୁ ଶୋଇବାକୁ ଯାଇ ନାହାନ୍ତି ଆଉ ଟିକିଏ ପରେ ଯିବେ । ଅଫିସ ଘରେ ବସି ଖବର କାଗଜ ପଢୁଛନ୍ତି । ଡାକ ଦେଉଛି ଆଜ୍ଞା ! ଅଗାଧୁ ତର ତର ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଗାଧୁକୁ ବଡ଼ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହେଲପରି ଦେଖି ପଗ୍ଚରିଲେ—କିଏ ଡାକୁଛନ୍ତି ?

ଅଗାଧୁ ବଡ଼ ବିଚଳିତ ହେଲପରି କହିଲା—କ'ଣ କହିବି ଆଜ୍ଞା ? ସବୁତ ଶେଷ ହୋଇଛି ! ଗ୍ଚରିଜଣ ଆସିଛନ୍ତି । ଜଣେ ବଡ଼-ବାବୁ, ଦି'ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ । ଆଉ ଜଣେ କିଏ ସାଧାରଣ ଲୋକଭଳି ଦିଶୁଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବି ବଡ଼ ବିଚଳିତ ହୋଇ, ଭଦ୍ରତା ଖାତିରରେ ପାଛୋଟି ଆଣିବା ପାଇଁ ଦରଜା ପାଖକୁ ଉଠିଗଲେ ।

ବିଜୁଳି ଆଲୁଅରେ ଆଗନ୍ତୁକମାନଙ୍କର ଚେହେରା ପରିଷ୍କାର ଦିଶୁଥିଲା । ସବା ଆଗରେ ସାହେବ ପୋଷାକରେ ଥିବା ଯୁବକ ଜଣକ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି ଆଗ୍ରହ ଆନନ୍ଦରେ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ନମସ୍କାର ! ଆମର ଖୁବ ଡେରି ହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ ଆମେ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜିତ । ଆପଣ ସେଥିପାଇଁ କ୍ଷମା ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଯୁବତୀ ଦୁଇଜଣ ଏବଂ ପଛରେ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆସିଥିବା ସାଧାରଣ ଲୋକଟି ବି ତାକୁ ନମସ୍କାର ଜଣାଇଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖି, ମନେ ମନେ ଅନେକ ହେଜ ହେଲେ । କିଏ ଏମାନେ ! ଏମାନଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର କେବେ ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ ଥିଲା ପରି ତ ବୋଧ ହେଉ ନାହିଁ । ତଥାପି ଭଦ୍ରତା ଖାତିରରେ ଡାକିଲେ—ଆସନ୍ତୁ ଭିତରକୁ ଆପଣମାନେ ? ମୁଁ ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଗ୍ଚହିଁ ଗ୍ଚହିଁ···ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୋଇବାକୁ ଯାଉଥିଲି ।

ସାହେବୀ ପୋଷାକରେ ଥିବା ଭଦ୍ର ଯୁବକଟି ଭିତରକୁ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଟିକିଏ ଜୋରରେ ହସି କହିଲେ—'ଆମେ ଆପଣଙ୍କର ଏତେ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରି ଥିବାରୁ କ୍ଷମା କରିବେ । ଆମର ଅନ୍ୟଆଡେ ବିଶେଷ କାମ ଥିଲେ ବି ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ଲୋକ ଯେତେବେଳେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି ସେତେବେଳେ ନ ଆସିବାଟା ଅଭଦ୍ରାମୀ ହେବ ବୋଲି ବାଧ ହୋଇ ଚାଲି ଆସିଲୁ । ଆମର ଖିଆ ପିଆ ସରିଛି । ଆପଣ ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । କେବଳ ଟିକିଏ ଗପସପ ପରେ ଆମେ ଚାଲିଯିବୁ । ଆପଣ ବି ବଡ଼କ୍ଲାନ୍ତ ବୋଧ କରୁଥିବେ !…କିନ୍ତୁ ଆପଣ ବୋଧହୁଏ ଆମକୁ ଏତେବେଳ-ଯାଏ ଚିହ୍ନି ପାରି ନାହାନ୍ତି !

ଏକଥା କହୁ କହୁ ଆଗନ୍ତୁକ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଖଣ୍ଡେ ଗଦି ଚେୟାରରେ ବସି, ପଡିଲେ । ଯୁବତୀ ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଗଦି ଚେୟାରରେ ପାଖକୁପାଖ ହସ ହସ ହୋଇ ବସି ପଡି ଅଫିସଘର କାନ୍ଥରେ ଝୁଙ୍ଗା ହୋଇଥିବା ଫଟୋ ଗୁଡିକଆଡେ ଚାହିଁବାରେ ଲାଗିଲେ । ବାକୀ ସାଧାରଣ ଲୋକଟି କୌଣସି ଚୌକିରେ ନ ବସି, ତଳେ ବିଛା-ହୋଇଥିବା ରଙ୍ଗିନ ଗାଲିଚା ଉପରେ ବସି ପଡିଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଭଦ୍ରତା ଦେଖାଇ କହିଲେ—ଆହା ! ତଳେ ବସିଲେ କାହିଁକି, ଚୌକିରେ ବସନ୍ତୁ !

ତଳେ ବସିପଡୁଥିବା ଲୋକଟି ଉତ୍ତର ଦେଲା—କିଛି ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା, ଏଇ ତଳ ମୋର ଭଲ । ଚୌକିରେ ବସିବାପାଇଁ ମୁଁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ଆଜ୍ଞା ! ଚିରଦିନ ତ ତଳେ ବସି ଆସିଛି, ଆଜି କାହିଁକି ଚୌକିରେ ବସିବି । ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ଲୋକ ଯେତେବେଳେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି, ନ ଆସି ରହନ୍ତି କେମିତି ! ମୁଁ ଏ ନିମନ୍ତ୍ରଣକୁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ହଜୁର !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ଭଦ୍ରତାରେ ସାହେବୀ ପୋଷାକରେ ଥିବା ଯୁବକଙ୍କ ହାତକୁ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ, ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ସେଇ ତରୁଣୀ ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ତୁଳନା କରି ଚାହୁଁଥିଲେ । ଏତେ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ନେଇ ପୁଣି ମଣିଷ ଜନମ ହୁଅନ୍ତି··· ! ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯେତେ ତରୁଣୀ ଆସୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଏଇ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ପାଦତଳକୁ ବି ସରି ହେବେ ନାହିଁ ।···ଏସବୁ ଭାବନା ଭିତରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମନେ ମନେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ ହେଜି ହେଉଥିଲେ କିଏ ଏମାନେ ! କିଏ··· !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ହାବ-ଭାବ ଠଉରାଇ ଆଗନ୍ତୁକ ଭଦ୍ର ଯୁବକ କଣ ଭାବୁଥିଲା ପରି କହିଲେ—"ଆପଣ ପ୍ରକୃତରେ ଆମକୁ ଚିହ୍ନି ନ ପାରି ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି । ଆପଣଙ୍କୁ ଏତେ ସମୟ ଚିହ୍ନା ନ ଦେଇ ବିଚଳିତ କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଶୁଣନ୍ତୁ ମୋ ନାମ ରଜନୀକାନ୍ତ ଦାସ । ଏ ତରୁଣୀ ହେଉଛନ୍ତି କୁମାରୀ ଖଗୁନ୍ତଳା । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯେ ବସିଛନ୍ତି—ତାଙ୍କ ନାମ ରାଜରାଣୀ । ଆଉ ଏ ଯିଏ ତଳେ ବସିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ନାମ ହେଉଛି ହରି ମଲିକ । ରାଜରାଣୀଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆମ ତିନିଜଣଙ୍କୁ ଆପଣ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ସେ ଭଦ୍ର ମହିଳା ଆପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ମଦନବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ସେ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମୀୟ ଲୋକ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ଯୁବତୀ ଦୁଇଟିଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବାଁରେଇ ହୋଇ ଚାହିଁ ମନେ ମନେ ଆଖି ବୁଲଉଥିଲେ—'କାହିଁ, ଇମିତି ଲୋକ ତ ମୋର କେହି ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ ନାହିଁ ! ତେବେ କିଏ ଏମାନେ ! ମଦନବାବୁ ତାହାହେଲେ କ'ଣ ଏମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି !

ଅଞ୍ଜୁଳରେ ଥଳ ପାଇଲା ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ—'ମଦନବାବୁ ଖଟି ଖଟି ବଡ଼ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଉଠାଇ ଦେଉନ୍ତୁ ଛୁଟିନ୍ତୁ ।"

ରାଜରାଣୀ ଯାହାଙ୍କର ନାମ ସେ ବୀଣାଜଣା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ, ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ ! ସେମିତ କିଛି ମୋର କାମ ନାହିଁ ! ମୁଁ ଆଉଦିନେ ଆସିବି ଯେ । ସେ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ବିଶ୍ରାମ କରୁଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଉଠାନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ନିଜକୁ ରଜନୀକାନ୍ତ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଇଥିବା ବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ମନର ଭାବକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁ କରୁ କହିଲେ—ବାଃ, ଆପଣ ନିଜେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ବି ଚିହ୍ନି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ! ନିଜର ନାମ କହିଲେ ବି ହେଲା ନାହିଁ··· !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନିଜେ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜିତ ବୋଧକରି ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲେ—ଚିହ୍ନି ନ ପାରି ଥିବାରୁ ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ । ଦୟାକରି ମନେପକାଇ ଦେଲେ, ମୁଁ ବଡ଼ କୃତଜ୍ଞ ହେବି······ ।

ରଜନୀକାନ୍ତବାବୁ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେବାପାଇଁ କହିଲେ; ଏଇ ଦୁଇଦିନ ଆଗରୁ ଆପଣ ଓ ମଦନବାବୁ "ସତୀଚଉଁରା ଶ୍ମଶାନ ଘାଟ" ବାଲିକୁ ବୁଲିଯିବା କଥା ମନେ ପଡୁଛି ତ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଆଗ୍ରହରେ କହିଲେ—ହଁ ।

ରଜନୀବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତାହାହେଲେ, ଏଥର ବୁଝିବାରେ ଆପଣଙ୍କୁ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇ ଆସିବାରୁ ଆପଣ ଓ ମଦନବାବୁ ସମାଧି ଗୁଡ଼ିକ ଦେଖି ଦେଖି ଫେରି

ଆସୁଥିଲେ । ଆପଣଙ୍କର ନିଶ୍ଚୟ ମନେଥିବ ଏକ ଘୋଟ ମାରବୁଲ୍ ସମାଧି ମନ୍ଦର ଦେହରେ ଏକ ପଥରରେ ଲେଖା ହୋଇଛି—"କୁମାରୀ ଶକୁନ୍ତଳା।" ଏ ହେଉଛନ୍ତି ସେହି ଶକୁନ୍ତଳା । ଆଉ ସମାଧିର ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ମୋ ନାଁ ବି ଲେଖା ହୋଇଛି । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ସେହି ଓକିଲ୍ ବନ୍ଧୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଏ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ତାଙ୍କ ନିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ଜୋରରେ ଚାଲି ତାଙ୍କୁ ଲାଗୁଥିଲା ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ଯେପରି ତାଙ୍କର ହୃଦକାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା, ତାଙ୍କୁ କିଏ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ସେ ଦେହର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଖଟାଇ ଖୁବ ଜୋରରେ ଚିତ୍କାର କରିବେ । କି ଭୀଷଣ କାଣ୍ଡ ! ତାଙ୍କ ସାମନାରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନ୍ତ ଭଳି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛି ! ପ୍ରେତ ! ପ୍ରେତ ! ଉଃ !

ରଜନୀକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କର ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥାକୁ ବେଶ ବୁଝି-ପାରି ମନେ ମନେ ହସୁଥିଲେ । ସେ ଯେତେବେଳେ ବୁଝିଲେ ଆଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କଲେ ହୁଏତ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଚେତନା ବୁଡ଼ିଯିବ—ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସହାନୁଭୂତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, "ଏଥର ଆମମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ପାରି ବୋଧହୁଏ ଆପଣ ଭୟ ପାଉଛନ୍ତି । ଭୟକରିବାର କ'ଣ ଅଛି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ? ଆମ୍ଭେମାନେ ଆପଣଙ୍କର ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥି ! ଭୟ କଲେ ଚଳିବ କିପରି ! ମୁଁ ଜାଣେ ଆପଣଙ୍କର ଯେତେବେଳେ ଭଗବାନଙ୍କ ପ୍ରତି, ଧର୍ମ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଆପଣ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆତ୍ମା ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ବା ଯାଆନ୍ତେ କିପରି ! ପରଜନ୍ମ ପ୍ରତି ଯଦି ବିଶ୍ୱାସ ଥା'ନ୍ତା, ଆପଣ କଦାପି ହେୟଜ୍ଞାନରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ନ ଥାନ୍ତେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅନ୍ତର ଭୟରେ ଥରୁଥିଲେ ବି ଖନ ଖନ ଗଳାରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୋର ଭୁଲ ହୋଇଛି, ମୋତେ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ । ମୋର ଧାରଣା ଆଜଯାଏ ଭିନ୍ନ ରକମ ଥିଲା...... ।

ରଜନୀବାବୁ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲା ପରି କହିଲେ—ଆପଣ ଯେତେବେଳେ ନିଜର ଭୁଲ ପାଇଁ କ୍ଷମା ମାଗିଲେ, ମୋର ଆଉ କିଛି କହିବାର ନାହିଁ । ତେବେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ କଥା ଶୁଣନ୍ତୁ, ଆପଣଙ୍କର ବୋଧହୁଏ ବିଶ୍ୱାସ, ଠିକ ସମୟରେ ହେଉ ବା ଅସମୟରେ ହେଉ କୌଣସି କାରଣରୁ ମଣିଷର ଦେହଟା ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲେ, ତାର ସେହି ଆତ୍ମାଟା ମଧ୍ୟ ଶରୀର ସହିତ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଯାଏ—ନୁହେଁ ? କିନ୍ତୁ ତା' ଭାବନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଭଗବାନ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ସେହି ମହାବାଣୀ ନିର୍ବାଣ ବା ଆତ୍ମମୁକ୍ତି କଥାକୁ ଆପଣ କ'ଣ ବୁଝିଁନ୍ତି କହିଲେ ? ଆତ୍ମାକୁ ଧାରଣ କରୁଥିବା ରକ୍ତ ମାଂସର ଶରୀର କୌଣସି ଘଟଣା ବଶତଃ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲେ ତାକୁ ମୃତ୍ୟୁ କହନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମା ମରେ ନାହିଁ । ଜଳ କିମ୍ବା ଯେ କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ରଖିବା ପାଇଁ ଯେପରି ପାତ୍ର ଦରକାର, ସେହିପରି ଆତ୍ମା ରହିବା ପାଇଁ ଶରୀର ଦରକାର । ଶରୀର ନଷ୍ଟ ହେଲେ ବି ଆତ୍ମା ଯଦି କାମନା ରହିତ ହୁଏ ତାହାହେଲେ—ସେହି ଆତ୍ମା ପରମ୍ପା ଭଗବାନଙ୍କ ସହିତ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ମିଶିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ତାହା ନ ହେଲେ, ଆତ୍ମା ସେହି କାମନା ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ପୁନଃର୍ଜନ୍ମ ଲାଭ କରିବାକୁ ଏହି ଆକାଶ ପବନରେ ଘୁରି ବୁଲେ...... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗୁରୁ ପାଖରେ ଛୋଟ ଶିଷ୍ୟ ଭଳି, ଆଗନ୍ତୁକ ରଜନୀବାବୁଙ୍କ କଥାକୁ ଶୁଣୁଥିଲେ । ଛଚରି ଗୃହର ଅଗାଧୁ, ଏମାନେ ମଶାଣିରୁ ପ୍ରେତ ଆସିଛନ୍ତି, ଏକଥା ଶୁଣିଲାବେଳଠୁଁ ଭୟରେ ଚେତା ହରାଇ ଅନ୍ୟ ଏକ କୋଠରୀରେ ଘୋଡ଼ାଘାଡ଼ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାଂତବାବୁ ହୋସରେ ଡ଼ାକିଲେ—ଅଗାଧୁ, ଅଗାଧୁ, ପାଣି ଗ୍ଲାସେ ଅଣ !

'କିଛି ଉତ୍ତର ନାହିଁ ।'

ରଜନୀବାବୁ ଟିକିଏ ହସି କହିଲେ---"ଆମ ପାଇଁ ଆପଣ ବଡ଼ ଅସୁବିଧା ଭୋଗ କଲେ ନୁହେଁ ! ସେଥିପାଇଁ କିଛି ଭାବନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଦୁଃଖ ସୁଖ ତ ଜୀବନର ନିତିଦିନିଆ ଘଟଣା । ଆପଣ ଦୟାକରି ନିଜେ ପାଣି ପିଇ ଆସନ୍ତୁ । ଅଗାଧୁର ଆଉ ଚେତା ନାହିଁ । ଆମ ଭିତରୁ ଆପଣଙ୍କର ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥି ଶକୁନ୍ତଳା କିମ୍ବା ମୁଁ ନିଜେ ବି ଆପଣଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ପାଳନ କରି ପାଣି ଗ୍ଲାସେ ଆଣି ଦେବାରେ କିଛି ଆପତ୍ତି ନଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଆମେ କ'ଣ କରିବୁ ! ସେ ଶକ୍ତି ଯେ ଆମର ଆଉ ନାହିଁ ! ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକ ଏକ ଛାଇ ମାତ୍ର । ଆପଣ ନିଜର ବନ୍ଧୁକରୁ ଗୁଳି ଚଳାଇଲେ ବି ଆମ ଦେହରେ ବାଜିବ ନାହିଁ । ଭୟ ନ କରି ଆପଣ ପାଣି ପିଇ ଆସନ୍ତୁ...... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଶୋଷରେ କଣ୍ଠନଳୀ ଶୁଷ୍କ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ସେ ଅନ୍ଧାରି ପଦରେ ଟେବୁଲ ପାଖକୁ କେତେ ପାଦ ଆଗେଇ ଯାଇଁ ଏକ କାଚ ସୁରେଇରୁ ପାଣି ଗ୍ଲାସେ ଆଣି ଏକ ନିଶ୍ୱାସକେ ପିଇଗଲେ । ତା'ପରେ ଉପାୟହୀନ ହୋଇ ଫେରି ଆସିଲେ ପୂର୍ବ ସ୍ଥାନକୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଟିକିଏ ସୁସ୍ଥବୋଧ କରିବାରୁ, ରଜନୀବାବୁ ଚିନ୍ତାରାଜ୍ୟରୁ ଫେରିଆସିଲା ପରି କହିଲେ---"ଜାଣିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାବୁ, ଆପଣ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ସତ କିନ୍ତୁ ଆମର ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ଧାରଣା, ଧର୍ମ ବିଶ୍ୱାସକୁ ଆପଣ ହେୟଜ୍ଞାନ କରି ବଡ଼ ଭୁଲ କରୁଛନ୍ତି । ଆତ୍ମା ଯେ ଅମର, ଏ କଥାକୁ ସ୍ମରଣ ରଖି, ଭଲ ବାଟରେ ମଣିଷ

ଖୁଲିବା ପାଇଁ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଘରେ ଘରେ ପ୍ରେତାତ୍ମାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରାଯାଏ । ଏ କ'ଣ ମିଛକଥା ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବଡ ଅସ୍ଥିର ଚିତ୍ତରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ମୁଁ ଏସବୁ କଥାକୁ କେବେ ମନକୁ ଆଣି ନାହିଁ କି ସେ ବିଷୟରେ କିଛି ଭାବି ନାହିଁ...... !

ରଜନୀବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଆପଣଙ୍କର ବୋଧହୁଏ ଅଜ୍ଞାଏ ଧାରଣା ଅଛି—ଏ ଦୁନିଆଟା ଗୋଲାପ ଫୁଲ ପରି ସୁନ୍ଦର, କୋମଳ, ମହକମୟ । ତା' ଉପରେ ଭ୍ରମର ବସି ବେଶ ଆରାମରେ ମଧୁପାନ କରୁଥିବ—ନୁହେଁ ? ଆପଣ ଏସବୁ ଧାରଣା ବଦଳାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ଗୋଲାପଫୁଲ ବାସୀ ହେଲେ—ତାର ଶେଷ ଅବସ୍ଥା ଯେ କିପରି ଶୋଚନୀୟ ହୁଏ, ସେକଥା ଆପଣ କେବେ ଚିନ୍ତା କରିଛନ୍ତି ? ଏଥର ସେ ସବୁ କଥା ଭାବନ୍ତୁ । ଜୀବନରେ ପ୍ରକୃତ ଆନନ୍ଦ ପାଇବେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଉତ୍ତର ଦେବାରେ ଯେପରି କିଛି ନ ଥିଲା । ସେ ରଜନୀବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଏକ ଧ୍ୟାନରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ।

ରଜନୀବାବୁଙ୍କର କଥା ଶେଷ ହେଲାକ୍ଷଣି, ଅନେକ ବେଳରୁ ଉମାକାନ୍ତ ମନରେ ବସି ରହିଥିବା ସେହି ଶକୁନ୍ତଳା କମିତକା ଗଳାରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର କି ଦୋଷ କରିଥିଲି ଶୁଣେ ? ଆପଣ କାହିଁକି ନ ଜାଣି ନ ଶୁଣି ଏତେ ବଡ଼ କଥା କହିଲେ ? ଆପଣଙ୍କର କ'ଣ ଧାରଣା, ଏ ଦୁନିଆରେ ସବୁ ଝିଅ ସମାନ ? ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକ ମନ, ଏକ କଥା ଏ ଦେଶର ଝିଅ ବାରନାରୀର ମନ ନେଇ ସହସ୍ରଶଯ୍ୟାର ନାୟିକା ହୋଇ ଉପରେ ସତୀ ସାବିତ୍ରୀ ଦେଖାଇ ପାରେ, ପୁଣି ଏ ଦେଶର ଝିଅ ନିଜର ରୂପ ଯୌବନକୁ ତିଳ ତିଳ କରି ପୋଡ଼ି, ଜଣକ ପାଇଁ ଜୀବନ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିପାରେ । ମୋ ନାମରେ

ଆପଣ ଇମିତ କହୁ···। ଶକୁନ୍ତଳାର ସୁନ୍ଦର ଢଳ ଢଳ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକରେ ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ନିଜକୁ ଶୂନ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ କିଏ ଘୁରାଉଥିଲା ଭଳି ବୋଧକରୁଥିଲେ ବି ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ କହିଲେ—ନାହିଁ ମୁଁ ତ ତୁମର କୌଣସି ବଦନାମ କରି ନାହିଁ······!

ଯୁବତୀଟି ନିଜର ନୀଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁକ୍ତାପରି ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଥିବା ଲୁହ ଦି'ଧାର ପୋଛି ଦେଇ କହିଲା—ଆପଣଙ୍କର ଆଉ ମନେ ରହିନ୍ତା କିମିତି······!

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ଆଗରୁ ରଜନୀବାବୁ ଟିକିଏ ବିଦ୍ରୂପପୂର୍ଣ୍ଣ ହସ ହସି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲେ—"ସବୁ ଝିଅ ତ ଆଉ ସାହେବୀ ଦେଶ ଝିଅରେ ଆଧୁନିକା ନୁହଁନ୍ତି କି ପୁରୁଷ ଆଖି ସହିତ ଆଖି ମିଳାଇ କଥା କହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଶକୁନ୍ତଳା ଖାଣ୍ଟି ଓଡ଼ିଆ ଝିଅ । ପାଠଶାଠ ପଢିଲେ ବି ଲାଜ ସରମ ତାଙ୍କର ପୁରି ରହିଛି । ଆପଣ ସେ ଦିନ ଯାହା କହିଥିଲେ, ସେ ତାହା ନିଜେ କହିବାକୁ ବଡ଼ ସଂକୋଚ ବୋଧ କରୁଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଓକିଲ ହିସାବରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଓକିଲାତି ନେଉଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଘନ ଘନ ନିଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କରୁ କରୁ ଶଙ୍କିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୋର ତ କିଛି ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ······।

ରଜନୀବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—"ମନେ ନ ପଡ଼ିବାର ବି କଥା । ଆପଣ ତ ଥଟ୍ଟା ପରିହାସରେ ସେମିତି କହିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ମନେ ରଖନ୍ତୁ—ମଣିଷ ଥଟ୍ଟା ପରିହାସ କରି ବେଳେ ବେଳେ

ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କଲେ ବି ଅନେକ ସମୟରେ ସେହି ଠଟ୍ଟା ପରିହାସ ଅନ୍ୟ ମନରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟର କାରଣ ହୁଏ । ଆପଣ ମନେ ପକାନ୍ତୁ ସେଦିନ ମଦନବାବୁ ଏହି ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କର ସମାଧି ମନ୍ଦିର ଦେଖି, ତାଙ୍କର ବୟସ ଜାଣି ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରୁଥିବାବେଳେ, ଆପଣ ଏକ ଖିଆଲରେ କହୁଥିଲେ—"କିଏ ଜାଣେ, ଏହି ଶକୁନ୍ତଳା ଯେ କୌଣସି ପ୍ରେମିକ ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ବିସର୍ଜନ କରି ନ ଥିବେ ।" ଆପଣ ନିଜେ ଭାବନ୍ତୁ, ନ ଜାଣି ନ ଶୁଣି ପର ଝିଅର ଚରିତ୍ର ଉପରେ ଏ କ'ଣ କଳଙ୍କ ନୁହେଁ ? କିନ୍ତୁ ମନେ କରିବେ ନାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ବାରିଷ୍ଟରଙ୍କୁ ସ୍ୱାମୀ ରୂପେ ପାଇବା ପାଇଁ ଯେପରି କେତେକ ଆଧୁନିକା ଷୋଡ଼ଶୀ, ଜୁଆ ଖେଳାଳି ଭଳି ରୂପ ଯୌବନ ଧରି ଏଠିକି ଧାଇଁଛନ୍ତି, ସେମିତି କ'ଣ ସମସ୍ତେ ହେବେ ? ହୁଏତ ଆପଣଙ୍କୁ ନ ପାଇଲେ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ସେମାନେ ଜୁଆ ଖେଳିବେ··· । ଆପଣ ସେହିମାନଙ୍କ ସହିତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ କରୁଛନ୍ତି କିମିତି !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଥଳ ସାଗରରେ ଉବେଇ ଟୁବେଇ ହେଉଥିବା ଭଳି ଶକୁନ୍ତଳା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୁଁ କୌଣସି କଥା ନ ଭାବି ସେମିତି କହୁଛି ମାତ୍ର । ମୋର ଅନୁରୋଧ, ମନରେ ଆଉ କୌଣସି କଥା ଧରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ରଜନୀକାନ୍ତବାବୁ କିଛି ସମୟ ତୁନି ରହି—କ'ଣ ଭାବୁଥିଲେ । ···ଶକୁନ୍ତଳା ମଧ୍ୟ ନୀରବ ।

ଟେବୁଲ ଉପରେ ଜଳୁଥିବା ବିଜୁଳି ଆଲୁଅଟିର ଚାରି ପାଖରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ପତଙ୍ଗ ଦୁଇ ତିନୋଟି ଘୁରି ବୁଲୁଛନ୍ତି ଅନବରତ ।

ତଳେ ବସିଥିବା ନିଶାଗ୍ରସ୍ତର ଅତିଥି ହରି ମଲିକ ସେହି ଆଲୁଅ ଗ୍ଲୋବପାଖରେ ଘୂରୁଥିବା ପତଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ିକଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହି କହିଲା, 'ହଜୁର' ମୁଁ ମୂର୍ଖ ଲୋକ । ଆପଣଙ୍କୁ କି କଥା କହିବି ! ତେବେ ମୂର୍ଖ ମୁହଁରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଥାଟିଏ ମନେ ରଖନ୍ତୁ । ସମୟ ଅଛି ନିଜକୁ ବଦଳାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ଏ ଆମର ଧର୍ମର ଦେଶ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ମାନି ଧର୍ମରେ ଚଳିବା ଭଲ । ନେଳିଆ ଚଷମା ପିନ୍ଧିଲେ ସିନା ସବୁଆଡ଼ ନେଳିଆ ଦିଶିବ, ତାକୁ ଆଖିରୁ କାଢିଦେଲେ ଦୁନିଆର ରଙ୍ଗ ଦିଶିବ ଅନେକ ରକମ । ସେଦିନ ଆପଣ ମୋର ଖତରା ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଉପହାସ କରି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ସେହି ମଣିଷ । ମୁଁ ବି ଦିନେ ଟୋକା ଥିଲି । ସେହି ମୁଣ୍ଡରେ ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ମୋର ବି ଥିଲା ସୁନ୍ଦର ଆଖି । କିନ୍ତୁ ଦିନ ଗଡ଼ିଲା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲା । ଶେଷରେ ମଣିଷର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହୁଏ ଆପଣ ତ ନିଜେ ଦେଖିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଦିନେ ସେଇଆ ହେବ କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମା ପୁରୁଷ ଅମର । ସେହି ଅମର ଆତ୍ମାକୁ ଉପହାସ କରିବା ଭଲକଥା ନୁହେଁ—ବାବୁ··· ।

ହରି ମଲିକ ଏ କଥା କହୁଥିଲେ ବି ଟେବୁଲ ଉପରକୁ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା । ରଜନୀବାବୁ ଚେୟାରରୁ ଉଠି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କର ଆମେ ଅନେକ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିଥିବାରୁ, ଆପଣ ବଡ଼ ଅଶାନ୍ତି ବୋଧ କରୁଥିବେ । ଯା'ନ୍ତୁ ଏଥର ବିଶ୍ରାମ ନେବେ, ଆମେ ବାହାରିଲୁ ।

ପୁଣି ହରି ମଲିକ ଚଟାଣ ଉପରୁ ଉଠି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କୁ ହାତ ଦେଖାଇ କହିଲା—ଦେଖିଲେ ବାବୁ, ଏ ପତଙ୍ଗ କେଇଟା ସେ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅକୁ ଛୁଇଁବା ପାଇଁ କିମିତି ପାଗଳ । ଆଲୁଅର ରୂପ ତାଙ୍କୁ ପାଗଳ କରୁଛି । ଆଲୁଅ ଉପରେ ଏହି କୀଟ

ଆବରଣଟି ନ ଥିଲେ···। ହର ମଲାଙ୍କ ଚେଁ ଚେଁ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା । ଛୁଇଁଲା ମାତେ ପୋଡି ପାଉଁଶ ହେବେ । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ତଳେ ତଳେ ହଳାହଳ ବିଷ ପୁରି ରହିଛି । ସାବଧାନ ବାବୁ । ଯାଉଛି ଆଜ୍ଞା···।

ସମସ୍ତେ ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଦେହର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଲୋପ ପାଇଥିଲେ ବି ଯନ୍ତ୍ର ଚାଳିତ ପରି ବିଦାୟ ଦେବାକୁ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଦରଜା ପାଖକୁ ଆସିଲେ ।

ବିଦାୟ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ରଜନୀକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ—ଆପଣ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି-ଥିବାରୁ ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ତରଫରୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି । ଆମେ ଏଥର ଆସୁଛୁ ଆଜ୍ଞା ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ପାଟିରୁ ଆଉ କଥା ବାହାରୁ ନ ଥିଲା । ଆଗରୁ ଅପଲକନେତ୍ରରେ ଦେଖିଥିବା ଯୁବତୀ ଦୁଇଟିଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ରୂପକୁ, ବିଦାୟବେଳେ ଆଉ ଥରେ ଦେଖି ନେବାର ମନର ଯେଉଁ ପ୍ରବଳ ଆକାଂକ୍ଷା ପ୍ରଥମେ ଥିଲା, ତାହା ନିର୍ମମ ଭାବେ ମରି ଯାଇଛି ଅନେକବେଳୁ । ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ କେବଳ ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲେ । ତା ପରେ ତାଙ୍କର ଆଖି ଆଗରେ ଏକ ବିସ୍ମୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ହଠାତ୍ ପବନରେ ସେହି ମୂର୍ତ୍ତି ଦୁଇଟି କେଉଁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲେ । ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ କେବଳ ଦିଶୁଥିଲା—ଦୁଇଟି ଛୋଟ ଛୋଟ ନୀଳ ଆଲୁଅ ପବନରେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଭାସି ଭାସି ଯାଉଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଭୟରେ ଛାତି ଥରୁଥିଲା ପଡୁଥିଲା । ନିଜର ସତ୍ତା ହରାଇ ଟଳଟଳେଇଲେ ଯେ ସେ ବିଛଣାରେ ଆସି ପଡ଼ିଲେ, ତାହା ତାଙ୍କର ହୋସ ନାହିଁ ।

... ...

ତହିଁ ଆରଦିନ ବଡ଼ ଭୋର । ଅଗାଧୁର ହୋସ ଅନେକବେଳୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ ବି ଭୟରେ ତାର ଛାତି ଥରୁଥିଲା । ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ଏପାଖ ସେପାଖ ଚାହିଁ ଦେଖିଲା—ଚାରିଆଡ଼ ଫର୍ଚ୍ଚା ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ବାବୁଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଯେ କ'ଣ ଏ କଥା ତାର ମନେ ପଡ଼ିଲାକ୍ଷଣି, ସେ ଛାନିଆରେ ଉଠିପଡ଼ି ଅଫିସ ଘରକୁ ପଶିଗଲା । କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହାନ୍ତି । କବାଟ ମୁକୁଲା ହୋଇଛି । ଟେବୁଲ ଉପରେ ଆଲୁଅ ବି ଜଳୁଛି ଏତେବେଳ ଯାଏ । ତେବେ ବାବୁ କାହାନ୍ତି ! ଅଗାଧୁର ଛାତି ପଡ଼ିଲା ଉଠିଲା । ତର ତର କରି କବାଟ ଦେଇ ଆଲୁଅ ଲିଭାଇ ଦଉଡ଼ିଲା ବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରକୁ । ଦେଖିଲା--ବାବୁ ଅପନ୍ତ ଭବରେ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଯାହା ହେଉ ମନରେ ଦମ୍ଭ ଆଣି, ଛାତିରେ ଦି'ଥର ଛେପ ପକାଇ ତର ତର ହୋଇ ଚାଲିଗଲା ମଦନ-ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଥିଲେ ବି ସେ ଚେଇଁ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଅଗାଧୁ କ'ଣ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଲାଭଳି ସ୍ୱରରେ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହାତମାରି ଡାକିଲା—ବାବୁ ! ବାବୁ ! ଉଠନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ହଠାତ୍ କିଛି ବୁଝି ନ ପାରି ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—କଥା କ'ଣ ଅଗାଧୁ ! କ'ଣ ହୋଇଛି ?

ଅଗାଧୁ ଥରିଲା ଗଳାରେ ଆଖି ତଣ୍ଟି କହିଲା—କ'ଣ କହିବି ହଜୁର ! କହିଲା ବେଳକୁ ଛାତି ଥରୁଛି । ମୋ ବାପ ଲୋ ! ସାକ୍ଷାତରେ ମଣିଷ ପୁଣି ଭୂତ ଦେଖିଲା ! ହେ ମା' ଠାକୁରାଣୀ !

ମଦନବାବୁ ଆହୁରି ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—ଆରେ କଥା କ'ଣ ଆଗ କହ ! ଇମିତି ହେଉଛୁ କାହିଁକି ?

ଅଗାଧୁ ତଳେ ବସିପଡି ନିଜ ଦେହକୁ ଦେଖାଇ କହିଲା, ଦେଖୁ ନାହାନ୍ତି ଆଜ୍ଞା ? ସେ କଥା କହିଲା ବେଳକୁ କିମିତି ଲୋମମୂଳ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠୁଛି । ଶୁଣନ୍ତୁ ବାବୁ, କାଲି ସଞ୍ଜ ଗୋଟାଏ ହେବ । ଆପଣ ତ ଶୋଇବାକୁ ଗଲେ । ତା'ର ଅଧ ଘଣ୍ଟାକ ପରେ ପୁଷ୍ପଦେବୀ ବି ମଟର ନେଇ ବାହାରି ଗଲେ । ବାବୁ ଅଫିସରେ ବସି ଖବର କାଗଜ ପଢୁଥାନ୍ତି । ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଶୁଭିଲା ଖଟ୍ ଖଟ୍ ଶବ୍ଦ ।

ମଦନବାବୁ ପଚାରିଲେ—ତା'ପରେ··· ?

ତା'ପରେ ଆଜ୍ଞା, ବାବୁ ମୋତେ ଡାକି କବାଟ ଫିଟାଇ ଦେବାକୁ କହିଲେ । ଆମେ ଭାବିଲୁ କେହି 'ବାବୁ' ପଛରେ ରହି ଯାଇଥିଲେ, ଆସିଲେ ନା' କ'ଣ । ମୁଁ ଯାଇ କବାଟ ଫିଟାଇ ଦେଲି । ଚାରିଜଣ ମଣିଷ । ଜଣେ ସାହେବୀ ବାବୁ । ଅନ୍ୟ ଜଣେ ମୋ ଭଳି ଲୋକ । ଅନ୍ୟ ଦି'ଜଣ ଯୁବତୀ । କ'ଣ କହିବି ବାବୁ, ମୋ ଆଖି ଏତେ ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କୁ ଦେଖିଛି, ହେଲେ ଇମିତି ରୂପମତୀ ଯୁବତୀ ମୁଁ କେଉଁଠି ଦେଖି ନାହିଁ । ସେ ସାହେବୀବାବୁ ପଚାରିଲେ—ବାବୁ ଅଛନ୍ତି ? କହିଲି—ଅଛନ୍ତି ଆଜ୍ଞା । ଡର ଡର ହୋଇ ଯାଇ ବାବୁଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିଲି । ବାବୁ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଫିସ ଘରକୁ ଡାକି ଆଣିଲେ । ସମସ୍ତେ ଆରାମ ଚୌକିରେ ବସିଥାନ୍ତି । ବାବୁଙ୍କ ଢଙ୍ଗରୁ ଠଉରାଇଲି, ସେ ମୋଟେ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ପାରୁ ନ ଥାନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଆସି-ଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯେଉଁ ଯୁବତୀଟି ଭାରି ସୁନ୍ଦରୀ ସେ କାହିଁକି ଆପଣଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥିଲେ ।

ମଦନବାବୁ ଅଳ୍ପୁର ଆଗ୍ରହରେ ପଚାରିଲେ—ମୋତେ ଖୋଜୁଥିଲେ ! ମୋର ତ ସେମିତ କେହି ଚିହ୍ନାପରିଚୟ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ଖାଇଲେ କ'ଣ ! ମୋତେ ଡାକିଲ ନାହିଁ ?

ଅଗାଧୁ ବଡ଼ ମୁରବୀଗିରି ଦେଖାଇ କହିଲା—ମଲା ଆଜ୍ଞା, ସାତଖଣ୍ଡ ରାମାୟଣ ଗାଇଲଣି, ଆପଣ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲେ ନାହିଁ ! ଖାଇବେ କ'ଣ ଆଜ୍ଞା ! ସେମାନେ କ'ଣ ମଣିଷ ଯେ ଖାଇବେ ! ଭୂତ, ଆଜ୍ଞା ଭୂ··· !

"ଭୂତ ?"

ଅଗାଧୁ ଗୁରିଆଡ଼କୁ ଗୁହିଁ କହିଲା—କ'ଣ କହିବ ହଜୁର୍, ବାବୁ ଚିହ୍ନି ନ ପାରିବାରୁ ସେମାନେ କେତେବେଳକେ ପରିଚୟ ଦେଲେ । ଭୁଆଡ଼େ କେଉଁଦିନ ଆପଣ ଓ ଆମ ବାବୁ ସତୀ ଚଉଁରା ଶ୍ମଶାନ ଆଡ଼କୁ ବୁଲି ଯାଇଥିଲେ । ସଂଧ୍ୟା ରତରନ୍ଧ ବେଳକୁ ଫେରିଲାବେଳେ କେଉଁ ସମାଧି ପାଖରେ ଲେଖା ହୋଇଥିଲା ଶକୁନ୍ତଳା । ତାକୁ ବାବୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆସିଥିଲେ । ସେମିତ ଆଉ ତିନି ଗୁରି-ଜଣଙ୍କୁ ବି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲେ । ସେହିମାନେ ନିଶବ୍ଦ ରାତିରେ ଆସି ହାଜର ! ପ୍ରେତ ! ଭୂତ !

ହଠାତ୍ ଛାତ୍ର ଉପରୁ ଗୋଟାଏ କାଳିଆ ଭୁଆଁ ବିଲେଇ ତଳକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା । ଅଗାଧୁ, ମୋ ବାପଲୋ ମଲି କହି, ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ପାଞ୍ଚ ହାତକୁ ।

ମଦନବାବୁ ତା'ଠାରୁ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ କଥା ଶୁଣି ବିସ୍ମିତ ହେଉଥିଲେ ବି ଅଗାଧୁର ଭୁଆଁରେ ନ ହସି ରହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅଗାଧୁ ଭୁଆଁ ବିଲେଇ ଜାଣି ପୁଣି ଫେରି ଆସିଲା ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ପୁଣି ସେମିତ ଆରମ୍ଭ କଲ—କ'ଣ କହୁଚ ବାବୁ, ଆଲୁଅରେ ତାଙ୍କର ମୋଟେ ଛାଇ ତଳେ ପଡୁ ନ ଥାଏ । ବାବୁ ସିଗାରେଟ ସେ ସାହେବକୁ ଦେଲେ ଧୂଆଁ ଶୂନ୍ୟରେ ବାହାରୁଥାଏ ଫସ୍ ଫସ୍ ହୋଇ । ଯିଏ ମରିଛି ତାର ଛାଇ ଆସିବ କେଉଁଠୁ ! ଏ ସବୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମୋ ଚେଶ ବୁଡଲା । ସେମାନେ ଗଲେ କେତେବେଳେ କେଜାଣି ! ଭୋର ହେଲାରୁ ଉଠି ଦେଖିଲି କବାଟ ମୁକୁଲା, ବାବୁ ଖଟ ଉପରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଆଲୁଅ ସେମିତ ଜଳୁଛି ।

ମଦନବାବୁ ଉଠିପଡ଼ି କହିଲେ—ଏ ସବୁ ପ୍ରକୃତରେ ସତ କଥା ନା, ସପନ ଦେଖିଲୁ ?

ଅଗାଧୁ ତାଙ୍କ ମନରେ ଆହୁରି ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମାଇବା ପାଇଁ କହିଲା—ମୋତେ ଆଜ୍ଞା ପାଗଳ ବୋଲି ଭାବିଲେ ନା କ'ଣ ! ବାବୁଙ୍କୁ ଆସି ପଚାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ, ଅଗାଧୁର ପଛେ ପଛେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା କୋଠରୀକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ । ଏ କ'ଣ ! ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଇମିତ ଅଜବ ଭାବରେ ଶୋଇଛନ୍ତି କାହିଁକି ! ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ଏ ସତ ଘଟଣା ! ମଦନବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ହଲାଇ ଦେବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହାତ ଦେଇ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ଭୀଷଣ ଜର । ମଦନବାବୁଙ୍କର ଏ ଘଟଣା ଯେ ପ୍ରକୃତରେ ସତ, ଏହା ବୁଝିବାରେ କିଛି ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ । ବିଛଣା ଉପରେ ବସିପଡ଼ି ଦୁଇ ବାହାକୁ ହଲାଇ ଦେଇ ଡାକିଲେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଭୟ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଚମକି ଉଠିଲେ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଚାହିଁ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କଲାପରି କହିଲେ—ମୁଁ ମରିଗଲି ମଦନ । ଓଃ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ! ପାଣି ଟୋପା ଆଣ !

ମଦନବାବୁ ଦେଖିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ସାଙ୍ଘାତିକ । ସେ ତାଙ୍କୁ ଆଉ କୌଣସି କଥା ପଚାରି ବ୍ୟସ୍ତ ନ କରି ଆସ୍ତେ ଶୁଆଇ ଦେଲେ ଏବଂ ଅଗାଧୁ ହାତରେ ବଜାରକୁ କେତେକ ଔଷଧ ଶୀଘ୍ର ଆଣିବା ପାଇଁ ତାଲିକା ଦେଇ ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ଦୀର୍ଘ ସାତ ଦିନ ମଦନବାବୁଙ୍କର ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷାରେ ଚନ୍ଦ୍ର-କାନ୍ତବାବୁ ପୂର୍ବ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରି ଆସି ଅଳ୍ପ କଟେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ଅଫିସ ଘରେ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ବସି ଏଣୁ ତେଣୁ ଗପସପ ହେଉ ହେଉ ମଦନବାବୁ ପଚାରିଲେ—'ସେ ଦିନ କ'ଣ ଘଟଣା ଘଟିଲା ତାହା ଅଗାଧୁ ଠାରୁ ସାମାନ୍ୟ ଆଭାସ ପାଇଛି ମାତ୍ର । ତୋର ଦେହ ଖରାପ ଥିବାରୁ ଏକଥା ପଚାରିବା ଦ୍ୱାରା କାଳେ ତୋର ମାନସିକ ଅଶାନ୍ତି ଘଟିବ, ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ କିଛି ପଚାରି ନ ଥିଲି । ସେ ଦିନର ଘଟଣା କ'ଣ ଶୁଣେ ?"

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲେ ଏ ଭଳି ଅଦ୍ଭୁତ ଘଟଣା ମୋ ଜୀବନରେ ଯେ ଘଟିବ, ସେ କଥା ମୁଁ କେବେ କଳ୍ପନା କରି ନଥିଲି । ଇସ୍, କି ଭୟାବହ ! ଠିକ୍ ମଣିଷ ରୂପରେ ପ୍ରେତମାନେ ଆସି ମୋର ସାମନାରେ । ତା'ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସମସ୍ତ ଘଟଣା କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଶେଷରେ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ—ଯେଉଁ ଦୁଇଜଣ ଯୁବତୀ ଆସିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯିଏ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରୀ ତାଙ୍କ ନାମ ରାଜବାଣୀ, ସେ ତୋତେ ଖୋଜୁଥିଲେ । ମୁଁ ତୋତେ ଉଠାଇ ଦେବାକୁ କହିବାରୁ ସେ ବଡ଼ ଧୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—"ଥାଉ, ସେ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଉଠାନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆଉଦିନେ ଆସିବି ଯେ··· ।"

ଅନେକ ଦିନ ଆଗରୁ ତୋର ଦେହ ଇମିତ ଲୋକ ମରି ଯାଇଛନ୍ତି ନା କ'ଣ—ମଦନ ?

ମଦନବାବୁ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲାପରି କହିଲେ—ମୋ'ରତ କିଛି ମନେ ପଡୁନାହିଁ । କିଏ ହୁଏ ତ ହୋଇ ଥିବ । ତା'ପରେ ମଦନବାବୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ—ଜାଣିଲୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ, ସେଦିନ ସମାଧି ଗୁଡିକ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତୁ ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲୁ, ମୋ ମନ ଭିତରେ କାହିଁକି ହଠାତ୍ ଏକ ଧାରଣା ଆସିଥିଲା; ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ଏମାନେ ରୁପ ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଯାଆନ୍ତି ତାହାହେଲେ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା ! ଏକଥା ଅବଶ୍ୟ ମୁଁ ତୋତେ କିଛି କହି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସତକୁ ସତ ମୋର ସେ ଧାରଣା ବାସ୍ତବରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ତୋର ଏସବୁ କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ ନ ଥିଲା ସିନା, ମୋର କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁ ବିଷୟରେ ପୁରା ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି । କାହିଁ କେତେ ଯୁଗରୁ ହିନ୍ଦୁ ମୁନି ଋଷିମାନେ ବି ଏଇ ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଆତ୍ମା ଯେ ଅମର, ଏକଥା ଠିକ । ମଣିଷର କାମନା ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁରଣ ନ ହୋଇଛି, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାର ଶରୀର ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଗଲେ ବି, ସେ ପ୍ରକୃତରେ ଯେ ମରିନାହିଁ—ଏହା ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ଯେଉଁଦିନ ମଣିଷର କାମନା ପୁରଣ ହେବ, ସେଦିନ ସେ ଆଉ ଏ ପୃଥିବୀରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିବ ନାହିଁ । ଏ ସବୁ ବିଶ୍ୱାସ ପାଇଁ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଆମର ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଦିଆ ହୁଏ । ପ୍ରେତଲୋକଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାଦ୍ୱାରା ନିଜର ମଙ୍ଗଳ ହୁଏ ବୋଲି ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ।

ଅନ୍ୟ ଦିନ ମାନଙ୍କ ପରି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆଜି ଏ କଥା ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ କରୁନଥିଲେ । ଟେବୁଲ ଘଣ୍ଟାରେ ନ'ଟା ବାଜିଲା । ମଦନବାବୁ ନିଜ ଘଣ୍ଟାକୁ ଅନାଇ ଦେଇ ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ପଚାରିଲେ—ଏଇକ୍ଷଣି କୁଆଡେ଼ ଯିବୁ ନା କ’ଣ ? ମଦନବାବୁ ଟିକିଏ ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଜଣେ ରୋଗୀଙ୍କୁ ଦେଖି ଯିବା ନିହାତି ଦରକାର । ବର୍ତ୍ତମାନ ରାତି ଅଳ୍ପ, ସେଦନ ପର ଆଉ ବୋଧହୁଏ ଆଜି କେହି ଆସିବେ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲେ—ବାସ୍ତବିକ ମଦନ ମୁଁ ଭୟ ପାଇ ଯାଉଛି । ଦିନ ତମାମ ରୋଗୀ ଦେଖି ଦେଖି ପୁଣି ବି ରୋଗୀ ଦେଖି ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରିବା ତୋର ଇଚ୍ଛା ? ତୁ ଆଜି-କାଲି ବଡ଼ ଲୋଭୀ ହେଲୁଣି ।

ମଦନବାବୁ ନିଜର ଡାକ୍ତରୀ ବ୍ୟାଗରେ ଔଷଧପତ୍ର ସଜାଡୁ ସଜାଡୁ କହିଲେ—ତାହା ଠିକ ନୁହେଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ । ରୋଗୀ ସେବାରେ ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ ମିଳେ, ତାହା ସହିତ ଏକ କାଳୀନ କିଏ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଲେ ବି ସମାନ ହେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ରୋଗୀଟି ଦେଖି ଯାଉଛି, ତା’ କଥା ଯିଏ ଶୁଣିବ ତା’ ଆଖିରେ ବି ଲୁହ ରହିବ ନାହିଁ । ବିଚାରୀ ଏକ ବିଧବାର ଏକମାତ୍ର ପୁଅକୁ ନିମୋନିଆ ଜର । ଜୀବନର ସବୁ ସୁଖ ହରାଇ ବିଚାରୀ ମା’ର ଆଖିରୁ ଲୁହ ଶୁଖିବାକୁ ନାହିଁ । ତା’ଠାରୁ କେଉଁ ନିଷ୍ଠୁର ପୁଣି ପଇସା ଆଶା କରିବ !

ଫାଟକ ପାଖରେ ଶୁଭିଲା—ମଟର ଆସିବାର ଘର୍ ଘର୍ ଶବ୍ଦ ମଦନବାବୁ ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ଦେଇ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ, ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଆସି ଗଲେଣି, ଆଉ ଡର କ’ଣ ! ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ଫେରି ଆସିବି । ମଦନବାବୁ ପଦାକୁ ବାହାରି ଗଲେ । ବାରଣ୍ଡାରେ ପୁଷ୍ପ ସହିତ ତାଙ୍କର ଦେଖା ହୋଇଗଲା । ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ

ହସ ହସ ମୁହଁରେ ନମସ୍କାର କରି, ମଦନବାବୁ ବାରଣ୍ଡା ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗଲେ ଏବଂ ପୁଷ୍ପଦେବୀ ଫେରି ଆସିଲେ କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ।

... ...

[କଟକ ସହରତଳିରେ ଛୋଟ କୁଡ଼ିଆ ଘରଟିଏ । ଦୁଇଟି ବଖରା । ଗୋଟିକରେ ଗାଈ ଓ ବାଛୁରୀଟିଏ ବନ୍ଧା ହୁଅନ୍ତି । ଆର ବଖରାଟିରେ ମଣିଷ ଶୋଇବାଠାରୁ ରନ୍ଧାବଢ଼ା ସବୁ ହୁଏ । ଘରେ ମଣିଷ ତେଖଟି ତରଣ ବତିଶ ବରଷର ବିଧବାଟିଏ—ଆଉ ତା'ର ଦଶ ବରଷର ପୁଅଟିଏ । ବିଧବାର ଏକମାତ୍ର ସମ୍ବଳ ସେଇ ପୁଅଟି । ତାକୁ ଯେତେ-ବେଳେ ବାଇଶ ବରଷ, ଦେହ ମନରେ ଯୌବନର ଲହଡ଼ି ଭାଙ୍ଗୁଥିଲା, ସେତିକିବେଳେ ତାର ଗେରସ୍ତ ବର୍ଷକର ପୁଅକୁ କୋଳରେ ଛାଡ଼ି ଦୁନିଆରୁ ବିଦାୟ ନେଇଛନ୍ତି ।

...ସେଇଦିନଠୁ ତା' ପାଇଁ ଏ ଦୁନିଆ ହୋଇଛି ଶୁଖିଲା ମରୁଭୂମି । ଅଖି ଲୁହ ତୁଣ୍ଡରେ ମାରି, ପର ଘରେ କାମ କରି, ଧାନକୁଟି କୁଆଟିକୁ ବଞ୍ଚାଇ ଅଣିଛି । ଯୌବନବେଳେ କେତେଲୋକ ଝାପଟ କରିଛନ୍ତି—ଲୋଭ ଦେଖାଇଛନ୍ତି, ହେଲେ ହତଭାଗୀ ସ୍ତ୍ରୀଟି କାହାକୁ ଆଡ଼ନୟନରେ ଚାହିଁ ନାହିଁ । ପୁଅଟିକୁ କୋଳରେ ଜାକିଧରି ଲୁହ-ଲୁଲି ଏକାଠି କରି ଛାତି ଫଟାଇ କାନ୍ଦିଛି । ବୟସ ଗଡ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ଝଡ଼ିବି ଶେଷ ହୋଇଛି । ପୁଅକୁ ଦଶ ବରଷ । ଦୁଃଖର

ଦିନ ସବୁ ସରି ଆସୁଛି । ବେଳେ ବେଳେ ପୁଅକୁ ଦେଖି ମା'ର ମନ ଆନନ୍ଦରେ କୁରୁଳି ଉଠୁଥିଲେ ବି ପଛକଥା ଭାବି ଆଖିରୁ ତାର ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼େ । କେତେ ଦୁଃଖରେ ସେ ଛୁଆଟିକୁ ବଢ଼ାଇ ନ ଆଣିଛନ୍ତି ! ଭଗବାନ କଲେ ଆଉ କେଇଟା ଦିନରେ ତାର ଦୁଃଖ ଯିବ । ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ଆଗରେ ସେ ଛାତି ଫୁଲାଇ ବାଟ ଚାଲିବ । ତା'ପରେ···ଆଉ ସେ ଭାବି ପାରେ ନାହିଁ ଅନ୍ତରର କେଉଁ ଗୁପ୍ତ କୋଣରୁ ଘନ ଘନ ସୁଖ ଦୁଃଖ ମିଶା ନିଶ୍ୱାସ ବାହାରି—ଭଗବାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆପେ ଆପେ ମୁଣ୍ଡ ନଇଁ ଯାଏ ।

ସେ ଦିନ ରାତି ନ'ଟା । ଦିନ ଦି'ପ୍ରହରୁ ପୁଅକୁ ଜର ଅଛି କି ନାହିଁ, ମା' ନ ଜାଣି ପାରିଲେ ବି ପୁଅ ଟିକିଏ ମୁକ୍ତିହୋଇ ଚାରି ଆଡ଼କୁ ଅନାଅନି କରିବାରୁ ମା'ର ମନ ଆନନ୍ଦରେ ଘର ଧରୁ ନାହିଁ । ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେହି ଆନନ୍ଦ ଭିତରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ସେ ଡାକୁଛନ୍ତି ହେ---ଭଗବାନ, ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କର ଭଲ କର । ତାଙ୍କରି ପାଇଁ ମୁଁ ମୋର ପୁଅକୁ ଫେରି ପାଇଛି ।

ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ସାଇକଲ ଘଣ୍ଟି ଠଣ ଠଣ ଶୁଭିଲା । ଡାକ୍ତରବାବୁ ଆସିଲେଣି ବୋଲି ବପୁରୀ ଅଣ୍ଟିର ପଦରେ ଡିବିରି ଆଲୁଅଟି ଧରି ବାଟ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲା ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ମୁହଁକୁ । ମଦନବାବୁ ସାଇକେଲକୁ ଭିତରକୁ ଉଠାଇ ନେଉ ନେଉ ପଚାରିଲେ---କିମିତି ଅଛି ପୁଅ ?

ବପୁରୀ ମା'ଟି କି ଉତ୍ତର ଦେବ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ମଦନବାବୁ ସିଧାସଳଖ ପୁଅର ବିଛଣା ପାଖକୁ ଚାଲି ଯାଇଁ, ଦେହରେ ହାତ ଦେଲାକ୍ଷଣି ତାଙ୍କର ମୁହଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ହସ ହସ ହୋଇ ମା'ର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ---ତୁମର ଡାକ ଭଗବାନ ଶୁଣିଛନ୍ତି । ପୁଅକୁ ଆଜି ଜର ନାହିଁ । ଦି' ଦିନ ଆଗରୁ ମୋର ତ ଆଦୌ ଭରସା ନ ଥିଲା । ଏଥର ଟିକିଏ ହୁସିଆରରେ ଜଗିବାକୁ ହେବ । ଆଉ କିଛି ଭୟ ନାହିଁ ।

ଏ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଆନନ୍ଦରେ ବଗୁଲିର ମା'ଟିର ଏତେ ଦିନର ଅଶ୍ରୁଝରା ଶୁଖିଲା ମୁହଁ ଫୁଲପରି ସତେଜ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମଦନବାବୁ ତାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମନେ ମନେ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କଲେ, ଯାହା କି ଏକ କାଳୀନ ସହସ୍ର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା ତାଙ୍କ ପକେଟରେ କିଏ ଭରି ଦେଇଥିଲେ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା ।

···କେତେବେଳକେ ଆନନ୍ଦ ଗଦ୍ ଗଦ୍ କଣ୍ଠରେ ବିଧବାଟି ତାଙ୍କ ପାଦକୁ ହଠାତ୍ ଧରି ପକାଇ କହିଲା—ତମ ଲାଗି ମୋ ପୁଅ ବଞ୍ଚିଲା—ଏ ଉପକାର ମୁଁ ଶୁଝି ପାରିବି ନାହିଁ । ମଦନବାବୁଙ୍କ ପାଦ ଉପରେ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା—କେତେ ଟୋପା ତପ୍ତ ଅଶ୍ରୁ ।

ମଦନବାବୁ ବଗୁଲିକୁ ଉଠାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ମୁଁ କିଛି କରି ନାହିଁ । ତୁମର ଡାକ ଭଗବାନ ଶୁଣିଛନ୍ତି । ଏଥର ତାର ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷା କର । ଭଲ ହୋଇଯିବ । ମୁଁ ବି ବେଳେ ବେଳେ ଦେଖି ଯିବି । ଏ ଔଷଧ ନିଅ । ଦୁଇଘଣ୍ଟାରେ ଥରେ ଥରେ ଦେଉଥିବ, ମୁଁ ଆସୁଛି ।

ମଦନବାବୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିବା ଆଗରୁ ବଗୁଲି ମା'ଟି, କେତେ ଦିନରୁ ସାଇତି ରଖିଥିବା ପନ୍ଦରଟି ଟଙ୍କା ତାଙ୍କ ପାଦ ପାଖରେ ଥୋଇ ଦେଇ କହିଲା--ମୁଁ ଗରିବ ବାବୁ ! କ'ଣ ଦେବି । ହାତ ନେଇ ଢାଙ୍କନ ପରି ମଣିଷ ବାବୁ···ଗଳା ତାର ଥରି ଉଠିଲା ।

ମଦନବାବୁ ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ମୁଁ ତ ଟଙ୍କା ପାଇଁ କେବେ ଆଶା କରି ନାହିଁ । ତୁମେ କେଉଁଠୁ ଆଣିବ । ନିଅ ଏ ଟଙ୍କା ପୁଅ ପାଇଁ ଫଳ କିଣିବ । ଏ କଥା କହୁ କହୁ ପକେଟରୁ ପଚିଶଟି ଟଙ୍କା ବାହାର କରି ତା'ର ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲେ, ଏ ତମର ଟଙ୍କା । ମୁଁ ସକାଳୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲି, ଆଜି ଯାହା ରୋଜଗାର ହେବ, ତାହା ତୁମରି ପୁଅ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ତୁମକୁ ଦେବି । ଆଜି ଏତିକି ରୋଜଗାର ହୋଇଛି, ପୁଅ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବ ।

ମା'ଟିର ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରୁଥିଲେ ବି ଥରି ଥରି ଗଳାରେ କହିଲା—ବା ··ବୁ !

—କିଛି ଭାବ ନାହିଁ । ମୁଁ ପୁଣି ଦି' ଦିନ ପରେ ଆସିବି । ମଦନବାବୁ ସାଇକେଲ ନେଇ ବାହାରି ଗଲେ । ବିଧବାଟି ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଗାଲରେ ହାତ ଦେଇ ଭାବୁଥିଲା—ଦୁନିଆରେ ପୁଣି ଏମିତି ଲୋକ ଅଛନ୍ତି !

ସେଦିନ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଦଶଟା । ମଦନବାବୁ ଖୁସୀ ମନରେ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ ଗୀତ ବୋଲି ବୋଲି ଡାକ ବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେତେବେଳେ ଖବର କାଗଜ ଉପରେ ମନ ଦେଇ ଥିଲେ । ମଦନବାବୁ ଫେରି ଆସିବା ଜାଣି ସେ ଖବର କାଗଜକୁ ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖି ଦେଇ ଖୁସୀ ମନରେ ପଚାରିଲେ—ଆଜି ବେଳବେଳାତ କାମ ସରିଗଲା ଡାକ୍ତରବାବୁ ? ମନତ ଆଜି ବଡ଼ ଫୁର୍ତ୍ତି ?

ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କର ଡାକ୍ତର ବ୍ୟାଗଟି ରଖି ଦେଉ ଦେଉ କହିଲେ—ଆମ କାମ କଥା କିଏ ପଚାରେ । ମୁଁ ଆଜି ବଡ଼ ବିସ୍ମିତ

ଦେଖନ୍ତୁ ଯେ ପୁଷ୍ପଦେବୀ କିପରି ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଯୁବକ ବାରିଷ୍ଟରଙ୍କ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ।

ମଦନବାବୁ ସିଗାରେଟ ପାକେଟ ଖୋଲି ଖୋଲି ଦୁଷ୍ଟାମୀ ହସ ହସି କହିଲେ---ସେ ଅନେକ କଥା ମଦନ ! ମୋର ସେ ସବୁ ଜୀବନର-ଗୁପ୍ତ କଥା ।

ମଦନବାବୁ ଖୁସୀ ମନରେ ବସି ପଡ଼ି ପଡ଼ି କହିଲେ---ମୁଁ ତ କୌଣସି ଗୁପ୍ତକଥା ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ । ମୁଁ ପଚାରୁଥିଲି ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ କିପରି ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଗଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଗାରେଟ ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ୁ ଛାଡ଼ୁ ମଦନବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ କଡ଼େଇ ଚାହିଁ କହିଲେ—ପୁଷ୍ପଦେବୀ କାହିଁକି ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ତାହା ଜାଣିବା ମାନେ ତ, ମୋର ଜୀବନର ଗୁପ୍ତ କଥା ଜାଣିବା ।

ମଦନବାବୁ ଖୁସୀ ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ--ତାହାହେଲେ ମୋ ପଚାରିବା କଥା ମୁଁ ଫେରାଇ ନେଲି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବେ-ପରବାଏ ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ଦରଖାସ୍ତ ଦେଇ ମକଦ୍ଦମା ଉଠାଉଠି ବା ଫେରାଫେରି କଚେରୀରେ ଚାଲେ—ଏଠି ନୁହେଁ । ଶୁଣ ମଦନ, ତୋ ଆଗରେ ଲୁଚାଇବାର ମୋର କିଛି ନାହିଁ । କହିଲି ମୁଁ ଯଦି ତୋତେ ପ୍ରତିଦିନ ଭାତ ଡାଲି, ମାଛ, ମାଂସ ବଦଳରେ ଦୁଇଓଳି କେବଳ ଦାମିକା ମିଠାଇ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରାସ କରି ଖାଇବାକୁ ଦିଏ ତାହାହେଲେ ଫଳ କ'ଣ ! ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ମାନିବୁ ଯେ ମିଠାଇ ପାଟିକୁ ବେଶ ଭଲ ଲାଗେ—ଏବଂ ତାହା ସବୁ ଦିଗରୁ ଭଲ । କିନ୍ତୁ ତୁ ତାହା ପ୍ରତିଦିନ ଖାଇ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରିବୁ ତ ?

ମଦନବାବୁ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲା ପରି କହିଲେ—ସବୁଦିନେ ମିଠାଇ କିମ୍ବା ଏକ ରକମ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ କେହି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଖାଦ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲୋଡ଼ା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବାରଣ୍ଡା ଠାଣିରେ ପୁଣି କହିଲେ—ଆଚ୍ଛା ଏଥର କହ---ଏକ ସୌଖୀନ ବୈଠକଖାନା ରେ ବିଭିନ୍ନ ଟେବୁଲ୍ ଉପର ଫୁଲଦାନୀରେ କେଉଁଥିରେ ସଦ୍ୟ ଗୋଲାପ, କେଉଁଥିରେ ପଦ୍ମ, କେଉଁଥିରେ ହେନା, କେଉଁଥିରେ ବା କୁସୁମର ଫୁଲ ତୋଡ଼ା ସଜା ହୋଇଛନ୍ତି । ତୁ ସେଥିରୁ କେଉଁଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ ଭଲ ପାଇବୁ ? କେବଳ ଗୋଲାପକୁ ନାଁ ଅନ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ।

ମଦନବାବୁ ଶେଷ ସିଗାରେଟ ଖଣ୍ଡିକ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ କହିଲେ--ସବୁ ଫୁଲ ତୋଡାର ରୂପ ଏବଂ ମହକ ନିଶ୍ଚୟ ଅଲଗା । ତେଣୁ ସବୁ ତୋଡ଼ା ଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିବା ଏବଂ ତାର ମହକ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ତ ନିଶ୍ଚୟ ଇଚ୍ଛା ହେବ ।

ଏତେ ବେଳକେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆନନ୍ଦରେ ଚେୟାର ଛାଡି ଠିଆ ହୋଇ ପଡି ହୋ ହୋ ହସି କହିଲେ---ଏଥର ବନ୍ଧୁ ମୋର ଠିକ୍ ବାଟକୁ ଆସିଛ । ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଜେ ବୁଝି ପାରିବ ଯେ, ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ କାହିଁକି ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ବିଦାୟ ନେଇ ଯାଇଛନ୍ତି !

ମଦନବାବୁ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଓଃ; ଏତେ ବେଳକେ ସବୁ କଥା ବୁଝି ପାରିଲି । ମୋତେ ଓକିଲତି ପେଞ୍ଚରେ ପକାଇ; ତୋ ମତ ସହିତ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ପକାଇ ପାରିଛୁ । ହଁ, କଥା କ'ଣ ଶୁଣେ ? ପୁଷ୍ପଦେବୀଙ୍କ ସହିତ କ'ଣ କିଛି ମନୋମାଳିନ୍ୟ ଘଟିଛି ? ମୋର ଧାରଣା, ପୁଷ୍ପଦେବୀ ବେଶ ଭଲ ମଣିଷ । ତୋ ସହିତ ସବୁଦିନେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମନରେ ଦୃଢ଼ ଧାରଣା ପୋଷିଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ମୋର ଭବିଷ୍ୟତ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ତୁ କାମନା କରୁଥିବାରୁ, ମୋର ତୋତେ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ । କିନ୍ତୁ ସେ ଭବିଷ୍ୟତ ଯେ ମୋ ପାଖରେ ଅନେକ ଦୂରରେ ଅଛି । ମୋର ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ସହିତ କୌଣସି ମନୋମାଳିନ୍ୟ ଘଟି ନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣିଶୁଣି ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ଏକ ଜରୁରୀ କାମରେ ଯିବି ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଭୁଲେଇ ପଠେଇ ଦେଇଛି ।

—କାହିଁକି ?

—କାହିଁକିର ମାନେ ଆହୁରି ବୁଝାଇବାକୁ ହେବ ! ନିଜେ ତ ମାନିଛୁ, ଗୋଟାଏ କଥା କଦାପି କାହାକୁ ଭଲ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ତା'ପରେ ନିଜର ଘଣ୍ଟାକୁ ଅନାଇ ବ୍ୟଗ୍ର ଓ ଆନନ୍ଦରେ କହିଲେ—ଆଉ କୋଡ଼ିଏ ମିନିଟ ମାତ୍ର ବାକି । ଦେଖିବୁ ରହ ମଦନ, ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ଭଳି ସେ ବି ତୋର ଖୁବ୍ ପସନ୍ଦ ହେବେ ।

ମଦନବାବୁ ଭିତରେ ଭିତରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ କଦର୍ଯ୍ୟ ମନୋବୃତ୍ତିରେ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡୁଥିଲେ ବି ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟାଇ କହିଲେ - ତାହାହେଲେ ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ନୂଆ ସାଥି ଯୋଗାଡ଼ କରି ସାରିଲଣି—ନୁହେଁ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ପୁଣି ସିଗାରେଟ ଖୋଲରୁ ସିଗାରେଟ ବାହାର କରୁ କରୁ କହିଲେ—ଯୋଗାଡ଼ କରିବାଟା ପୁରୁଷ ଆଡୁ ଖାଲି ହୁଏ ନାହିଁ—ସ୍ତ୍ରୀ ଆଡୁ ମଧ୍ୟ ହୁଏ । କାରଣ ପୁରୁଷ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଯେତିକି କାମନା କରେ—ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷକୁ ସେତିକି କାମନା କରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯିଏ ଏଠିକି ଆସିବେ—ସେ ନୂଆ ହୋଇ କଲେଜରେ ପ୍ରଫେସର ହୋଇଛନ୍ତି । ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା, ଲୋଭନୀୟ ଯୌବନ···।

ତାଙ୍କୁ ଆଜ ଆମ ସହିତ ଏକତ୍ର ଭୋଜନ କରିବାକୁ ମୁଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛି ।

ମଦନବାବୁ ଉପର ମନରେ ଉଲ୍ଲସିତ ହେଲା ପରି କହିଲେ ବେଶ, ନୂଆ ସାଥି ପାଇଁ ହୋଟେଲରେ ଆଜ ଏତେବେଳ ଯାଏ ଚୌ ଗୁଁ ନୁହେଁ ! ଆଜ ଖାଇବାଟା ଖୁବ ମଜାରେ ହେବ— ତାହାହେଲେ··· ।

ଏଗାରଟା ବାଜିବାକୁ ପନ୍ଦର ମିନିଟ । ଟେଲିଫୋନ ଘଣ୍ଟି ଝଣ୍ ଝଣ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଫୋନଟି କାନ ପାଖରେ ଦେଇ ତେଣୁ କଥା ଶୁଣିଲା କ୍ଷଣି, ଆନନ୍ଦରେ ବିହ୍ୱଳିତ ହୋଇ କହି ଉଠିଲେ—ମୁଁ ଯେ ସାଦରେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବା ପାଇଁ ଅନେକ ବେଳୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି---ଆସନ୍ତୁ ଚଞ୍ଚଳ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଫୋନଟି ରଖିଦେବାକ୍ଷଣି, ମଦନବାବୁ ପଚାରିଲେ—କାହାକୁ ସାଦରେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ? ତୋର ନୂଆ ସାଥି ତାଙ୍କୁ ଥିଲେ ସବୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବଡ଼ ଫୁର୍ତ୍ତିରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ହଁ, କୁମାରୀ ଆରତି ପଟ୍ଟନାୟକ । ତାଙ୍କର ରୂପ ଯୌବନ ଦେଖିଲେ—ତୋର ଆଖି ପବିତ୍ର ହେବ—ମଦନ ।

ମଦନବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ ଦେବତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆଖି ପବିତ୍ର ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ପୁଣି ଜଣେ ତରୁଣୀ, ଯାହାର ରୂପ ଯୌବନ ଆଶାରେ କୋଟିଏ ଆଖି କଦର୍ଯ୍ୟ ଲାଲସାରେ ଚାହିଁ ରହେ, ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ ପୁଣି ଆଖି ପବିତ୍ର ହେବ··· !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଟ୍ଟହାସ କରି କହିଲେ—ଅଦୃଶ୍ୟ ଭଗବାନ ଏ ଆକାଶ ପବନରେ କେଉଁଠି ଯେ ଅଛନ୍ତି କିଏ କହିବ । କିନ୍ତୁ

କଣେ ରୂପସୀ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରାଣରେ ମନ୍ଦାକିନୀ ଧାର ବୁହାଇ ଦେବେ । ତେବେ କାହାକୁ ଆଗ ପୂଜା କରିବା କଥା, ନିଜେ ଭାବନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ଟିକିଏ ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଏ ଦୁଇ କଥା ଭିତରେ ତୁଳନା ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ...... !

ପ୍ରାୟ ଚୋଡିଏ ପଚିଶ ମିନିଟ ପରେ, ଫାଟକ ଦେଇ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଷ୍ଟେଟ ମଟର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା । କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ ଆସିଲେଣି ବୋଲି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ବାରଣ୍ଡା ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗଲେ । ମଟର ରହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଜେ ମଟର ଦରଜା ଖୋଲି, ମୁହଁରେ ହସର ଝଲ୍ମଲ ଢେଉ ଖେଳାଇ କହିଲେ—ମୋର ଆଜି ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟର ଦିନ ।

କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ ଅଳଅଳ ରାଙ୍ଗଜେମା ପରି ଅଧରରେ ମଧୁବୋଳା ହସ ଫୁଟାଇ ନରମ ଗଳାରେ କହିଲେ, ଆପଣଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ କାହିଁକି ହେବ ମୋର ବି ଆଜି ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟର ଦିନ ।

ତା'ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ତାଙ୍କୁ ବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ ବାଟ କଢ଼ାଇ ନେଲେ ।

ମଦନବାବୁ ଏ ସବୁ କଥା ଭାବି ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ଝଡ଼ ବହୁଥିଲା । ସେ ରୁଦ୍ଧବକ୍ଷ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରି ଥିଲେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ନୂଆ ଶିକାରକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ।

ଏକ ଗଦି ଚେୟାରରେ କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ବସିବାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅନୁରୋଧ କରି—ମିନତିଙ୍କୁ ମଦନ ବାବୁଙ୍କୁ ଚିହ୍ନାଇ ଦେବା ପାଇଁ କହିଲେ—ଏ ହେଉଛନ୍ତି ମୋର ପିଲା ଦିନର

ବନ୍ଧୁ ମଦନ ପଟ୍ଟନାୟକ । ସେ ବଡ଼ ଡାକ୍ତର ପାଶ କରି ଡାକ୍ତରୀ କରୁଛନ୍ତି । ଆଜି ଆପଣଙ୍କ ପରିଚୟ, ଆପଣଙ୍କର ଏ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣପଦ ଏ ଘରେ ପଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ସାରିଛି । ମଦନବାବୁ ଭଦ୍ରତା ଖାତିରରେ ହସି ହସି ନମସ୍କାର ଜଣାଇବା ଆଗରୁ କୁମାରୀ ମିନତି ହସ ହସ ବଦନରେ ତାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ଜଣାଇଲେ । ତା'ପରେ ଗୃହଲି ଖୁସି ଗପ ସପ...... ।

ଏହି ଖୁସି ଗପସପ ଭିତରେ ମଦନବାବୁ ମିନତିର ଭିତର ବାହାର ପରୀକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ମିନତିର ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା, ପାତଳା ଗୋରା ତକ ତକ ଦେହ—ସୁନ୍ଦର ଢଳ ଢଳ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକରେ କଜ୍ଜଳ ଗାରର ଶୋଭା ଅନ୍ତରରେ କୁଆର ଉଠାଇ ଥିଲା । ସାଧାସିଧା ବେଶ ଭୂଷା । ପତଳା ଧଳା କରଧଡ଼ି ଶିଲ୍କ ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡିକ ସେହି ଗୋରା ଦେହକୁ ଏପରି ମାନୁଥିଲା, ଯେପରି ପାହାନ୍ତି ପହରର ସଦ୍ୟ ରଜନୀ ଗନ୍ଧା ପୁଷ୍ପକୁ କିଏ ତୋଳି ଆଣିଛି । ମଦନବାବୁ କୁମାରୀ ମିନତିଙ୍କର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲେ ବି ସେ ଯେଉଁ ଆଶାର ସାତମହଲା ସପନପୁରୀ ତୋଳି ଏଠିକୁ ଆସିଛନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ ସେ ଅନ୍ତରରେ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ । କେଇଟା ଦିନ ଭିତରେ ପୁଣି ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ନିଜର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସିଦ୍ଧ କରି, ବାସୀ ଗୋଲାପ ପରି ଝରକା ବାଟେ ପକାଇ ଦେବ । ସେତେବେଳେ · ।

ଦାମିକା କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟରେ ବାଣାରେ କିଏ ମଧୁର ତାନ ବଜାଇଲା ଭଳି—ବାଜିଲା ବାରଟା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେ ଅଡକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—କ୍ଷମା କରିବେ । ଭଦ୍ରମହିଳାଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଏତେ ଡେରି କରିବା ନିହାତି ଅସୁନ୍ଦର କଥା । ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ—ଅଗାଧୁ, ଅଗାଧୁ ? ପୁଷ୍ପାଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ଆଣିବାକୁ କହ ।

କୁମାରୀ ମିନତି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବ ଦେଖି କହିଲେ—ସାଧାରଣତ ମୁଁ ପ୍ରାୟ ସାଢେ ଏଗାରଟାରେ ଖାଏ, ଡେରି ତ କିଛି ହୋଇ ନାହିଁ । ଆପଣ ବାରିଷ୍ଟର ଏବଂ ମଦନବାବୁ ଡାକ୍ତର ହୋଇ ଯେତେବେଳେ ଖାଇ ନାହାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ମୋ କଥା ପଚ୍ଛରେ କିଏ ।

ମଦନବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ଆପଣ ଯେ ବାରିଷ୍ଟର-ବାବୁଙ୍କର ଅତିଥି । ଅତିଥି ସତ୍କାରକୁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ଦେବତା ପୂଜା ସହିତ ସମାନ କରିଛନ୍ତି ।

ପୁଷ୍ପାରାଣୀ ପ୍ଲେଟରେ ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ବାଢି ଦେବାକ୍ଷଣି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାବୁ, କୁମାରୀ ମିନତିଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି ସ-ହାସ୍ୟ ବଦନରେ କହିଲେ—ଆସନ୍ତୁ, ଆଉ ଡେରି କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ବହୁତ ରାତି ହେଲାଣି ।

କୁମାରୀ ମିନତି ଉଠିବା ଆଗରୁ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ, ମଟର ଭିତରେ ଟିଫିନ୍‌କେରିୟରରେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ନିଜେ ତିଆରି କରିଥିବା କିଛି ଲେଡିକେନି ଆଣିଥିଲି...... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆଗ୍ରହରେ କହି ଉଠିଲେ—ଆପଣ ଏତେବେଳ ଯାଏ କହି ନାହାନ୍ତି ନା ! ଆଗରୁ କହିଥିଲେ ଏତେ ବେଳକୁ ସରନ୍ତାଣି । ତା'ପରେ ଅଗାଧୁକୁ ଡାକି ଆଦେଶ ଦେଲେ—ମଟରରୁ ଟିଫିନ୍ କାରିୟରଟା ନେଇ ଆ ତ !

ମଦନବାବୁ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଖାଇ ବସିଲେ । କୁମାରୀ ମିନତି ନିଜ ଚେୟାରରେ ବସିବା ଆଗରୁ, ନିଜ ହାତ ତିଆରି ଲେଡିକେନି ଗୁଡିକ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପ୍ଲେଟରେ ହସ ହସ ହୋଇ ଦେଲା

କ୍ଷଣି, ଅନ୍ୟ କିଛି ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା ପୂର୍ବରୁ ସେହି ଲେଡ଼ିକେନି ଗୁଡ଼ିକ ଖାଉଁ ଖାଉଁ, ତିଆରି କରିବା ତାରିଫ ପାଇଁ କୁମାରୀ ମିନତିଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସା କରିବାରେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଶତ ମୁଖ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ଖିଆ ପିଆ ସରିଲା । କିଛି ସମୟ ଗପ ସପ ପରେ ମିନତି ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ମଦନବାବୁ କୃତଜ୍ଞତା ଭଙ୍ଗୀରେ ପ୍ରତି ନମସ୍କାର ଜଣାଇ ଖବର କାଗଜ ଉପରେ ଆଖି ପକାଇଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମିନତିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆସିଲେ ତାଙ୍କୁ ମଠର ପାଖରେ ପାଛୋଟି ଦେବା ପାଇଁ ।

ବାହାରେ ଘନ ଅନ୍ଧାର । ବଙ୍ଗଳାର ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ ବାହାରକୁ ପଡ଼ୁଛି ଝାପସା ହୋଇ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନିଜ ହାତରେ ମଠର ଦରଜା ଖୋଲି ଦେଲାକ୍ଷଣି, ମିନତି ତାଙ୍କର ଅତି ନିକଟ ଦେଇ ମଠର ଭିତରକୁ ପଶି ହାଣ୍ଡେଲ ଧରିଲେ… ! ଆଲୁଅ-ଅନ୍ଧାର ମିଶାମିଶି ଭିତରେ କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ଆଶାୟୀ ମୁହଁଟି ଦିଶୁଥିଲା ବେଶ ସୁନ୍ଦର । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଭୋକିଲା ଆଖିରେ ତାଙ୍କୁ କିଛି ସମୟ ନୀରବରେ ଚାହିଁଲା କ୍ଷଣି, ମିନତିଙ୍କର ଆଖି ଆପେ ଆପେ ତଳକୁ ନଇଁ ଆସିଲା । ତା’ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମନରେ ପ୍ରବଳ ଝଡ଼ ବୁହାଇ ଏକ ଉତ୍ତେଜନାରେ ମିନତିଙ୍କର ନିର୍ଜୀବ ଭଳି ମଠର ହାଣ୍ଡେଲ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ଡାହାଣ ହାତଟିକୁ ସ୍ନେହରେ ଟେକି ଧରି ପାପୁଲିଟିକୁ ନିଜର କମ୍ପିତ ଅଧରରେ ଲଗାଇଲେ !… …ତା’ପରେ ବଡ଼ ବ୍ୟଥାଭରା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପଦ ଏ ବଙ୍ଗଳାରେ ପଡ଼ିବାର ଆଶା ରଖି ଆଜି ବିଦାୟ ଦେଲି । ରାତିଟି ଆପଣଙ୍କର ସୁଖରେ କଟୁ ।

କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ ଥରିଲା ଗଳାରେ ହାତ ଦୁଇଟିକୁ ଟେକି ଜଣାଇଲେ—ନମସ୍କାର ।

ମଟର ଷ୍ଟାର୍ଟ ହୋଇ ଘର୍ ଘର୍ ହୋଇ ଉଠିଲା କିନ୍ତୁ ସେ ଯେପରି ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ନାରାଜ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ମନର ଭାବକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁ କରୁ ଥଟ୍ଟାଳିଆ ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲେ—ମଟର ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଚଳାଇ ନେବେ…… ।

ମିନତି ଆଗକୁ ମଟର ନେଇ ନେଇ ବାହାରକୁ ମୁହଁ କାଢି କହିଲେ—ଆପଣ ବଡ ଦୁଷ୍ଟ…

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଫେରି ଆସିଲେ ବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ । ଗଦି ଚେୟାର ଉପରେ ଖବର କାଗଜ ଧରି ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଢୁଳାଉଥିବା ଦେଖି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହାତ ମାରି ଦେଇ କହିଲେ, ଯା' ଏଥର ବିଛଣାକୁ । ମୁଁ ବି ଶୋଇବାକୁ ବାହାରିଲି ।

ମଦନବାବୁ ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ପଚାରିଲେ—ଆଜି ସବୁ ଭଲ ତ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଭଲ ପାଇଁ ତ ମଣିଷ ଦିନ ରାତି ଚିନ୍ତା କରେ । ଆଜି ଆଦ୍ୟ ପର୍ବ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ମାତ୍ର ।

ସେଦିନ ମନ୍ଦିରର କେଉଁ ରାଜନନ୍ଦିନୀ ଉର୍ବଶୀକୁ ପାଇବା ଆଶାରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଇନ୍ଦ୍ରଦେବ, ଅସଂଖ୍ୟ ମେଘ ଫଉଜ ଧରି ସନ୍ଧ୍ୟା ନ ହେଉଣୁ ଏ ଦୁନିଆକୁ ଅବରୋଧ କରିଥିଲେ ଯେପରି । କି ଅନ୍ଧାର ! କି ବର୍ଷା ! ବିଜୁଳିର ଚମକରେ ଚାରିଆଡ଼ ଝଲସି ଉଠୁଥିଲା—ସତେଯେମିତି ଆକାଶ ସେ ପଟରୁ ଏକ କଠିନ ପାଷାଣ-ଢେଲ ରାଜପୁରୀକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିବା ପାଇଁ କିଏ ଅନବରତ କମାଣ ଦାଗୁଛି ।

ସେଦିନ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ରାତି ଦଶଟା ବେଳକୁ ଖିଆ ପିଆ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଖୁସି ଗପସପ ଭିତରେ ଖାଇଁ ଖାଇଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ—ଆଜିର ଏହି ମେଘୁଆ ରାତିଟି ବେଶ ଭଲ ଲାଗୁଛି । ବଡ଼ ଆରାମରେ ଆଜି ନିଦ ହେବ ।

ମଦନବାବୁ—ଚେୟାରକୁ ଆଉଜିପଡ଼ି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ କହିଲେ—ତୋଭଳି ଧନୀ ବାରିଷ୍ଟର ପକ୍ଷରେ ଏତେ ଦିନ ଅବିବାହିତ ରହିବା ଠିକ ହେଉନାହିଁ । ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ଏ ମେଘୁଆ ରାତିଟି ବୋଧହୁଏ ଆହୁରି ଭଲ ଲାଗନ୍ତା । ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କୁ ତୋର ବିଭା ହୋଇଯିବା ଉଚିତ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଏ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ—ଚେୟାରକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ି କହିଲେ—ଏ ମେଘୁଆ ରାତକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ତୋର ବି ମଦନ ଇଚ୍ଛା ହେଲାଣି—ନୁହେଁ ? ନିଜେ ବିଭା ନ ହୋଇ ପରକୁ ଉପଦେଶ ଦେବାରେ କି ଲାଭ ! ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମୋ ପାଖରେ ଓକିଲାତି କରିବାକୁ ବୋଧହୁଏ ତୋତେ କିଛି ଲାଞ୍ଚ

ଦେଇଛନ୍ତି ନୁହେଁ ? ପୁଷ୍ପ ଦେବୀତ ମନକୁ ତୋର ବେଶ ପାଇଛନ୍ତି । କାହିଁକି, ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ କ'ଣ ତୋର ମନକୁ ପାଉ ନାହାନ୍ତି ? ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଆଖି, ସୁନ୍ଦର ମୁକ୍ତାଭଳି ଦାନ୍ତ, ପୁଣି ଓଠରେ ସେହି କଳା ଖସା ଦାଗଟି ମୋତେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ ।

ମଦନବାବୁ ଖାଇବାରେ ମନ ଦେଇ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲେ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସୀମାନାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ । ଦିନେ ପୁଷ୍ପଦେବୀ ତୋ ଆଖିରେ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରୀ କିନ୍ତୁ ନୂଆ ଢଙ୍ଗର କୁମାରୀ ମିନତି ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ପୁରୁଣା ହେଲେଣି । ପୁଣି ଦିନ ଆସିବ, ଆଉ କେଉଁ ଷୋଡ଼ଶୀ ତୋର ନୟନ ଆଗକୁ ଆସିଲେ—ସେ ହେବ ସୁନ୍ଦରୀ, ପୁଣି—କୁମାରୀ ମିନତିଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ରୂପ ତୋର ମନର କେଉଁ ତଳକୁ ଖସିଯିବ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ଏ ତ କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ ! ଆମ ମାଲି ବଗିଚାରେ ତ ତୁ ନିତି ଦେଖୁଛୁ, ସାମାନ୍ୟ ପତଙ୍ଗ—ପ୍ରଜାପତିଟି କିପରି ସବୁବେଳେ ଖୋଜି ଖୋଜି ସଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ନାନା ଜାତିର ଫୁଲରେ ବସି ଆକଣ୍ଠ ମଧୁ ପାନ କରେ । ସେ ତ କାହିଁକି କାଲିର କଥା ଭାବେ ନାହିଁ କି କାଲି ଯେଉଁ ଫୁଲ ତାର ରୂପ ଯୌବନ ଦେଇ ଏତେ ଆଦର କରିଥିଲା—ତା'ର କଥା ମନେ ପକାଏ ନାହିଁ । ଏ ନିଶ୍ଚୟ କଥା ଯେ, ଯେ କୌଣସି ଜୀବ ଅପେକ୍ଷା ମଣିଷ ବୁଦ୍ଧିମାନ । ତେଣୁ ତା ପକ୍ଷରେ ନୂଆ ନୂଆ ଜିନିଷ ପ୍ରତି ମନ ଦେବା କିଛି ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ ।

ମଦନବାବୁ ପାଣି ଟିକିଏ ପିଇସାରି କହିଲେ—ତୋ କଥା ମୁଁ ବୁଝୁଛି । ମଣିଷ ସହିତ ଫୁଲକୁ ତୁଳନା କଲେ କିପରି ହେବ ! ପ୍ରଜାପତି ଜାଣେ, ଫୁଲର ଆୟୁଷ କେତୋଟି ଘଣ୍ଟା ମାତ୍ର । ଆଜି

ପ୍ରଭାତରୁ ଯେଉଁ ଫୁଲ ଫୁଟି ମହକରେ—ଚାରିଆଡ଼ ମହକାଉଛି; କାଲି ପ୍ରଭାତକୁ ହୁଏ ତ ସେ ନଥିବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ନିର୍ବିକାର ଯୋଗୀ ଭଳି ପଛକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ତା' ପକ୍ଷରେ ସୃଜନ ଓ ଧ୍ୱଂସ ସମାନ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ଦୀର୍ଘ ଆୟୁଷ ଅଛି – ତାର ଅନେକ ସମସ୍ୟା ଅଛି । ଭଲ ମନ୍ଦ ବିଚାର ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଆକାଙ୍‌କ୍ଷା ଅଛି । ପୁଷ୍ପ-ଦେବୀ ହେଉନ୍ତୁ ବା ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ ହେଉନ୍ତୁ—ସେମାନେ ତୋ ପାଖରୁ ହତାଶ ହେଲେ, ସେମାନଙ୍କର ମନର ଧାରଣା କ'ଣ ହେବ । ତୁ ବି କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ନିରୀହ ଯୁବତୀଙ୍କର କୋମଳ ଅନ୍ତରରେ ଧୂ ଧୂ ଅଗ୍ନି ଜଳାଇ କେଉଁ ସୁଖ ପାଇବୁ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ସୃଜନରେ ଯେପରି ଆନନ୍ଦ, ଧ୍ୱଂସରେ ବି ସେହିପରି ଆନନ୍ଦ ଅଛି । ଜଣକ ପାଖରେ ଜଣକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ରହିବା କଥା, ଭାବିଲା ବେଳକୁ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ମୋର କିଏ ଶରାହତ ପକ୍ଷୀ ପରି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠୁଛି । ତେବେ ତୋ କଥା ମୁଁ ବିଚାର କରିବି । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହାତ ଧୋଇବାକୁ ଉଠିଗଲେ ।

ବାହାରେ ଝିଙ୍କାରୀ ଗୁଡ଼ା କାହାର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଶରରେ ବାରମ୍ବାର ଆହତ ହେଲା ପରି ବିକଳରେ ଚିତ୍କାର କରୁଥିଲେ । ଦରଜା ଓ ଝରକା ବାଟେ ଦେଇ ଦମକାଏ ଦମକାଏ ଥଣ୍ଡାଳିଆ ପବନ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସି—ମନରେ କମିତିକା ଭୟ ଉପୁଜାଉ ଥିଲା । ମହାନଦୀ ସେପାରି ତଣ୍ଡି ବୁଦା ଭିତରୁ ବେଳେ ବେଳେ ଶୁଭୁଥିଲା—ବିଲୁଆର ହୁକେ ହୁକେ ଶବ୍ଦ । ବର୍ଷାର ବିରାମ ନାହିଁ । ପଛକୁ ପଛ ଆକାଶରେ କଳା ବଉଦ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଫଉଜ ପରି ମାଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି । ଇନ୍ଦ୍ରଦେବଙ୍କର ଏକ ଜିଦ୍, ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରୀ ଧ୍ୱଂସ ହେବ ପଛେ—ଦେବ ଭୋଗ୍ୟା, ତନ୍ୱୀ,

ଷୋଡଶୀ ଲବଣୀ ପିତୁଳା ରାଜଜେମା ଉର୍ବଶୀଙ୍କୁ ପୁଷ୍ପରଥରେ ବସାଇ ସେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ନେବେ । ତା'ପରେ ଆକାଶ ହେବ ନିର୍ମଳ, ତାରା ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ହସିବେ । ସୈନ୍ୟ ଫଉଜ ଫେରି ଯିବେ—ନିଜ ନିଜ ଛାଉଣୀକୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଓ ମଦନବାବୁ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଏଣୁ ତେଣୁ ମାମୁଲି ଗପସପ ପରେ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଗାଧୁକୁ ଡାକିଲେ—ପାଣି ଗ୍ଲାସେ ଆଣ, ନିଦ ମାଡିଲାଣି ।

ଅଗାଧୁ ପାଣି ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଶୋଇ-ବାକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଠିଆ ହେଲେ—ଏବଂ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ, ଉଠ ଏଥର ବନ୍ଧୁ । ରାତିଟି ସୁ-ନିଦ୍ରାରେ କଟିବ ବୋଲି ମୋର ଆଶା ।

ରାତି ପ୍ରାୟ ବାରଟା । ବାହାରେ ଅବିରାମ ବର୍ଷା ଚାଲିଛି-ଝଡ଼-ଅନ୍ଧ ବେଳକୁବେଳ ଆହୁରି ଭୀଷଣ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ପାଖ ଘରୁ ଶୁଭୁଛି ଅଗାଧୁର ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରିବା ଶବ୍ଦ । ପାଗ ବେଶ ଥଣ୍ଡା ଥିଲେ ବି ସେତେବେଳ ଯାଏ କାହିଁକି କେଜାଣି, ମଦନବାବୁଙ୍କ ଆଖିକୁ ନିଦ ନାହିଁ । ମନରେ କେତେ କୁଆଡୁ ଅଚିନ୍ତା ଭାବନା । ସେ ଦିନ ଫ୍ରେଡଭଲ ଯେଉଁମାନେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ଦେଖା ଦେଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯିଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ସୁନ୍ଦରୀ ବୋଲି ଅଗାଧୁ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହୁଥିଲେ, ସେ ଆଉ କିଏ ! କାହିଁକି ତାଙ୍କୁ ସିଏ ଖୋଜୁଥିଲେ ! ନାଁ ରାଜବାଳୀ ! କି ସୁନ୍ଦର ନାଁ । କାହିଁକି ମରିଛନ୍ତି ସିଏ ! ତାଙ୍କର ତ ଇମିତି କାହାରି ଛାୟା ମୁହଁ ମନେ ପଡୁ ନାହିଁ—ତେବେ··· ! ଭାବନାର ସୀମା ନାହିଁ···

ଅଳ୍ପ ଖୋଲାଥିବା ଝରକା ବାଟେ ଦୁଇ ଡେଣୋଟି ଚେମେଣି ଚଢ଼େଇ ଖୁବ କାମ ଥିଲା ପରି ଫଡ଼୍ ଫଡ଼୍ ହୋଇ ବାହାର ଭିତର ହେଉଛନ୍ତି ଅନବରତ । ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଘରକୁ କେବଳ ଆଲୋକିତ କଲାଭଳି ଅଳ୍ପ ଶକ୍ତି ସମ୍ପର୍ଣ୍ଣ ନୀଳ ବିଜୁଳି ବଲ୍‌ଟି ଜଳୁଛି··· ।

ମଦନବାବୁ ଟେଚାଉ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ପକାଇ ଆଖି ବୁଜି ଭାବୁଛନ୍ତି—କାହିଁକି ସେ ମୋତେ ଖୋଜୁଥିଲେ ! ଅନେକ ଦିନ ହେଲଣି, କାହିଁକି ତ ଆସୁ ନାହାନ୍ତି ! ଭାବୁ ଭାବୁ ଭିତରେ ଭିତରେ ଦେହ ତାଙ୍କର ଶୀତେଇ ଉଠେ । ହଠାତ୍ ଯଦି ସେ କେବେ ଆସି ଯାଆନ୍ତି ତ ହଃହେଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଭଳି ତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ହେବ ନାହି ତ !

ରାତି ଗୋଟାଏ ବାଜି ମିନିଟ କଣ୍ଟା ଟିକ୍ ଟିକ୍ ହୋଇ ଘୁରୁଥିଲା ଆଗକୁ । ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଛୁଇ ନିଦ ଲାଗି ଆସିଛି କି ନାହିଁ, ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଉପରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ କୋମଳ ପଦାର୍ଥ ପଡ଼ିବାରୁ ସେ ଚମକି ଉଠି ପଡ଼ିଲେ । କି ଜିନିଷ ବୋଲି ବିଛଣାକୁ ଅନାଇ ଦେଇ ଦେଖିଲେ—ସଜ ଫୁଟା ସୁନ୍ଦର ରକ୍ତ ଗୋଲାପ ଫୁଲଟିଏ । ମହ ମହ ହୋଇ ବାସୁଛି ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ବିସ୍ମୟର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ଏତେ ରାତିରେ ଗୋଲାପ ଫୁଲଟିଏ ଆସିଲା କେଉଁଠୁ ! କିଏ ପୁଣି ପକାଇଲା ! ଲୋମମୂଳ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠିଲା ତାଙ୍କର ।

"ନମସ୍କାର ! ବୀଣାଜିଣା ନାରୀ କଣ୍ଠର ଶବ୍ଦ ଶୁଣି, ମଦନ-ବାବୁ ଅନାଇ ଦେଲେ ଟେବୁଲ୍ ଆର ପାଖକୁ । ଏ କିଏ ! ଅପସରା ରୂପ ଜିଣି ଏକ ଷୋଡଶୀ ଯୁବତୀ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କୁ ଅବାକାବା ହୋଇ ଚାହିଁ କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ବଡ଼ ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ ସେ ଯୁବତୀଟି ପୁଣି କହିଲେ—ମୋତେ ଦେଖି ଡ଼ରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର' ରଜରାଣୀ ।

ମଦନବାବୁ ଏ ନିଶବ୍ଦ ରାତରେ ରଜରାଣୀ ରୂପରେ ଏକ ପ୍ରେତାତ୍ମାକୁ ଦେଖି ପ୍ରଥମେ ଡ଼ର ଯାଇଥିଲେ ବି, ତାଙ୍କ ଠାରୁ "ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ରଜରାଣୀ, ଡରନ୍ତୁ ନାହିଁ" ଏହି ଅଭୟବାଣୀ ଶୁଣି ମନରେ ସାହାସ ବାନ୍ଧି ବଡ଼ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇ ଡ଼ାକିଲେ—ସେଠି ଠିଆ ହେଲେ କାହିଁକି, ଏଇ ପାଖ ଚେୟାରରେ ଆସି ବସନ୍ତୁ । ମୁଁ ଆଜି ଶୋଇବା ଆଗରୁ ତୁମରି କଥା ଅନେକ ଭାବୁଥିଲି । ହଠାତ୍ ଆଜି ମୋର ମନର ଭାବ ଜାଣି ତୁମେ ଦୟା କରି ଆସି ଥିବାରୁ ମୁଁ ବଡ଼ ଖୁସୀ ।

ଯୁବତୀଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସି ମଦନବାବୁଙ୍କ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ପଡ଼ିଥିବା ଚେୟାରରେ ବସିଲେ ।

ମଦନବାବୁ ସେହି ରକ୍ତ ଗୋଲାପଟିକୁ ନାକ ପାଖରେ ହଲାଇ ହଲାଇ ଆଗକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ, ଯୁବତୀଟିଙ୍କ ଆଖିରୁ ଦୁଇବିନ୍ଦୁ ମୁକ୍ତା ପରି ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ସେ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଲେ—ତୁମ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖିଲେ, ମୋର ଅନ୍ତର କାନ୍ଦି ଉଠୁଛି । କ'ଣ ହୋଇଛି ? ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ ।

ଯୁବତୀଟି ଅଧର ଅଗ୍ରଇ କହିଲେ—ମୋର ଭାଗ୍ୟ ବଡ଼ ଖୋଟ । ଦିନଥିଲା ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଯୁଗେ ପରି ମଣୁଥିଲି, ଆଉ ଆପଣ ମୋତେ ଦଣ୍ଡେ ନ ଦେଖିଲେ ପାଗଳ ପରି ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଯିଏ ଅତି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ଛିନ୍ନ କରିଦେଲା, ସେହି କଥା ଭାବି ଆଖିରୁ ମୋର ଲୁହ

ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ଯୁବତୀଟି ନିଜର ପଣତ କାନିରେ ଆଖି ପୋଛି, ଅଧରରେ ବ୍ୟଥାର ହସ ଫୁଟାଇ ପଚାରିଲେ—ଏଥର ମୋତେ ଆପଣ ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ? ସେଇ ରକ୍ତ ଗୋଲାପଟି କଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ତ !

ମଦନବାବୁଙ୍କ ଭିତର ଏ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଗୋଳମାଳ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ସେ ଭାବୁଥିଲେ—ଏଇ ରାଜରାଣୀ ଯେପରି ତାଙ୍କର ଅତି ଆପଣାର । କିନ୍ତୁ...କେବେ... କେଉଁଠି । ତାଙ୍କ ପିଲା ଦିନରୁ ଆଜି ଯାଏ ଇମିତି ସମ୍ବନ୍ଧ କେଉଁଠି ହୋଇ ନାହିଁ ! କିନ୍ତୁ ମନ ଧୂଆଁଳିଆ ହୋଇ ଉଠୁଛି...ରାଜରାଣୀ ଯେପରି ତାଙ୍କର ଅତି ଆପଣାର ।

ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ନୀରବ ରହିବା ଦେଖି, ଯୁବତୀଟି ବଡ଼ ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଜାଣେ ଆପଣଙ୍କର କିଛି ମନେ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ କି—ଆପଣ ମୋତେ ଚିହ୍ନି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସେ ତ ଆଉ ଏ ଜନ୍ମର କଥା ନୁହେଁ—କିମିତି ମନେ ରହନ୍ତା !

ମଦନବାବୁ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ମୋର କିଛି ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ ସତ, କିନ୍ତୁ ମନ ଭିତରେ ମୋର ଆଉଟି ହେଉଛି, ତୁମେ ଯେମିତି ମୋର ଅତି ଆପଣାର... । ମୋର ମନ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠିଲାଣି - ଦୟା କରି ସବୁ କଥା ମୋର ମନେପକାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଯୁବତୀଟି ସତୃଷ୍ଣ ନୟନରେ କିଛି ସମୟ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ଶୁଣନ୍ତୁ । ଆଜି ସେ ଜାନୁ ପଟକୁ ଚାହିଁ ଆମ ଜୀବନର ଘଟଣା ଦେଖନ୍ତୁ । ଆର ଜନ୍ମ କଥା । ଏଇ କଟକ ସହର—ଏଇ କାଠଯୋଡ଼ି ବାଲି ଠିକ୍ ସେମିତି ଅଛି । ସେତେବେଳେ ଆପଣଙ୍କର ବାପା ଥିଲେ ଜମିଦାର । ଆପଣ ବି ତାଙ୍କର ଥିଲେ ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର ।

ଆପଣଙ୍କର ବାପା ଏତେ ଦୟାଳୁ ଓ ପରୋପକାରୀ ଥିଲେ ଯେ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ଦେବତା ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ । ଆପଣଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଠିକ ବାପାଙ୍କ ପରି ଚରିତ୍ର ଥିଲା । ବି.ଏ ପାଶ କରି ସାରିଲା ପରେ--ଆପଣଙ୍କର ବିବାହ ପାଇଁ କନ୍ୟା ଖୋଜା ଚାଲିଲା । କେତେ ଆଡ଼ୁ କେତେ ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କର କନ୍ୟାଙ୍କ ସହିତ ଆପଣଙ୍କର ଦେଖା ଚାହାଁ ହେଲା କିନ୍ତୁ କାହାଁକି କେଜାଣି ଆପଣ ମୋତେ ଶେଷକୁ ପସନ୍ଦ କଲେ । ମୋ ପିତା ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଲୋକ ନ ଥିଲେ ବି, ବଡ଼ ଧାର୍ମିକ ଥିବାରୁ ଆପଣଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ମନ ମିଳିଗଲା । ତା'ପରେ ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ମୋର ହେଲା ବିବାହ...... ।

ଏ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ମଦନଦାବୁଙ୍କର ନିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ବହୁଥିଲା । ସେ ଆଗକୁ ଟିକିଏ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ି ପଚାରିଲେ, ତା' ପରେ...... ।

ରାଜରାଣୀ ତଳକୁ ମୁହଁପୋତି କହିଲେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ମୋର ଲୁଚାଇବାର କ'ଣ ଅଛି । ମଧୁଶଯ୍ୟା ରାତିରେ ଆପଣଙ୍କର ରୂପ, ମଧୁର ବ୍ୟବହାରରେ ମୁଁ ଏତେ ମଜିଗଲି ଯେ, ଆପଣଙ୍କ ପାଦ-ତଳେ ମୁଁ ନିଜକୁ ସମର୍ପି ଦେଲି । ଝିଅ ବେଳର, ସାଙ୍ଗ ସାଥି, ଭାଇ ଭଉଣୀ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୁଁ ଏକ ରକମ ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତିରୁ ପାଶୋରି ଦେଲି । ଆପଣ ମୋତେ ପ୍ରାଣ ଭରି ଏତେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ଯେ, ଦଣ୍ଡେ ନ ଦେଖିଲେ ପାଗଳ ପରି ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କେଉଁ ଦୁଷ୍ଟ ଗ୍ରହ ଆମର ଏ ସୁଖ ଶାନ୍ତିକୁ ବେଶି ସମୟ ସହ୍ୟ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ପାଣି ଫୋଟକା ପରି ସେ ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଅହା ଉଭେଇ ଗଲା··· ! ଥରି ଉଠିଲା ରାଜରାଣୀର କଣ୍ଠ ।

ମଦନବାବୁ ପାଗଳଙ୍କ ପରି ପଚାରିଲେ- ତା'ପରେ··· ? ରାଜରାଣୀ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲେ—ପ୍ରାୟ ଛ'ଟି ମାସ ଆମର ନାହିଁ ନଥିବା ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ କଟିଗଲା । ଏମିତ ସୁଖଶାନ୍ତି ସ୍ୱର୍ଗର ଇନ୍ଦ୍ର ବି ପାଇଥିବ କି ନଥିବ । ଥରେ ଖବର ଦେଲେ ବାପା ମାଆ, ଆମର କାଠଯୋଡ଼ି କୂଳରେ ଥିବା ବଖରେ କୋଠାରେ ଆମକୁ ଦାସ ଦାସୀ ଏବଂ ଜଣେ ବୁଢ଼ା ଗୁମାସ୍ତାଙ୍କ ଜିମା ଛାଡ଼ି, ମଫସଲ ଜମିଦାରୀ ଘରକୁ କେଇଁ ମାସ ପାଇଁ ଚାଲିଗଲେ । ବାପା ବୋଉ ଥିଲା ବେଳେ ମନରେ ଯେଉଁ ଡରଥିଲା, ତାହା କମିଗଲା । ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ ନୂଆ ଯୁବକ; ଯୁବତୀ ଯାହା କରନ୍ତି, ସେଥିରୁ ଆମେ ବାଦ ପଡ଼ି ନ ଥିଲେ । ମଟରରେ ଅନେକ ସମୟରେ ବୁଲିବା; ଥିଏଟର, ବାଇସ-କୋପ ଦେଖିବାରେ ଆମର ଅନେକ ସମୟ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା··· ।

କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାରେ ବାଜିଲା—ଟଣ ଟଣ—ଦୁଇ । ବେଳେଣି ଚଢ଼େଇ ସେମିତ ଦ'ଟା ଫଡ଼ ଫଡ଼ ହେଉଛନ୍ତି । ରାଜରାଣୀ କାନ୍ଥ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ି ଆକଟିଲା ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲେ—ରାତି ଯେ ଦୁଇଟା ବାଜିଲାଣି । କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ରାତି ପାହିଗଲେ ଅନିଦ୍ରା ଯୋଗୁ ଆପଣଙ୍କର ଦେହ ଖରାପ ହେବ ।

ମଦନବାବୁ ଟିକିଙ୍କପରି ଜିଦ୍ ଧରିଲେ, ଗୋଟାଏ ରାତି ନୁହେଁ—ଏମିତି ପାଞ୍ଚରାତି କଟି ଗଲେ ବି ତୁମକୁ ମୋ ଆଖି ଆଗରୁ ଛାଡ଼ିବି ନାହିଁ—କୁହ କୁହ, କ'ଣ ହେଲା ? ତା ପରେ··· ।

ରାଜରାଣୀ ଅନେପରି ସେହି ଆକଟିଲା ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଦିନେ ଆପଣଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଟିକିଏ ବଥାଉ ଥିଲେ, ମୋର କଳିଜାରେ କିଏ ଛୁରି ମାରିଲପରି ମଣୁଥିଲି । ଆଜି ଆପଣଙ୍କୁ ଅନିଦ୍ରା କରାଇ ଆପଣଙ୍କର ଦେହ ଖରାପ କରାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଆମ ଜୀବନର ଏହି କରୁଣ

କାହାଣୀ ଏକା ରାତ୍ରରେ ବ ସରବ ନାହିଁ । ଆମ ଜୀବନର ଏହି କାହାଣୀ ଶୁଣାଇବା ପାଇଁ—ମୁଁ ଏଇ ଆକାଶ ପବନରେ ଅଶାନ୍ତରେ ଘୁର ବୁଲୁଛି । ଆପଣଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାର ଆପଣଙ୍କର ସେହି ଶାନ୍ତିମୟ କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ନ ରଖିଲା ଯାଏ ଇମିତ ବ ଘୁରୁଥିବ । ମୋ ରାଣ, ଶୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ, ଦେହ ଖରାପ ହେବ ।

ମଦନବାବୁ ଅନୁନୟ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୋ ପାଖରୁ ଦୂରରେ ବସିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ଲାଣି । ମୁଁ ମୋ ପାଖରୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ତୁମକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ମଦନବାବୁ ଉଠି ପଡ଼ୁଥିଲେ, ରାଜରାଣୀର ହାତଧର ପାଖକୁ ନେଇ ଆସିବା ପାଇଁ ।

ରାଜରାଣୀ, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଏପର ହେବା ଦେଖି ମନରେ ଭୀଷଣ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ବ ଥରିଲା ଗଳାରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଜାଣେ ଆପଣ ଇମିତ ହେବେ । ମୋର କ’ଣ ସେ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ? କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ଛାଇର ସେ ଶକ୍ତି କାହିଁ । ମୋର ଯେ ରକ୍ତ ମାଂସର ଶରୀର ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆପଣ କ’ଣ ଗୋଟାଏ ଛାଇକୁ ଧରି ପାରିବେ । ମୁଁ ଯେ ସେଇ ଛାଇ ମାତ୍ର । ପୁଣି ରାଣ ପକାଉଛି । ମୋତେ ବଳାନ୍ତୁ ନାହିଁ—ଆପଣଙ୍କର ଦେହର ଅସୁସ୍ଥ ମୁଁ କଦାପି ସହ୍ୟ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ପୁଣି ମୁଁ ଆସିବି । ଥରେ ନୁହେଁ—ଅନେକ ଥର । ଦିନେ ଆପଣ ଅତି ଆଦରରେ ସେହି ଗୋଲାପ ଫୁଲଟି ମୋର ଗଭାରେ ଖୋସି ଦେଇଥିଲେ । ସେଇଟିକି ମୁଁ ସାଇତି ରଖିଛି ଆଜି ଯାଏ । ଦିଅନ୍ତୁ ସେଇଟିକୁ ମୋ ପାଖକୁ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତୁ !

ମଦନବାବୁ ପିଲାଙ୍କ ପରି ଅଳି କଲା ପରି କହିଲେ—ନାଁ ନାଁ ତା’ ହେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜ ହାତରେ ମୋର ପ୍ରିୟ ବାନ୍ଧବୀର କବରରେ ଏ ଗୋଲାପଫୁଲଟି ପୁଣି ଖୋସି ଦେବ ।

ରାଜରାଣୀ କହ ଛଳ ଛଳ ଅଧରରେ ବ୍ୟଥାର କ୍ଷିଣ ହସ ଫୁଟାଇ କହିଲେ—ତା' ଯଦି ହୋଇ ପାରନ୍ତା, ତାହାହେଲେ କେଡ଼େ ସୁଖୀ ମୁଁ ନ ହୁଅନ୍ତି ! କହିଲି ପରା, ଗୋଟାଏ ଛାଇ ପାଖରେ କିଛି ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ଦିଅନ୍ତୁ ସେ ଫୁଲଟି ଶୂନ୍ୟେ ଶୂନ୍ୟେ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ନିଜର ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ଫୁଲଟି ପକାଇ ଦେବାକ୍ଷଣି ତାହା ଆପେ ଆପେ ରାଜରାଣୀର କବରୀରେ ଖୋସି ହୋଇଗଲା । ତା'ପରେ ରାଜରାଣୀ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇ କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କୁ ଲକ୍ଷେ ଯୁଗ ଇମିତ ଦେଖୁଥିଲେ ବି ମୋର ଦେଖିବାର ମୋହ ତୁଟିବ ନାହିଁ ।···ଯାଉଛି । ମୋ କଥା ବେଶି ମନେ ପକାଇ ମନ ଖରାପ କରିବେ ନାହିଁ···ମୋ···ରାଣି··· ।

ମଦନବାବୁ ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ଦେଖିଲେ, ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଏତେବେଳ ଧରି ବସିଥିବା ଅତି ଆପଣାର ରାଜରାଣୀ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ଘର ଶୂନ୍ୟ । ପାଖରୁ ଗୋଲାପ ଫୁଲର ମହକ ଛାଡ଼ି ନାହିଁ । ମଦନବାବୁଙ୍କର ଅନ୍ତର ଅତି ବିକଳରେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ମନ ଛାଟି ପିଟି ହେଉଥିଲା—ଏହି ଦୁର୍ଯୋଗ ବର୍ଷା ରାତିରେ ସେ ପଦାକୁ ବାହାରି—ରାଜରାଣୀ ! ରାଜରାଣୀ ! ଡାକି ଡାକି ଦିଗଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଦଉଡ଼ିବେ······ ।

ପୁଣି ମନରେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଆସେ, ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର ରାଟ ପକାଇଛି ! ସେ ପୁଣି ଆସିବ ।···ତା' କଥା ମାନିବେ ସେ । ନିଶ୍ଚୟ ମାନିବେ··· ।

ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ଝରକାଟା ପୁରା ଖୋଲି ଚାହିଁ ରହିଲେ ବାହାରକୁ ।

ସେତେବେଳକୁ ରାତ ପ୍ରାୟ ତନିଟା । ଇନ୍ଦ୍ରଦେବ ବିଜୟ ଗର୍ବରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ସେହି ସୁକୁମାରୀ ରାଜକନ୍ୟାକୁ ପୁଷ୍ପ ରଥରେ ନିଜ କୋଡରେ ବସାଇ; ତାର ଦୁଧ-ଅଲତାବୋଳା ଅଧରରେ ପ୍ରାଣ ଭରି ଚୁମ୍ବନ ଆଙ୍କି ଅଙ୍କି ଫେରି ଯାଉଛନ୍ତି ସ୍ୱର୍ଗପୁରୀକୁ । ଆକାଶରେ ତାରା ଚନ୍ଦ୍ର ଖସିଲେଣି—ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଦଳଦ ଫଉଜ ଫେରି ଯାଉଛନ୍ତି ନିଜ ନିଜ ଛାଉଣିକୁ ।

ମଦନବାବୁ ସେହି ନିଶା ରାତରେ ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ରହି ଅସଂଲଗ୍ନ ଖାପଛଡ଼ା ଭାବନାରେ ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣରୁ ଅଧିକ ରାଜରାଣୀ, ଏଇ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଗଲା କେଉଁଆଡ଼େ ! କେଉଁଠି ସେ ରହିବ କାହାପାଖରେ··· ! ଅନେକ ସମୟ ସେ ସେମିତି ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ରହି ଘନ ଘନ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଫେରି ଆସିଲେ ବିଛଣାକୁ ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ଦିନ ଆଠଟା । ତଥାପି ମଦନବାବୁଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ନାହିଁ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉଠି ଦାନ୍ତଘଷା ସାରି, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ନ ଦେଖି, ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହାତମାରି ଡାକିଲେ କହୋ ଡାକ୍ତରବାବୁ, ଏତେବେଳଯାଏ ଶୋଇବା କ'ଣ ତୁମ ଡାକ୍ତରୀ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଲେଖା ଅଛି !

ମଦନବାବୁ ନିଦ ଗର ଗର ହୋଇ ଉଠିବସି କହିଲେ, କାଲି ରାତରେ ପାଗ ବେଶ ଥିଲେ ବି ଦେହଟା ଗରମ ଲାଗି ଅନେକ ବେଳ ଯାଏ ନିଦ ହେଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ସକାଳୁ ବେଶି ସମୟ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଥଟ୍ଟା କରି କହିଲେ—ଏଥର ତୋ ପାଇଁ ତୋ ମନ୍ତ୍ର ଘୁରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ନଚେତ ଇମିତି ରାତରେ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ

ମୋତେ ନିଦ ହେବ ନାହିଁ । ତୋର ମଦନ, ଏ ରୂପ ଏବଂ ଏ ବଳିଷ୍ଠ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକୁ ଦେଖିଲେ କେତେ ଯୁବତୀ ନିଶ୍ଚୟ ଲୋଭେଇ ଯିବେ ।

ମଦନବାବୁ ବିଛଣାରୁ ଉଠି ଆସୁ ଆସୁ କହିଲେ—ତୋ ଭଳି ଧନୀ ଯୁବକମାନଙ୍କର ସିନା ସବୁବେଳେ କେଉଁ ତରୁଣୀ କପଟ, କାହାର କପଟ ସୁନ୍ଦର ମୁହଁ; କାହାର ଆଖିର ଚାହାଣୀରେ ଯୁବକ ଅନ୍ତରରେ ଜୁଆର ଉଠେ, ଏ ସବୁ କଥା ଭାବିବାକୁ ସମୟ ମିଳୁଛି; କିନ୍ତୁ ମୋ କଥା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ରୋଗୀକୁ ମରଣ ମୁହଁରୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ, ତାର ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନମାନଙ୍କର ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିବା ହିଁ ଏ ଜୀବନରେ ସାର । ତେଣୁ ଯୁବତୀମାନଙ୍କର ଫରମଦୋଳା ନରମ ଚାହାଁଣୀକୁ ଦେଖିବାକୁ ସମୟ କାହିଁ ?

ପୁଷ୍ପା ଆସି ଶଙ୍କିତ ଭାବରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଜଣାଇଲା, ଜଳଖିଆ ଆଜ୍ଞା ଆଣିବି ?

ମଦନବାବୁ ବ୍ରସରେ ଦାନ୍ତ ଘଷୁ ଘଷୁ କହିଲେ—ହିଁ, ଆଉ ଡେରି କାହିଁକି । ତୋର ତ ସରିଲା । ଆଜି ମୋର ଏତେ ଡେରି ହେବା ଦେଖି ତେଣେ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଲୋକେ ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିବେଣି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ—ମୋ'ର ବି ମଦନ, ହାଇକୋର୍ଟରେ ଏକ ବଡ଼ ମକଦ୍ଦମା ଅଛି । ତେଣୁ ଆଇନ ବହି କିଛି ସମୟ ମୋତେ ଲେଉଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମଦନବାବୁ ତଉଲିଆରେ ମୁହଁ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ହେଉଁ ହେଉଁ କହିଲେ—ଓକିଲ, ଡାକ୍ତର ମାନଙ୍କର କ'ଣ ଆସେ ଯାଏ । ତୁ ଏ ବଙ୍ଗଳାରୁ ଯାଇଁ, ହାଇକୋର୍ଟର ଗଦି ସେଟାରେ ଚେୟାରରେ ଯାଇଁ ବସିବୁ । ତୋର ଚିନ୍ତା କ'ଣ ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁଙ୍କର ଜଳଖିଆ ଖିଆ ସରିଲା ତାପରେ ମଦନବାବୁ ଔଷଧ ବ୍ୟାଗଟି ଧରି ପଦାକୁ ବାହାରି ଗଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଗାରେଟ୍ ଲଗାଇ ଆଇନ ବହି ଦେଖିବାରେ ମନ ଦେଲେ ।

... ...

ମଦନବାବୁ ଧନସାରି ବାହାରେ ଏବଂ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ରୋଗୀ ଦେଖିବା ଭିତରେ, ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ କେବଳ ନାଚୁଥିଲା ରାଜରାଣୀର ମଳିନ ମୁହଁଟି । କାନ ପାଖରେ ଶୁଭି ଯାଉଥିଲା—"ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ପ୍ରାଣଭଳି ଭଲ ପାଉଥିଲି ।" ମଦନବାବୁଙ୍କର ମନ କ୍ଷଣକେ ପାଇଁ ସ୍ଥିର ହୋଇଯାଏ । ଗୋଟାଏ ବ୍ୟଥାଭରା ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ବାହାରି ପବନରେ ମିଳାଇ ଯାଏ । ପୁଣି ମନର ଜାଗେ ଉତ୍ତେଜନା, ଆର-ଜନ୍ମରେ କିଏ ତାଙ୍କୁ ରାଜରାଣୀ ଠାରୁ ଛିନ୍ନ କରି ଦେଇଛି ! କିଏ ସେ ନିଷ୍ଠୁର ରାକ୍ଷସ ! ଯଦି ଏ ଜନ୍ମରେ ସେ ତାର ସନ୍ଧାନ ପାଆନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ ସେ, ଯିଏ ପାରି ସିଏ ହେଉ ପଛକେ, ତାର ମାଂସକୁ ଟିକି ଟିକି କରି କାଟି ପକାନ୍ତେ ।

ସବୁବେଳେ ହସ ହସ ମୁହଁ ଏବଂ ଫୁର୍ତ୍ତିଥିବା ମଦନବାବୁ, ଆଜି ଏପରି ବିରସ ଦେଖା ଯାଉଥିବାରୁ, ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁମାନେ କଥା କ'ଣ ବୋଲି ପଚାରିଲେ, ସେ ବାଁରେଇ କହୁଛନ୍ତି—ଘରେ କେତେକ କଥା ନେଇ ମନ ଭଲ ନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା ଦେହଟା କିପରି ଆଜି ଖରାପ ଲାଗୁଛି ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା, ମଦନବାବୁ ସିଧା ଡାକ ବଙ୍ଗଳାକୁ ନ ଫେରି, ନିରୋଳାରେ କାଲି ରାତିର କଥାକୁ ମନରେ ଓଲଟ ପାଲଟ କରି ଭାବିବାକୁ ହୋଟେଲରୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇ ସିଧା କାଠଯୋଡ଼ି କୂଳକୁ ବାହାରିଗଲେ ।

ଏକ ପାଖିଆ ଏକ ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ପୁଣି ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲେ—ରାଜରାଣୀ କଥା । କେତେ ସୁନ୍ଦର ତାର ରୂପ । ଆର ଜନ୍ମରେ ତାକୁ ପାଇ କେତେ ସେ ଖୁସୀ ହୋଇ ନ ଥିବେ ! ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କୁ ଏତେ ଭଲ ପାଏ ଯେ, ଗୋଟାଏ ଜନ୍ମ ଗଲାଗଲେ ବି ସେ ତାଙ୍କର ପାଇଁ—ଏଇ ଆକାଶ ପବନରେ ଘୁରି ବୁଲୁଛି । ତାର ଇଚ୍ଛା, ସେ ପୁଣି ତାଙ୍କର କୋଳକୁ ଫେରି ଆସିବ । ରାଜରାଣୀ ଯେ ପ୍ରେତାତ୍ମା ! ଆଉ ନାହାନ୍ତି ସେ ଜୀବିତ । କିମିତି ତାହା ସମ୍ଭବ ହେବ ! X X

ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ସେ କାଠଯୋଡ଼ୀର ଦିଗନ୍ତବ୍ୟାପୀ ବାଲି ପ୍ରାନ୍ତରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଶୁଖିଲା ବାଲି ଉପରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ପଡ଼ି ଦିଶୁଥିଲା କି ସୁନ୍ଦର—ସତେଯିମିତି କିଏ କୋମଳ ବାଲିକା ଉପରେ, ଯୁବକ ଯୁବତୀ ବେପରୁଆ ଭାବରେ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ଶୁଭ୍ର ଗାଲିଚା ବିଛାଇ ଦେଇ ଯାଇଛି । ଏହି ବାଲିକା କୋମଳ ଶଯ୍ୟା ଉପରେ ହୁଏତ ସେ ଓ ରାଜରାଣୀ ଦିନେ ଲାଗାଲାଗି ହୋଇ ବସିଥିବେ । ସେ ଦିନ ବି ଇମିତି ନିର୍ମଳ ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ତାରା ହସୁଥିବେ—ସୁଲୁ ସୁଲିଆ ପ୍ରାଣମତାଣିଆ ବାଆ ଇମିତି ବହୁଥିବ । ଅଜସ୍ରା ମଧୁର ଟେପସପରେ ଦୁହେଁ ବିଭୋର ହୋଇ ସୋହାଗରେ ଉତ୍ତୁରି ପଡୁଥିବା ରାଜରାଣୀର ଚିବୁକକୁ ହଲାଇ ଦେଇ ସେ କହୁଥିବେ—ତୁମ ଭଳି ଯଦି ଗୋଟିଏ ଆଗ ଝିଅ ହୁଅନ୍ତା—ସେ ତୁମରି ଭଳି ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ହୁଅନ୍ତା । ତା'ର ଛୋଟ ଛୋଟ ଅଧର ଦୁଇଟି ଠିକ ବନ୍ଧୁଲି ଫୁଲର ରଙ୍ଗ ପରି ଦିଶନ୍ତା । ସେହି ଛୋଟ କୁନି କୁନିଆ ଝିଅଟି ଆମରି ସଙ୍ଗରେ ଆସି ଯଦି ଏଇ ବାଲିରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ନାଲି ପାଦ ପକାଇ ଡିଆଁ ଡେଇଁ କରନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶନ୍ତା—ନୁହେଁ ?

ହୁଏତ ରାଜରାଣୀ, ଏକଥା ଶୁଣି ଲଜ୍ଜମିଶା ଦୁଷ୍ଟାମୀ ହସ ହସି ସ୍ୱରମେଇ କହୁଥିବ, କାହିଁକି ! ଝିଅ ବଦଳରେ ତମର୍ ଭଳି ଗୋରା ତକ ତକ ସୁନ୍ଦର ଗୁଲୁଗୁଲିଆ ପୁଅଟି ହେଲେ କ'ଣ ସୁନ୍ଦର ଦିଶନ୍ତା ନାହିଁ ! ତାର ଓଠ ବି ଦିଶନ୍ତା ଠିକ ଦୁଧ-ଅଳତାର ରଙ୍ଗ ପରି । ରେଶମର ନାଲି ପେଣ୍ଟ—ତା' ଉପରେ ଧଳା ନାଲିର ଡୋରିଆ ଜାମା ଖଣ୍ଡିଏ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଲେ କିମିତି ଦିଶନ୍ତା—କହିଲ ?

ରାଜରାଣୀର ଏକଥା ଶୁଣି, ସେ ହୁଏତ ସୋହାଗରେ ତାର ଓଠଟିକୁ ହଲାଇ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଟିକିଏ ଆଉଜାଇ ଆଣି ରାଜରାଣୀକୁ କହୁଥିବେ—ନାଁ, ଝିଅ ହେଲେ ଖୁବ୍ ଭଲ ହେବ । କାହିଁକି ଜାଣ ରାଜରାଣୀ ? ତୁମ ରୂପକୁ ମୁଁ ଅନେକ ରୂପରେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହେଁ । ଝିଅଟିଏ ହେଲେ ଠିକ ତୁମରି ରୂପ ନେଇ ସେ ଜନମ ହେବ···

ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର ଏ ସୋହାଗମିଶା କଥାରେ ମନରେ ନାହିଁ-ନଥିବା ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁ କରୁ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ବଲ ବଲ କରି ଚାହିଁ କହୁଥିବ, କାହିଁକି ମୁଁ କ'ଣ ତୁମ ରୂପକୁ ସବୁବେଳେ ଦେଖି-ବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ! ମୁଁ ଚାହେଁ—ପୁଅଟିଏ । ତାହାହେଲେ ସେ ଠିକ ତୁମରି ଚେହେରା ନେଇ ଜନମ ହେବ । ତମରି ଓଠ ପରି ତାର ଓଠ, ତୁମରି ଆଖି ପରି ତାର ଆଖି, ନିଶ୍ଚୟ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥିବ । ଥରେ ତୁମକୁ ଥରେ ତାକୁ ଚାହିଁଲେ—ମୁଁ ଅହରହ ସ୍ୱର୍ଗସୁଖ ଅନୁଭବ କରିବି ।

ପାଖ କଚେରୀ ଘଣ୍ଟାରେ ଦଶଟା ବାଜିଲା ! ମଦନବାବୁ ଏତେ ରାତି ହେଲାଣି ବୋଲି ଭାବନା ରାଜ୍ୟରୁ ଫେରିଆସି ଚାରି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ । କାଠଯୋଡ଼ି କୂଳ ଏକବାରେ ନିର୍ଜନ ହୋଇ ଗଲାଣି । ନଈ ଆରପାରି ଛୋଟ ଛୋଟ ଘରମାନଙ୍କରୁ ଯେଉଁ-

କେତୋଟି ଆଲୁଅ ଦିଶୁଥିଲା, ତାହା ବି ଏଥି ଭିତରେ କେତେ-ବେଳେ ଲିଭିଲଣି । ଡାକ୍ତର ବ୍ୟାଗଟି ଧରି ଉଠି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଭାବିଲେ, ଏତେ ରାତିରେ ଇମିତି ତାଙ୍କୁ ଏକୁଟିଆ ବସିଥିବା ଦେଖିଲେ, ଲୋକେ କ'ଣ ଭାବିବେ ! ତେଣେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅନାଇ ଅନାଇ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିବେଣି । ମଦନବାବୁ ଆଉ ସମୟ ନଷ୍ଟ ନ କରି ସାଇକେଲ୍ ଧରି ବାହାରି ପଡିଲେ ।

ଡାକବଙ୍ଗଳାରେ ପହଞ୍ଚୁ ପହଞ୍ଚୁ ରାତି ଏଗାରଟା । ଫାଟକ ଖୋଲି ମଦନବାବୁ ଭିତରକୁ ଯିବା ବାଟରେ ଟିକେ ଆଲୁଅ ପକାଇ ଦେଖିଲେ ମଟରେ ଯିବା ଆସିବାର ଚିହ୍ନ । ମନେ ମନେ ଭାବିଗଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଆଜି ବେଶ ସୁବିଧା ହୋଇଥିବ । ତା'ପରେ ବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆରାମ ଚେୟାରରେ ପଡି ଖବର କାଗଜ ଉପରେ ଆଖି ପକାଇଛନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ଯୋତା ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଧା ହୋଇ ବସି କହିଲେ—କି ହୋ ! ଡାକ୍ତରବାବୁ ? ଆଜି ଏତେ ଡେରି କାହିଁକି ? ଭୋକରେ ପେଟ ଅସମ୍ଭାଳ ହେଲାଣି । ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ।

ମଦନବାବୁ ବ୍ୟାଗଟି ରଖୁ ରଖୁ କହିଲେ—ମୋ ପାଇଁ ଏତେ ବେଳ ଯାଏ ନ ଖାଇ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବାରୁ ମୁଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଦୈବାତ ଏତେବେଳ ଯାଏ ନ ଆସିବା ଦ୍ୱାରା ତୋର ଯେଉଁ ସୁବିଧା ହୋଇଥିବ, ସେଥିପାଇଁ ଅନ୍ତତଃ ମୋତେ ଧନ୍ୟବାଦ ନ ଦେଇ କିଛି ପୁରସ୍କାର ଦେଇ ଦେବା ଉଚିତ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ଆଜି ଅବଶ୍ୟ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ମିଳିଛି । ସେଇ ଟେବୁଲ ଉପରେ ତାହା ରଖା ହୋଇଛି, ତୁ

ନେଇ ପାରୁ । କିନ୍ତୁ କେଉଁଥିପାଇଁ .ପୁରସ୍କାର ଦେବା କଥା ତାହା ମୁଁ ଟିକିଏ ଶୁଣେ····· ? ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଖୁସି ମନରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ—ମଦନ ବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ।

ମଦନବାବୁ ଟେବୁଲ୍ ପାଖରେ ଖସି ପଡ଼ିଥିବା ଗୋଲାପ ଫୁଲ୍ ମିଶା ଗୋଟିଏ ଝଗର ଫୁଲର ହାରକୁ ଉଠାଇ ଆଣି, ନାକ ପାଖରେ ଲଗାଇ କହିଲେ—ବାଃ, ଏ ଫୁଲର ମଧୁର ବାସନା ସହିତ, ସୁବାସିତ ତେଲ ଲଗା କବରୀର ଗନ୍ଧ ମିଶି, ମନକୁ ବେଶ ଚହଲାଇ ଦେଉଛି । ପୁରସ୍କାର ଏଇଥିପାଇଁ ଲୋଡ଼ା । ଏଥର ବୁଝି ହେଲା ! ନା, କାଗଜ କଲମ ଧରି ବୁଝାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ବନ୍ଧୁ, ମୋର ବଡ଼ ଗୁଲ୍ପ । ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ତୁ କିଛି ଜାଣି ପାରିବୁ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କବରୀରୁ ଏଇ ହାରଟି ଖସିପଡ଼ି ସବୁ ଚିନ୍ତା ପକାଇ ଦେଇଛି ।

... ...

ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଖାଇ ବସିଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାବୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ—ପ୍ରକୃତରେ ମଦନ ମୁଁ ଆଜି ସକାଳୁ ତୋହର ମୁହଁ ଚାହିଁଥିଲି । ତେଣୁ ଆଜି ବଡ଼ ଶୁଭଦିନ । ହଜାରେ ଟଙ୍କା ମିଳିଲା । ତା' ଛଡ଼ା କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ ବି ଏଠିକୁ ବୁଲି ଆସିଥିଲେ ।

× ×

ମଦନବାବୁ ଏ.କଥା ଶୁଣି ମନେ ମନେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର କଳ୍ପନା ପ୍ରକୃତ ପାଇଁ କେତେ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲେ ବି—ଉପରେ ଛଳନା-ପୂର୍ଣ୍ଣ ହସ ମୁହାଇ କହିଲେ—ବେଶ, ଆଜି ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ

ଆସିଲେ କି ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଆସିଥିଲେ କମ୍ବା ଆଉ କେଉଁ ମିସ୍ ଆସିଥିଲେ ସେକଥା ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହୁଁ । ତୁ ଆନନ୍ଦ ପାଉଛୁ ଏହା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଯଥେଷ୍ଟ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ—ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ଧନ୍ୟବାଦ ।

ଖିଆ ପିଆ ସରିଲା । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ସିଗାରେଟ ଲଗାଇ କିଛି ସମୟ ଏଣୁ ତେଣୁ ଗପସପ ପରେ ଶୋଇବାକୁ ନିଜ ନିଜ କୋଠରୀକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ମଦନବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଏତେ ଗପସପ କରୁଥିଲେ ବି, ପ୍ରତି କ୍ଷଣରେ ରାଜରାଣୀ କଥା ମନେ ପକାଉ ଥିଲେ ଏବଂ ତାର ଚିର ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟି ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ବରାବର ନାଚି ଉଠୁଥିଲା । ସେଦିନ ବିଛଣାରେ ଶୋଇ, ଉପରକୁ ଚାହିଁ ଭାବୁଥିଲେ, ଆଜି କ'ଣ ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର ଆସିବ ନାହିଁ··· !

ଗୋଟାଏ ବାଜିଲା । କାହିଁ କିଏ ! ରାଜରାଣୀକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ---ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର, ସହସ୍ର ଅନ୍ତର ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ! କାହିଁ ରାଜରାଣୀ ! କେତେବେଳେ ଆଉ ସେ ଆସିବ ! ଗୋଟାଏ ଖିଆଲରେ ବିଛଣାରୁ ଉଠି ପଡ଼ି---ଝରକା ବାଟେ ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣରେ ଅନେକ ଦୂର ଯାଏ ବେଶ ଚାର ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ମଦନବାବୁଙ୍କର ଅଶାନ୍ତ ମନ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଥିଲା, ନୂଏ ତ ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର କେଉଁ ବାଟେ ଆସୁଥିବ । × ×

"···ନମସ୍କାର ! ମଦନବାବୁ ଚମକି ଚାହିଁଲେ ପଛକୁ । ଯାହାକୁ ସେ ଏତେ ଆକୁଳରେ ଖୋଜୁଥିଲେ, ଏ ଯେ ସେହି ରାଜରାଣୀ । ମଦନବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ ବିଛଣାକୁ ଫେରି ଆସି କହିଲେ,

ତୁମକୁ ମୁଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଭୁଲି ପାରୁନାହିଁ କି ଆଖି ଆଗରୁ ଅନ୍ତର କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହିଁ । କାଲି ତୁମେ ଚାଲିଗଲା ବେଳଠୁ ମୁଁ କି ଅଶାନ୍ତିରେ ଯେ ଏତେବେଳ ଯାଏ ସମୟ କାଟିଲିଣି, ସେକଥା ମୋ ମନ ଜାଣେ ।

ରାଜରାଣୀ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ପଡ଼ିଥିବା ଏକ ଗଦି ଚେୟାରରେ ବସି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ କହିଲା—ସେ କଥା ମୁଁ ଜାଣିଛି । ମୋର ଇଚ୍ଛା ଥିଲି, ଆପଣଙ୍କୁ ଆଜି ଅନିଦ୍ରା ନ କରାଇ କାଲି ଆସିବି । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ସ୍ନେହ ମମତାକୁ ମୁଁ ଏଡ଼ାଇ ନ ପାରି ଚାଲି ଆସିଲି ।

କାଲି ଅପେକ୍ଷା ଆଜି ରାଜରାଣୀ ଭିନ୍ନ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିଥିଲା । ଦେହରେ ସୁନା ରଙ୍ଗର ଜରିଧଡ଼ିଆ ସବୁଜ ସିଲ୍କ ଶାଢ଼ୀ, ବାଇଗଣି ରଙ୍ଗର ବ୍ଲାଉଜ । ତା' ଉପରେ ସରୁ ଗିନି ସୁନାର ହାରରେ, ହୀରା ବସା ପଦକଟି ଚକ୍‌ମିକ୍ ମାରୁଥିଲା । କାନର ଫୁଲ ଯୋଡ଼ିକ ଏତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶୁଥିଲା ଯେ, ତାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ତେଜ ରାଜରାଣୀର ଚିକଣ ଗାଲ ଉପରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଉଥିଲା ।

ମଦନବାବୁ ବିହ୍ୱଳିତ ମନରେ ଅନେକ ସମୟ ରାଜରାଣୀକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ତୁମେ ସେଠି ବସିବାରେ—ମୁଁ ବଡ଼ ଅଶାନ୍ତି ବୋଧ କରୁଛି । ମୋ ରାଣି, ଏଇ ଖଟ ଉପରକୁ ଆସ ।

ରାଜରାଣୀର ହସ ହସ ମୁହଁ ପୁଣି ବଦଳିଗଲା । ଦୁଃଖ ମିଶା ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ସେ ଇଚ୍ଛା କ'ଣ ମୋର ନାହିଁ । କାଲି କହିଛି ପରା, ଗୋଟାଏ ଛବିକୁ ପାଇ ଲାଭ କଣ ? ଗୋଟାଏ ଫଟ ସ୍ପର୍ଶକଲେ କି ସୁଖ ମିଳିବ ! ମନକୁ ଟିକିଏ ବଦଳାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ଇମିତ

ହେଲେ···ରାଜରାଣୀର ଓଠ ଥରି ଉଠିଲା । 'ମୋ ପାଇଁ ଆପଣ ଯେ କିପରି ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ସେକଥା ମୁଁ ବୁଝିଛି । ମୋ ଅନ୍ତର ବି କାନ୍ଦୁଛି ସେଥିପାଇଁ କିନ୍ତୁ ମୋର କି ଉପାୟ ଅଛି ! ଆପଣଙ୍କର ପୁଷ୍ପ କୋମଳ କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖିବା ପାଇଁ--ଆପଣଙ୍କର ମଧୁର ସ୍ପର୍ଶକୁ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଅନୁଭବ କରିବା ପାଇଁ ତ ମୁଁ ଏତେ-ଦିନଯାଏ ଏଇ ଆକାଶ ପବନରେ ଘୂରି ବୁଲୁଛି । × × ଏ କଥା କହୁଁ କହୁଁ ରାଜରାଣୀର ଆଖିରୁ ଦୁଇବିନ୍ଦୁ ଲୁହ ଗଡ଼ି-ପଡ଼ିଲା ।

ମଦନବାବୁ ରାଜରାଣୀର କଥା ଶୁଣି, ତାର ଆଖିର ଲୁହ ଦେଖି, ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ବି ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଲା । ସେ ଏକ ଖିଆଲରେ ନିଜର ପିନ୍ଧା ଜାମାରେ ରାଜରାଣୀର ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦେବାକୁ ଉଠି ପଡ଼ୁଥିଲେ; ରାଜରାଣୀ ତାହା ଦେଖି, ବଡ ନରମ ଗଳାରେ କହିଲା—ମୋ ରାଜା, ଆପଣ ସେଇଠି ବସନ୍ତୁ । ଗୋଟାଏ ଛାଇକୁ ଛୁଇଁ କି ଲାଭ କହୁଲେ ? କ'ଣ କଲେ ଆମେ ପୁଣି ଏଇ ରକ୍ତ ମାଂସର ଶରୀର ଧରି, ଏଇ ସୁନ୍ଦର ଦୁନିଆରେ ହସି ଖେଳି ଦିନ କାଟିବା, ସେଇକଥା ମୁଁ କହିବାକୁ ତ ଆପଣଙ୍କୁ ଆସିଛି । ରାଜରାଣୀ ନିଜର ରୁମାଲରେ ନିଜ ଆଖିର ଲୁହ ପୋଛି ଦେଲା ।

ମଦନବାବୁ ପାଗଳଙ୍କ ପରି ହୋଇ କହିଲେ—ମୋତେ ସେଇକଥା ଟିକିଏ କୁହ—ରାଜରାଣୀ ! ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ଏ ରକ୍ତ ମାଂସର ଶରୀର ଧରି ଏ ଦୁନିଆରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ରହିବାକୁ ମୁଁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାହେଁ, ତୁମରି ସହିତ ଛାଇ ହେବାକୁ । ସେଇଥିରେ ମୋର ଚରମ ଆନନ୍ଦ ।

ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା—ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ତା' ଭିତରୁ ନାହିଁ । ଆମର ଏତେ ବଡ ସୁନ୍ଦର ସଂସାରକୁ ଯିଏ ଜାଳି-ପୋଡ଼ି ନଷ୍ଟ କରି ଦେଲା, ତାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନ ନେଇ··· ! ରାଜ-ରାଣୀର ଗଳା ଉତ୍ତେଜନାରେ ଥରି ଉଠିଲା ।

ମଦନବାବୁ ବି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ସେ କେଉଁ ନର-ରାକ୍ଷସ, ମୁଁ ତାର ନାମ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ । ସେ ଯଦି ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୀବିତ ଥିବ ଆଉ ତା' ନାମ ଯଦି ଏବେ ତୁମ ମୁହଁରୁ ମୁଁ ଶୁଣେ, ତାହାହେଲେ ରାତି ପାହିଲା ବେଳକୁ ଦେଖିବ ଯେ, ସେ ଆଉ ଏ ଦୁନିଆରେ ନାହିଁ । କୁହ, କିଏ ସେ !

ରାଜରାଣୀ, ମଦନବାବୁଙ୍କର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର ଏ ଅଟଳ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଶୁଣି, ମନରେ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରି ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କହିଲା, ତାହା ତ ନିଶ୍ଚୟ ହେବ । କିନ୍ତୁ ତାହା ପୂର୍ବରୁ ମଣିଷ କିପରି ଛଳନା କରି ଅନ୍ୟର ସର୍ବନାଶ କରିପାରେ ସେକଥା ଶୁଣନ୍ତୁ— ।

ମଦନବାବୁ ସେ କଥାକୁ ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଶୁଣିବାକୁ ଟିକିଏ ଆଉଜି ବସି ରହିଲେ ।

ରାଜରାଣୀ ତାର ସୁନ୍ଦର ଲଳିତ ଗଳାରେ କଥା ଆରମ୍ଭ କଲା "ହିଁ, ଶୁଣନ୍ତୁ । ଆମର ଇମିତି ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ ଦିନ କଟୁଥିଲା ଯେ—ଦିନ ଯାଇଁ କେତେବେଳେ ରାତି ହେଉଥିଲା—ଆଉ ରାତି ଯାଇ କେତେବେଳେ ସକାଳ ହେଉଥିଲା ତାହା ଜଣା ପଡୁ ନ ଥିଲା । ଦିନକର କଥା । ରାତି ଦଶଟା ବେଳ । ଆମ ଶୋଇବା ଘରେ ଆପଣ ଖଣ୍ଡେ ଉପନ୍ୟାସ ପଢୁଥିଲେ ଆଉ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ତାହା ମୁଁ ଶୁଣୁଥିଲି ।

ରୋଷ ଘରେ ପୁଝାରୀ ଆମ ପାଇଁ ଜଳଖିଆ ତିଆରି କରୁଥିଲା । ହଠାତ ଦାଣ୍ଡ ଫାଟକ ପାଖରେ ଶୁଭିଲା ମଟର ହର୍ଣ୍ଣ । କିଏ ଭଦ୍ରଲୋକ ଆସିଲେଣି ବୋଲି, ମୋର ଅସଂଯତ ଲୁଗାପଟାକୁ ସଜାଡ଼ି ମୁଣ୍ଡରେ ଲୁଗା ଦେଇ ବସି ପଡ଼ିଲି । କିଏ ଆସିଛନ୍ତି, ଆପଣ ଦେଖିବା ପାଇଁ ବୈଠକଖାନାକୁ ଉଠିଗଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଗୁର୍ଖାର ଫାଟକ ଖୋଲି ଦେଇଥିଲା ।

ବୈଠକଖାନାର ପରଦା ଅଢ଼େଇ—ଜଣେ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦରୀ ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଧରି ପଶି ଆସି, ଗୁର୍ଖାକୁ ପଚାରିଲେ—ନବକୁମାର ବାବୁ ଅଛନ୍ତି ? ତାଙ୍କୁ ଖବର ଦିଅ, କିଏ ଜଣେ ବାବୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଆପଣଙ୍କର ନାମ ଥିଲା—ନବ କୁମାର ।

ଗୁର୍ଖାର ଆପଣଙ୍କୁ ଏହା କହିବା ଆଗରୁ, ଆପଣ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ଆଦର ସମ୍ଭାଷଣରେ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ବୈଠକଖାନା ଚେୟାରରେ ବସିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁ କରୁ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ମୋର ନାମ ଆଜ୍ଞା, ନବକୁମାର । ଆପଣଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ନ ପାରି ମୁଁ ବଡ଼ ଅଡୁଆରେ ପଡ଼ିଛି ।

...ଆପଣ ନିଜେ ନବକୁମାର ବାବୁ ଏହା ସେ ଜାଣିଲା କ୍ଷଣି, ଆନନ୍ଦରେ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଆପଣଙ୍କୁ କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇ କହିଲେ—ମୋର ଅନେକ ଦିନର ମନ କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ମୋର ନାମ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ । ନ ଚିହ୍ନି ପାରିବାର ବି କଥା । ମୁଁ ସେତେ-ବେଳେ ଆପଣଙ୍କୁ ନ ଦେଖିଛି, ଆପଣ ମୋତେ ବା କିପରି ଜାଣନ୍ତେ ! ତା'ପରେ ସେ ଚେୟାରକୁ ଫେରି ଆସୁ ଆସୁ କହିଲେ—ମୋ ବାପାଙ୍କ

ସହିତ, ଆପଣଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ । ଆମର ରାୟପୁର ଏବଂ ଝରିଆରେ ବଡ଼ କଂଟ୍ରାକ୍‌ଟରୀ ଅଛି । ତା' ଛଡ଼ା ମୁଁ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଙ୍ଗ ପାଶ କଲା ପରେ—ରେଲୱାଇର କଂଟ୍ରାକ୍‌ଟରୀ ଧରିଛି । ବାପା ଅନେକ ଥର ଏଠିକୁ ଆସିଛନ୍ତି—ଏବଂ ମୋତେ ଏଠିକୁ ଆସିବାକୁ ବରାବର କହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବଶତଃ ମୁଁ ଆସିପାରେ ନାହିଁ । ଏବେ କେତେକ ଜରୁରୀ କାମ ପାଇଁ ମୋତେ କଟକରେ ମାସକ ପାଇଁ ରହିବାକୁ ହୋଇଛି । ମୁଁ ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଏଠିକୁ ଆସିଛି, ଏବଂ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏଠିକୁ ଧାଇଁଛି । ଏ ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ଲତା ଦେବୀ !

ଲତା ଦେବୀ, ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟାଇ ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ହାତ ଦୁଇଟିକୁ ଉଠାଇ ଆପଣଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ହେଲେ । ମୁଁ କବାଟ ଆର ପାଖରେ—ସେ ଯେ ଆମର ପ୍ରୀତବନ୍ଧୁ, ଏ କଥା ଜାଣିଲି କ୍ଷଣି; ନିଃସଙ୍କୋଚରେ ବୈଠକ ଖାନାକୁ ଆସି, ଲତାର ହାତ ଧରି ଭିତରକୁ ନେଇଗଲି । ମୁଁ ବା ଲଜ୍ଜା କରନ୍ତି କାହିଁକି ? ସେ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଆପଣଙ୍କ ଆଗକୁ ଆଣିଛନ୍ତି—ମୋର ତାଙ୍କୁ ଲୁଚିବାର କିଛି ଦରକାର ନ ଥିଲା । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଲତା ସଙ୍ଗରେ ସେଇ କେତେ ଘଣ୍ଟାର କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭିତରେ ତାର କଅଁଳ କଥା, ତାର ମଧୁର ବ୍ୟବହାରରେ ମୁଁ ଏତେ ମଜ୍ଜି ଯାଇଥିଲି ଯେ, ଲତା ଯେ ମୋର ମନଲାଖି ସାଥି ମିଳିଲା, ତାହା ମନେ ମନେ ଭାବି ନେଇଥିଲି ।

…କିନ୍ତୁ ଆଜି ଭାବୁଛି ଯଦି ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଜାଣି ପାରି ଥା'ନ୍ତି ଯେ, ତାର ସେହି ମଧୁର ବ୍ୟବହାର ତଳେ ତଳେ ହଳହଳ ବିଷ ପୂରି ରହିଛି, ତାହାହେଲେ ଆମର ଏତେ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଜୀବନ

କେବେ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା । ରାଜରାଣୀ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ କିଛି ସମୟ ନୀରବ ରହିଲା ।

ମଦନବାବୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲା ଭଳି; ରାଜରାଣୀର କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ କହିଲେ—ତା' ପରେ ?

ରାଜରାଣୀ ଆଖି କୋଣରେ ଜକେଇ ଆସୁଥିବା ଲୁହକୁ ରୁମାଲରେ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲା—ତା'ପରେ ସେ ଦିନ ଦୁହେଁ ଆମ ଘରେ ଖିଆପିଆ କଲେ । ସେଦିନ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ପ୍ରାୟ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଗଲାବେଳକୁ ସେ ଆମକୁ କାଲିକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଗଲେ । ଲତାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ ମୋର ମୋଟେ ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନ ଥିଲା । ସେ ଯିବାବେଳକୁ ମୋର ହାତ ଧରି, ବାରମ୍ବାର କାଲି ଯିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରି ମଟରରେ ବସିଲା ।

ତହିଁଆର ଦିନ, ଆପଣ କହିବା ଆଗରୁ; ଲତା ଘରକୁ ଯିବାକୁ ହେବ ବୋଲି, ମୁଁ ନିଜକୁ ସଜାଇ ନେଲି । ତା'ପରେ ମଟରରେ ଆମେ ତାଙ୍କ ବସାକୁ ଗଲେ । ମହାନଦୀ କୂଳରେ ସୁନ୍ଦର ଡାକ-ବଙ୍ଗଳା । ସାହେବୀ ଠାଣିରେ ସଜାସଜ । ଆମକୁ ସେମାନେ ଯେପରି ସେଦିନ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲେ । ମଟର ତାଙ୍କ ବଙ୍ଗଳା ଆଗରେ ରହିବା କ୍ଷଣି, ଲତା ଓ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁ ମଟର ପାଖକୁ ପାଛୋଟି ନେବାକୁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ । ମଟରରୁ ଓହ୍ଲାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲତା ମୋର ହାତ ଧରି ହସି ହସି ପାଛୋଟି ନେଲା । ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁ ଆପଣଙ୍କୁ ବି ସେହିପରି ଆଦର କରି ବୈଠକଖାନାକୁ ଘେନି ଗଲେ । ସେଦିନ ଖିଆପିଆ ହସ-ଖୁସିରେ ଦିନଟି ବେଶ ଆରାମରେ କଟିଲା । ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳକୁ ପୁଣି ଆମେ ଫେରି ଆସିଲେ

ନାକ ବସାକୁ । ଦିନ ପରେ ଦିନ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର ଆମର ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ି ଉଠିଲା । ସମୟ ସମୟରେ ଆପଣ ନ ଥିଲା ବେଳେ ବି ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁ ଆମ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି । ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବାରେ ମୁଁ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି କରେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଭଦ୍ର ବ୍ୟବହାରରେ ମୋର ବି କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ହେବାର କାରଣ ମୁଁ କୌଣସି ଦିନ ତାଙ୍କ ଠିଁ ଦେଖି ନାହିଁ ।

ମଦନବାବୁ ଏକ ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ଜୀବଭଳି ନିଜ ଜୀବନର କରୁଣ କାହାଣୀ ଶୁଣି ଯାଉଥିଲେ ।

ରାଜରାଣୀ କହି ଚାଲିଥାଏ—"ତା'ପର ଦିନକର ଘଟଣା । ଖରା ଦିନ । ଦିନରୁ ଏତେ ଗରମ ହେଉଛି ଯେ, ଘରେ ପଶିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନ ଥାଏ । ଠିକ ସଂଧ୍ୟା ସାତଟା । ମଟରରେ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁ ଓ ଲତା ଆସି ଆମ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଘରେ ଆମର ଆନନ୍ଦର ଢେଉ ଖେଳିଗଲା । ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭିତରେ କହିଲେ—ଆଉ ଡେରି କରନ୍ତୁ ନାହିଁ—ନବ କୁମାର ବାବୁ ! ଏ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ପାଇଁ ଆଜି ନନ୍ଦନକାନନ ପଠାକୁ ବୁଲି ଯିବାକୁ ହେବ । ସେଠାରେ ଖାଇବା ପିଇବାର ବି ବ୍ୟବସ୍ଥା ମୁଁ କରି ସାରିଛି । ଡଙ୍ଗା ମଧ୍ୟ କୂଳରେ ରଖା ଯାଇଛି । ଜହ୍ନ ରାତିରେ ପଠାରେ ବୁଲି ବେଶ ଆରାମ ଲାଗିବ—ଆସନ୍ତୁ ।

ପଠାକୁ ବୁଲି ଯିବାକୁ ହେବ—ଏ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ଭାରି ଖୁସୀ ହୋଇଗଲି ।

ତା'ପରେ ଆପଣ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ଆଉ ବସିଲ କାହିଁକି ? ଏଥର ଲୁଗା ପଟା ପିନ୍ଧ ।

ମୁଁ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଥରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଥରେ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁଙ୍କ ଚାହିଁ କହିଲି—ଲୁଗାତ ପିନ୍ଧିଛି, ଆଉ ପିନ୍ଧିବ କ'ଣ !

ଲତା ହସିଲା । ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁ ମୁରୁକି ହସି କହିଲେ ବି ଏ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ରାତିରେ ପଠାକୁ ବୁଲି ଯିବାକୁ ହେଲେ—ସରୁ ଶିଲ୍କ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବା ଦରକାର । ଦେଖୁନା—ତମର ଲତା ଦେବୀ କିମିତି ପିନ୍ଧି ଆସିଛନ୍ତି ! ଲତା ସରମେଇ ଗଲା । ମୁଁ ହସି ହସି—ଆର ଘରକୁ ଲୁଗାପଟା ବଦଳାଇବାକୁ ଚାଲିଗଲି ।

... ... ଠନ ଠନ୍ ଠନ୍ । କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାରେ ତିନିଟା ବାଜିଲା । ଚାରିଆଡ଼େ ନିଶବ୍ଦ । ଜହ୍ନ ଅଳ୍ପସମୟ ହେଲା, ଦିଗବଳୟରେ ବୁଡ଼ି ଗଲାଣି । ରାତିର ରୂପ ବଦଳୁଛି । ଘରେ ବିଜୁଳିବତୀଟି ଜଳୁଛି ଶଙ୍କିତ ଭାବେ । ଟୋପା ଆଲୁଅରେ କାନ୍ଥରେ ଶୋଇଛି ଶାନ୍ତ ଶିଷ୍ଟ, ନିର୍ବାକାର ଭାବେ ସାକ୍ଷାତ ମୃତ୍ୟୁ ଭଳି ଏକ ଝିଟିପିଟି । ରାଜରାଣୀ ହଠାତ୍ କଥା ବନ୍ଦ କରି ସେହି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲା । ମଦନ ବାବୁ ବି ଚାହିଁ ରହିଲେ ସେଇ ଆଡ଼େ ।

ହଠାତ୍ କାହୁଁ ଏକ ପତଙ୍ଗ ଲୋଭନୀୟ ଆଲୋକକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବା ପାଇଁ କାନ୍ଥରେ ଆସି ବସି ପଡ଼ିଲା । ତା'ପରେ ହଠାତ୍ ରାଜରାଣୀ ଶିହରି ଉଠିଲା ... ... ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ପତଙ୍ଗଟି ଝିଟିପିଟିର କରାଳ ମୁଖ ଭିତରେ ଶେଷ ହୋଇଛି । ମୃତ୍ୟୁ ! ଶୋଚନୀୟ ଭାବେ—ମୃତ୍ୟୁ !! ମଦନବାବୁ ବି ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲେ ।

ରାଜରାଣୀ ଭୟ ବିହ୍ୱଳିତ ହୋଇ କହି ଉଠିଲା—'ଠିକ ଇମିତି ଆମର ସୁନାର ସଂସାର କ୍ଷଣକରେ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲା ।'

ମଦନବାବୁ, କାନ୍ଥ ପଟରୁ ଆଖି ଫେରାଇ ଆଣି ଚାହିଁଲେ, ରାଜରାଣୀ ଠିଆ ହେଲଣି । ମଦନବାବୁ ବଡ଼ ଉଦାସୀ ଭାବରେ କହିଲେ---ତୁମ କଥା ଶୁଣି ଶୁଣି ମୁଁ ମୁକ ପାଲଟି ଗଲିଣି । କୁହ ତା'ପରେ କ'ଣ ହେଲା ।

ରାଜରାଣୀ ଅଧରରେ ଟିକିଏ ହସ ଫୁଟାଇ କହିଲା---ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲେ ? କେତେ ବାଜିଲାଣି ! ଆଉ ବେଶି ସମୟ ଅନିଦ୍ରା ହେଲେ, ଆପଣଙ୍କ ଦେହ ଖରାପ ହେବ । ଶୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ । ମୁଁ ପୁଣି ଆସିବି ଯେ...... ।

ମଦନବାବୁ ଆକାଶରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲାପରି ହୋଇ କହିଲେ—ନା, ନା, ତା' କଦାପି ହେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ତୁମକୁ ଆଜି ମୋ ଆଖି ଆଗରୁ କେବେହେଲେ ଛାଡ଼ି ଦେବି ନାହିଁ । ଯଦି ତୁମେ ଚାଲିଯିବ, ମୁଁ ବି ତୁମ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିବି... ।

ରାଜରାଣୀ ପୁଣି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା—ଛି, ଇମିତି ଅବୁଝା ହେଲେ ଚଳିବ ! ପବନରୂପୀ ଏଇ ଶରୀର ଆତ୍ମା ପଛରେ ଯିବେ କୁଆଡ଼େ ? ମୁଁ ସବୁଦିନେ ଆପଣଙ୍କର । ଦିନ ଆସିଲେ ଆପଣ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ମିଶି ଯିବେ ଯେ... । ମୁଁ ଠିକ ବେଳେ ଆପଣଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେବି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର କାମ ଶେଷ ହୋଇ ନାହିଁ । ଯାଉଛି... । ମୋ ରାଣ, ଶୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ...... ।

ମଦନବାବୁ ଆଉ କ'ଣ କହିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା ବେଳକୁ, ଆଗରେ କାହିଁ କିଏ ? ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ରାଜରାଣୀ କେଉଁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ମଦନବାବୁ ମନରେ ଗୁରୁ ଭାବନା ଧରି ଆଲୁଅଟା ଲିଭାଇ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ରହିଲେ ।

ସେଦିନ ଶୁକ୍ଳ ଦଶମୀ । ନିର୍ମଳ ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର-ତାରା ବେଶ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଥିଲେ । ମଦନବାବୁ ନିଜର ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହିସାବରେ ଦିନସାରା ରୋଗୀ ସେବା କରି ଅନ୍ୟ ମନସ୍କ ଭାବରେ ବସାକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ଫାଟକ ଖୋଲି ଭିତରକୁ ପଶିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଖିଲେ ବଙ୍ଗଳା ଆଗରେ—ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ମଟର ଠିଆ ହୋଇଛି । ମଦନବାବୁଙ୍କର ପାଦ ଶୀତଳ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନ କିନ୍ତୁ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ କେତେଦିନ ଆଉ ଇମିତ ଭ୍ରମର ଭଳି ପରହିଁଅର ସର୍ବସ୍ୱ ଲୁଟ କରୁଥିବ ! ନିରୀହ ତରୁଣୀ-ମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ସୁନାର ଦୀପ ଜାଳି, କ୍ଷଣକରେ ପୁଣି ଲିଭାଇ ଦେବାକୁ ଏ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ କେବେ ହେଲେ ପଛାଇବ ନାହିଁ । ଇମିତ ଭାବୁ ଭାବୁ ବାରଣ୍ଡା ପାହାଚ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲେ ।

ଇଏ କ'ଣ !! ବାରଣ୍ଡା ଉପରକୁ ସେ ପାଦ ଦେଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ଦେଖିଲେ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ, ଅସଂଯତ ଓ ଦ୍ରୁତ ପଦରେ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ । ରାଗରେ ମୁହଁ ଫଣ ଫଣ । ଗୋଲାପି ଅଧର ଦୁଇଟି ଜୋରରେ ଥରୁଛି । ଆଖିରେ ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ।

ହଠାତ୍ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ବାରଣ୍ଡାରେ ଦେଖି, ନିଜକୁ ସଂଯତ କରି ଭଦ୍ରତାରେ ନମସ୍କାର ଜଣାଇ ମଟର ଭିତରକୁ ଗଳିଗଲେ । ତା'ପରେ ମଟର ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଚଳାଇ ବାହାରି ଗଲେ ରାସ୍ତାକୁ । ଏ ମଟର ଚଲାରୁ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ଅଗ୍ନିପାତ ଭଳି ଏକ ଘଟଣା ଯେ

ଘଟିଛି, ତାହା ବେଶ ବୁଝା ପଡ଼ୁଥିଲା । ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲା-ଣି, କଥା କ'ଣ ବୋଲି ପଚାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ବି—ପଚାରି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ମଝର ଫାଟକ ପାର ହୋଇ ଯିବା ପରେ—ମଦନବାବୁ ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇ ଦେଖିଲେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲା ପରି ବସି, ଏକ ଖିଆଲରେ ଟେବୁଲ ଉପର ଫୁଲଦାନୀରେ ସଜା ହୋଇଥିବା ଗୋଲାପ ଫୁଲ ଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ ଯେଉଁଟି ବାସୀ ହୋଇ ପାଖୁଡ଼ା ଗୁଡ଼ିକ ଝଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି, ସେଇଟିକୁ ବାହାର କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଏପରି ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ବସିଥିବାର ଦେଖି, ମୁହଁରେ ଛଳନାର ହସ ଫୁଟାଇ କହିଲେ—କି ହୋ ବାରିଷ୍ଟରବାବୁ ! ଆଜି ଏତେ ଗମ୍ଭୀର କାହିଁକି ! ଯଦି ମାନଭଞ୍ଜନ ପାଇଁ ଲଳିତା ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତାହାହେଲେ ମୋତେ ଜଣାଇଲେ--ମୁଁ ଆଦରର ସହିତ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିବି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବଦ୍ରୂପରେ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—"ନା ମଦନ, କାହିଁ କେତେ ଯୁଗ ତଳର କୃଷ୍ଣ ସିନା ରାଧାଙ୍କ ରୂପରେ ମଜ୍ଜି, ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁମାନେ ପାଗଳ ପରି ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ, ଆଉ ରାଧା କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଉପରେ ଅଭିମାନ କରି ତାଙ୍କ ଶ୍ୟାମପ୍ରତିମା ଦେଖିଲେ, କାଳେ ପୂର୍ବ ସ୍ମୃତି ମନେ ପଡ଼ି ଅନ୍ତର ତାଙ୍କର ଦଗ୍ଧ ହେବ--ସେଥିପାଇଁ, ତାଙ୍କ ଶ୍ୟାମ ପ୍ରତିମା ଉପରେ ଚନ୍ଦନ ଲେପିଲେ, ଆଖିରେ କଳା ଅଞ୍ଜନ ନାଇଲେ ନାହିଁ—କି ରାତିରେ ନୀଳ ଆକାଶକୁ ବି ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । ଏପରି କି ନିଜର ନୀଳ ବସ୍ତ୍ର—ମରକତ ଚୁଡ଼ି—ଏବଂ ଯମୁନା ନଦୀକୁ ଗାଧୋଇ ଗଲେ ନଦୀର ନୀଳ ଜଳ ଦେଖି କାଳେ କୃଷ୍ଣ ମନେ ପଡ଼ିବେ—ସେଥିପାଇଁ ଅଗାଧୁଆ ଅଖିଆ ଅପିଆ ରହି ଆଖିରୁ ଲୁହ

ଢାଲ ଭଲପାଇବାର ଶେଷ ନିଦର୍ଶନ ଦେଇଥିଲେ ବୋଲି ସିନା, ଏ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ମିଳାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଲଳିତାଙ୍କର ଲୋଡ଼ା ପଡ଼ିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଏ ଯୁଗର କୃଷ୍ଣ ଆଉ ରାଧା ତ ସେ ପୁରୁଣା କାଳିଆ ନୁହଁନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ବସି ରହି ଆଗ୍ରହରେ ପଚାରିଲେ—ତୋର ଓ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ଭିତରେ ବୋଧହୁଏ ଯେଉଁ ଅଭିମାନ ହୋଇଛି, ତାହା ପାଇଁ କାହାର ତ ପୁଣି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଲୋଡ଼ା ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଗାରେଟ ବାହାର କରୁ କରୁ କହିଲେ, କାହାର ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ମୋ ଭଳି କୃଷ୍ଣ, ଜଣକ ପ୍ରେମ ପାଇଁ ପାଗଳ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଅଟଳ । ଏ ଯୁଗର କୃଷ୍ଣ ଚାହେଁ—ନୂଆ ନୂଆ ରାଧା, ଆଉ ରାଧା ବି ଚାହେଁ ନୂଆ ନୂଆ କୃଷ୍ଣ । ମୁଁ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ମଦନ, ଏ ଝିଅ ଗୁଡ଼ାଙ୍କର ମନୋଭାବ ଦେଖି । ଏଇ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ କଥା ଭାବ । ଆଜି ଅଭିମାନର କାରଣ ହେଉଛି—ସେ ଚାହାନ୍ତି ସବୁଦିନେ ମୋତେ ତାଙ୍କର କରି ରଖିବାକୁ—ମାନେ ବନ୍ଦୀ ହେବାକୁ । କୌଣସି ଯୁବତୀ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ଚକ୍ଷୁଶୂଳ । ତାଙ୍କର ଏ ସାହାସ ତ କମ ନୁହେଁ ! ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଉଛି କି ନାହିଁ—ଏ କଥା ଭଲ କରି ନ ଜାଣି—ଏଭଳି ଅଯଥା ଦାବୀ କରିବା ମାନେ କ'ଣ ? ମୋର ସ୍ୱାଧୀନ ଇଚ୍ଛାକୁ ମୁଁ କେବେ-ହେଲେ ନିଜ ହାତରେ ତଣ୍ଟି ଚିପି ମାରି ପାରିବି ନାହିଁ । ଆଜି ପରିଷ୍କାର ଶୁଣାଇ ଦେଲି—ମୁଁ ତାଙ୍କ ସହିତ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ନୁହେଁ ।

ମଦନବାବୁ ଚମକି ପଡ଼ି—ବଡ଼ ବ୍ୟଥିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ ମୋତେ ଯାହା ଭାବ ପଛକେ, ଏ କଥା ପୁଷ୍ପ

ଦେବୀଙ୍କୁ କହିଛୁ ତୁ କଦାପି ଭଲ କାମ କରି ନାହୁଁ । ପୁରୁଷ ଯେପରି ଅନେକ ରାଧା ଖୋଜେ, ସେହିପରି ଯୁବତୀ ଅନେକ କୃଷ୍ଣ ଖୋଜେ, ଏହା କେବଳ ତୋର ଅନୁଭୂତି । ଯୁବତୀ ଖୋଜେ ତାର ମନ ଲାଗି ଏକ କୃଷ୍ଣ । ତାର ପାଦତଳେ ଖୋଲି ମନରେ ନିଜର ସମସ୍ତ ନିବେଦନ କରି ଦେବାକୁ ସେ ଚାହେଁ । ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ, ଅତି ଆଧୁନିକା ହେଲେ ବି ପ୍ରକୃତିଦତ୍ତ ନାରୀ ସୁଲଭ-ଗୁଣ କେବେ କାହାରି ବଦଳି ଯାଏ ନାହିଁ । ସେ ତୋତେ ଅତି ପବିତ୍ର ଭାବରେ ନିଜର କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ତୁ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରର ଆଶାର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ଦିରକୁ ଏପରି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ଚୁରମାର କରି ଦେବା ଠିକ ହୋଇ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଜୀବନକୁ ନଷ୍ଟ କରିବାରେ ତୁ ପୁରାପୁରି ଦାୟୀ । ସେ ଯଦି ଆଗରୁ ତୋଠାରୁ ଏଭଳି କୌଣସି ସୂଚନା ପାଇଥାନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ ସେ ତୋତେ ତାଙ୍କର ହୃଦୟ ସିଂହାସନରେ ବସାଇବାକୁ କଦାପି ଆଶା ପୋଷଣ କରି ନ ଥାନ୍ତେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କର କଥାକୁ ବେଶ ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲେ । ମଦନବାବୁ ନୀରବ ହେବା ଦେଖି – ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଗାରେଟ ଖଣ୍ଡେ ପୋଡ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ମୁଁ ଜଣକ ହୃଦୟ ସିଂହାନରେ ବସି ରାଜା ହେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ—ମୁଁ ଚାହେଁ, ଅନେକ ହୃଦୟର ନବ ନବ ସିଂହାସନରେ ବସି ସମ୍ରାଟ ହେବାକୁ । ମୁଁ ପୁଷ୍ପଦେବୀଙ୍କ ଘରକୁ ଦଉଡ଼ି ନ ଥିଲି, ସେ ଆପେ ଆପେ ଦଉଡ଼ି ଥିଲେ ଏଠିକୁ ।

ମଦନବାବୁ କ'ଣ ଭାବି ଭାବି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ସେ ବଳେ ବଳେ ଆସିଥିଲେ ବୋଲି ତାଙ୍କର କ'ଣ ଭୁଲ ହେଲା—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ?

ସମସ୍ତେ ଚାହାଁନ୍ତି ଚୁପ ଚୁପ ସମ୍ମାନ । ସେ ହୁଏତ ସେଇ ଆଶାରେ ଆସିଥିବେ । କ୍ଷତି କ'ଣ ହୋଇଛି ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କର କଥାରେ କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱ ନଦେଇ ବଡ଼ ହାଲ୍‌କା ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ବୃଥାରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବହୁତ ଓକିଲାତି କଲଣି । ଏଥର ଖିଆ ପିଆ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଚାଲ । ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ମୋତେ ପ୍ରକୃତରେ ପାଉଥିଲେ କି ନଥିଲେ ସେ ଜାଣନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ କରି ଚିରଦିନ ତାଙ୍କର କିଣା ଖରିଦା ହୋଇ ଦିନ କାଟିବି, ଏକଥା ଭୁଲରେ କେବେ ମୁଁ କଳ୍ପନା କରି ନଥିଲି । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ ହୋଇଥିଲେ, ମୋ ଅପେକ୍ଷା ତାଙ୍କର ବେଶି କ୍ଷତି ହୋଇଥାନ୍ତା ଏବଂ ସେ ସବୁଦିନେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଢାଳି ଦିନ କାଟି ଥାନ୍ତେ । ତେଣୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ମନାକରି ଦେଇ ଉତ୍ତମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି । ସୁତରାଂ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ତୁ ମୋ ପାଖରେ ଯେଉଁ ଯୁକ୍ତି ତର୍କ ଦେଖାଇ ମକଦ୍ଦମା ପେଶ୍ କରିଥିଲୁ, ତାହା ମୁଁ ସବୁ ଦିଗରୁ ବିଚାର କରି ଡିସ୍‌ମିସ୍ କରି ଦେଲି ।

ଫୁଞ୍ଚୀ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଭୁଲୁବନ୍ଧୁଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ଖାଦ୍ୟ ସଜାଇ ଥିଲା । ଅଗାଧୁ ପାଣିଲୋଟା, ତଉଲିଆ ଧରି ଡାକିଲା—ଆସନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଡାକି ଚୌକି ଛାଡ଼ି ଉଠିଗଲେ । ତା'ପରେ ମଦନବାବୁ ।

... ...

ରାତି ସାଢ଼େ ଏଗାର । ମଦନବାବୁ ଜାଣି ଶୁଣି ଆଜି ବେଶି ସମୟ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଗପସପ ନକରି ଶୋଇବାକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବି ଶୋଇବାକୁ ଗଲେ ତାଙ୍କ କୋଠରୀକୁ ।

ମଦନବାବୁ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲେ ରାଜରାଣୀକୁ । ମନ ବଳୁଛି ! କେତେବେଳେ ଆଉ ସେ ଆସିବ !! ତାର ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟିକୁ ସେ ଦେଖିଲେ ଅନ୍ତରରେ ନାହିଁନଥିବା ଶାନ୍ତି ପାଇବେ । କି ସୁନ୍ଦର ତାର କଥାର ଭଙ୍ଗୀ । କି ସୁନ୍ଦର ତାର ଚାହାଣୀ ··· ! କେତେବେଳେ ସେ ଆଉ ଆସିବ—କେତେ-ବେଳେ··· !

ସାଢ଼େ ବାରଟା । ଘଣ୍ଟାଏ ବିତିଲାଣି । ମଦନବାବୁ ଅତି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ବିଛଣାରୁ ଉଠି ଝରକା ପିଠାରେ ଚାହିଁଲେ ବାହାରକୁ । ଚନ୍ଦ୍ର ଆଲୋକରେ ଗୁରୁଆଡ଼ ଏକ ଛବି ଭଳି ଦିଶୁଛି । ତେବେ କାହିଁ ତାଙ୍କର ରାଜରାଣୀ ! କେଉଁଠି ସେ ରହେ ? ଛାତି ପଡିଲା ଦପ୍ ଦପ୍ । ମନ ହତାଶରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା । ଆଜି ତାହାହେଲେ କ'ଣ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ରାଜରାଣୀ ଆସିବ ନାହିଁ × × ×

ମିନିଟ କଣ୍ଟା ଆଗକୁ ଚାଲିଛି—କାହାକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଠିକ୍ ଠିକ୍ ହୋଇ । ଗୋଟାଏ ବାଜିବାକୁ ପନ୍ଦର ମିନିଟ ବାକି । ଗୁରୁଆଡ଼ ନିଶବ୍ଦ ହୋଇ ଆସୁଛି । ରାସ୍ତା କଡ ଦେବଦାରୁ ଗଛରେ ବାଦୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ା ଚେଁ ଚୁଁ ଫଡ ଫାଡ଼ ହେଉଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଝରକା ପାଖରୁ ଆସି ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିଲେ । ଆଖି କିମ୍ପା ପଡିବାକୁ ନାହିଁ । ମନ ଅଠା କାଣ୍ଡିଆରେ ପଡ଼ିଲାପରି ହେଉଛି ଫଡ଼ ଫଡ଼ । ବଡ ଅଶାନ୍ତି, ଇସ୍ ······

ଦୁଇଟା ବାଜିଲା । ମଦନବାବୁ ନିଃସନ୍ଦେହ ଜାଣି ନେଲେ, ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର ଆଜି ଆସିବ ନାହିଁ । ଘନ ଘନ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ········ ।

ଦି' ଦିନ ବିତିଗଲା । ମଦନବାବୁ ଦୁଇଟି ରାତି ରାଜରାଣୀର ଅପେକ୍ଷାରେ ଅନିଦ୍ରାରେ କଟାଇ ତାର ଦେଖା ନ ପାଇବାରୁ ପାଗଳଙ୍କ ପରି ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ରୋଗୀ ସେବା ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାମରେ ତାଙ୍କର ମନ ଲାଗିଲା ନାହିଁ ।

ତହିଁଆର ଦିନ ମଦନବାବୁ ରାଜରାଣୀ କଥା ଆହୁରି ଗଭୀର ଭାବରେ ଭାବିବା ପାଇଁ ଛୁଟି ନେଇ ବସାରେ ରହିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାବୁ ପଚାରିବାରୁ କହିଲେ—ଦେହ ଭଲ ଲାଗୁ ନାହିଁ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାବୁ ଅଫିସ ଚାଲିଯିବା ପରେ ମଦନବାବୁ ନିଜ ଶୋଇବା ଘରେ ଏକ ଆରାମ ଚେୟାରରେ ବସି ରହି ସେଇ ରାଜରାଣୀ କଥା ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ପ୍ରାୟ ବାରଟା ବେଳକୁ ପୁଝାରୀ ଆସି କହିଲା—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣଙ୍କ ଦେହ ଖରାପ ବୋଲି ପାଉଁରୁଟି, ଅଣ୍ଡା ଭଜା ସାରନ୍ତୁ । ଦୁଧ ବି ସିଝା ସରିଲାଣି, ଆଣିବି ଆଜ୍ଞା ?

ମଦନବାବୁ ସ୍ୱପ୍ନରାଇଜରୁ ଫେରି ଆସିଲା ପରି କହିଲେ, ଆଚ୍ଛା, ଆଣ !

ପୁଝାରୀ ବାଢ଼ିଦେଲା । ମଦନବାବୁ ଖାଇ ବସିଲେ । ଅଗାଧୁ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ମନକୁମନ କହି ଚାଲିଥାଏ—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଆଜି ବଡ଼ ଶୁଖିଲା ଦିଶୁଛନ୍ତି । ଖାଇ ସାରନ୍ତୁ, ଟିକିଏ ଗୋଡ଼ ହାତ ଚିପି ଦେବି ଯେ, ବଡ଼ ଆରାମ ଲାଗିବ ।

ମଦନବାବୁ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅଗାଧୁର ଏତେ ସହାନୁଭୂତି ଥିବା ଦେଖି, ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ନାଁ, ଅଗାଧୁ, ଦେହ ସେମିତି କିଛି ଖରାପ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମନ କାହିଁକି କେତେଦିନ ହେଲା ଭଲ ଲାଗୁ ନାହିଁ ।

ଅଗାଧୁ ତାଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେବା ପାଇଁ ବସିପଡ଼ି କହିଲା, ଆଜ୍ଞା, ମୋ ଛୋଟକଥା ତ ଆପଣ ମାନିଲେ ନାହିଁ ! ଘରକୁ ସିନା ଘରଣୀ ସୁନ୍ଦର । ଆପଣ ତ ଆମ ବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ବାଇ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେ କାହାଁକ ବଶ୍ୟ ନ ହେଉଛନ୍ତି, ସେଥିରୁ ଆପଣଙ୍କର କ'ଣ ମିଳିବ ? ବାହା ନ ହୋଇ କିଏ କ'ଣ କେବେ ଶାନ୍ତ ପାଇଲାଣି ନା ପାଇବ । ଦଅଁ ଦେବତା, ମୁନି ଋଷି ତ ସେଥିରୁ ବାଦ ପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ଆପଣ ଏତେ ବଡ଼ ଡାକ୍ତର, ଆପଣଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଗର ଅପସ୍ୱରା ପରି କନ୍ୟା ବି ମିଳିବେ । ବାହା ହୋଇ ଘର ସଂସାର କରନ୍ତୁ, ଭଲ ହେବ ।

ନିଜର ଲୋକ ଭଳି ଅଗାଧୁ ଏତେ କଥା କହୁଥିବାରୁ, ମଦନ-ବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଏଥର ତୋର କଥା ଶୁଣିବି ଅଗାଧୁ ।

ମଦନବାବୁ ଅଗାଧୁର କଥାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁଥିବାରୁ ସେ ମନରେ ବଡ଼ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରି କହିଲା—ମୋର ଗୋଟିଏ କଥା ଯଦି ମାନିବେ ତେବେ କହିବି ...

ମଦନବାବୁ ହାତ ଧୋଇ ତଉଲିଆରେ ମୁହଁ ପୋଛୁ ପୋଛୁ କହିଲେ—କହ ?

ଅଗାଧୁ କଥାକୁ ଗୁପ୍ତି ଗୁପ୍ତି କହିଲା—ଆଜ୍ଞା, ଆମ ମଫସଲରେ କୋଉଁ ସୁନ୍ଦରୀ କନ୍ୟା ଅଭାବ ଅଛନ୍ତି ଯେ ! ଏ ସହରର ଝିଅ ଗୁଡ଼ାକଙ୍କର ଚହଟ ଚିକଣ ରୂପ ସିନା ଦେଖୁଛନ୍ତି, ହେଲେ ମଫସଲ ଝିଅଙ୍କର ରୂପ, ଗୁଣ ତୁଳନାରେ ଏମାନେ ତାଙ୍କ ପାଦତଳକୁ ବି ସରି ହେବେ ନାହିଁ । ସହର ଝିଅଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳିବା ଯାହା, ଘରେ ହାତୀ ପୋଷିବା ସେଇଆ । କେତେ ଖରଚ ! ଭଲ ଲୁଗା, ମୁହଁରେ ବିଗ ମଇଳା

ପର କ'ଣ ମାରୁଛନ୍ତି ତ ଆଜ୍ଞା ? ତା ନାଁ' କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ଗୋଗ୍‌ଲୋ । ଅଗାଧୁ ନିଜକୁ ନିଜେ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଗୋଗଲ ନା ପୁରୁଣା ଚଷମା, ଇଏ କଣରେ ବାବା ! ଗୁଳିଶ ଟେପିଲେ ସିନା ଚଷମା ଦରକାର ପଡ଼େ । ପଚାରିଲେ, କହୁଛନ୍ତି କୁଆଡ଼େ ଆଖି ଖରାପ । ଆମେ ଶାଗ ପଖାଳ ଖାଇ—ଖରା ତଳରେ ସକାଳୁ ସଞ୍ଜ ଯାଏ ଖଟି ଖଟି ଆମ୍ଭ ମାଇପଙ୍କର ତ ଆଖି ଖରାପ ହେଉନି, ଆଉ ଏମାନେ ସବୁ ଲବଣୀ ଖାଇ, ଘିଅ ଚଟଲେ ଚଷି, ମଟର ଗୋଡ଼ାଗାଡ଼ିରେ ଗଡ଼ି ଯାଙ୍କର କାହିଁକି ଏତେ ଆଖି ଖରାପ ହେଉଛି ଶୁଣେ ? ନାହିଁ ମ ବାବୁ, ଏ ଖାଲି ଏକ ଫେସନ !

ମଦନବାବୁ ନିରୋଳାରେ ଅଗାଧୁର କଥା ଶୁଣି ବେଶ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ।

ଅଗାଧ ପୁଣି ଗଲା ସଫା କରି ଟିକିଏ ମୁରୁକି ହସି କହିଲା—ମୁଁ ପରା ଆଜ୍ଞା ନିହାତି ଗରିବ ଘର ଝିଅକୁ ବାହା ହୋଇଛି । ଯେତେ-ବେଳେ ଥିଲାବାଲା ଘର ଜୁଟିଥିଲେ ବି, ବାପ ମୋର ଅମଙ୍ଗ ହେଲା । ଯିଏ ଆସିଲା—ତାଙ୍କୁ କହିଲା—ଆମେ ଯେତେକର ଲୋକ, ସେତକ ଓଜନର ବନ୍ଧୁ କଲେ ଭଲ । ଥିଲାବାଲା ଘରେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧ ସବୁ କଥାକୁ ସମ୍ଭାଳିଲେ ସିନା ହେବ । × × ବାପ, ମା'ତ ମଲେଣି । ମୋ କପାଳକୁ ଯେଉଁ ଝିଅଟି ମିଳିଛି କ'ଣ କହିବି ଆଜ୍ଞା ? ସବୁକଥାକୁ ତାର ନଜର । ମୁଁ ଖାଲି ଟଙ୍କା କେଇଟି ତା ପାଖକୁ ପଠାଇ ଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ । ସେଇଥିରେ ସେ କିମିତି ଘର ଚଳାଏ ସେକଥା ସେ ଜାଣେ । କ'ଣ କହିବି ବାବୁ, ଝିଅ ବାହାଘରକୁ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଗୁଡ଼କୋଡ଼ି ଟଙ୍କା ପାଇଁ ବାରଦୁଆର ବୁଲିଲି, ସେତେବେଳେ ପରା

ସେ ଚାରିକୋଡ଼ି ଟଙ୍କା ବାହାର କରି ଦେଲା । ମୁଁ ତ ଦେଖି ତାଜୁବ୍ ! ଭାବି ପାଇଁ ମୋର ଘରସଂସାର ସବୁ··· ।

ବାହାରେ ଡାକବାଲା ଡାକିଲା—ଚିଠି ନିଅନ୍ତୁ ବାବୁ !

ଅଗାଧୁ କଥା ବନ୍ଦ ରଖି ତର ତର ହୋଇ ଉଠିଗଲା ଚିଠି ଆଣିବାକୁ । ଦଶ ବାର ଖଣ୍ଡ ଚିଠି । ସେତକ ହାତରେ ଧରି ଚାଲି ଆସିଲା ମଦନବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ । ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢାଇ ଦେଇ କହିଲା—ଆପଣଙ୍କର ଚିଠି ଥିବ କି କ'ଣ ଦେଖନ୍ତୁ ହଜୁର, ଏ ବଙ୍କା ପାଠ ଦି' ଅକ୍ଷର ଯଦି ମୁଁ ପଢିଥାନ୍ତି······ ।

ମଦନବାବୁ ଚିଠି ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଖି ପକାଉ ପକାଉ, କହିଲେ—ଏବେ ପଢନ୍ତୁ ! ଅଗାଧୁ ହସି ହସି ହୋଇ କହିଲା, ତେଣେ ମଶାଣି ଡାକିଲାଣି, ଆଉ ବୁଢ଼ା ଦିନେ ଶୁଆ କଣ୍ଠର କଣ୍ଠର ।

ମଦନବାବୁ ନିଜ ନାମରେ ଥିବା ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଚିଠି ବାହାର କରି ନେଇ ବାକି ଚିଠି ଗୁଡ଼ିକ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ରୁମ ଭିତରେ ରଖି-ଦେବାକୁ କହିଲେ । ଅଗାଧୁ ଚିଠି ନେଇ ଚାଲି ଆସିଲା ।

ଚିଠି ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଭିତରୁ, ଖଣ୍ଡିଏ ଘରୁ ଆସିଛି । ଶୁଭ ଖବର । ଘରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଦେହ-ପା ଭଲ ଅଛି । ଧାନ ଫସଲ ଭଲ ହୋଇଛି-ଇତ୍ୟାଦି ।

ଅନ୍ୟ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଫିଟାଇ, ତଳକୁ ଚାହିଁଲା କ୍ଷଣି, ସେ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଦେଇଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁଙ୍କର ବିସ୍ମୟର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ସହିତ କେବଳ ମାମୁଲି ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ । ସେ ପୁଣି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ କି ଚିଠି ଦେଇଛନ୍ତି !

ଆଗ୍ରହ ବିସ୍ମୟ ଭିତରେ ଚିଠିଟି ଖୋଲି ପଢିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।
ମାନନୀୟ ମଦନବାବୁ !

ଏପରି ମୋଠାରୁ ହଠାତ୍ ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡକ ପାଇ ନିଶ୍ଚୟ ଯେ ବିସ୍ମିତ ହେବେ ଏ କଥା ମୁଁ ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ନିର୍ମଳ ଚରିତ୍ର, ଦେବତା ଭଳି ଲୋକ ପାଖରେ ମୋର ଲୁଚାଇବାର କିଛି ନାହିଁ । ମୋର ଅନ୍ତର ଆଜି ମରୁଭୂମି ଭଳି ଶୁଷ୍କ । ଆଖିରୁ ବି ଲୁହ ଶେଷ ହୋଇଗଲଣି । ତଥାପି ମୋ ଜୀବନର କେତୋଟି କଥା ଆପଣଙ୍କୁ କହିବାକୁ—ମୋର ଅନ୍ତର ଭିତରୁ କିଏ ଯେପରି ଉପଦେଶ ଦେଉଛି ।

··· ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ମୁଁ କେତେ ଭଲ ପାଉଥିଲି । ଆଧୁନିକତାରେ ବୁଡ଼ିରହି ମୁଁ ହାଲୁକା ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ନ ଥିଲି, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଥିଲି ଆତ୍ମା ଦେଇ । ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କର ମଧୁର ବ୍ୟବହାରରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇଥିଲି ଏବଂ ନିଶ୍ଚିତ କରି ଭାବି ନେଇ ଥିଲି ଯେ, ସେ ମୋତେ ପ୍ରକୃତରେ ଭଲ ପାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ନିଜର ଜୀବନର ସାଥି ହିସାବରେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମୋତେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଏଥିପାଇଁ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସରେ ମୋର ନାରୀ ଜୀବନର ଯାହା କିଛି ସର୍ବସ୍ୱ, ମୁଁ ତାଙ୍କର ପାଦତଳେ ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ଢାଳି ଦେଇଛି ।

ସତ କହୁଛି ଆପଣଙ୍କୁ, ମୁଁ ଯଦି ଜାଣିଥାନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ଏତେ କଦର୍ଯ୍ୟ, ମୁହଁରେ ମଧୁ ବୋଲି, ଭିତରେ ପରର ସର୍ବସ୍ୱ ଲୁଟି କରିବାକୁ ଏକ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଛୁରୀ ପଜାଇ ରଖିଛନ୍ତି ତାହା-

ହେଲେ ମୋ ଜୀବନ ଆଜି ନଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା । ସେ ଦିନ ମୁଁ ଶରହତ ପକ୍ଷୀ ଭଳି ଫେରି ଆସୁଥିଲି ବେଳେ ବାରଣ୍ଡାରେ ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ଦେଖା ହୋଇଥିଲା । ଭାବୁଥିଲି ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ ସବୁକଥା କହି ଦେବି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଘୃଣାରେ ମୋର ସାରା ଶରୀର ଏପରି ବିଷାକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ଯେ, ଅନ୍ତରରୁ ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡୁଥିବା କୋହକୁ ଚାପିରଖି ଫେରି ଆସିଲି ଘରକୁ । କି ନିଷ୍ଠୁର ଲୋକ ସିଏ ! ଏତେ ଦିନର ସ୍ନେହ ମମତାକୁ ଏଡ଼ାଇ, ସେଦିନ ସେ ମୋତେ ଯାହା ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ସେଥିରେ ଯେ କୌଣସି ମୋରି ଭଳି ସରଳ ହୃଦୟା ଯୁବତୀର ହୃତକ୍ରିୟା ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯିବାର କଥା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ଏତେବଡ଼ ଧକ୍କା ଖାଇ କିମିତି ବଞ୍ଚି ରହିଛି, ତାହାହିଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।

···ଆପଣ ନିଜେ ବିବେକ ଦେଇ ବିଚାର କରନ୍ତୁ । ଯେତେ-ହେଲେ ମୁଁ ନାରୀ ! ପୁଣି ହିନ୍ଦୁ ନାରୀ । ଆଧୁନିକତାର ଏକ ଚରମ ମୁଖା ପିନ୍ଧି, ସ୍ୱାମୀ ବିଷୟରେ ଯିଏ ଯେତେ କଥା ବାହାଦୁରୀ କରି କହିଲେ ବି ଅନ୍ତର ଭିତରୁ କିଏ ଯେମିତି ଗୁମରି ଉଠୁଛି, ସ୍ୱାମୀ ସର୍ବସ୍ୱ—ସ୍ୱାମୀ ଦେବତା । ସ୍ୱାମୀକୁ ଛାଡ଼ି ସ୍ତ୍ରୀ ଜୀବନରେ କେବେ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ସେଥିରୁ ବାଦ ଯାଇ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପାଖରେ ମୋର ରୂପ, ଯୌବନ ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ଦାନ କରି, ଆଉ କେଉଁ ଗୁଣରେ ବଳୀୟାର ହୋଇ ବଞ୍ଚି ରହିବ··।

ମଦନବାବୁ "ବଞ୍ଚି ରହିବି" ଏ ଶବ୍ଦ ପଢି ଶିହରି ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କ ଛାତି ଫାଟି ପଡ଼ୁଥିଲା । ଚଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ, ତଳକୁ ତଳ ଲେଖା ହୋଇଥିବା ଧାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

× × ହୁଏତ ମୁଁ ପଛ ସ୍ମୃତିକୁ ଭୁଲି, ସୀତା ସାବିତ୍ରୀ ସାଜି ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କ ଜୀବନରେ ଛଳନାର ଅଭିନୟ କରିପାରିବି, କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ମୁଁ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବିତ ? ମୋର ବିବେକ ଯେ ସହସ୍ର ଫଣା ଟେକି ମୋତେ ଦଂଶନ କରିବ । ମୁଁ ନିର୍ଲଜ୍ଜଙ୍କ ଭଳି ଏ ଚିଠି ଲେଖୁଛି ବୋଲି, କିଛି ଭାବିବେ ନାହିଁ । ଏକଥା ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣାଇବା ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଯେପରି ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ଶାନ୍ତି ପାଉଛି । ଆଉରି ଏକ କଥା ଶୁଣିବେ ? କହିଲି ବେଳକୁ ମୋର କଣ୍ଠନଳୀ ବି ଶୁଷ୍କ ହୋଇ ଯାଉଛି । କେଉଁ ପ୍ରତାରକ ଆପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ । ହଁ ଶୁଣନ୍ତୁ, ଆମ ଦୁ' ଜଣଙ୍କର ଭଲପାଇବାର ନିଦର୍ଶନ—ଦୁଇମାସ ହେବ ମୋ ଗର୍ଭ ଭିତରେ ବି ସଞ୍ଚାର ହୋଇ ଯାଇଛି ।

—ହଁ, ଶୁଣିନ୍ତୁ, ଏସବୁ କଥାରୁ କି ଆଉ କ'ଣ ମିଳିବ ! ଆଜି ମୋର ନିଜ ଉପରେ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାହାରି ଉପରେ ରାଗ ନାହିଁ କି ଅଭିମାନ ନାହିଁ । ମୋରି ସରଳ ବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ମୋତେ ଧ୍ୱଂସ କରିଛି । ମୁଁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁବରଙ୍କର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ସୀମା ରହନ୍ତା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରତାରକ ବୋଲି ମୁଁ ତ ଆଉ ନୁହେଁ, ? ଯାହାକୁ ଥରେ ଭଲ ପାଇଛି ତାଙ୍କର ପୁଣି କେଉଁ ବିବେକରେ ଅନିଷ୍ଟ କରିବି ! ବରଂ ନିଜର ଅନିଷ୍ଟ କରି ନିଜର ଭୁଲ ପାଇଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ କରିବାହିଁ ଖୁବ ଭଲ ।

—ମୋର ଆପଣଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଅନୁରୋଧ, ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ିସାରି ଚିରି ଫୋପାଡ଼ି ଦେବେ ଏବଂ ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ସତର୍କ କରି ଦେବେ, ଯେପରି ସେ ମୋରି ଭଳି ନିରୀହ ତରୁଣୀମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଏପରି ଆଉ ପ୍ରତାରଣା ନ କରନ୍ତୁ ।

ଏ ଚିଠି ଶନ୍ତିଭ ଶେଷ କରିବା ବେଳକୁ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି । ଆଖିରେ ଲୁହ ଏତେ ଜକେଇ ଆସିଲାଣି ଯେ ମୋତେ ଆଉ କିଛି ଦିଶୁନି । ଏଇ ସୁନ୍ଦର ଦୁନିଆକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ କେତେ ସୁନେଲି କଳ୍ପନା କରିଥିଲି, କିନ୍ତୁ ମୋର ଭାଗ୍ୟକୁ ଧୂଳିଘର ଭଳି ସବୁ ଶେଷ ହୋଇଗଲା । ଆପଣ ଏ ଚିଠି କାଲି ନିଶ୍ଚୟ ପାଇବେ, ଚିଠିଟି ପଢିସାରି ମୋ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚୟ ଦୁଃଖ କରିବେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଆଉ ନଥିବି । ନମସ୍କାର ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଶର ବିଦାୟ ।

ଆପଣଙ୍କର

ପୁଷ୍ପ

ମଦନବାବୁ ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଶେଷ କଲାକ୍ଷଣି ଭୟରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ । ଏବଂ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ତଳେ ଖସି ପଡିଲା । ଅଗାଧୁ କ'ଣ ହେଲା ବୋଲି ଦଉଡି ଆସି କହିଲା—କ'ଣ ହେଲା ବାବୁ ! କେଉଁଠୁ କି ଚିଠି ଆସିଛି କି !

ମଦନବାବୁ କମିଜ ଖଣ୍ଡେ ଦେହରେ ଗଳାଇ, ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ପକେଟରେ ପକାଇ ଡାକ୍ତରୀ ବ୍ୟାଗଟି ଧରି, ଅସ୍ଥିର ପଦରେ ବାହାରି ପଡିଲେ । ଯଦି ଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ପୁଷ୍ପଦେବୀ ବଞ୍ଚିରହି ଥାନ୍ତି ତାହାହେଲେ ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା ନ କରିବାକୁ ବାରଣ କରିବେ ।

ଅଗାଧୁ କଥା କିଣ କିଛି ବୁଝି ନ ପାରି, ଆବାକାବା ହୋଇ କେବଳ ପଚାରିଲା—କେତେବେଳେ ଆଜ୍ଞା ଫେରିବେ ?

ମଦନବାବୁ ସାଇକେଲ ଚଢୁ ଚଢୁ କହିଲେ—ଅଳ୍ପସମୟ ଭିତରେ ଫେରି ଆସୁଛି ।

ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ସାଇକେଲ୍ ଚଳାଇ ପୁଷ୍ପଦେବୀଙ୍କ ଫାଟକ ସାମନାରେ ଯାହା ଦେଖିଲେ ଓ ଶୁଣିଲେ, ସେଥିରେ ସେ ବଡ଼ ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଭିତରୁ ବୁକୁଫଟା କରୁଣ କ୍ରନ୍ଦନରେ ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ବି ଲୁହ ଜକେଇ ଆସିଲା । ଫାଟକ ଆର ପାଖରେ ଡ଼ାକ୍ତର ଖାନାର ଦୁଇଜଣ ସାଥି ଡ଼ାକ୍ତରଙ୍କୁ ଦେଖି କିଛି ନଜାଣିଲା ପରି ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇଁ ପଚାରିଲେ କ'ଣ ହୋଇଛି ?

ସାଥି ଡ଼ାକ୍ତର ଦ'ଜଣ ଜଣାଇଲେ—ରଜନୀକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ଝିଅ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ କୌଣସି କାରଣରୁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁ ଶେଷଥର ପାଇଁ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କୁ ଥରେ ଦେଖି ନେବା ପାଇଁ, ମନକଥାକୁ ଭିତରେ ଚାପି ରଖି କହିଲେ—ଆପଣମାନଙ୍କୁ ବୋଧ ହୁଏ ଡେରିରେ ଖବର ଦିଆ ହେବା ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି । ଥରେ ଦେଖିବା ଚାଲନ୍ତୁ··· ।

ମଦନବାବୁ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିବାରୁ ସାଥି ଡ଼ାକ୍ତର ଦୁଇଜଣ, ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଶୋଇଥିବା କୋଠରୀକୁ ନେଇ ଗଲେ । ସେ କୋଠରୀଟି ନିଜର ମା, ଭଉଣୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱ-ଜନ-ମାନଙ୍କର କରୁଣ କ୍ରନ୍ଦନରେ ପୁରି ଉଠିଥାଏ । ତିନିଜଣ ଡାକ୍ତର-ଆସିବାରୁ କେତେକ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଆଡ଼େଇ ଗଲେ । ମଦନବାବୁ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ମରଣ ଶଯ୍ୟାରେ ପୁଷ୍ପଦେବୀଙ୍କୁ ଦେଖି ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଲା, ଯେମିତି ରୂପକଥାର ଏକ ରାଜକୁମାରୀ ଗଜଦନ୍ତ ପଲଙ୍କରେ ଯାଦୁକରର ମନ୍ତ୍ରବଳରେ ଘୁମେଇ ପଡ଼ିଛି । ସେ ନିଜେ ଡ଼ାକ୍ତର ହେଲେ ବି ପୁଷ୍ପଦେବୀ ଯେ ମରିଛନ୍ତି, ତାହା ମୋଟେ ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ହେଲାନି । ଏକ ଖିଆଲରେ ସୁନ୍ଦର ହାତଟିକୁ ଉଠାଇ ନାଡ଼ି ଦେଖିଲେ

ଆଖିପତା ଖୋଲିଲେ କିନ୍ତୁ ସବୁ ଶେଷ ହୋଇଛି । ଆଉ ଅଧିକ ସମୟ ସେହି କରୁଣ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ସେ ରହି ପାରିଲେ ନା । ମୁହଁ ବୁଲାଇ ସାଥି ଡାକ୍ତର ବନ୍ଧୁ ଦ'ଜଣଙ୍କ ସହିତ ଫେରି ଆସିଲେ ବାହାର ବାରଣ୍ଡାକୁ । କେତେବେଳେକେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ, କାରଣ କ'ଣ ଜଣା ପଡ଼ିଛି ?

ଜଣେ ଡାକ୍ତର ବନ୍ଧୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ହଁ, ତାଙ୍କ ତକିଆ ତଳେ ଖଣ୍ଡେ ଲଫାପାରେ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ସେ ନିଜ ହାତରେ ଲେଖି-ଯାଇଛନ୍ତି । ସେଥିରେ ସେ କାହାରି ଉପରେ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ କରି ନାହାନ୍ତି । କେବଳ ଦୁଇଟି ଧାଡ଼ି, "ମୋର ଆତ୍ମହତ୍ୟା ପାଇଁ କେହି ଦାୟୀ ନୁହଁନ୍ତି । ମୋର ସ୍ୱ-ଇଚ୍ଛାରେ ମୁଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛି ।"

ମଦନବାବୁ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ବାରଣ୍ଡା ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁ ଆସୁ କହିଲେ—ଏଭଳି ଶୋଚନୀୟ କରୁଣଦୃଶ୍ୟ ଜୀବନରେ ଅନେକ ଦିନ ଯାଏ ମନେ ରହିବ । ତା'ପରେ ସେ ସାଇକେଲ ଗଡ଼ାଇ ଫାଟକ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ସାଇକେଲ ଚଢ଼ି ବସାକୁ ଫେରି ଆସିବା ବାଟରେ—ଏକ ଦିଗରେ ମରଣ ଶଯ୍ୟାରେ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଓ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ସ୍ୱାର୍ଥପର ନିଷ୍ଠୁର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତଙ୍କୁ ଆଖି ଆଗରେ ନଚାଇ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ପ୍ରତି ରାଗ ଘୃଣାରେ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର ଥରୁଥିଲା । ସେ ଥରକୁ ଥର ଭାବୁଥିଲେ—ତାଙ୍କ ପକେଟରେ ଯେଉଁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଅଛି, ସେହି ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶାସ୍ତି ଦେବାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ! କିନ୍ତୁ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କର ବିଶେଷ ଅନୁରୋଧ, "ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ି ଚିରି ଦେବେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ

ପ୍ରତାରକ ବୋଲି, ମୁଁ ପ୍ରତାରକ ନୁହେଁ ।" କ'ଣ କରିବେ ସେ ! ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବସାରେ ରହି, ସେ ଆଉ ଏସବୁ କଦର୍ଯ୍ୟ କଥା ଦେଖି ପାରିବେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଏଥି ଭିତରେ ବସା ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ ହେବ ।

ଡାକବଙ୍ଗଳା ପାହାଚ ତଳେ ସାଇକେଲଟା ଡେରି ଦେଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । କମିଜଟା ଖୋଲି ଶୂନ୍ୟ ମନରେ ପଡ଼ିଗଲେ ବିଛଣା ଉପରେ ।

ମଦନବାବୁ ଏପରି ଯିବା ଆସିବାରେ ଅଗାଧୁ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ଗଲା । ମଦନବାବୁ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିବାର ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ପରେ ବଡ଼ ନରମ ଗଳାରେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଭରସି କରି ପଚାରିଲା—କ'ଣ ହୋଇଛି ବାବୁ ? କେଉଁଠୁ କ ଚିଠି ଆସିଥିଲା ? ସେ ଚିଠି ପାଇ ଅପନ୍ତ ଇମିତ ହେଲେ କାହିଁକି—ଗଲେ କୁଆଡ଼େ, ପୁଣି ଇମିତ ଫେରି ଆସିଲେ କାହିଁକି ? ଏ ସବୁ ଦେଖି ମନ ମୋର ବଡ଼ ଗୋଳେଇଘାଣ୍ଟି ହେଉଛି ଆଜ୍ଞା ?

ମଦନବାବୁ ବଡ଼ ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ବଡ଼ ଦୁଃଖର କଥା ଅଗାଧୁ । ଏଠିକୁ ଯେଉଁ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ମଠରରେ ଆସୁ-ଥିଲେ—ସେ ଆଜ ବିଷ ଖାଇ ମରି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ହଠାତ୍ ଅଗାଧୁର ଗୋଡ଼ତଳୁ ମାଟି କେଉଁ ରସାତଳକୁ ଖସି-ଗଲା ପରି ଚମକିପଡ଼ି କହିଲା—କ'ଣ ହେଲା ! ଏଠିକୁ ଯେଉଁ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଆସୁଥିଲେ, ସେ ପୁଣି ବିଷଖାଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ! କାହିଁକି ହଜୁର, କଥା କ'ଣ ? ସେ ପରା ଆମ ବାବୁଙ୍କୁ ବିଭା ହୋଇ-ଥାନ୍ତେ ! ଯାହା କୁହନ୍ତି ପଛକେ ବାବୁ, ସେ ଭଲ ଝିଅ । ବଡ଼ଲୋକ

ହେଲେ ବି ବଡଲୋକ ପଣ ଟିକିଏ ନାହିଁ । ଦି' ଦିନ ତଳେ ତ ଆସିଥିଲେ…… !

ମଦନବାବୁଙ୍କର ସବୁକଥା ଖୋଲି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉ ଥିଲେ ବି ତାଁରେଇ କହିଲେ—କାହିଁକି ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି, ମୁଁ କେମିତି ଜାଣିବି ! ଚିଠି ଲେଖି ତକିଆ ତଳେ ଥୋଇଛନ୍ତି, "ତାଙ୍କ ମରିବାରେ କାହାରି ଦୋଷ ନାହିଁ ।" ତୋ ବାବୁଙ୍କ କପାଳରେ ନାହିଁ । ବଡ଼ଘର ହୋଇ ଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା—ନୁହେଁ ?

ଅଗାଧୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ସେ କଥା ପଚାରୁଛନ୍ତି ଆଜ୍ଞା ! ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ଭଳି ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅ ମିଳିବା କାଠିକର ପାଠ । ଆହା, କାହିଁକି ନିଜ ଜୀବନକୁ ଏତେ ତୁଚ୍ଛ ମନେ କଲେ ! ତାଙ୍କୁ ଆଜି ମଶାଣିରେ ପକାଇଦେବା ପାଇଁ କାହାର ଦିହ ସହିବ ଆଜ୍ଞା ? ଅଗାଧୁର କଣ୍ଠ ବି ଥରି ଉଠିଲା ।

ସେ ଦିନ ସାଢ଼େ ଗୁରିଟା ବେଳକୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କଚେରୀରୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ପୋଷାକପତ୍ର ଓହ୍ଲାଇ, ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇ ସାରିଲା-କ୍ଷଣି ପୁଝାରୀ ଆସି ପଚାରିଲା—ଜଳଖିଆ ଆଣିବି—ଆଜ୍ଞା !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହଁ କରି, ଅଗାଧୁକୁ ପଚାରିଲେ—ମଦନବାବୁ କେଉଁଆଡେ ବୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ନା, ଶୋଇଛନ୍ତି ? କେମିତି ତାଙ୍କ ଦେହ ଅଛି ?

ଅଗାଧୁ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଦୁଧ ଟିକିଏ ଖାଇ ଶୋଇଛନ୍ତି । ଅଧ ଘଣ୍ଟାକ ପାଇଁ କୁଆଡେ ଯାଇଥିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଚପଲ ଦି'ଟା ଗୋଡ଼ରେ ପୁରାଇ, ମଦନ-ବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରକୁ ପଶିଯାଇ—ତାଙ୍କୁ ହଲାଇଦେଇ କହିଲେ,

ପାଞ୍ଚଟା ବାଜିବ । କାଲିଠିଅ ବଡ଼ା ହେଲଣି । ନଈକୂଳ ଆଡ଼େ ଟିକିଏ ବୁଲି ଆସିଲେ ଦେହ ଫୁର୍ତ୍ତି ଲଗିବ । ଉଠି ଆ । ତା ଛଡ଼ା ଆଜିର ଏକ ମଜା ଖବର ବି ଶୁଣିବୁ ।

ମଦନବାବୁ ଚପଲ ମାଡ଼ି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆସି ଖାଇବା ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଖାଇବା ଆରମ୍ଭ କରି କହିଲେ—ଆଜି ଏକ ବିଶେଷ ଘଟଣା ଶୁଣିଲିଣି ମଦନ ! ତୁ ତାହା ଶୁଣିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରିବୁ । କିନ୍ତୁ ସେ ସଂବାଦ ପାଇଲା ବେଳଠୁଁ ମୋତେ ହସ ଲାଗୁଛି । ତୁ ଆଜି ବାହାରକୁ ଯାଇ ନ ଥିବାରୁ ବୋଧହୁଏ ଏ ଖବର ପାଇ ନ ଥିବୁ । ତୁ ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ ଓକିଲାତି ମୋ ପାଖରେ କରୁଥିଲୁ, ସେହି ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ, ସ୍ୱ-ଇଚ୍ଛାରେ ଆଜି ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି । ପାଠଶାଠ ପଢ଼ି ବି କେତେ ଦୁର୍ବଳ ସେ ! ଏ ଭଳି ଲୋକଙ୍କର ମରିଯିବା ହିଁ ଉଚିତ ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ଭିତର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଘୃଣା ଓ ରାଗରେ ଜଳୁଥିଲା । ସେ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ନିଜକୁ ସଞ୍ଜତ କରିନେଇ କହିଲେ—ତୁ କଚେରୀରେ ଏ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣିଲୁ ସିନା, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଏହାର ଅନେକ ଆଗରୁ ଏକଥା ଜାଣି, ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲି··· ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବ୍ୟଙ୍ଗରେ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ, ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ଓଃ ! ତାହାହେଲେ ତ ସଠିକ ଖବର ଜଣା ପଡ଼ିବ ! ଆହା, ବିଚାରୀର ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟା କ'ଣ ଶୁଣେ ?

ମଦନବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ଏକଥା ଶୁଣି ତାଙ୍କର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଥରି ଉଠିଲା । କେଡ଼େ ବଦମାସ, କୃତଘ୍ନ ଏ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ !

ଯେଉଁ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ କେବଳ ଯ୍ୱା'ର ପ୍ରତାରଣା ଯୋଗୁ, ଅସମୟରେ ଏ ଦୁନିଆରୁ ବିଦାୟ ନେଲେ, ତାଙ୍କରି ଶୋଚନୀୟ ମୃତ୍ୟୁର ଖବର ପାଇ, ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ବି ଏ ବିଚଳିତ ନୁହେଁ !

ଏତେସମୟ ଧରି ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ନୀରବ ରହିବା ଦେଖି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ପୁଣି ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ, ତୋ ମନରେ ଖୁବ୍ ଆଘାତ ଦେଉଛି—ନୁହେଁ ? ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣି ମୁଁ ଯେତେ ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ ନ କରୁଛି, ତୋର ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମନକଷ୍ଟ ହେବା ଦେଖି, ମୁଁ ବେଶି ଦୁଃଖିତ ହେଉଛି । କେମିତି ମଲେ ଶୁଣେ ?

ମଦନବାବୁ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ କହିଲେ—ବଡ଼ ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! କେବଳ ତୋରି ପାଇଁ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି । ତୁ ବଡ଼ ନିଷ୍ଠୁର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହୋ ହୋ ହସି କହିଲେ—ଏ ବେଶ୍ ମଜାର କଥା । ମୋ ପାଇଁ କାହିଁକି ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କଲେ ? ମୁଁ ତ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱ-ଇଚ୍ଛାରେ ମରିବା ପାଇଁ କେବେ ଉପଦେଶ ଦେଇ ନାହିଁ ।

ବ୍ୟଥିତ ସ୍ୱରରେ ମଦନବାବୁ କହିଲେ—ମରିବା ପାଇଁ କେହି କେବେ କାହାରିକୁ ଉପଦେଶ ଦିଏ ନାହିଁ । ତୋର ନିଷ୍ଠୁର ବ୍ୟବହାରହିଁ—ତାଙ୍କୁ ମରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରିଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଓଠ ଉପରେ ମୁହଁ ଲଗାଇ ଲଗାଇ କହିଲେ, କିମିତି ? ମରଣ ପୂର୍ବରୁ ତୋତେ ସେ କିଛି କହି ଯାଇଛନ୍ତି—ନୁହେଁ ?

ମଦନବାବୁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ପକେଟରୁ ବାହାର କରୁ କରୁ କହିଲେ—ମରଣ ପୂର୍ବରୁ ଯଦି ମୁଁ କିଛି ଜାଣିଥାନ୍ତି, ତାହାହେଲେ

ମୁଁ କଦାପି ତାଙ୍କୁ ମରିବାକୁ ଦେଇ ନ ଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଜାଣିଲା ବେଳକୁ ସବୁ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବାଁ ହାତରେ ଗଠିଟି ଧରି ବସ୍ତ୍ରାବୃତ ଜୋସରେ ଧାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲାଇ ନେଇ ଗଠି ଖଣ୍ଡିକ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ—ମଦନବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ । ତା'ପରେ କିଛି ସମୟ ନୀରବ ରହି କହିଲେ--ଏ ଗଠି ଖଣ୍ଡିକ ଉପନ୍ୟାସ ଠାଣରେ ବେଶ ଲେଖା ହୋଇଛି । ସେ ଖଣ୍ଡିକ ସାଇତି କରି ପକେଟରେ ରଖି ଥା । ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କର ଏ ଯୁକ୍ତି ତ କମ ସୁନ୍ଦର ଯୁକ୍ତି ନୁହେଁ ! ବୁଦ୍ଧିଆଣୀ ତାର ଜାଲ ମେଲାଏ ଶିକାର ପାଇବା ଆଶାରେ, ସେ ତାର ଶିକାର ପାଇଲେ ମହାଆନନ୍ଦରେ ତାହା ଭକ୍ଷଣ କରେ । କିନ୍ତୁ ଦୈବାତ ଯଦି ତାର ଜାଲରୁ ଶିକାର ଖସି ଯାଏ, ତେବେ କ'ଣ ବୁଦ୍ଧିଆଣୀ ଶିକାରକୁ ହରାଇ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ କେବେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରେ ? ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ମୋତେ ତାଙ୍କର ଜାଲରେ ପକାଇବାକୁ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଦୈବାତ୍ ମୁଁ ଖସି ଆସିଲି ବୋଲି ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବା ତ ଠିକ ହୋଇ ନାହିଁ । ପୁଣି ଜାଲ ପାତି ଥିଲେ, ମୋରି ଭଳି କେତେ ଯୁବକ ସେଥିରେ ଅକ୍ଳେଶରେ ପଡ଼ିଥାନ୍ତେ ।

ମଦନବାବୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ ଉଦାହରଣ ଯୁକ୍ତିରେ କିଛି ସମୟ ନୀରବ ରହି ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଠିକ ଓଲଟା କଥା କହୁଛୁ । ସେ ଜାଲ ପାତି ନ ଥିଲେ ଯେ ତୋର ମାନସମ୍ମାନ ବଡ଼ଲୋକୀ ଜାଲର ଆକର୍ଷଣ ହିଁ ତୋ ପାଖକୁ ତାଙ୍କୁ ଆଣି ଟାଣିଥିଲା । ତୁ ତାଙ୍କୁ ସେଇ ଜାଲରେ ପକାଇ ତାଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଏପରି ଛତବିକ୍ଷତ କରି ଦେଇଛୁ ଯେ, ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ମରିବା-ବଞ୍ଚିବା ସମାନ ହୋଇ-ଗଲା । ତେଣୁ ତୋର ଏ ନିଷ୍ଠୁର ଆଘାତକୁ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି, ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଦେଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ରୁମାଲରେ ମୁହଁ ପୋଛି ଚେୟାରରୁ ଉଠି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ, ବ୍ୟଙ୍ଗ କରି କହିଲେ--ପଛକଥାକୁ ଭାବି ଆଉ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ--ବନ୍ଧୁ ! ମରବାଟା କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ । ସେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କରି ଅଶାନ୍ତିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇ ଥିବ ' ଆମର ଆନନ୍ଦିତ ହେବା କଥା । ତୋର କଥା ଧରି ଯାଉ ମଦନ ! ବୁଢ଼ୀଆଣୀର ଧର୍ମ ହେଉଛି--ଜାଲ ପାତି ଶିକାର ଅପେକ୍ଷା କରିବା । ମୋର ମାନ ସମ୍ମାନ ଓ ବଡ଼ଲୋକୀର ଆକର୍ଷଣରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ପତଙ୍ଗ ପରି ଧାଇଁ ଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଜବାବ କରିବା ତ ଆଦୌ ଠିକ ନୁହେଁ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଥିବାରୁ ଅଗାଧୁ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ ଜାଳି ଦେଇଥିଲା । ମଦନବାବୁ ଅଯଥା ଏ ବିଷୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ଆଉ ଇଚ୍ଛା କରୁ ନ ଥିଲେ । ବାହାରେ ଶୁଭିଲା ମଟର ହର୍ଣ୍ଣ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆନନ୍ଦରେ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି, ବାରଣ୍ଡାକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ, କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ ଅଧରରେ ରୂପିମନଭୁଲା ହସ, ନୟନରେ ବିଜୁଳୀର ଝଲକ ଖେଳାଇ ବାରଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଉଠି ଆସୁଛନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କୁ ପାଛୋଟି ଆଣିବା ପାଇଁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବଦନରେ ଆଗକୁ କେତେ ପାଦ ଆଗେଇ ଆଦର ସମ୍ଭାଷଣରେ ବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ ନେଇ ଗଲେ । ମଦନବାବୁଙ୍କୁ, ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ ଆସିବା ଦ୍ୱାରା ଯେପରି ରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ । କାରଣ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଏତେ ତିକ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ଯେ, ସେ ତାଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ଅପେକ୍ଷା ଦୂରେଇ ରହିବା ପାଇଁ ଶ୍ରେୟ ମନେ କରୁଥିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ କୁମାରୀ ମିନତି, ଏକ ଗଦି ଚେୟାରରେ ବସିଲାକ୍ଷଣି, ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କୁ ହସ ହସ ବଦନରେ କହିଲେ, ଆପଣ ଗପସପ ଲଗାନ୍ତୁ, ମୁଁ ଆସୁଛି ।

କୁମାରୀ ମିନତି ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲେ—ନା, ଆପଣ ଗଲେ କିଛି ଭଲ ହେବନି ।

ମଦନବାବୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଛାଡ଼ି ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ ଦିନ କଟାଇବା ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ନାହିଁ । ମୋତେ ବର୍ତ୍ତମାନ କେତୋଟି ରୋଗୀ ଦେଖି ଯିବାକୁ ହେବ । ଅଶ୍ରୁର ଲହରି, ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଖିବାହିଁ ଏ ଜୀବନରେ ସାର । ତଥାପି ଯେତେବେଳେ ରୋଗୀ ନବ ଜୀବନ ଲାଭ କରି ମୁଖରେ ହସ ଫୁଟାଏ, ସେତେବେଳେ ନିଜକୁ ଯେ କି ଆନନ୍ଦ ମିଳେ, ତାହା ମୁଁ କଥାରେ କହି ପାରିବି ନାହିଁ । ମଦନ-ବାବୁ ବାହାରିଗଲେ ବାହାରକୁ ।

ରାତି ପ୍ରାୟ ଏଗାରଟାରେ ମଦନବାବୁ ବସାକୁ ଫେରି ଦେଖିଲେ, କୁମାରୀ ଆରତି ପଟ୍ଟନାୟକ ବିଦାୟ ହୋଇ ଗଲେଣି । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବେଶ ଫୁର୍ତ୍ତି ମନରେ ଆରାମ ଚେୟାରରେ ବସି କ'ଣ ଭାବୁଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁ ବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇଁ କହିଲେ—କହୋ ବାରିଷ୍ଟରବାବୁ ! ଆଜି ସବୁ ଶୁଭ ତ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ଆରାମ ଚେୟାରରେ ସିଧା ହୋଇ ବସି କହିଲେ— ଭଲ ମନ୍ଦ ମଣିଷ ହାତରେ । ତେଣୁ ମୋର ଭଲ ପାଇଁ ମୁଁ ସବୁବେଳେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ । କୁମାରୀ ଆରତି ପଟ୍ଟନାୟକ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ତୋତେ ତାଙ୍କର ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ସେ ଥିଲେ, ହୁଏତ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ବଦଳରେ; ତୁ ତାଙ୍କର ଶୁଭେଚ୍ଛା ମୋତେ ଜଣାଇ ଥିବାରୁ ମୁଁ ତୋତେ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—ସତ କହ ମଦନ, ମିନତି ଦେବୀଙ୍କ ରୂପ ଗୁଣ ବିଷୟରେ ତୋର ଧାରଣା କ'ଣ ? ମୋ ଆଖିରେ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ସେ ବେଶ ସୁନ୍ଦରୀ—ନୁହେଁ ?

ମଦନବାବୁ ଅନ୍ଧାକର କହିଲେ—ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଦିନେ ତୋର ଆଖିରେ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରୀ । ସେ ପୁରୁଣା ହେଲାରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ କୁମାରୀ ମିନତି ଦିଶୁଛନ୍ତି ସୁନ୍ଦରୀ । ଆଉ କେଉଁ ନବ ତରୁଣୀର ଆବିର୍ଭାବ ହେଲେ ସେ ହେବ ସୁନ୍ଦରୀ ପୁଣି ମିନତିଙ୍କର ରୂପ ଯୌବନ ତୋର ମନର କେଉଁ ରସାତଳେ ସମାଧି ଲଭିବ—ନୁହେଁ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମୁରୁକେଇ ମୁରୁକେଇ ହସି କହିଲେ—ଏ କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ ମଦନ ! ମଣିଷ ସବୁବେଳେ ଖୋଜେ ନୂଆ । ମୁଁ ସେଥିରୁ ବାଦ ଯିବ କିପରି !

ଜାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାରେ ବାଜିଲା, ସାଢ଼େ ଏଗାର..... ।

ପୁଟାରୀ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଖାଦ୍ୟ ସଜାଉଥିଲା । ଅଗାଧୁ ଡଉଲିଆ ଧରି ଡାକିଲା—ଆସନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା !

ମଦନବାବୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଛାଡ଼ି କହିଲେ—ମୋର ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉଠି ପଡ଼ି କହିଲେ—ନ ଖାଇଲେ ବି ବସିବାକୁ ହେବ । × × ×

ସେ ଦିନ ରାତି ଗୋଟାଏ । ମଦନବାବୁ ଶୋଇବାକୁ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ଆଖିକୁ ଆଦୌ ନିଦ ଆସିବାକୁ ନାହିଁ । ମନରେ କେତେ ଖାପ ଛଡ଼ା ଭାବନା ! ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ମନ କ'ଣ ପରିବର୍ତ୍ତିନ

ହେବ ନାହିଁ ! × × ସୁସ୍ମି ଦେବୀ ଅଯଥା ତାଙ୍କ ଜୀବନକୁ ନଷ୍ଟକରି ଦେଲେ । × × ଏ କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ, ମନରେ ଯେଉଁ ଆଶା ଧରି ଏଠାକୁ ଦଉଡ଼ୁଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଆଶା ବି ଦିନେ ଭସ୍ମରେ ପରିଣତ ହେବ । ହଠାତ୍ ମନେପଡ଼ିଲା ତାଙ୍କର ରାଜରାଣୀ କଥା । ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ତା' କଥା ଭାବିବାକୁ ସେ ସମୟ ପାଇ ନ ଥିବାରୁ ନିଜେ ବି ଦୁଃଖିତ ହେଲେ । ମନରେ ହତାଶର ଭାବି, ରାଜରାଣୀ ତାହାହେଲେ କ'ଣ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଦେଖା ଦେବନାହିଁ !

"ନମସ୍କାର ! ମଧୁର ସ୍ୱର ଶୁଣି ମଦନବାବୁ ଘରର ଏକ କଣକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନର ରାଜରାଣୀ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁ ପ୍ରଥମେ ଅଭିମାନରେ କିଛି କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆଗେଇ ଆସି ଅତି ସୋହାଗମିଶା ଗଳାରେ କହିଲା—ମୋ ଉପରେ ଆପଣ ରାଗିଛନ୍ତି ନୁହେଁ ? ସବୁଦିନେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅନିଦ୍ରା ଭୋଗାଇବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ନି । ସେଥିପାଇଁ ଆସି ନ ଥିଲି, କ୍ଷମା କରିବେ ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ପାହାଡ଼ ପରି ଅଭିମାନ କ୍ଷଣକରେ କେଉଁଆଡ଼େ ଉଡ଼ିଗଲା । ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ହସ ଅଳପେ ଅଳପେ ମଣ୍ଡି ହୋଇଗଲେ ବି ବଡ଼ ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ତୁମେ ଗତ ତିନି ଦିନ ହେଲା ନ ଆସିବାରୁ ମୁଁ ଯେଉଁ ଅଶାନ୍ତିରେ ସମୟ କଟାଇଛି, ସେ କଥା ମୁଁ ଜାଣେ ।

ରାଜରାଣୀ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଉତ୍ତର ଦେଲା ସେକଥା ମୁଁ ଜାଣେ, କିନ୍ତୁ ବୃଥାରେ ମୋ କଥା ଏତେ କାହିଁକି ଭାବୁଥିଲେ ? ଗୋଟାଏ ଝିଅର କଥା ଭାବି କି ଲାଭ ! ଆପଣ ଯଦି ମୋ ଆସିବାରେ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ପାଉଛନ୍ତି, ତାହେଲେ ମୁଁ ନିତି ଆସିବି ।

ମଦନବାବୁ ସୋହାଗରେ ରାଜରାଣୀକୁ ବସିବାକୁ କହି ପଚାରିଲେ—ସେଦିନ ତୋ ମନରେ ଉଚାଟ ଲଗାଇ, କଥାକୁ ବନ୍ଦ କରି ଚାଲିଗଲ । ତା'ପରେ କ'ଣ ହେଲା ?

ରାଜରାଣୀ ଆଜି କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ତା'ର ମୁଖଶ୍ରୀ ବାସିଫୁଲ ପରି ମଉଳି ଗଲା । ସେ ଥରିଲା ଗଳାରେ କହିଲା—ଏଇ ଦିନଟିହିଁ ଆମ ଜୀବନରେ ଥିଲା ସୁଖ ଆନନ୍ଦର ଶେଷ ଦିନ । ସେଦିନର ସେହି ନିଷ୍ଠୁର କରୁଣ କାହାଣୀ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ମୁଁ କହି ପାରିବି ନାହିଁ । ସେ ଦିନର ଘଟଣା ଯାହା ହେଲା—ସେହି କାନ୍ଥ ପଟକୁ ଚାହିଁ ଦେଖନ୍ତୁ । ରାଜରାଣୀ ଲୁଗା କାନିରେ ନିଜ ଆଖି ପୋଛିଲା…… ।

ମଦନବାବୁ ଏକ ଚିତ୍ରପ୍ରତିମା ପରି ସ୍ଥିରରହି ଆଗକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ—କୋଠରୀର ସମ୍ମୁଖ କାନ୍ଥପଟଟି କେଉଁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ସେଠି ରହିଛି ମହାନଦୀର କ୍ଷୀଣ ପାଣି ଧାର । ଦୁଇ ପାଖରେ ବାଲି । ସେ ପଖରେ ମହାନଦୀର ଉର୍ଣ୍ଣିପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଠା । କୂଳରେ ଦୁଇ ଡଙ୍ଗା ଖଣ୍ଡିଏ ବନ୍ଧା ହୋଇଛି । ତା ଉପରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି, ଦୁଇଜଣ ନାଉରୀ । ଅଳ୍ପସମୟ ପରେ ଖଣ୍ଡେ ନୀଳ ରଙ୍ଗର ମଟର କୂଳରେ ଆସି ରହିଲା । ସେଥିରୁ ବାହାରିଲେ ଦୁଇ-ଜଣ ଯୁବତୀ ଓ ଦୁଇଜଣ ଯୁବକ । ମଦନବାବୁ ସେ ଯୁବତୀ ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ଦେଖି କହି ଉଠିଲେ—ତୁମେ ରାଜରାଣୀ, ଆଜି ଯେଉଁ ରେଶମ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ଆସିଛ, ସେଇ ରେଶମ ଶାଢ଼ୀ ଯେ ସେଇ ଯୁବତୀଟି ପିନ୍ଧିଛି । ତାହାହେଲେ…… ।

ମଦନବାବୁଙ୍କ କଥା ଉପରେ କଥା ମଡ଼ାଇ ରାଜରାଣୀ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଆହୁରି ଚିହ୍ନିବାର ଆପଣଙ୍କର ବାକୀ ରହିଲା ! ମୁଁ ଯେ ନିଜେ ସେହି ଯୁବତୀ । ମୋ ଆଗରେ ଯେଉଁ ଯୁବକ ଚାଲିଛନ୍ତି, ସେ

ହେଉଛନ୍ତି ଆପଣ । ଅନ୍ୟ ଦୁ' ଜଣ, ଆପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ-ବାବୁ ଓ ଲତା ଦେବୀ ! ରାଜରାଣୀ ଏତକ କହିସାରି ନୀରବରେ ସେହିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ।

ମଦନବାବୁ, ଅଳ୍ପ କାଳରେ ନିଜର ରୂପ ଓ ରାଜରାଣୀର ରୂପରେ ମନରେ ଗର୍ବ ଓ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ବି ତାହାଙ୍କ କେଉଁଠାଣି ଏକ ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ତାଙ୍କ ଛାତି ଥରୁଥିଲା । ମଦନବାବୁ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ—ସେଇ ଆଡ଼କୁ ।

ଦୁହିଁଜଣ ଯାକ ହସ ଖୁସିରେ ଡଙ୍ଗା ଉପରେ ଚଢ଼ିଲେଣି, ନାଉରି ଦୁ' ଜଣ ହାତ ମାରି ଧୀରେ ଧୀରେ ଡଙ୍ଗା ଚଳାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଉପରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା, ଧୀର ପବନରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଲହଡ଼ି ଉପର ଦେଇ ଡୁଲି ଡଙ୍ଗାଟି ଦୋହଲି ଦୋହଲି ଚାଲିଥାଏ । ରାଜରାଣୀ ଆନନ୍ଦରେ ବିଭୋର ହୋଇ ଡଙ୍ଗା ତଳକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇ ପାଣିରେ ହାତ ଚବର ଚବର କରୁଥାଏ । କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଡଙ୍ଗାଟି ଆର ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ପିଲା ଖେଳିଲା ପରି ଦୁହିଁଜଣ ଯାକ ବାଲି ଉପରକୁ ଖପ୍ ଖାପ ହୋଇ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ତା'ପରେ ବାଲିରେ ମନଇଚ୍ଛା ବୁଲି ଚାଲି ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଏ ନିର୍ଜନ ପଠାରେ କିଏ କୁଆଡ଼େ ନାହିଁ । ଯୁଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ ଖାଲି ସଫା ବାଲି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଜନ୍ମି ବୁଦା ଗୁଡ଼ାକର ସରୁ ସରୁ ପତ୍ରର ନାଗଲୁଆ ପରି ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ, ପବନରେ ସୁଁ ସୁଁ ହେଉଥାନ୍ତି । ରହି ରହି ଦମକାଏ ଦମକାଏ ପବନ, ଜବରଦସ୍ତି ଦେହରୁ ଲୁଗାପଟା ଛଡ଼ାଇ ନେଲା ପରି କାହିଁ କୁଆଡ଼େ ଚାଲି ଯାଉଥାଏ ।

ପ୍ରାୟ ଅଧଘଣ୍ଟା, ଏଣେ ତେଣେ ବୁଲି ଗପସପ ପରେ—ଚିତ୍ତ-ରଞ୍ଜନବାବୁ ଏକ ବାଲିଗୁଦ ଉହାଡ଼ରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କ ପଛକୁ ପଛ ଅନ୍ୟମାନେ ।

ପୁଣି ଅଣ୍ଟଣ୍ଡା ଗପସପ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସେଇ ଗପସପ ଭିତରେ କାହିଁକି କେଜାଣି ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାବୁ ବଡ଼ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେଉଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏ ଢଙ୍ଗ ଦେଖି ରାଜରାଣୀ ଥଟ୍ଟା କରି କହିଲା—କ'ଣ ଭାବୁଛନ୍ତି ? ଖାଇବା ପିଇବା କୁଆଡ଼େ ବିବାଦ କରିଥିଲେ ପରା ! ଖାମସାମା ଆସିବାରେ ଡେରି ହୋଇଛି—ନୁହେଁ ?

ଚିତରଞ୍ଜନବାବୁ ହସି ଉଠିଲେ, ସେ ହସ ଯେମିତି ଏକ ଅଦଭୁତ ଧରଣର । ତା'ପରେ କହିଲେ—ମୋର ବରାଦରେ କେବେ ଭୁଲ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏଇକ୍ଷଣି ସବୁ ଠିକ ହୋଇଯିବ ।

ଜହ୍ନ ଖଣ୍ଡେ କଳାବଉଦ ପଛରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଲୁଚି ପୁଣି ହସି ହସି ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ହଠାତ୍ ଲତା ଦେବୀ, ରାଜରାଣୀ ପାଖରୁ ଉଠିଯାଇଁ ନବକୁମାରବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ଆଉ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ି କହିଲେ—ଏ ନିର୍ଜନ ଭୂଇଁରେ ଆମ ଗୁରୁଜନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ରାତିଟି ବେଶ ହୋଇଛି ।

ନବକୁମାରବାବୁଙ୍କର ବିସ୍ମୟର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ କିଛି ଭାବି ପାରିଲେ ନାହିଁ ! ଆଗରେ ଲତାର ସ୍ୱାମୀ ଚିତରଞ୍ଜନବାବୁ ! ସେ ଏତେ ନିର୍ଲଜ୍ଜଙ୍କ ଭଳି ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ଢଳି ପଡ଼ୁଛି କେମିତି ! ହଠାତ୍ ସେ ପାଗଳୀ ହୋଇଗଲା ନା କ'ଣ ! ନବକୁମାରବାବୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲେ ପଛକୁ । ରାଜରାଣୀ କିଛି ବୁଝି ନପାରି କେବଳ ମୂକ ପରି ଚାହିଁ ରହିଥିଲା—ଲତା ଆଡ଼କୁ ।

ହଠାତ୍ ଚିତରଞ୍ଜନବାବୁ, ରାଜରାଣୀକୁ ଏ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ଭାବିବାକୁ ନଦେଇ ଅତି ନିର୍ଲଜ୍ଜଙ୍କ ଭଳି ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଆଉଜେଇ ଆଣି କହିଲେ, ଆମେ ଆଉ ସ୍ଥିର ହୋଇ ବସିବା

ଚାହିଁକି ? ଲତା ଆଉ ତମର ସ୍ୱାମୀ ଯେତେବେଳେ ଏକାଠି ବସିଲେଣି...! ଏହା କହି କହି—ସେ ରାଜରାଣୀର ଗଣ୍ଡରେ ଚୁମ୍ବନ ଆଙ୍କି ଦେଲେ ।

ରାଜରାଣୀ ଭୟ ଘୃଣାରେ ଉଠି ପଡ଼ି କହିଲା—ଅଭଦ୍ର ! ଇଏ କ'ଣ ହେଉଛନ୍ତି ! ଆପଣ ତ' କ'ଣ, ଆଜି ପାଗଳ ହୋଇଛନ୍ତି ନା କ'ଣ ! ତା'ପରେ ରାଜରାଣୀ ରାଗରେ ଜର ଜର ହୋଇ ନିଜର ସ୍ୱାମୀ, ନବକୁମାରବାବୁଙ୍କୁ କହିଲା, ଆପଣ ଆସନ୍ତୁ ! ଏଇ ଠକାମୀ ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ସମାଧି ଏହି ସ୍ଥାନରେ ହେଉ । ଏମାନଙ୍କର ଢଙ୍ଗ ଅଭିସନ୍ଧି ଏବେ ବେଶ ଧରା ପଡ଼ିଲା ।

ମଦନବାବୁ କାନ୍ଥ ପଛକୁ ଚାହିଁ ସିନେମା ଭଳି ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଅର ଜାନୁରେ ରାଜରାଣୀ ପ୍ରତି ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାବୁଙ୍କର ଏ କଦର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟବହାରରେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ନିଜର ଅବସ୍ଥିତିକୁ ଭୁଲି ହାତରୁ କମିଜ ଟେକି ଖଟ ତଳକୁ ଲୁଦ ପଡ଼ିଲେ ! କଣ୍ଠରେ ବଜ୍ର ନିର୍ଘୋଷ ବାଣୀ—ବଦମାସ୍ !

ରାଜରାଣୀ, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଏପରି ହେବା ଦେଖି, ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା, ଆପଣ ବସନ୍ତୁ, ଏ ଯେ ଆଉ କାଲିର ଘଟଣା । କହିଲି ପରା, ଏ ଶେଷଦିନର ଘଟଣା ମୁହଁରେ ମୁଁ କହି ପାରିବି ନାହିଁ । ଆପଣ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ଦେଖନ୍ତୁ । ଏକ ଛାଇ ଉପରେ କ'ଣ କେବେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇ ହେବ !

ମଦନବାବୁ, ରାଜରାଣୀର କଥାରେ ନିଜକୁ ବାରମ୍ବାର ଚାହିଁ ଫେରି ଆସିଲେ ଖଟକୁ । ଛାତି ତାଙ୍କର ରାଗରେ ଉଠୁଥିଲା ପଡୁଥିଲା । ସେ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ନିଜ ମନକୁ ସ୍ଥିର କରି—ତାଙ୍କ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର ସେହି ମହାଦୃଶ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ...... ।

···ରାଜରାଣୀ, ନିଜର ସ୍ୱାମୀ ନବକୁମାର ବାବୁଙ୍କ ସହିତ କ୍ଷିପ୍ର ପଦରେ କେତେ ପାଦ ଆଗକୁ ଆଗେଇ ଆସିଲା କ୍ଷଣି—ପଛରୁ ଚିତ୍ତ-ରଞ୍ଜନବାବୁ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲେ । ସେ ହସ ଯେମିତି ମଣିଷର ନୁହେଁ—ଏକ ନିଶାଚର ପିଶାଚର ! ସେହି ହସ ଭିତରେ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାବୁଙ୍କର ବ୍ୟଙ୍ଗବାଣୀ--ବେଶ ସିହାଣୀ ତୁମେ ରାଜରାଣୀ ! ଆଜି ଭାବୁଛ ସ୍ୱାମୀ ସଙ୍ଗରେ ଫେରିଯାଇ ନିଜର ଦ୍ୱିତଳ ପ୍ରସାଦ ଭିତରେ ନୀଳ ଆଲୋକ ଜାଲ ରାସ ରଚନା କରିବ---ନୁହେଁ ? ଆଜି ତାହା ଅସମ୍ଭବ ! ତୁମର ରୂପ, ଯୌବନ ପାଇଁ ମୁଁ ଅନେକ ଦିନୁ ପାଗଳ ହୋଇଛି ! ଆଜି ମୋର ଆଶା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି, ଆଜି ମୋ ସହିତ ତୁମର ହେବ ନୂତନ ମଧୁଶଯ୍ୟା !

ଉତ୍ତରରେ ରାଜରାଣୀ ଶିହରି, ନବକୁମାର ବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ ଜାବୋଡ଼ି ଧରିଲା । ପଛରେ ପୁଣି ସେହି ବଦ୍ରୁପର ହସ—ଫେରି ଆସ ରାଜରାଣୀ ! ଯିବାକୁ ବୃଥା ଚେଷ୍ଟା କର ନାହିଁ ।

ରାଗରେ ନବକୁମାରବାବୁ ପଛକୁ ଟିକେଇ ପାଦ ଫେରିପଡ଼ି କହିଲେ—ମୁଖ ସଂଯତ କର ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାବୁ ! ଶେଷରେ ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ବେଶ କୃତଜ୍ଞ ଦେଖାଇଛ ! ଲଜ୍ୟା ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ପାଖରେ ପୁଣି ଷଡଯନ୍ତ୍ର !

ପୁଣି ସେହି ବଦ୍ରୁପର ଠୋ ଠୋ ହସ । ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାବୁ ଆଗକୁ କେଇ ପାଦ ଅଗେଇ ଆସି କହିଲେ—ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ରାଗିଗଲ ନୁହେଁ ? ଭଲରେ ତୁମକୁ କହୁଛି, ରାଜରାଣୀକୁ ଦେଇ ଏଠାରୁ ବିଦାୟ ହୋଇଯାଅ । ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ମଣିଷ ସବୁ କିଛି କରେ । ତାହାକୁ କହୁଛ ତୁମେ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାବୁ ! ତାଙ୍କର ଗଳା ଆହୁରି କର୍କଶ ହୋଇ

ଉଠିଲା । ତୁମେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଡାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ବାହୁନୀପତିର ନାମ ଶୁଣିଛ ? ସେ କେଡ଼େ ନିଷ୍ଠୁର ଜାଣିଛ ? ମୁଁ ସେଇ ବାହୁନୀପତି !

ଡାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ବାହୁନୀପତିର ନାମ ଶୁଣି, ରାଜରାଣୀ ଚିହୁଙ୍କି ଉଠିଲା । ନବକୁମାରବାବୁ ଭୟ ପାଇ ଥିଲେ ବି—ସାହସ ବାନ୍ଧି କହିଲେ—ଡାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ବୋଲି କହିବାକୁ ନିଜକୁ ଲଜ୍ଜ୍ୟା ଲାଗୁ ନାହିଁ ? ଏତେ ଜଘନ୍ୟ ମନୋବୃତ୍ତି ନେଇ ବଞ୍ଚି ରହିବା ଅପେକ୍ଷା ମରିଗା ହିଁ ଭଲ । ତୁମେ ଡାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ହୋଇ ପାର, ତା' ବୋଲି ମୋର ଡରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ତୁମ ଭଳି ମୋ ଶରୀରରେ ରକ୍ତ ବି ଅଛି, ବାହୁରେ ବଳ ବି ଅଛି । ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ଥାଉଁ ଥାଉଁ କୌଣସି ସ୍ୱାମୀ ତାର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ନିର୍ଯାତିତ ହେବାକୁ କେବେ ଦେବ ନାହିଁ । ପ୍ରତାରକ ! ବଦମାସ !

ଚିତରଞ୍ଜନବାବୁ ନାମରେ ପରିଚିତ ସେହି ଡାକୁ ବାହୁନୀପତି ଆହୁରି ପାଖକୁ ଆଗେଇ ଆସି ତାଚ୍ଛଲ୍ୟରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ତୋ ଠାରୁ ମୁଁ ଉପଦେଶ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାହେଁ ଏ ରାଜରାଣୀର ରୂପ ଯୌବନ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ! ତାହାହେଲେ—ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—ରାଜରାଣୀକୁ ଦେବୁ ନାହିଁ—ନୁହେଁ ? ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କର, ପିଣ୍ଡରୁ ପ୍ରାଣ ଅଲଗା କରି ଦେଉଛି । ଏ କଥା କହୁ କହୁ ସେ ହୁଇସିଲ ମାରିଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯମଦୂତ ପରି ମୁହଁରେ କଳାପଟି ଭିଡ଼ି ଛ'ଜଣ ଲୋକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲେ । ଡାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ବାହୁନୀପତି ଆଦେଶ ଦେଲା—ଏ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ଅଲଗା ଅଲଗା କରିଦିଅ ।

ଆଦେଶ ମାତ୍ରେ ସେମାନେ ରାଜରାଣୀ, ଓ ନବକୁମାରବାବୁଙ୍କୁ ଟାଣି ଅଲଗା କରି ଦେଲେ । ସେହି ଟଣା ଟଣି ଭିତରେ ରାଜରାଣୀ

ବିକଳରେ ବାଘନଖପଞ୍ଝର ଗୋଡ଼ ଧରି ପକାଇ କହିଲା—ମୁଁ ତୁମକୁ ଭାଇ ହିସାବରେ ଦେଖି ଆସିଛି । ମୋତେ କ୍ଷମା କର । ମୋର ସ୍ୱାମୀଙ୍କର କିଛି ଅନିଷ୍ଟ କର ନାହିଁ !

ରାଜରାଣୀର କରୁଣ ନିବେଦନ ଡାକୁ ବାଘନଖପଞ୍ଝର କର୍ଣ୍ଣ ଗହ୍ୱରରେ ପ୍ରବେଶ କରୁ ନ ଥିଲା । ସେ ଆଗପରି ଅବିଚଳିତ ରହି କହିଲା—ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ, ଏଥର ତୋତେ ଆଉ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ମନେ ପକାଇବାକୁ ହେବ ନାହିଁ ।

ତେଣେ ମଦନବାବୁ ଦେହର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଖଟାଇ ତାଙ୍କୁ କାବୁ କରିଥିବା ଦୁଇ ଜଣ ଡାକୁର ଅନୁଚରଙ୍କୁ ତଳେ ପକାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଡାକୁ ବାଘନଖପଞ୍ଝ ଏହା ଦେଖି ନିଷ୍ଠୁର ରାକ୍ଷସ ଭଳି ଗର୍ଜି ଉଠି ରାଜରାଣୀକୁ ଗୋଇଠାରେ ଛିଟାଇ ଦେଲା ଏବଂ ପକେଟରୁ ଏକ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଛୁରୀ ବାହାରି କରି ମାଧ୍ୟର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ନବକୁମାରବାବୁଙ୍କ ବକ୍ଷ ଉପରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ବସାଇ ଦେଲା ।

କି ଭୀଷଣ ସେ ଦୃଶ୍ୟ ! ରକ୍ତ ଉପରକୁ ଫୁଆରା ମାରି ଉଠିଲା । ନବକୁମାରବାବୁ ଚିତ୍କାର କରି ତଳେ ଲୋଟି ପଡ଼ିଲେ । କ'ଣ ହେଲା ବୋଲି ରାଜରାଣୀ ତଳୁ ଉଠି ପଡ଼ି ନିଜର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଅନାଇଦେଲା କ୍ଷଣି, ସହସ୍ର ଛୁରୀ ଏକ ସଙ୍ଗରେ କିଏ କଲିଜାରେ ଭୁସି ଦେଲା ପରି ଚିତ୍କାର କରି ତଳେ କଣ୍ଟିଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ତା'ପରେ ତାର ଆଉ ଚେତନା ନାହିଁ··· ।

ମଦନବାବୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ଆଉ ଦେଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପାଗଳଙ୍କ ପରି ଖଟ ଉପରୁ ଉଠି ପଡ଼ି, ଟେବୁଲ ଉପରେ ସଜା ହୋଇଥିବା ବହି ଗୁଡ଼ାକ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ, ହାତରେ ରକ୍ତମିଶା ଛୁରୀ

ଧରି ବନ୍ଧୁକ ମୁଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଥିବା ତାଙ୍କୁ ବାମପଞ୍ଜର ଉପରକୁ ଫୋପାଡ଼ିବାକୁ ଲଗିଲେ ।

ରାଜରାଣୀ ଏତେବେଳକୁ ନିଜ ଆଖିରୁ ଝରୁଥିବା ଲୁହ ଧାରକୁ ଲୁଗାକାନିରେ ପୋଛି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ଥାଉ ! ବହି ଗୁଡ଼ିକ ଅଯଥା ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ଏ ଯେ ଆରଜନ୍ମର କଥା । ସେ ଛବିଟାକୁ ମାରି ଲାଭ କ'ଣ ! ଏଇ ଘଟଣାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ପାଇଁ ତ ମୋର ଆତ୍ମା ଅଶାନ୍ତିରେ ଘୂରି ବୁଲୁଛି । ଯେଉଁଦିନ ଠିକ ଏହିପରି ଆପଣ ସେହି ତାଙ୍କୁ ବାମପଞ୍ଜରର କଳିଜାରେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଛୁରୀ ବସାଇ ଦେବେ—ଆପଣଙ୍କ ଛାତିରୁ ରକ୍ତ ଝୁଲୁଲି ପଡିବାପରି ତାର ଛାତିରୁ ରକ୍ତ ଝୁଲୁଲି ପଡିବ, ସେଦିନ ଯାଇଁ ମୁଁ ମନର ଅଫୁରନ୍ତ ଆନନ୍ଦରେ ଆଖି ପୂରାଇ ସେହି ମହାଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବି । ଆନନ୍ଦରେ ମୋର ଛାତି କୁଣ୍ଢେ ମୋଟ ହେବ—କିନ୍ତୁ ସେହି ଶୁଭଦିନ ଆସିବାକୁ ଆହୁରି ଡେରି ! ବୋଧହୁଏ ଆଜି ନୁହଁ ।

ମଦନବାବୁ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୋର ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ରାଜରାଣୀ ! ଏହି ତାକୁ ବଦମାସ ଯଦି ଏ ଦେଶରେ କାହିଁକି, ପୃଥିବୀର ଯେ କୌଣସି କୋଣରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ, ତାହାହେଲେ ମୁଁ ତାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ ତିଳେ ମାତ୍ର କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରିବି ନାହିଁ । କିଏ ସେ, ବଦମାସ ! କୁହ ! କୁହ ! ତୁମକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ରାଣ !

ରାଜରାଣୀ ସାଧାରଣ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଆସି କହିଲା, ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲେ କେତେ ବାଜିଲାଣି ! ଆଉ ଶୋଇବେ କେତେବେଳେ ! ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ତ ଦେଖିଲେ । ତା'ପରେ

ଆଉ କ'ଣ ଶୁଣିବେ । ଆପଣଙ୍କୁ ହରାଇ, ମୋ ପିଞ୍ଜରେ ପ୍ରାଣଥିଲେବି ମୁଁ ଯେପରି ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତିରୁ ମରିଥିଲି । ସେହି ନିଷ୍ଠୁର ବଦମାସ, ଯିଏ ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ଲୋକର ବୁକୁରେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଛୁରୀ ବସାଇ ପାରେ, ସେ ପୁଣି ମୋ ଦେହ ଛୁଇଁବ ! ଏତେ ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା !

ମୁଁ ଯେ ଅଚେତା ହୋଇ କେତେ ସମୟ ରହିଥିଲି, ତାହା ମୋର ଖିଆଲ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ମୋର ଚେତା ଆସିଲା, ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ମୁଁ ଏକ ସୁନ୍ଦର କୋଠରୀ ଭିତରେ ଶୋଇଛି । ଉଠି ପଡ଼ି କବାଟ ଖୋଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି, କିନ୍ତୁ ବାହାରୁ ବନ୍ଦ । ହଠାତ୍ ମୋର ସ୍ୱପ୍ନ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ପରି ଖିଆଲ ଆସିଲା, ମୁଁ ଯେ ସେହି ଡାକୁ ହାତରେ ବନ୍ଦିନୀ ! ଆପଣଙ୍କୁ ସେ ହତ୍ୟା କରି ମୋତେ ଏଠିକି ଆଣିଛି । ବିକଳରେ କାନ୍ଦିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲି, କିନ୍ତୁ ଆଖିରେ ମୋର ସେତେବେଳେ ଆଉ ଲୁହ ନଥିଲା । ଆତ୍ମା ଛଟପଟ ହେଉଥିଲା—କୌଣସି ଉପାୟରେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ମୁଁ ଯିବି ।

ହଠାତ୍ ମୋତେ ଏକ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା । ଭିତରୁ କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦେଲି । ନିଷ୍ଟିନ୍ତରେ ଚାହିଁଲି ଚାରିଆଡ଼କୁ । ସେହି କୋଠରୀକୁ ଲାଗି ଆଉ ଗୋଟିଏ କୋଠରୀ । କିନ୍ତୁ କବାଟ ବନ୍ଦ, କଣ କରିବି, କି ଉପାୟରେ ଯେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିବି କିଛି ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ । ମୃତ ଦେବତାର କୋଳରେ ଆଶ୍ରୟ ନେବା ପାଇଁ ମୁଁ ପାଗଳ ହୋଇ ଉଠିଥିଲି, କାରଣ ମୁଁ ଭଲକରି ବୁଝିଥିଲି ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରିବା ଛଡ଼ା ମୁଁ ଆଉ କେଉଁଥିରେ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଉପାୟ ଆପେ ଆପେ ମିଳିଗଲା । ଯେଉଁ ଖଟରେ ମୋତେ ଶୁଆଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା, ସେ ଖଟର ବିଛଣା ଚାଦରକୁ ଆଣି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ଚିରି-ଦେଲି । ମୋଡ଼ି ବଳି ଦେଲାକ୍ଷଣି ବେଶ ଶକ୍ତ ଦଉଡ଼ିଭଳି ହୋଇ-

ଗଲି । ତା'ପରେ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଖଟ ବାଡ଼ ଉପରେ ଚଢ଼ି ଛାତରେ ଦଉଡ଼ି ବାନ୍ଧିଲି । ତା'ପରେ ତରବର ହୋଇ ଫାଶ କରି ବେକରେ ଲଗାଇ ଓହଳି ପଡ଼ିଲି । ନିଶ୍ୱାସ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଆସିଲା—ତା'ପରେ ଆଉ କିଛି ମୁଁ ଜାଣିନି ।

ମଦନବାବୁ, ରାଜରାଣୀର କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଧାର ଗଡ଼ୁଥିଲା । ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେବା ପାଇଁ ବଡ଼ ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ କହିଲା--ଆପଣ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇଲେ ମୋର ଅନ୍ତର ଯେ କ'ଣ ହୋଇ ଯାଉଛି ! ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦିଅନ୍ତୁ । ମୋର ଯଦି ଶକ୍ତି ଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ଆପଣଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖି କଦାପି ମୁଁ ଏଠି ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ବସି ନଥାନ୍ତି । ଆପଣ ଏଥର ଶୁଅନ୍ତୁ, ରାତି ଅନେକ ହେଲାଣି । ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର ବେଳ ହେଲେ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ସବୁ କହିବି ଯେ··· । ମୋରାଣ ଶୁଅନ୍ତୁ । କାଲି ଗଲେ ପଅରଦିନ ମୁଁ ଆସିବି ।

ରାଜରାଣୀର ଅନୁରୋଧରେ ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଥିବା ଲୁହଧାରକୁ ପୋଛି, ଆଗକୁ ଚାହିଁଲେ । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ରାଜରାଣୀ ! ଆଖି ପିଛୁଡ଼ାକେ କେଉଁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ମଦନବାବୁ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ବିଛଣାରେ ଗଡ଼ି-ପଡ଼ିଲେ । ବାହାରେ କେଉଁ ଗଛର ଉଚ୍ଚା ଡାଳରେ ବସି ପେଚାଟାଏ ବିକଟ ଶବ୍ଦ କରୁଛି ।

ମଦନବାବୁ ବିଛଣାରେ ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ନିଦ ଆସିଲାକ୍ଷଣି—ସ୍ୱପ୍ନରେ ସେହି ବିକଟ ଦୃଶ୍ୟ । ରାଜରାଣୀକୁ ସେହି ଡାକୁ ବାହୁନାପତି ଛୁରି ଅଡ଼କୁ

ଆଉଜେଇ ଆସୁଛି—ଆଉ ରାଜରାଣୀ ବେଶରେ ଚଣ୍ଡୀମୂର୍ତ୍ତି ଧରି, ତାଙ୍କୁ ଭର୍ତ୍ସନା କରୁଛି । ଉତ୍ତେଜନାରେ ମଦନବାବୁ ଉଠି ବସନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କାହିଁ କିଏ । ଏ ଯେ ସ୍ୱପ୍ନ ! ପୁଣି ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ଇମିତ ଇମିତ ବଡ଼ ଅଶାନ୍ତିରେ ରାତିଟି କଟିଲା ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉଠିବା ପୂର୍ବରୁ, ମଦନବାବୁ ଗାଧୋଇ ସାରିଥିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଏତେ ସହଳ ଗାଧୋଇବା ଦେଖି ପଚାରିଲେ—କି ହୋ ଡାକ୍ତରବାବୁ, ଆଜି କ'ଣ କେଉଁଠି ଜରୁରୀ କାମ ଅଛି ନାଁ । କଣ ? ବଡ଼ ଫୁର୍ତ୍ତି ତ ଆଜି କାମ ସରିଲଣି ।

ମଦନବାବୁ ଖୁସୀ ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ସର୍କାରୀ ଅଫିସ ସିନା ଠିକ ସମୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ଏବଂ ଠିକ ସମୟରେ ବନ୍ଦ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ରୋଗର ଆଉ ତ ସମୟ ଅସମୟ ନାହିଁ । ଆଜି ବାହାରେ ଅନେକ କାମ ଅଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଦାନ୍ତପଟି ଘଷି ସାରିଲା ପରେ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଚା' ଜଳଖିଆ ଖାଇଲେ । ତା'ପରେ ମଦନବାବୁ ଡାକ୍ତରୀ ବ୍ୟାଗଟି ଧରି ରୋଗୀ ଦେଖିବାକୁ ବାହାରିଗଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଗାରେଟ ଲଗାଇ ଆଇନ ବହିରେ ମନୋନିବେଶ କଲେ ।

... ...

ସେହିଦିନ ସଂଧ୍ୟା । ମଦନବାବୁ ପ୍ରାୟ ରାତ ସାତଟା ବେଳକୁ ଡାକ ବଙ୍ଗଳାକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲା-କ୍ଷଣି— କହିଲେ, ମୁଁ ତୋର ଆଗମନକୁ ପ୍ରତିମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅପେକ୍ଷା

କରୁଥିଲି । ଚଞ୍ଚଳ ମୁହଁହାତ ଧୋଇ ଜଳଖିଆ ଖାଇ ନେ । ବଡ଼ ଗୁପ୍ତ କଥା ।

ମଦନବାବୁ କମିଙ୍କ ଓହ୍ଲାଉ ଓହ୍ଲାଉ ପଚାରିଲେ—କିଛି ମିଳିବ ନା ଖାଲି ଶୁଖିଲା ଗୁପ୍ତକଥା ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆରାମ ଚେୟାରରୁ ଆଗକୁ ଝୁଲିପଡ଼ି କଥାରେ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ କହିଲେ—ତୋର ଭାଗ୍ୟ ବଦଳାଇ ଦେବା ପାଇଁ ତ ଗୁପ୍ତକଥା । ଚଞ୍ଚଳ କାମ ସାର ।

ମଦନବାବୁ, ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇ ପାଇଖାନା ଚାଲିଗଲେ । ଅଳ୍ପସମୟ ଭିତରେ ନିଜର ସମସ୍ତ କାମସାରି ଜଳଖିଆ ଖାଇ ଆସି ବସିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ । ସେ ବସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ତାଙ୍କ ହାତକୁ ଏକ ଦାମିକା ସିଗାରେଟ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ନିଜେ ଏକ ଲଗାଇଲେ । କିଛିସମୟ ସିଗାରେଟ ଟଣାରେ ନୀରବ ପରେ, ମଦନବାବୁ ପଚାରିଲେ—କି ଗୁପ୍ତ ଖବର ଶୁଣେ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଗାଧୁକୁ ଡାକି କହିଲେ—ବାହାରେ ତୁ ଅପେକ୍ଷା କର । କୌଣସି ଭଦ୍ରଲୋକ ଆସିଲେ—ତାଙ୍କୁ ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହ ।

ଅଗାଧୁ, ହଜୁର କହି, ବାରଣ୍ଡାକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ତା'ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ତାଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରକୁ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଡାକିନେଲେ । ମଦନବାବୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଉଠି

ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଖୁସି ମନରେ କହିଲେ—ତାହାହେଲେ ଏକ ମସ୍ତବଡ଼ ଗୁପ୍ତ ଖବର !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା ଘର । ଦୁହେଁ ଦୁଇଟି ଆରାମ ଚେୟାରରେ ବସି ସାରିଲା ପରେ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗଳା ଖଙ୍କାରି କହିଲେ—ସୁଯୋଗ, ସୁବିଧା ଜୀବନର ସବୁ ସମୟରେ ଜୁଟେ ନାହିଁ, ଜାଣିଲୁ ମଦନ ! ଜୀବନରେ ହୁଏ ତ ତାହା ଥରେ ଆସେ, ଏବଂ ସେଇଥିରେ ମଣିଷର ଭାଗ୍ୟ ବଦଳି ଯାଏ । ତୋର ଜୀବନରେ ସେହି ସୁଯୋଗ ଆସି ଜୁଟିଛି । ସେ କାମ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ତୋତେ ଲାଗିବ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ତା ବଦଳରେ କ'ଣ ମିଳିବ ଜାଣୁ, ଠିକ୍ ମୋର ଭଳି ଏକ ସୁନ୍ଦର ନୂଆ ମଟର—ଏବଂ ତିରିଶ ହଜାର ଟଙ୍କା !

ମଦନବାବୁ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—ଇମିତ ସେ କି ଗୁରୁତର କାମ ? ଏତେ ଟଙ୍କା କିଏ କାହିଁକି କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦେବ ! ମୋ ଛଡ଼ା ଏ କାମ କ'ଣ ତୋ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୋ ପକ୍ଷରେ ତାହା ଅସୁବିଧା ବୋଲି କହୁଛି । ନଚେତ ଏ କାମ ଆନନ୍ଦରେ ସହିତ ମୁଁ କରି ପାରନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ମନରେ କୌଣସି ଖରାପ କଥା ଆଶଙ୍କା କରୁଥିଲେ ବି ମୁହଁରେ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ କହିଲେ—କାମ ଶେଷ ହେଲା ପରେ ସିନା ଟଙ୍କା ମିଳିବ । କାମଟା କ'ଣ ଆଗ ଶୁଣେ ! ମୋ ଦ୍ୱାରା ଯଦି ହୋଇ ପାରିବ, ତାହାହେଲେ ନିଶ୍ଚୟ କରିବ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ପୁଣି କଥା ବାଁରେଇ କହିଲେ—ଧର ଜଣେ ରୋଗୀ ସାଙ୍ଘାତିକ ରୋଗ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ପାଉଛି ଏବଂ ତାର ଜୀବନ କୌଣସିମତେ ରକ୍ଷା କରି ହେବ ନାହିଁ, ଏ ଧାରଣା ଯଦି ଡାକ୍ତରର ହୁଏ, ତେବେ ସେ ଭଳି ରୋଗୀକୁ କଷ୍ଟଭୋଗୀ ମରିବାର ଦି' ଦିନ ଆଗରୁ ଯଦି ଗୁପ୍ତରେ ମାରି ଦିଆଯାଏ, ତେବେ କ୍ଷତି କ'ଣ ! ମୁଁ ଡାକ୍ତର ହୋଇଥିଲେ—ଏଭଳି କାମ କରି ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଅଯଥା କଷ୍ଟରୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ କଥା କେହି ଜାଣନ୍ତେ ନାହିଁ ।

ମଦନବାବୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏକଥା ଶୁଣି ଭିତରେ ଭିତରେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ବଡ଼ ଅଶାନ୍ତି ଭୋଗ କରୁଥିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଶୁଣିବା ପାଇଁ କହିଲେ—ମୋତେ କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ କହ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କର ଆହୁରି ନିକଟକୁ ଚେୟାର ଖଣ୍ଡିକ ଟାଣିଆଣି କହିଲେ—ଶୁଣ, ରାମପୁରର ଜମିଦାର ଯଶୋବନ୍ତ ସିଂହଙ୍କର ବ୍ୟାଙ୍କରେ ପ୍ରାୟ ତେତିଶ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଗଚ୍ଛିତ ଅଛି । ତାଙ୍କର ପୁତ୍ର ଏବଂ ଭାଇମାନଙ୍କ ସହିତ କୌଣସି କାରଣରୁ ଅପଡ଼ । ସେ ଚାହାନ୍ତି ଏହି ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ତାଙ୍କ ମରିବା ପୂର୍ବରୁ କୌଣସି ଜନହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସର୍କାରଙ୍କ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରି ଦେବାକୁ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ପୁଅ ଏବଂ ଭାଇମାନେ ଏଥିରେ ଅସମ୍ମତ । ସେହି ଯଶୋବନ୍ତ ସିଂହ ବର୍ତ୍ତମାନ ସାଙ୍ଘାତିକ ରୋଗରେ—କାଲିଠାରୁ ତୁମ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କେବିନରେ ରହି ଚିକିତ୍ସିତ ହେଉଛନ୍ତି··· ।

ମଦନବାବୁ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡୁ ଛାଡୁ ସ୍ୱପ୍ନରେ କ'ଣ ଶୁଣୁଥିଲା ପରି କହିଲେ—ତା'ପରେ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତା'ପରେ ! ତୁ ସେକାମ କର ପାରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପାତ୍ର । ତୋର ଯେ କୌଣସି ରୋଗୀ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ରହିଛି । ଯଦି ଏ କାମ ସଫଳ ହୁଏ, ତାହାହେଲେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଏବଂ ଭାଇମାନେ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଏକଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦେବା ପାଇଁ ଚୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି । ମୁଁ ସେଥିରୁ ତୋତେ ଆନନ୍ଦର ସହିତ ପଚାଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଇପାରେ । ହଁ, ତା'ପରେ ଶୁଣ ଏକ ଦଲିଲ, ଯେଉଁ ଦଲିଲ ଦ୍ୱାରା ଯଶୋବନ୍ତ ସିଂହଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁପରେ ତାଙ୍କର ପୁଅ ଓ ଭାଇମାନେ ଅଙ୍କେଷରେ ସେ ବିପୁଳ ଅର୍ଥର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବେ ତାହା ଲେଖା ହୋଇଛି । ତୁ ସେ ଦଲିଲ ନେବୁ ଏବଂ ନିର୍ବୋଧରେ କୌଣସି ବିଷାକ୍ତ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ଅଯଥା କଷ୍ଟରୁ ବାହାର କରିଦେବୁ— ଏବଂ ସେହି ଦଲିଲରେ ତାଙ୍କର ଟିପ ଚିହ୍ନ ନେଇ ଆସିବୁ । ଯଦି ଅସୁବିଧା ହୁଏ, ତେବେ ଦଲିଲରେ ଟିପ ଚିହ୍ନ ନ ଦେଲେବି ଚଳେ, କାରଣ ଯଶୋବନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କର ଏହି ବିପୁଳ ଅର୍ଥକୁ ଦାନ କରିବା ପାଇଁ—କୌଣସି ଦଲିଲ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରି ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଶା, ସେ ଅନେକଦିନ ଯାଏ ବଞ୍ଚିବେ । ତା'ପରେ ତୋର ଭାଗ୍ୟ ପରି ବର୍ତ୍ତିନ ହୋଇଯିବ—କ'ଣ ରାଜି ତ ? ରାଜି ନ ହେବାର କୌଣସି କାରଣ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ମଦନବାବୁ ଏକ କାଷ୍ଠ ପିତୁଳା ଭଳି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ କଦର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଶୁଣି ଶୁଣି କହିଲେ, ମୋତେ କ୍ଷମା କର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ମୁଁ ଏ ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ କାହାର ଉପକାର କରିବାକୁ ମୋତେ କହିଲେ, ମୁଁ ଅକୁଣ୍ଠିତ ଚିତ୍ତରେ ଯେତେ ବିପଦ ନିଜ ଉପରକୁ ଆସୁ ପଛକେ ମୁଁ ହସି ହସି ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିବି । କିନ୍ତୁ କାହାରି ଅପକାର କରିବା

ମୋ କଳ୍ପନାରେ ନାହିଁ । ଡାକ୍ତରର ଧର୍ମ ଏବଂ ସେ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ଶପଥ ନେଇଛନ୍ତି—ରୋଗୀର ପ୍ରାଣପଣେ ସେବା କରିବ, ଏବଂ ତା' ପ୍ରାଣରେ ଆଶାର-ବାଣୀ ସଞ୍ଚାର କରିବ । ତା ବଦଳରେ ଯିଏ ମରଣ ମୁହଁରୁ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ କେତେ ଆଶା ଭରସା ଧରି ନିଜର ଶୁଶ୍ରୂଷା ପାଇଁ ଧାଇଛନ୍ତି, ତାକୁ ପୁଣି ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଟଙ୍କା ଲୋଭରେ ଗୁପ୍ତରେ ହତ୍ୟା କରିବା କଥା ଭାବିଲା ବେଳକୁ, ମୋର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଶରୀର ଭୟ ଓ ଅଶାନ୍ତ ଥରି ଉଠିଛନ୍ତି । ମୋ ଦ୍ୱାରା ଏ କାମ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ମୋତେ କ୍ଷମା କର !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନୀରବରେ ସବୁକଥା ଶୁଣି, ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲେ—ତୋର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ମୁଁ ଏକଥା କହିଥିଲି । ତୁ ଆଉ ଥରେ ଏ କଥାକୁ ନିରୋଳାରେ ଭାବି ଦେଖ —ମଦନ !

ମଦନବାବୁ ପୁଣି ବଡ ନମ୍ର ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ —ମୁଁ ଏ କଥାକୁ ମନରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ଦେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବଡ଼ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ—ବେଶ, କିନ୍ତୁ ଏ କଥା ଯେପରି କେହି ନ ଜାଣନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଏ ବିଷୟରେ ମୋ ଉପରେ ତୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭରସା ରଖି ପାରୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବଡ ଚିନ୍ତିତ ଭାବେ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଛାଡ଼ି କହିଲେ—ଏ ସୁଯୋଗ ଛାଡ଼ି ତୁ ବଡ ଭୁଲ କରିଛୁ-ମଦନ ।

ମଦନବାବୁ କିଛି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଚୁପ ରହିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଫିସ ଘରକୁ ଫେରିଆସି ଚେୟାରରେ ବସିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ଫାଟକ ପାଖରେ ଶୁଭିଲା—ମଟର ହର୍ଣ୍ଣ ।

ଅଗାଧୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭିତରକୁ ଆସି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଜଣାଇଲା କିଏ ଜଣେ ବାବୁ ଆସିଲେଣି, ତାଙ୍କୁ ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ କହିବି ନାଁ, ବାହାରେ ବସାଇବି ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ କହ । ଅଗାଧୁ ତର ତର ହୋଇ ବାରଣ୍ଡାକୁ ଗଲାବେଳକୁ, ମଟର ଆସି ବଙ୍ଗଳା ପାହାଚ ପାଖରେ ରହିଲା । ଡ୍ରାଇଭର ମଟର ଦରଜା ଖୋଲି ଦେଲାକ୍ଷଣି, ଭିତରୁ ଜଣେ ବୃଦ୍ଧ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ପଛକୁପଛ ଦୁଇଜଣ ଷୋଳ, ସତର ବରଷର ସମବୟସୀ ଯୁବତୀ, ଦେବକନ୍ୟାର ରୂପ ନେଇ ବାହାରି ଆସିଲେ ।

ବାରଣ୍ଡାରେ ଅଗାଧୁକୁ ଦେଖି, ବୃଦ୍ଧ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ, ବାବୁ ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି ନା ? ତାଙ୍କୁ ଖବର ଦିଅ, ରାମଶଙ୍କରବାବୁ ଆସିଛନ୍ତି ।

ଅଗାଧୁ ବିନୀତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ଖବର ଦେବି କ'ଣ ଆଜ୍ଞା ! ବାବୁ ଅଫିସରେ ବସିଛନ୍ତି, ଭିତରକୁ ଆସନ୍ତୁ ?

ରାମଶଙ୍କରବାବୁ ନିଜର ବେତବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡିକ ସିଧା ଭାବରେ ଧରି ପରଦା ଆଡେଇ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଯୁବତୀ ଦୁଇଜଣ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ବୃଦ୍ଧ ରାମଶଙ୍କରବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ପକାଇ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଉଠି ପଡ଼ିଲେ—ଏବଂ ନମସ୍କାର ଜଣାଇ ଏକ ଚେୟାରରେ ବସିବାକୁ ହାତ ବଢାଇ ଦେଖାଇ ଦେଲେ । ତା'ପରେ ଯୁବତୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଚାହିଁଲା କ୍ଷଣି, ହସ ହସ ମୁହଁରେ ବୀଣାଜଣା

କଣ୍ଠରେ ତରୁଣୀ ଦୁଇଟି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଲେ, ନମସ୍କାର !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେମାନଙ୍କର ରୂପ ଯୌବନ ଦେଖିଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ, ତାଙ୍କର ମନ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇଉଠିଥିଲା । ମୃଦୁହସି ହସି ପ୍ରତି-ନମସ୍କାର ଜଣାଇ—ଫେରିଗଲେ ନିଜ ଆସନକୁ ।

ଯୁବତୀ ଦୁଇଟି ଗେହ୍ଲେଇ ହୋଇ ଠିଆ ହେଲେ ଯାଇ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ପଛପଟେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଜେଉଁ ନନ୍ଦନ କାନନରୁ ନୂଆ ହୋଇ ବାହାରକୁ ଆସିଥିବା ଏହି ଯୁବତୀ ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ସ-ହାସ୍ୟ ବଦନରେ ଥଟ୍ଟା କଲାପରି କହିଲେ—ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଚେୟାର ଶୂନ୍ୟ ଥାଉଁ ଥାଉଁ, ଅଜାଙ୍କ ପଛପଟରେ ଠିଆ ହେଲ କାହିଁକି ?

ଯୁବତୀ ଦୁଇଟି ନୟନରେ ମାଦକଭରା ଚାହାଣି, ଅଧରରେ ଦୁଷ୍ଟାମୀ ହସ ମୁହାଁଇ ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ଆଗେ ବସିବା ପାଇଁ ଠେଲାଠେଲି ଲଗାଇ, ଦୁହେଁ ଠେଲାଠେଲି ହୋଇ ଏକ ଲମ୍ବ ଗଦି ବେଞ୍ଚରେ ଯାଇଁ ବସିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସମ-ବୟସୀ ଯୁବତୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଏହି ଉଚ୍ଛୁଳା ଯୌବନର ଦୁଷ୍ଟାମୀ ଦେଖି, ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ତରଙ୍ଗ ଉଠୁଥିଲା । ସେ ହସ ହସ ହୋଇ ରାମଶଙ୍କର ବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ – ଆପଣଙ୍କର ନାତୁଣୀମାନେ ତ ଭାରି ଲାଜକୁଳୀ ! ଏ ଦୁ'ଜଣଙ୍କ ଭିତରୁ କିଏ ଓଡ଼ିଆଲଚି କହିବେ—ମୁଁ ତ ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ ! ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଏକା ଚେହେରା ।

ବୃଦ୍ଧ ରାମଶଙ୍କରବାବୁ ହସ ହସ ବଦନରେ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା, ମାଇକିନା ଝିଅ ଯେତେ ପାଠ ପଢିଲେ ବି, ତାଙ୍କର ସେ ପ୍ରକୃତିଦତ୍ତ

ସ୍ୱଭାବ କୁଆଡ଼େ ଯିବ ! ଦୁହେଁ ମୋଠେ ବର୍ଷେ ସାନ ବଡ଼ । ତା' ପରେ ଜଣଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଏ ହେଉଛନ୍ତି ବଡ଼, ତାର ନାମ ମନୋରମା । ଆଉ ଏ ହେଉଛନ୍ତି ସାନ—ତା ନାମ ମୀନାକ୍ଷୀ, ବି, ଏ, ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ବଡ଼ଟି ଏଇବର୍ଷ ବନାରସରୁ ସଙ୍ଗୀତ ପାଶ କରି ଫେରିଛନ୍ତି । ତା'ର ଭଲ ବର ମିଳିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଆପଣଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ହୋଇ ସଙ୍ଗୀତ କରୁଥାଉ ।

ମନୋରମା ଲାଜରେ ମୁହଁ ତଳକୁ କରି, ମୀନାକ୍ଷୀ ଉପରକୁ ଅନାଇ ରହିଲା । ମୀନାକ୍ଷୀ ସୋହାଗରେ ତାକୁ ଠେଲି ଦେଇ ଦୁଷ୍ଟାମୀ କରି କହିଲା—ମୋ ଉପରକୁ କାହିଁକି ଅନାଇ ପଡ଼ୁଛୁ ? କଥା ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଏତେ ଲାଜ, ସଙ୍ଗୀତ କେମିତି କରିବୁ କେଜାଣି !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କର ଏ କୌତୁକ ଦେଖି କଣେଇ ମୁହଁ ମୁରୁକି ହସି ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କର ମନୋରମା ଅପେକ୍ଷା, ମିନାକ୍ଷୀ ଭଲ ସଙ୍ଗୀତ କରି ପାରିବ ।

ବୃଦ୍ଧ ରାମଶଙ୍କରବାବୁ ବଡ଼ ଖୁସିମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ଆପଣ ତା' କଥା କୁହନ୍ତୁ ନାହିଁ ! ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ ସିଏ ! ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତପରିଚୟ ବୋଲି, ନହେଲେ ଆପଣଙ୍କୁ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାନ୍ତାଣି । ଆଉ ମୋର ଏ ବଡ଼ ନାତୁଣୀ, ମନୋରମା ଟି, ବଡ଼ ଶାନ୍ତ । ମୁଁ ତାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଏ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କଥାର ସମାଧାନ କରିବାକୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚିତ୍ତରେ ରାମଶଙ୍କରବାବୁଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଆପଣ ଏ କଥା କହିଲେ, କେହି ବିଶ୍ୱାସ କିବେ ନାହିଁ । ଆପଣ ମନୋରମାକୁ ଯେମିତି ଭଲ ପାଆନ୍ତି—ମିନାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେମିତି ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଏ ଦୁଇଜଣଙ୍କର

ନାମ ତରଣି କିଏ କହିଛନ୍ତି ଶୁଣେ ? ସବୁ ଦିଗରୁ ବିଚାର କରି ଠିକ୍ ନାମ ଦିଆ ଯାଇଛି ।

ମିନାକ୍ଷୀ ମୁହଁରେ ଲଗା ଦେଇ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ କଟେଇ ଚାହିଁ କହିଲା—ଅଜା ଏ ନାମ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମିନାକ୍ଷୀଠାରୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ମନକୁମନ କହି ଚାଲିଲେ—ଅଜା ତୁମର ବଡ଼ ଦକ୍ଷ ବିଚାରକ । ନାମ ଦେଲାବେଳେ ରୂପ, ଗୁଣକୁ ମିଶାଇ ବଡ଼ ନାତୁଣୀର ନାମ ମନୋରମା ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଉ ତୁମର ନାମ ମିନାକ୍ଷୀ ଦେବାର ବି ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ଅଛି । ମୀନ ଆଖି ପରି ତୁମର ଆଖି ଦୁଇଟି ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ମୀନ ପରି ମଧ୍ୟ ସ୍ୱଭାବ ଖୁବ୍ ଚଞ୍ଚଳ······ । କଣ ମିଛ କଥା ? ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଦୁହେଁଯାକ ନିଜ ନିଜର ପ୍ରଶଂସାରେ ସରମେଇ ଯାଇଁ ତଳକୁ ମୁହଁପୋତି ହାତରେ ଟିପା ଟିପି ହେଉଥାନ୍ତି । ରାମଶଙ୍କରବାବୁ, ବାରିଷ୍ଟର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ ଦୁଇ ଲବଣୀଙ୍କ ଉପରେ ଟିପଣୀ ଶୁଣି ହସି ଦେଇ କହିଲେ--ଆପଣ ଠିକ୍ କହିଛନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାବୁ··· ।

ଅଗାଧୁ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଟେବୁଲ ସଜାଇ ଦେଲାକ୍ଷଣି, ପୁଟାଣି ଚା' ବିସ୍କୁଟ, ଏବଂ ପ୍ଲେଟରେ ଦୁଇଟି ଲେଖାଏ ରାଜଭୋଗ ଆଣି ରଖି ଦେଇଗଲା ।

ରାମଶଙ୍କରବାବୁ ଭଦ୍ରତାରେ ଶତ ମୁଖ ହୋଇ କହିଲେ, ଆପଣ ଆମ ପାଇଁ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କଲେ । ଖାଲି ଚା' ହୋଇଥିଲେ ଚଳି ଥାନ୍ତା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନିଜକୁ ନିଜେ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା ପରି କହିଲେ—ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଯଥୋଚିତ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇ ପାରି ନ ଥିବାରୁ ବିଶେଷ ଦୁଃଖିତ । ଆପଣ ଅବଶ୍ୟ ଚିଠିରେ, ମନୋରମାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ଆସିବା କଥା କହିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ଅତିକ୍ରମ ହେବାରୁ ମୁଁ ଭାବିଲି ବୋଧହୁଏ କୌଣସି ବିଶେଷ କାର୍ଯ୍ୟ ବଶତଃ ଆପଣ ଆସି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ନାହିଁ ।

ରାମଶଙ୍କରବାବୁ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିବା ଦେଖି କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କର ଏ ଭଦ୍ରବ୍ୟବହାର ଓ ଆତ୍ମୀୟତା ପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କଲ୍ୟାଣ ମଧ୍ୟ କରୁଛି । ମୁଁ ଠିକ ସମୟରେ ଆସିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଆମର ଏଇ ମିନାକ୍ଷୀ, କୁଆଡ଼େ ବୁଲି ଯାଇଥିଲା, ମୁଁ ମନୋରମାକୁ ନେଇ ଏଠିକୁ ଆସିବା କଥା ଶୁଣିଲାକ୍ଷଣି କହିଲା—ଅପା ଯେଉଁ ବାରିଷ୍ଟର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଶିଷ୍ୟତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଯିବ, ମୁଁ ତାଙ୍କର ନାମ ଶୁଣିଛି, କିନ୍ତୁ ଦେଖି ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆସିବି ଓ ଅପା ଯେପରି ଭଲ ରକମ ଓକିଲାତି କରିପାରେ, ତାହା ଶିଖାଇ ଦେବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିବି । ତା' କଥା ନମାନି ମୋର ଗତି ନାହିଁ ! ତେଣୁ ସେ ନିଜର ପୋଷାକ ବଦଳାଇ ଆସୁ ଆସୁ ଡେରି ହେଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଗାରେଟ ପାକେଟ, ରାମଶଙ୍କରବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ନିଜେ ଏକ ସିଗାରେଟ ଲଗାଇଲେ । ତା'ପରେ ମନର ଉଚ୍ଛୁଳା ଆନନ୍ଦରେ ଧୂଆଁକୁ ଖେଳାଇ ଖେଳାଇ ଛାଡୁ ଛାଡୁ ମିନାକ୍ଷୀ ଆଡକୁ ଅନାଇ କହିଲେ--ହାଠ ପଚାଶର ଦାଆଁ ଦେବତାଙ୍କୁ

ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଲୋକେ ଭେଟଘାଟ କେତେ କଥା ନେଇ ଦର୍ଶନକୁ ଯାଆନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଜୀବିତ ମଣିଷ କ'ଣ ଏତେ ଛୋଟ ? ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଆସିବାବେଳେ ତୁମର ତ କିଛିନାକିଛି ଉପହାର ଆଣିବା ଉଚିତ ଥିଲା ।

ମିନାକ୍ଷୀ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ କଥାରେ ସରମେଇ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି କହିଲା—ମୋର ଭୁଲ ହୋଇଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଖୁସି ଗପସପରେ ବିଭୋର ଥିଲାବେଳେ ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କ ଶୋଇବା ଖଟ ଉପରେ ପଡ଼ି—ଅଳ୍ପ ସମୟ ଆଗରୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ ସେଇକଥାକୁ ସେ ଅନ୍ତରରେ ଝିଙ୍ଗ ବୁଲାଇ ଓଲଟ ପାଲଟ କରୁଥିଲେ । କେଡ଼େ କଦର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ଏ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଯେ କୌଣସି ହୀନକାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସେ ଟିକେ ହେଲେ ପଛାଇବ ନାହିଁ ! ତାଙ୍କୁ ଆଜି ସେ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲା, ତାହା ଯେ କୌଣସି ବିବେକୀ, ନ୍ୟାୟବାନ ମନୁଷ୍ୟ ପକ୍ଷରେ କଳ୍ପନା କରିବାହିଁ ଅସମ୍ଭବ ! ତାଙ୍କର ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ପାଖରେ ବେଶି ଦିନ ଏକତ୍ର ରହିବା ଠିକ ହେବ ନାହିଁ । କେତେବେଳେ ଯେ କେଉଁ ବିପଦ ସେ ଘଟାଇ ଦେବ—ତାର ଠିକଣା ନାହିଁ…… ।

କାନ୍ଥ ଘଡ଼ିରେ ଦଶଟା ବାଜିଲା । ରାମଶଙ୍କରବାବୁ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ି ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ—ଏବଂ କହିଲେ ଆଜି ଆମେ ଆପଣଙ୍କର ଅତି ମୂଲ୍ୟବାନ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିଲୁ । ଏଥର ଆସୁଛୁ ଆଜ୍ଞା । କାଲିଠାରୁ ମନୋରମା ଆପଣଙ୍କୁ ଲାଗିଲା । ତାର ଉନ୍ନତିରେ ଆପଣଙ୍କର ହିଁ ସୁନାମ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅତି ଆଗ୍ରହରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ସେ ବିଷୟରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରୁହନ୍ତୁ ।

ରାମଶଙ୍କରବାବୁ ପରଦା ଆଡ଼େଇ ଚାଲି ଯାଉଁ ଯାଉଁ କହିଲେ—ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ! ସକାଳେ ଡ୍ରାଇଭର ମଟରରେ ଆଣି ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଯିବ ଏବଂ ଦଶଟା ପୂର୍ବରୁ ନେଇଯିବ ।

ମିନାକ୍ଷୀ, ବାରଣ୍ଡା ତଳକୁ ପାହାଚ ଦେଇ ଓହ୍ଲାଉ ଓହ୍ଲାଉ ଦୁଷ୍ଟାମୀ କରି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ କଟେଇ ଚାହିଁ କହିଲା—ଅପାର ଏଥର ବେଶ ସୁବିଧା ହୋଇଗଲା । ମୋର ତ ପାଠପଢ଼ା ସରିଲା··· ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁରୁକି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ପାଠ ପଢ଼ା ନ ସରିଲେ କ'ଣ ହେଲା ? ତୁମେ ଅପା ସଙ୍ଗରେ ବେଳେ ବେଳେ ଆସିଲେ ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୁସୀ ହେବି ।

ମିନାକ୍ଷୀ ହସକୁ ଗୁପି ରଖି ମନୋରମା ସହିତ ଯାଇ ମଟରରେ ବସିଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ, ରାମଶଙ୍କରବାବୁଙ୍କୁ ବିଦାୟ ନମସ୍କାର ଜଣାଇଲେ ଏବଂ ମନୋରମା, ଓ ମିନାକ୍ଷୀ ଆଡକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ଯାଅ ଏଥର ! ଆଜି ରାତିଟି ତୁମମାନଙ୍କର ଶୁଭରେ କଟୁ !

ମଟର ହର୍ଣ୍ଣ ଦେଇ ଚାଲିଲା ଆଗକୁ, ମନୋରମା ଓ ମିନାକ୍ଷୀ ହସ ହସ ବଦନରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ଜଣାଇଲେ । ସେହି ହସ ଓ ନମସ୍କାରର ସ୍ୱର ଭିତରେ ଲୁଚି ରହିଥିଲା ଯେପରି ଏକ ପ୍ରୀତି ମଧୁର ଆଗାମୀ ସଙ୍କେତ ।

ମଟର ଫାଟକ ଦେଇ ସ୍ୱପ୍ନାକୁ ଚାଲିଗଲା ପରେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାବୁ ଅଗାଧୁକୁ ଡାକି କହିଲେ—ମଦନବାବୁ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି, ନୁହେଁ ? ପୁଷ୍ପାଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ବାଢ଼ିବାକୁ କହ ।

ଅଗାଧୁ ତର ତର ହୋଇ ରୋଷଘରକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଧା ମଦନବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଯାଇଁ ଦେଖିଲେ—ମଦନବାବୁ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ଉପରକୁ ଚାହିଁ କ'ଣ ଭାବୁଛନ୍ତି ! ସେ ଚୌକିଟା ଟାଣି ବସିପଡ଼ି କହିଲେ—କ'ଣ ଏତେ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ଭାବୁଛୁ ? ତେଣେ ପୁଷ୍ପା ବାଢ଼ିଲାଣି । ମୁଁ ଯେଉଁ ଗୁପ୍ତକଥା କହିଥିଲି, ସେ ବିଷୟରେ ତୁ ଅଯଥାରେ ଚିନ୍ତା କରୁଛୁ ନୁହେଁ ?

ମଦନବାବୁ, ଖଟ ଉପରୁ ଉଠି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ କହିଲେ—ମୋ ଉପରେ ତୋର ଏତେ ସ୍ନେହ ସହାନୁଭୂତି ଥିବାରୁ ମୁଁ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି । କିନ୍ତୁ ତୋର ପ୍ରସ୍ତାବ ଠାରୁ ମୁଁ ଅନେକ ଦୂରରେ । ସେ ବିଷୟରେ ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ମୋତେ ଭୁଲ ନ ବୁଝିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବେପରବାଏ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ତୋର ଏସବୁ କଥାକୁ ମନର ଏତେ ଗଭୀରକୁ ନେବା ଠିକ ନୁହେଁ । ସେ କାମ ତ ଯେକୌଣସି ଉପାୟରେ ହୋଇଯିବ । କେବଳ ତୋରି ଉପକାର ପାଇଁ ମୁଁ ଏ କଥା କହିଥିଲି ।

ମଦନବାବୁ ନୀରବ ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଆସି ଖାଇବା ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିଲେ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ ମୋର ପ୍ରକୃତ ହେଉଛି,

୧୭

କୌଣସି କଥାକୁ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ନ ଦେବା । ସବୁକଥାରେ ମଣିଷ ଏତେ ଚିନ୍ତା କଲେ ପାଗଳ ହୋଇଯିବ । ମଣିଷ ଜନମ ହୋଇଛି ଫୁର୍ତ୍ତିରେ ଦିନ କାଟିବା ପାଇଁ—ଚିନ୍ତା କରିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ । ଆଜି ଯେଉଁମାନେ ଆସିଥିଲେ—ସେମାନଙ୍କୁ ଆଖି ପୂରାଇ ଦେଖିଲୁ ତ ମଦନ ?

ମଦନବାବୁ ଉଦାସୀ ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୋର ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାରେ କ'ଣ ଅଛି । ତୋର ଆନନ୍ଦରେହିଁ ମୋର ଯଥେଷ୍ଟ ଆନନ୍ଦ । ସେଇ ଦି' ଜଣଙ୍କ ଭିତରୁ ତୋ ପାଖରେ ଜଣେ କିଏ ଜୁନିଅର ହିସାବରେ—ଓକିଲାତି ଶିଖିବେ ବୋଧହୁଏ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବଡ଼ ଗର୍ବିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ— ତୁ ତ ଦେଖୁଛୁ ମଦନ, ମୁଁ କ'ଣ ତାଙ୍କୁ କେବେ ଖୋଜି ଯାଇଥିଲି ! ସେ ଯେଉଁ ବୃଦ୍ଧ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଆସିଥିଲେ, ସେ ଖୁବ ବଡଲୋକ । ୱେସ ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷିତା ନାତୁଣୀଙ୍କୁ ଜଣେ ଅବିବାହିତ ଯୁବକ ବାରିଷ୍ଟରର ଜୁନିଅର ହିସାବରେ ଛାଡ଼ିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ? ଓକିଲାତି ଶିଖିବା କଥାଟା କେବଳ ନିମିତ୍ତ ମାତ୍ର । ଭିତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ । ମାନେ, ସେମାନେ ଏକ ଜାଲ ବିଛାଇଛନ୍ତି ଯଦି ମୁଁ ସେ ଜାଲ ଭିତରେ ପଡ଼ିଯାଏ ତେବେ—ସେମାନଙ୍କର ଜୟ । ସେ ପ୍ରକାରନ୍ତରେ ଚାହାଁନ୍ତି—ମନୋରମା ସହିତ ମୋର ବିବାହ ହେଉ । ମୁଁ ବିବାହ ହେବି କି ନାହିଁ, ସେକଥା ମୁଁ ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସୁଯୋଗ ସୁବିଧା ଜୁଟୁଛି, ତାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା, କୌଣସି ବିବେକୀ ଲୋକର କାମ ନୁହେଁ । ...

...ରୂପ ଯୌବନ ପାଇଁ ଦୁନିଆରେ କିଏ ପାଗଳ ନୁହେଁ--କହିଲୁ ? ସ୍ୱର୍ଗର ଇନ୍ଦ୍ର ତ ପୁଣି ତାଙ୍କର ଶଚୀ ଭଳି ଚିରଯୌବନା ଭୁବନ-

ମୋହିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ତାଙ୍କର ଦେବସଭାରେ ନୃତ୍ୟକାରିଣୀ ରୂପେ, ରମ୍ଭା, ଉର୍ବଶୀ, ମେନକା ପ୍ରଭୃତି ଅପସରା ଥାଉଁ ଥାଉଁ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଋଷି ପତ୍ନୀ ଅହଲ୍ୟାଙ୍କର ରୂପ, ଯୌବନ ଉପଭୋଗ ଲାଳସାରେ—ଦେବ ଭୁବନ ଛାଡ଼ି, ଘଣ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଆସି ଥିଲେ ! ଏହାପରି ତ ସମସ୍ତ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପୁରାଣରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି । ଆଉ ଆମେ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ! ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ରକ୍ତ ମାଂସର ଆକର୍ଷଣ ରହିଛି । ସତ କହୁଛି ମଦନ, ଆଜି ଯେଉଁ ଦୁଇ ତରୁଣୀ ଯଥା—ମନୋରମା ଓ ମିନାକ୍ଷୀ ଆସି-ଥିଲେ, ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଅପସରା ! ବୋଧହୁଏ କେଉଁ ଦେବତାର ଅଭିଶାପରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ତାହା ନ ହେଲେ—ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ, ଇମିତି ରୂପ, ଯୌବନ ଲାଭ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ! ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଖାଇବା ବନ୍ଦ କରି, ଭାବ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଗପି ଯାଉଥିଲେ ।

ମଦନବାବୁ, ତାଙ୍କର କଥା ଶୁଣି ସାରି କହିଲେ—ତୁ ଆଜି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ, ରୂପ, ଯୌବନର ମୋହରେ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଉଛୁ ! ଜୀବନରେ ତୁ କେବେ ଦେବତାଙ୍କୁ ମାନି ନାହୁଁ କି ପରଜନ୍ମ କଥା ବିଶ୍ୱାସ କରି ନାହୁଁ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ତୋର ତୁଣ୍ଡରୁ ମୁଁ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲିଣି—"ଦେବତାର ଅଭିଶାପରେ—ମନୋରମା, ମିନାକ୍ଷୀ ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି ।" ବେଶ ଭଲ କଥା, ତୋର ଉପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ସେହି ଦେବତା ଯେତେବେଳେ ଏହି ଅଭିଶପ୍ତା ଅପସରା ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ତୋ ପାଖକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତୋର ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ତା'ପରେ ମଦନବାବୁ ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି କହିଲେ—ଏଥର କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ତୋ ପାଖରେ ତୁଚ୍ଛ ହୋଇଥିବ—ନୁହେଁ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ଖାଇବା ଘର ଚେୟାରକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ି ଫୁର୍ତ୍ତିମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୁଁ କ'ଣ କରିବ କହିଲ ? ମଣିଷ ଦେହରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୃଷ୍ଟିର ହିସାବରେ ଯେଉଁ ଆଖି ଦୁଇଟି ଅଛି, ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସୃଷ୍ଟିର କର—କୁମାରୀ ମିନତିଙ୍କର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଏମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଅତି ତୁଚ୍ଛ ବୋଲି ମନର କେଉଁ ରସାତଳକୁ ପକାଇ ଦେଲେଣି ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ଭିତର ଏ କଥା ଶୁଣି ଗୋଳମାଳ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ ବି ମୁହଁରେ ହସ ମୁହାଇ କହିଲେ, କିନ୍ତୁ ବିଚାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ, ତୋ ପାଖକୁ ଖୁବ୍ ଆଶାରେ ଦଉଡ଼ୁ ଥିଲେ ! ତାଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଯଦି ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ପରି ହୁଏ—ତେବେ ସର୍ବନାଶ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଜୋରରେ ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ତୁ ବଡ଼ ଧର୍ମଭୀରୁ ମଦନ ! ଭବିଷ୍ୟତରେ କାହାର କ'ଣ ହେବ, ସେକଥାକୁ ଆମର ବିଚାର କରିବା ଠିକ ନୁହେଁ ! ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାହା ହେଉଛି ତାହାହିଁ ସାର କଥା । ଯେଉଁ ଭବିଷ୍ୟତର, ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ରହିଛି, ତାକୁ କଳ୍ପନା କରି କି ଲାଭ ! କେବଳ ଭାବିବାରେ ଅଯଥା ଯାହା ସମୟ ନଷ୍ଟ ହେବ । ପ୍ରକୃତରେ ମଦନ, ମୁଁ ଆଜି ପାଗଳ ହୋଇଛି । ମିନାର୍ଯୀର ଆଖି ଯୋଡ଼କ କି ସୁନ୍ଦର ସତେ ! ତାର ସେହି ଚଞ୍ଚଳ ଘୃଣ୍ଣୟମାଣି, ତାର ସେହି ଯୌବନ ଉତ୍ତଳା ଦୃଷ୍ଟାମୀ, ଅନ୍ତରରେ ଅଜସ୍ର ଢେଉ ଉଠାଏ ।

ମଦନବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ ଭାବବିହ୍ୱଳତା ଦେଖି, ଉପରମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ସେ ଢେଉରେ ତୁ ଭାସି ନ ଗଲେ ହେଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ହାତ ଧୋଇବାକୁ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ହୋ ହୋ ହୋଇ ହସି କହିଲେ—ମୁଁ ବାଲତର ଇଂଲିଶ ପ୍ରଣାଳୀ ପହଁରିଯିବା ଲୋକ ।

ମଦନବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ ବାହାଦୁରୀ ଦେଖି, କହିଲେ—ଧନ୍ୟବାଦ !

... ...

ତହିଁଆର ଦିନ ରାତି ବାରଟା । ମଦନବାବୁ ଖୁସୀ ମନରେ ତାଙ୍କ ଶୋଇବା ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇରହି—ରାଜରାଣୀଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ମନରେ ତାଙ୍କର କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପାଇଁ ସହାନୁଭୂତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିନ୍ତା । ସେ ବିଚାରୀ, ମନରେ କେଡ଼େ ଆଶା ଧରି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ୁଛନ୍ତି ! ଯଦି ସେ ଜାଣନ୍ତା, ବାହାରର ଚନ୍ଦ୍ର-କାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ରୂପ, ମଧୁର ବ୍ୟବହାର ତଳେ ତଳେ ଏକ ରାକ୍ଷସ ଭଳି ପ୍ରକୃତି ଲୁଚି ରହିଛି, ତାହାହେଲେ ଏତିକିବେଳୁ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଫେରେଇ ରହନ୍ତା । ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ବି ଠିକ ଇମିତି ମରୀଚିକା ପଛରେ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ନିଜ ଜୀବନକୁ ଶେଷରେ ନଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି । ମିନତିକୁ ସେ କୌଣସି ଉପାୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ପଛରେ ନ ଧାଇଁବାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଜଣାଇ ଦେବେ...... !

ମଦନବାବୁଙ୍କ ଭାବନାର ସୂଅକୁ ଅଟକାଇ, ଘରର ଏକ ପାଖରୁ ଶୁଭିଲା କୋମଳ ସ୍ୱର---ନମସ୍କାର !

ମଦନବାବୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ । ଆଗରେ ତାଙ୍କର ରାଜରାଣୀ ଝଲଝଲ ଝକଝକେମା ପରି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆଜିର ତାର ରୂପସଜ୍ଜା ଥିଲା, ସବୁଦିନ ଅପେକ୍ଷା ମନୋରମା । ମଦନବାବୁ ହସ ହସ

ବଦନରେ ଆଖି ପଲକ ନ ପକାଇ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁବାରୁ, ରାଜରାଣୀ ମଦନବାବୁଙ୍କର ମନର ଭାବକୁ ବୁଝିପାରି, ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲା ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ମଦନବାବୁ ବ୍ୟଥାର ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି, କଣ୍ଠରେ ମଧୁବୋଳି କହିଲେ—ବସ, ରାଜରାଣୀ ! ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି କେତେଦିନ ଆଉ ମୁଁ ଇମିତି ହା-ହୁତାଶରେ ଜୀବନ କାଟିବି କହିଲ ? ଆଜି ମୋର ଶେଷ ଅନୁରୋଧ, ସେହି ନୃଶଂସ ଅତ୍ୟାଚାରୀର ନାମ ପ୍ରକାଶ କର । ମୁଁ ଚାହେଁ—ତାର ବୁକୁର ତଳ ରକ୍ତ ! ଆରଜନ୍ମର ପ୍ରତିଶୋଧ··· !

ରାଜରାଣୀ ଚେୟାରରେ ବସି ପଡ଼ି ପଡ଼ି ଆଗ୍ରହରେ କହିଲା, ସେଦିନ ଆଉ ବେଶି ଡେରି ନାହିଁ । ଆଉ କେଇଟି ଦିନ ମାତ୍ର ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ । ରାଜରାଣୀ ମୁରୁକି ହସିଲା । ମଦନବାବୁ ପୂର୍ବପରି ଗମ୍ଭୀର ରହି କହିଲେ—ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ମୋତେ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ଯେ ସହସ୍ର ଯୁଗ ପରି ଲାଗୁଛି··· !

ରାଜରାଣୀ, ଆନନ୍ଦରେ ଆଖି ଛଳ ଛଳ କରି ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ତୃପ୍ତିଭରାନୟନରେ ଚାହିଁ କହିଲା—ତାହାହିଁ ମୋର ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ ।

ତା' ପରେ ରାଜରାଣୀ କିଛି ସମୟ ନୀରବ ରହି କହିଲା, ଆପଣଙ୍କର ବାପା, ମାଆ ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ବହୁତ ଆଶା ରଖିଛନ୍ତି, ଏବଂ ବହୁତ କଷ୍ଟରେ ଆପଣଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇ, ଶେଷ ବେଳକୁ ଆପଣଙ୍କ ରୋଜଗାରରେ ସୁଖରେ ଚଳିବା ପାଇଁ କେତେ ସୁନେଲି କଳ୍ପନା କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ହତାଶ କରି ଏ ଦୁନିଆରୁ ବିଦାୟ ନେଲେ, ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଧାର ଶୁଖିବ ନାହିଁ··· । ରାଜରାଣୀ ନୀରବ ରହିଲା ।

ମଦନବାବୁ ସେ କଥାକୁ ଓଲଟ ପାଲଟ କରି ଯେପରି କୌଣସି ଉପାୟ ଖୋଜୁଥିଲେ । କେତେବେଳକେ କହିଲେ, ମରିବା ବଞ୍ଚିବା ମଣିଷର ହାତର କଥା ନୁହେଁ । ଧର, ମୁଁ ଯଦି କୌଣସି ମଟର ଦୁର୍ଘଟଣାରେ କିମ୍ବା ରୋଗରେ ପଡ଼ି ମରିଯାନ୍ତି, ତେବେ କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା ? ମୁଁ ଜାଣେ, ମୋର ମୃତ୍ୟୁରେ ତାଙ୍କର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗିଯିବ, ତଥାପି ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ଏ ଦୁନିଆରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ବୁଢ଼ା ଦିନକୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ଛ ହଜାର ଟଙ୍କା ବ୍ୟାଙ୍କରେ ମାତ୍ର ରଖିଛି ।

ରାଜରାଣୀ ଅଗପଛ କ'ଣ ଚିନ୍ତା କଲାପରି କହିଲା—ସ୍ନେହ, ମମତା ପାଖରେ ପଇସା କି ଛାର ! ସଂସାରରେ ଚଳିବା ପାଇଁ, ସେ ଅବଶ୍ୟ ଟଙ୍କାକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେବ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ବିନା··· । ରାଜରାଣୀର କଣ୍ଠ ଥରି ଉଠିଲା ।

ମଦନବାବୁ ସବୁ କଥାକୁ ବେଶ ବୁଝୁଥିଲେ ବି ରାଜରାଣୀକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ମୁଁ ବଞ୍ଚି ରହିଲେ ବି ଭଲ ମଣିଷ ହୋଇ କେବେହେଁ ରହିପାରିବି ନାହିଁ । ମୋର ମସ୍ତିଷ୍କ ଭିତରେ ପିଶାଚ କୁହାଟ ଛାଡ଼ି ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ମୁଁ ମୋର ମାନସ-ଚକ୍ଷୁରେ ପରିଷ୍କାର ଦେଖୁଛି—ସେହି ଆତତାୟୀର ବକ୍ଷରୁ ଛୁଟୁଛି ରକ୍ତ ! ତୁମେ ଆରଜନ୍ମର ପ୍ରତିଶୋଧ ପାଇଁ ଆନନ୍ଦରେ ଅଟ୍ଟହାସ କରି ହସୁଛ ! ଆଉ ମୁଁ ରକ୍ତରଞ୍ଜିତ ଏକ ମୁଷ୍ଟିବଦ୍ଧ ଛୁରିକା ହସ୍ତରେ ଧରି, ହାତରେ ବୁହାଇଥିବା ସେହି ରକ୍ତ ଗଙ୍ଗାର ମହାଦୃଶ୍ୟ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୟନରେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଛି । ମୁଁ ପାଗଳ ହୋଇ ଯିବି ରାଜରାଣୀ ! ମୋତେ କୌଣସି କଥା କୁହ ନାହିଁ, ମୁଁ ଚାହେଁ ତୁମକୁ ।

ରାଜରାଣୀ ନୀରବରେ ମଦନବାବୁଙ୍କର ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି, ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା—ତାହାହିଁ ହେବ ।

ମଦନବାବୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୁଁ ସେହି ଶୁଭଦିନକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରି ରହିଛି ।

ରାଜରାଣୀ ମୁରୁକି ହସି କହିଲା—ଭଲ କଥା । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋର ଏକ କଥା ମାନିବେ ? ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଏଇକ୍ଷଣି ଏକ ଜାଗାକୁ ଯିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଫେରି ଆସିବାକୁ ହେବ ।

ମଦନବାବୁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରି କହିଲେ—ତୁମ ସଙ୍ଗରେ ଯାଇଁ ପୁଣି ଏଇ କଡ଼, ବରଗା ଘର ଭିତରକୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ମୁଁ ତୁମ ସଙ୍ଗରେ ଯିବି—କିନ୍ତୁ ଫେରିବି ନାହିଁ ।

ରାଜରାଣୀ କଅଁଳ ଗଳାରେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲା—ମୋ ରାଣ ! ଆଉ ବେଶି ଡେରି ନୁହେଁ, ଜାଣ, ଚାରିଟା ଦିନ ମାତ୍ର । ତା' ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଯାହା କହିବି, ତା କରିବାକୁ ହେବ ! ମୋର ଏଇ ସାମାନ୍ୟ କଥାକୁ କ'ଣ ଆପଣ ରଖି ପାରିବେ ନାହିଁ !

ମଦନବାବୁ ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତୁମେ ଯାହା କହିବ ମୁଁ ତାହା ଅକୁଣ୍ଠିତ ଚିତ୍ତରେ ପାଳନ କରିବି ରାଜରାଣୀ !

ରାଜରାଣୀ ଉଠିପଡ଼ି କହିଲେ—ଆସ୍ତେ କବାଟ ଦେଇ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଆସନ୍ତୁ । ମଦନବାବୁ ସେନାପତିର ଆଦେଶ ପାଳନ କଲା ପରି ରାଜରାଣୀର ପଛେ ପଛେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।

ବାହାରେ ଘୁପଟି ଅନ୍ଧାର ! ବାହାରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକ କ'ଣ ହଜାଇ ଖୋଜୁଥିଲା ପରି ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲେ । ମହାନଦୀର ଆରପାରିରେ ଶୁଭୁଛି ବିଲୁଆଙ୍କର ହୁକେ ହୁକେ ଶବ୍ଦ । କେଉଁ

ଗଛ ଶିଖରେ ବସି ମହାକାଳର ସଙ୍କେତ ଦେଲା ପକ୍ଷୀ--ପେଚ଼ାଟାଏ ରହି ରହି ବିକଟ ଶବ୍ଦ କରୁଛି ।

ଆଗେ ଆଗେ ରାଜରାଣୀ, ପଛରେ ମଦନବାବୁ ! ରାଜରାଣୀ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା---ମୁଁ ପ୍ରେତ ବୋଲି ଡରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ପରି ଭଲ ଲୋକର କେହି କେବେ ଅନିଷ୍ଟ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ବାଟ ଦେଖାଇ ନେଇଥିଲା---କାହିଁ ଏକ ସ୍ନେହ ନୀଳ ଆଲୋକ ।

ବଙ୍ଗଳା ଠାରୁ କିଛିଦୂର ଯାଇ ଏକ ଅରମା ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିରାଟ ଇଟା ପଥରର ଭଙ୍ଗା ସ୍ତୂପ । ସେ ସ୍ଥାନକୁ ଏବଂ ତାର ଆଖପାଖର ଭଗ୍ନ ପ୍ରାଚୀର ଓ ପୁରୁଣା କୂଅ ପ୍ରଭୃତିକୁ ଦେଖି ଯେ କେହି, ଏ ସ୍ଥାନରେ ଦିନେ ଯେ ଏକ ପ୍ରାସାଦ ଥିଲା, ତାହା ମନେ କରିବ । କାଳ ଚକ୍ରରେ ସେ ସବୁ ଆଜି ମାଟି ସଙ୍ଗେ ମିଶିଯିବା ଉପରେ ହେଲଣି । ରାଜରାଣୀ ତାର ଉପର ଦେଇ ଭିତରକୁ ଗଲା, ଏବଂ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ସାବଧାନ କରି କହିଲା—ଆସ୍ତେ ଆସନ୍ତୁ, ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିବେ । ସେହି ଅରମା ଇଟାକୁଢ଼ ଉପରେ ତଳ ଉପର ହୋଇ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ ଚାଲିଲା ପରେ ହଠାତ୍ ରାଜରାଣୀ ଏକ ପଥର ପାଖରେ ଅଟକି ଗଲା । ତା'ପରେ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ କହିଲା—ସେ ପଥରଟି କାଢ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ଏବଂ ତଳ ମାଟିକୁ ଆସ୍ତେ ହାତରେ ଆଡ଼େଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଥରଟି ହଟାଇ ଦେଇ, ହାତରେ ମାଟି ଆଡ଼େଇ ଦେଲାକ୍ଷଣି ଦେଖିଲେ—ଏକ ବଡ଼ ନୋଟା ଭଳି କଳସ—ମୁହଁ ବନ୍ଦ ହୋଇଛି । ସେ ତାହା ଉଠାଇ ହାତରେ ଧରିଲେ । ତା'ପରେ ରାଜରାଣୀ କହିଲା - କାମ ଶେଷ ହୋଇଛି, ଏଥର ସେହି ନୋଟାଟିକୁ ହାତରେ ଧରି ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଚାଲି ଆସନ୍ତୁ । ରାଜରାଣୀ ମୁହଁ

ଫେରିଗଲ ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ, ମଦନବାବୁ ତାର ପଥ ଅନୁସରଣ କଲେ । ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ମିନିଟ ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ ପରେ, ପୁନର୍ବାର ଫେରି ଆସିଲେ, ମଦନବାବୁଙ୍କ କୋଠରୀକୁ ।

ରାଜରାଣୀ ଚେୟାରରେ ବସିପଡ଼ି ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲା--ଆପଣଙ୍କୁ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହେଲା—ନୁହେଁ ? ଏଥର ଗୋଡ଼ ହାତ ଧୋଇ ଆସି ଶୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ । ସେହି ଟୋକାଟି ପ୍ରାୟ ଶହେ ବର୍ଷ ତଳର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋହରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଛି । ତାକୁ ବଡ଼ ସାବଧାନ କରି ରଖନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ବଡ ଦରଦୀ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଏହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋହର ପାଇ ଡଲେମାନ ଆନନ୍ଦିତ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଚାହେଁ ତୁମକୁ ।

ରାଜରାଣୀ, ଆଗପରି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା—କହିଲି ପରା, ଆଉ ତନୋଟି ଦିନ ମାତ୍ର । ଆପଣ ଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋହରତକ ନେଇ ଘରକୁ ଯାନ୍ତୁ ଏବଂ ବାପା, ମା'ଙ୍କୁ ଦେଇ ଆସନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କୁ ହରାଇ ଏ ବିପୁଳ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୋହର ଦେଖି, ହୁଏତ କିଛି ପରିମାଣରେ ଦୁଃଖ ତାଙ୍କର ଲାଘବ ହେବ ।

ମଦନବାବୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତାହାହିଁ ହେବ ରାଜରାଣୀ ।

ରାଜରାଣୀ ଉଠି ଠିଆ ହେଲା । ମଦନବାବୁ ଚମକି ପଡ଼ିଲା ପରି କହିଲେ—ତୁମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚାଲିଯିବ ନା କ'ଣ ? ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମେ ମୋ ଆଖି ଆଗରୁ ଅନ୍ତର ହୋଇଗଲେ ମୋତେ କିମିତି ଲାଗିବ ଜାଣ ? ଠିକ ମୋ କଲିଜାକୁ କିଏ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଛୁରୀରେ ଟିକି ଟିକି କାଟି ଦେଲାପରି··· !

ରାଜବାଣୀ ପାଇଁ ମଦନବାବୁ ଏତେ ଅଧୀର ହେଉ ଥିବାରୁ ସେ ବ୍ୟଥାଭରା ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ଆପଣ ଏଥର ଶୁଣନ୍ତୁ । ମୋ ପାଇଁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ····· । ମୋ ରାଣୀ !

ରାଜବାଣୀ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲା ।

... ...

ତହିଁ ଆର ଦିନ । ମଦନବାବୁ ସାତଦିନ ଛୁଟି ନେବାକୁ ଉପର ହାକିମଙ୍କ ପାଖକୁ ଦରଖାସ୍ତ ପଠାଇ ଦେଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଫିସ ଗଲା ପରେ, ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ବାହାର କରି ଲେଖିଲେ ।

ପ୍ରିୟ ମହାଶୟ !

ଏ ଚିଠି ଦେଖି ଆପଣ ନିଶ୍ଚୟ ଚମକି ପଡ଼ିବେ । ଏ ଚିଠି ଲେଖିବା ମୂଳରେ କୌଣସି ଅଭିସନ୍ଧି ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଏହା ଲେଖା ହୋଇଛି ।

ଆପଣ ବାରିଷ୍ଟର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଯେଭଳି ଆଖିରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି ବା ତାଙ୍କ ଉପରେ ଯେଉଁ ଆଶା ରଖିଛନ୍ତି, ତା' ଦିନେ ଶୂନ୍ୟରେ ମିଳାଇ ଯିବ । ସଜ ଗୋଲାପ ଫୁଲରୁ ସମସ୍ତ ମଧୁ ଶୋଷି ଭ୍ରମର ଅତି ହେୟ ଜ୍ଞାନରେ ଅନ୍ୟ ଫୁଲକୁ ଉଡ଼ିଯିବା ପରି, ଆପଣଙ୍କୁ ସେ ଦିନେ ନିଶ୍ଚୟ ହତାଦର କରିବ । ଆପଣ ନୂଆ କରି ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରୁଛନ୍ତି—ମରୀଚିକା ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ନିଜର ମୂଲ୍ୟବାନ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନଷ୍ଟ କରିବେ କାହିଁକି ? ଏ ବିଷୟରେ ଯଦି ଆପଣ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଧାରଣା ଆଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ସେ ଯେଉଁଦିନ ଆପଣଙ୍କୁ ଆସିବାକୁ କହିଥିବେ—ଆପଣ ଠିକ ତାର ପରଦିନ, ଠିକ

ନ'ହେ। ବେଳକୁ ଆସିବେ । ତା'ପରେ ନିଜେ ବୁଝିବେ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ । ଗୁପ୍ତ ରଖିବେ ଚିଠିଟି କିମ୍ବା ଚିରି ଫୋପାଡ଼ି ଦେବେ ।

ଆପଣଙ୍କର

ଜଣେ ଶୁଭାକାଂକ୍ଷୀ

ମଦନବାବୁ ଚିଠିଟି ଉପରେ କୁମାରୀ ମେନକା ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ଠିକଣା ଲେଖି ଡାକଘରେ ପକାଇ ଦେଲେ, ରାଜରାଣୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ-ମତେ ଘରକୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋହରତକ ନେଇ ବାଲେଶ୍ୱର ବାହାରି ଗଲେ ।

ହଠାତ୍ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଘରେ ଦେଖି, ବାପ, ମା, ଭାଇ ଭଉଣୀମାନଙ୍କର ଆନନ୍ଦରେ ଗୋଡ଼ ଆଉ ତଳେ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ମଦନ-ବାବୁଙ୍କର, ସେମାନଙ୍କର ସହିତ ଏହା ଶେଷଦେଖା ବୋଲି, ଅନ୍ତର ଭିତର ତାଙ୍କର କାନ୍ଦୁଥିଲେ ବି ବାହାରେ ଯାହାକୁ ଯେତେ ସ୍ନେହ, ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବା କଥା, ତାହା କରିବାକୁ ସେ ଭୁଲିଲେ ନାହିଁ । ନିରୋଳାରେ ବାପା, ମାଙ୍କୁ, ସେହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋହରତକ ଦେଇ କହିଲେ—ଏହା ଏକ ସାଧୁଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହରୁ ଗୋଟିଏ ଭଗ୍ନସ୍ତୂପ ଭିତରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଛି । ଆପଣ ଏଥିରୁ କିଛି ଗ୍ରାମର ଦେବ-ମନ୍ଦିର ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବେ—ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ, ଆପଣମାନଙ୍କର । ଆଉ କେତେ କ'ଣ କହିବାକୁ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲେ ବି, ଭିତରେ କୋହକୁ ଚାପିରଖି ଚୁପ ରହିଲେ ।

ଗାଁରେ ଦୁଇଟି ଦିନ ସ୍ୱର୍ଗସୁଖରେ କଟିଗଲା । ତା'ପରେ ସକାଳୁ ମଦନବାବୁ କଟକ ଆସିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ପିଲାଟି ଦିନରୁ

ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାପ, ମା, ଭାଇ, ଭଉଣୀମାନଙ୍କର ସ୍ନେହ ମମତା ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଚଳଚିତ୍ର ପରି ଭାସି ଉଠିଲା ! ଗାଁ ସେମୁଣ୍ଡ ଟଙ୍କାଳିଆ ବରଗଛ, କଇଁ ପୋଖରୀ, ଆମ୍ବତୋଟା ସମସ୍ତେ ଯେମିତି ଆଜି ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ ଦେବାକୁ ନାରାଜ । ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଭିତରୁ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠୁଥିବା କୋହକୁ ଚାପିରଖି ବାପା, ମାଆ ଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇଲେ । ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଆଦର କରି ଚୁମା ଦେଇ ସାଇକେଲ ଧରିଲେ କଟକ ଆସିବାକୁ । ତାଙ୍କର ସ୍ନେହମୟୀ ମା, ପୁଅକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ—ଛଳ ଛଳ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ—ତାଙ୍କ ଯିବା ପଥକୁ ।

ମଦନବାବୁ ସାଇକେଲ ଚଲାଉ ଥିଲେବି, ତାଙ୍କୁ ଲାଗୁଥିଲା ସାଇକେଲ ଚକ ଯେପରି ଆଗକୁ ନ ଯାଇ ପଛକୁ ଗଡ଼ୁଛି । ମନରେ ତାଙ୍କର ଅସୁମାରି ଭାବନା । ଦୁ' ଦିନ ପରେ ଯେତେବେଳେ ଘରେ ଖବର ପହଞ୍ଚିବ, ସେ ଆଉ ଜୀବିତ ନାହାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ବାପା, ମାଆଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ··· ! ତଥାପି ସେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । ଦୁନିଆରେ ସହସ୍ର ମାତା ତ ପୁଣି ପୁତ୍ରହରା ହୋଇ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହୁଛନ୍ତି—ସମୟ ଗଡ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୁଣି ତ ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟୁଛି··· । ସେହିପରି ହୁଏ ତ ତାଙ୍କର ମାଆ, ବାପା କିଛିଦିନ ପରେ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲି ଯିବେ । ସେ ଚାହାନ୍ତି—ଆରଜନ୍ମର ପ୍ରତିଶୋଧ ! ସେ ଚାହାନ୍ତି ରାଜରାଣୀର ମୁଖରେ ପ୍ରତିଶୋଧ 'ନେବାର ଉଚ୍ଛୁଳା ହସ ।

ଧାବମାନ ଏକ ରେଲଗାଡ଼ିର ହୁଇସିଲରେ ତାଙ୍କର ଭାବନାର ଖିଅ ଛିନ୍ନ ହୋଇଗଲା । ତାହାହେଲେ ସେ ବାଲେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନରେ

ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି ! ତରତର କରି ସାଇକେଲଟି କୁଲି ହାତରେ ଉଠାଇ, ଟିକେଟ ନେଇ ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲେ ।

ଗାଡ଼ି ହୁଇସିଲ ମାରି ଦଉଡ଼ିଲା ଆଗକୁ ।

—○—

ସେଦିନ ଅମାବାସ୍ୟାର ଘନ ଅନ୍ଧକାର ! କେଉଁ ନିଷ୍ଠୁର-ବିଜୟୀ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ବୀର, ଆକାଶ ପଟରୁ ଚନ୍ଦ୍ରଦେବତାଙ୍କୁ ମାରି, ମର୍ତ୍ତ୍ୟର କେଉଁ ଅନନ୍ତ ସାଗରରେ ଡୁବାଇ ଦେଲାପରି, ଆକାଶର ଲକ୍ଷ କୋଟି ତାରା, ନିଜର ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ହରାଇ ଭୟ ଶଙ୍କିତ ନୟନରେ ଧରା-ପୃଷ୍ଠକୁ ଯେପରି ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ··· ।

ସେଦିନ ମଦନବାବୁ ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ରାତି ଦଶଟା ବେଳକୁ ବସାକୁ ଫେରିଆସିଲେ । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆରାମ ଚେୟାରରେ ପଡ଼ିରହି କ'ଣ ଯେପରି ଭାବୁଥିଲେ ।

ମଦନବାବୁ କୋଠରି ଭିତରେ ପାଦ ଦେଲାକ୍ଷଣି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାବୁ କହିଲେ—ଏତେ ରାତିଯାଏ ବାହାରେ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଆଜି ଯେଉଁ ଭୀଷଣ ଅନ୍ଧାର !

ମଦନବାବୁ ଏକ ଯୋଗୀପୁରୁଷ ଭଳି ଉତ୍ତର ଦେଲେ; ଭଗବାନଙ୍କ ଦୁନିଆରେ—ଆଲୁଅ, ଅନ୍ଧାର ସବୁହିଁ ସମାନ । ମୁଁ ରାତିରେ ଯେ କୌଣସି ଯାଗାକୁ ଯିବାକୁ ଆଦୌ ଭୟ କରେ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କ କଥା ଉପରେ କୌଣସି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ କହିଲେ—"ସଂଧ୍ୟାଠାରୁ ଏଇ ଦଶଟା ଭିତରେ ଏଠି ଏକ ବିରାଟ କାଣ୍ଡ ଘଟି ଯାଇଛି—ମଦନ !"

ମଦନବାବୁ ବିସ୍ମିତ ହେଲା ପରି କହିଲେ—ପୁଣି କି କାଣ୍ଡ ଶୁଣେ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଟିକିଏ ରହି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୁଁ କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଯେତେ ଭଲ ବୋଲି ଭାବଥିଲି, ସେ ସେମିତି ନୁହଁନ୍ତି । ପାଠ ଶାଠ ପଢ଼ିଲେ ବି ନାରୀର ଈର୍ଷାପରାୟଣ ମନୋବୃତ୍ତି ତାଙ୍କଠୁଁ ଛାଡ଼ି ଯାଇ ନାହିଁ । ଆଜି ତାଙ୍କର ଏଠିକୁ ଆସିବାର ନ ଥିଲା ! କୁମାରୀ ମିନାକ୍ଷୀ ସଂଧ୍ୟା ବେଳୁ ଆସିଥିବାରୁ ଆମେ ଦୁହେଁ ମୋ ଶୋଇବା ଘରେ ବସି ଖୁସୀ ଗପସପରେ ବିଭୋର ଥିଲୁଁ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଅଗାଧୁକୁ ଆଗରୁ କହିଥିଲି—ଯଦି କେହି ଆସେ, ତାଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହିବୁ ।

ମଦନବାବୁ କଥାଟିରେ ଆତୁର ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ କହିଲେ, ତାହାହେଲେ ଅବସ୍ଥା ତ ସାଙ୍ଘାତିକ ହୋଇଥିବ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହି ଗୁଲିଲେ—"ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଆଠଟା ବେଳକୁ କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ, ରିକ୍ସାରେ ଆସିଲେ । ମୋ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମତେ ଅଗାଧୁ ତାଙ୍କୁ ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହି-ବାରୁ—ସେ ତା କଥା ନ ମାନି ସିଧା ଆସି ମୋ ଶୋଇବା ଘରେ ହାଜର । ମୋ ସଙ୍ଗତ୍ରେ ମିନାକ୍ଷୀକୁ ଏକ ଗଦି ବେଞ୍ଚରେ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିବା ଦେଖି; ସେ ରାଗରେ ତମ ତମ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ଟାଗ୍ରର ବିରୁଦ୍ଧ କାମ ଦେଖି, ରାଗି ଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲି । ଏବଂ ବେଶ କଡ଼ାସ୍ୱରରେ ଶୁଣାଇ ଦେଲି—"ଦୟା କରି ଏ ବଙ୍ଗଳାରୁ ବାହାରିଗଲେ, ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୁସୀ ହେବି ।"

ମଦନବାବୁଙ୍କ ଆଗରେ କିଏ ଗ୍ରହ, ଉପଗ୍ରହର ରହସ୍ୟଜନକ କାହାଣୀ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିଲା ପରି ଅତି ଆଗ୍ରହରେ ପଗ୍ଚରିଲେ, ତା'ପରେ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ କହିଲେ କ'ଣ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ହସ ହସି କହିଲେ—ସେ କ'ଣ କହିଲେ, ମୋର ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲା। ତଥାପି ବର୍ ବର୍ ହୋଇ ହଡ଼ା ପାର ହୋଇଗଲେ। ମୁଁ ଜାଣେ ସେ ଆଉ କେବେ ଏଠିକୁ ମୁହଁ ଦେଖାଇବାକୁ ଆସିବେ ନାହିଁ। ମୁଁ ବି ସେଇଆ ଚାହୁଁଥିଲି।

ମଦନବାବୁ ମନେ ମନେ ହସି ଭାବୁଥିଲେ, ତାଙ୍କ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ତାହାହେଲେ ବେଶ୍ କାମ ଦେଇଛି।

ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ନୀରବ ରହିବା ଦେଖି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ—ମୁଁ କ'ଣ ଅନ୍ୟାୟ କରିଛି ମଦନ ? ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ଏ ଭଳି ଅନ୍ୟାୟ ପ୍ରବେଶ କ'ଣ ଠିକ ହୋଇଛି ?

ମଦନବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଆମ ଦୁ'ଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ଭୁଲ, ଠିକ ବିଚାର କରିବା ଅସମ୍ଭବ। ତୋ' ପାଖରେ ଯାହା ଠିକ, ତାହା ମୋ ପାଖରେ ଭୁଲ ଏବଂ ମୋ ପାଖରେ ଯାହା ଠିକ ତାହା ତୋ ପାଖରେ ଭୁଲ। କିନ୍ତୁ ତୁ କେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ି ଏସବୁ କଥା ଯେ ତାଙ୍କୁ କହିଥିବୁ, ମୁଁ ବା କିପରି ବୁଝିବି ! ତେବେ ଯାହା ହୋଇଛି, ଭଲ ହୋଇଛି। କିନ୍ତୁ ତୋ ଆଖିରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁନ୍ଦରୀ ମିନାକ୍ଷୀ, କିଛି କହି ନାହାନ୍ତି ତ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ଏ କଥା କୁମାରୀ ମିନାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଯେ ସୁଖ ଲାଗି ନ ଥିବ, ଏହା ନିଶ୍ଚିତ କଥା। ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଶୁଖି ଯିବା ମୁଁ ବେଶ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି। ସେ ମଧ୍ୟ ଏ ଘଟଣା ପରେ ଅଧିକ ସମୟ ନ ରହି ଫେରିଗଲେ ଘରକୁ।

ସାଢ଼େ ଏଗାର ! ଅଗାଧୁ ଡ଼ାକିଲା ବଢ଼ା ସରିଲଣି, ଆସନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଖାଇବାକୁ ଟେବୁଲ ପାଖକୁ ଗଲେ ବି ମନକୁମନ କହି ହେଲେ, ମୋର ଆଜି ଆଦୌ ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ମନ କାହିଁକି ବି ଭଲ ଲାଗୁ ନି ।

ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କ କଥାରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତୋ ଭଳି ସବଳ ହୃଦୟ ଲୋକର---ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ଘଟଣାରେ ଦୁର୍ବଳଙ୍କ ଭଳି ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ପୁରି ତରକାରୀ ଖାଉଥିଲେ ବି ଚିନ୍ତାରାଜ୍ୟରୁ ଫେରିଆସିଲା ପରି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତାହା ସତ ମଦନ, କିନ୍ତୁ କାହିଁକି କେଜାଣି, ମୋର ଅନ୍ତର ଆଜି ଅଶାନ୍ତିରେ ଦପ୍ ଦପ୍ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ମୋତେ ଆଜି ଏହି ଘନ ଅନ୍ଧକାର ନିର୍ଜନ ରାତିଟି କେମିତି ଲାଗୁଛି ଜାଣୁ, ଠିକ୍ ଆମର ଭୋଜି ଦିନ ନିଶବ୍ଦ ରାତିରେ ପ୍ରେତମାନେ ସାକ୍ଷାତ ମଣିଷ ଭଳି ଆସି ଫେରିଗଲା ପରେ ଯେମିତି ମୋତେ ଲାଗୁଥିଲା, ଠିକ୍ ସେମିତି !

ମଦନବାବୁ ମୁରୁକି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ସେମିତି ହୋଲେ ହେଲେ ମନ ହୁଏ ।

ସେଦିନ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଖାଇ ସାରିବା ପରେ ସବୁଦିନ ପରି ମଦନବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଖୁସି ଗପସପ ନ କରି—କ'ଣ ଯେପରି ମାରେଲାରେ ଶୋଇ ଭାବିବାକୁ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ରାତି ଗୋଟାଏ··· ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବିଛଣାରେ ଅନେକ ସମୟ ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଛାଇ ନିଦ ଆସି ଯାଇଛି କି ନାହିଁ—ସେ ସତ ଭଳି ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖିଲେ—ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ଦରଜା ମୁକୁଳା ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଜଣେ ମଳମୁଣ୍ଡିଆ ବୃଦ୍ଧ ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ବାଉଁଶ ବାଡ଼ି ଧରି ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା। ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ତାକୁ ଦେଖି ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—କିଏ ତୁମେ ?

ସେହି ବୁଢ଼ାଟି ତଳେ ବସି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କହିଲା—ଆଜ୍ଞା, ଏତେ ଶୀଘ୍ର କ'ଣ ଭୁଲି ଗଲେ ! ହଁ, ଭୁଲି ଯିବେ ନାହିଁ କାହିଁକି ! ଆପଣ ତ ସବୁବେଳେ ନେଳିଆ ଚଶମା ପିନ୍ଧି ଏ ଦୁନିଆକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି। ମୁଁ ମୂର୍ଖ ହେଲେ ବି ସେଦିନ ସତ କହୁଥିଲି—"ବାବୁ, ମୋର ଗୋଟିଏ ଛୋଟ କଥା ମନେ ରଖିବେ। ଆମେ ହିନ୍ଦୁ, ଆମର ସବୁ ପବିତ୍ର। ଆପଣ ପାଠ ଆଉ ଧନ ବଳରେ ଯାହା କରୁଛନ୍ତି—ସେଥିରେ ଭଗବାନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବେ ନାହିଁ। ସେ ସବୁ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ! ଆପଣ ମୋ କଥାକୁ ଟିକିଏ ଯଦି ମାନି ଆନ୍ତେ··· ! ଯିଏ ନିଆଁରେ ହାତ ପୂରାଇବ, ତାର ହାତ ପୋଡ଼ିବ। ଆପଣଙ୍କର କର୍ମଫଳ ଆପଣ ଭୋଗ କରିବେ। ବୁଢ଼ା ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି ପଚାରିଲା—ଏଥର ଆଜ୍ଞା ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଏ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଅତି ବିରକ୍ତ ସହକାରେ ଶୁଣୁଥିଲେ ପରେ କହିଲେ—କିଏ ତୁମେ ? ଏ ସବୁ କହିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ !

ବୁଢ଼ା ହସି ଦେଇ କହିଲା—ମୋର କହିବାର କଥା, କହିଲି। ଏତେକଥା ପରେ ବି ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ନାହିଁ ! ସେଦିନ ସତୀ-ଚଉରାରୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଥିବା ବେଳେ, ଆପଣ ଯେଉଁ ଖପରା ନର-

ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଏକ ଖିଆଲରେ ନାମକରଣ କରିଥିଲେ—ସେହି ନରମୁଣ୍ଡର ମଣିଷ ମୁଁ 'ହରି ମଲକ ।' ଆପଣଙ୍କ ଭୋଜି ଦିନ, ନିଶବ୍ଦ ରାତିରେ ମୁଁ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ଆସିଥିଲୁ ପରା ! ମନେ ପଡୁଛି ?

ହରି ମଲକ ! ପ୍ରେତ ! ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହଠାତ୍ ଚମକି ଭୟରେ ବିଲିବିଲେଇ ଉଠିଲେ । ନିଦଭରା ଆଖିରେ ଟିକିଏ ଚାହିଁଲେ, କୋଠରି ଭିତରକୁ । କାହିଁ କିଏ ! ନୀଳ ଆଲୋକଟି ସେମିତି ଜଳୁଛି । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କର ଲେଉଟାଇ ପୁଣି ଶୋଇଗଲେ ।

ରାତି ସାଢ଼େ ଗୋଟାଏ । ମଦନବାବୁ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ରହି ରାଜରାଣୀ ଏତେବେଳଯାଏ ନ ଆସିବାରୁ ବଡ଼ ଅଶାନ୍ତି ଭୋଗ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ବଡ଼ ଉଦ୍‌ବେଗର ସହିତ ତାର ଆଗମନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ହଠାତ୍ ଶୁଭିଲା ସେହି କୋମଳ ସ୍ୱର ନମସ୍କାର !

ମଦନବାବୁ ଆଖି ଖୋଲି ଦେଖିଲେ—ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର ଆସି ଯାଇଛି । ଆନନ୍ଦରେ ଉଠିପଡ଼ି କହିଲେ—ଏତେବେଳଯାଏ କେଉଁଠି ଥିଲ ତୁମେ ! ମୁଁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଲିଣି ।

ରାଜରାଣୀ ହସି ଦେଇ କହିଲା—ଟିକିଏ ଡେରି ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆପଣ ଆଜି ସତ୍ୟ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଯିବେ ?

ମଦନବାବୁ ଉଚ୍ଛୁଳା ଆନନ୍ଦରେ କହିଲେ—ସେହି ଶୁଭ ଦିନକୁ ତ ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ତା' ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଚାହେଁ ପ୍ରତିଶୋଧ ! ଅରଣ୍ୟର ସେହି ଡାକୁ ବାହାଦୂରସିଂହ କେଉଁଠି ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛି କୁହ ରାଜରାଣୀ ! ତା'ର ବୁକୁର ରକ୍ତକୁ ତୁମକୁ ଉପହାର ନ ଦେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ମୋ ମନରେ ଯେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ ।

ରାଜରାଣୀ ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ରହି କହିଲା—ଆପଣ ସେଦିନ ଏହି କାନ୍ଭାସରେ ଆମ ଜୀବନର ଯେଉଁ କରୁଣ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଥିଲେ ତା' ମନେ ଅଛି ତ ?

ମଦନବାବୁ ଗର୍ବିତ ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତାହା ନିଶ୍ଚୟ ମନେ ଅଛି ରାଜରାଣୀ ! ଖାଲି ମନେ ନାହିଁ, ସେହି ନିର୍ମମ କରୁଣ ଦୃଶ୍ୟ ସର୍ବଦା ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଉଠୁଛି ।

ରାଜରାଣୀ କ'ଣ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲା ପରି କହିଲା---ମୋର ଆଜି ଅତୃପ୍ତ ଆତ୍ମା ତୃପ୍ତ ହେବ । ମୋର ଆଜି କେଡ଼େ ଭାଗ୍ୟର ଦିନ । ମୋ ସହିତ ଆପଣ ଏ ରକ୍ତ ମାଂସ ଶରୀର ଧରି ଆଜି କେମିତି ମିଶିବେ କହିଲେ ?

ମଦନବାବୁ ହସିଦେଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଏ ରକ୍ତ ମାଂସର ଶରୀର କ'ଣ ଆମ ମିଳନରେ ବାଧା ପହଞ୍ଚାଇ ପାରିବ ? ସେ କଥା ମୁଁ ଆଗରୁ ଭାବିଛି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଉପାୟ ଠିକ କରି ରଖିଛି । ମୁଁ ଡାକ୍ତର ! ଛୁରୀକଣ୍ଠରେ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋ ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ି, ତୁମ ସହିତ ଯେ ମିଶିଯିବ··· !

ରାଜରାଣୀ ହସି ଦେଇ କହିଲା—ଭଲକଥା । ଆଉ ଥରେ ସେ କାନ୍ଭାସଟିକୁ ଚାହିଁଲେ ।

ମଦନବାବୁ ଆଗକୁ ଚାହିଁ ଲକ୍ଷଣି ଦେଖିଲେ—ଆଗରେ ସେହି ଭୟାବହ ଦୃଶ୍ୟ । ମହାନଦୀର ନିର୍ଜନ ବାଲି ପଠା । ଜହ୍ନ ରାତି । ଯୁବକଗଣ ବସି ଗପସପ ହେଉ ହେଉ, ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାବୁ ନାମରେ ସେହି ଡାକୁ ବାହିନୀପତି, ହଠାତ୍ ରାଜରାଣୀକୁ ଛାତି ଅଡ଼କୁ

ଆଉଜେଇଁ ଆଣି ଜୋରରେ ଚୁମ୍ବନ ଆଙ୍କି ଦେଲା । ଭୟ, ବିସ୍ମୟରେ ରାଜରାଣୀ ଆହତ ସର୍ପିଣୀ ପରି, ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ କରି ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ଯାଇଁ ଠିଆ ହେଉଛନ୍ତି । କଣ୍ଠରେ ତାର ଭର୍ତ୍ସନାର କଟୁବାଣୀ—ଅଭଦ୍ର ! ବଦମାସ !

ଡାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ସେହି ବାହୁମାପତ ବିଦ୍ରୂପରେ ହସି ଉଠୁଛନ୍ତି, ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ଡାକୁଛନ୍ତି—ଫେରିଆସ ରାଜରାଣୀ ! ତୁମରି ରୂପ ଯୌବନ ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ପାଗଳ ମୁଁ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ଅନେକ ଦିନୁ ।

ଏ ଘୃଣ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଦେଖି, ମଦନବାବୁଙ୍କର ଛାତି ରାଗରେ ଉଠୁଥିଲା ପଡୁଥିଲା । ସେ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ ହୋଇ କହି ଉଠିଲେ—କୁହ ରାଜରାଣୀ, କିଏ ସେହି ନିଷ୍ଠୁର ନର-ରାକ୍ଷସ !

ରାଜରାଣୀ ତଳକୁ ମୁହଁପୋତି ଯେପରି କ'ଣ ଭାବୁଥିଲା । ମଦନବାବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉଠିବାରୁ, ସେ ମନେ ମନେ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରି କହିଲା—ଆପଣ କ'ଣ ଆଜିଯାଏ କିଛି ବୁଝି ପାରି ନାହାନ୍ତି ? ଶୁଣିବେ ତାଙ୍କ ନାମ ! ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିବେ ତ ! ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଆପଣଙ୍କର ପରମବନ୍ଧୁ, ବାରିଷ୍ଟର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ !

—"ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ !! ମଦନବାବୁଙ୍କୁ କିଏ ପର୍ବତ ଶିଖରୁ ତଳକୁ ହଠାତ୍ ଠେଲି ଦେଲା ପରି ଚମକି ପଡ଼ି ବିସ୍ମୟରେ କହି ଉଠିଲେ--ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ଯିଏ ଆରଘରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ !

ରାଜରାଣୀ ଘୃଣାବାଞ୍ଜକ ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ହଁ, ହଁ, ସେହି ଅଭଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ଏ ଜନ୍ମରେ ତାର ରୂପ ବଦଳିଛି; କିନ୍ତୁ

ତାର ସେହି ପିଶାଚ ପ୍ରକୃତି ବଦଳି ନାହିଁ । ଏହି ତାଙ୍କୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ବାହାନାପଣ, ସେ ଧନ ନିର୍ମଳଙ୍କ ଭଳି ତୁମର ଆଗରେ ମୋତେ ତା ବକ୍ଷ ଉପରକୁ ଟାଣି ନେଇ, ଏଇଟି ଦେଇଥିଲା ଘୃଣ୍ୟ ନମୂନା ! ଓଃ ! ଆଜି ବି ସେହି ଯାଗାଟା ଠିକ ବିଷାକ୍ତ ବ୍ରଣ ପରି ବୋଧ ହେଉଛି । ଇସ୍ !

ମଦନବାବୁ ଦିଗଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଖଟ ଉପରୁ ତଳକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କ ଶରୀର ସମସ୍ତ ଶିରା-ପ୍ରଶିରା ସହସ୍ର ଗୁଣ ସତେଜ ହୋଇ ତାଙ୍କ ବାହୁରେ ଶତ ସିଂହର ବଳ କାହୁଁ ଆସି ଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ନାକ ଭିତରୁ ବାହାରୁ ଥିଲା ଘନ ଘନ ଖର ନିଶ୍ୱାସ । ସେ ହାତ ମୁଠା ମୁଠା କରି ଥରିଲା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ଆସ ରାଜରାଣୀ ! ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାର ବୁକୁର ରକ୍ତ, ତୁମକୁ ମୁଁ ଉପହାର ଦେବି ! ତୁମର ଅଶାନ୍ତ ଆତ୍ମା ଶାନ୍ତ ହେବ । ମଦନବାବୁ ଏହା କହୁଁ କହୁଁ ଦରଜା ଦେଇ ଆଗେଇ ଗଲେ··· ।

ରାଜରାଣୀ ପଛରୁ କହିଲା---ଅଗାଧୁ ଯେଉଁ ଘରେ ଶୋଇଛନ୍ତି, ସେ ଘରର କବାଟ ବାହାରୁ ଦେଇ ଆସ !

ମଦନବାବୁ ଝଡ ବେଗରେ, ଅଗାଧୁ ଶୋଇଥିବା ଘରର ଶିକୁଳି ଦେଇ ଫେରି ଆସିଲେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା କୋଠରୀ ପାଖକୁ । ଅସଂଯତ ମନରେ କବାଟ ପାଖରେ କାନ ଦେଇ ଶୁଣିଲେ– ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଗାଢ଼ ନିଦ୍ରାରେ ଅଚେତନ ଥାଇ ବି ବିଳିବିଳେଇ ଉଠୁଛି--"ତୁମେ ରାଗିଛ ମିନାକ୍ଷୀ ! ତୁମକୁ ମୁଁ ଭଲ-ପାଏ । ମନୋରମା ପାଖରେ ମୁଁ କେବଳ କରୁଛି ଛଳନା ।" ଆସ ମିନାକ୍ଷୀ··· !

ମଦନବାବୁ ପାଗଳଙ୍କ ପରି ହସି ଉଠିଲେ । ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କୁ ସାବଧାନ କରିଦେଲ, ତାକୁ ଶେଷ କରିଦେବା ପୂର୍ବରୁ ତାକୁ ଚେତାଇ ଦେବାହିଁ ଭଲ । ଜୀବନର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ଜାଣୁ, ତା'ର ଦୁଷ୍କର୍ମର ଫଳ ସେ ଭୋଗ କରୁଛି ।

ରାତ ଭଜାଟା । ହଠାତ୍ କାହୁଁ ପ୍ରେତରୂପୀ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଆସି ସେଠି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଅଯତ୍ନ କେଶଗୁଚ୍ଛ । ଅସଂଯତ ଦେହର ବେଶ-ପରିପାଟି । ତାଙ୍କର ଗୋଲାପଫୁଲ ପରି ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା ଦଶବର୍ଷ ଆଗରୁ ଅଁଗେଇ ଯାଇଛି । ନୟନରେ ଅଶ୍ରୁଧାର । ଦୁଇଟି ହସ୍ତରେ ଛୋଟ ମୃତ ଶିଶୁଟିଏ ।

ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଥଣ୍ଡା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ନମସ୍କାର !

ମଦନବାବୁ, ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କୁ ଦେଖି ଅବାକ ହୋଇଗଲେ । ବିସ୍ମିତ ବଦନରେ କିଛି ସମୟ ପରେ ପଚାରିଲେ—ଆପଣ !

ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର ଆହୁରି ଜୋରରେ ଝରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଭିତର କୋହକୁ ଚାପିରଖି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ କହିଲେ, ରାଜରାଣୀଙ୍କ ଠାରୁ ସବୁକଥା ମୁଁ ବୁଝିଛି । ଏଇ ନର-ପିଶାଚଟା ମୋର ଜୀବନକୁ ଜାଣି ଜାଣି ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଛି । ଆଜ ମୁଁ ଦେଖି-ବାକୁ ଚାହେଁ—ତା' ଜୀବନର ଶେଷ ପରିଣତି !

ରାଜରାଣୀ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଉତ୍ତର ଦେଲା—ତୁମେ ଠିକ ବେଳେ ଆସିଯାଇଛ ଭଉଣୀ !

ମଦନବାବୁଙ୍କର ଚାରିପାଖ ଯେପରି ନାଚୁ ଥିଲା ଘୁରୁଥିଲା । ସେ ଏକା ହୋସରେ ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇଁ ଦେଖିଲେ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବେଶ ଆରାମରେ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଛାତି ତାଙ୍କର ଉଲ୍‌ଟୁଛି । ସେ

ଦଣ୍ଡେ ତାଙ୍କ ଆଡକୁ ଚାହିଁ—ବିଦ୍ରୂପରେ ହସି ଉଠିଲେ । ତା'ପରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ବାଳକୁ ଭିଡ଼ି, ଆଗକୁ ଝୁଙ୍କାଇ ଆଣିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅର୍ଦ୍ଧ ଚେତନ ଅବସ୍ଥାରେ ଚାହିଁଲେ ଆଗକୁ । ଏ କିଏ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ! ଏ ଯେ ସେଦିନର ରାଜରାଣୀ ! ଏ କିଏ ମଦନ ! ନା ଠିକ ତ ଚିହ୍ନି ହେଉ ନାହିଁ ! ଏ ପୁଣି ଏ ରୁଦ୍ର ମୂର୍ତ୍ତିରେ ଏଠି କାହିଁକି ! ପ୍ରେତ ! ପ୍ରେତ ! ଭୟରେ ତାଙ୍କର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଥରି ଉଠିଲା ।

ପୁଷ୍ପଦେବୀ ଆଗକୁ ଆଗେଇ ଯାଇଁ—ସେହି ମୃତ ଶିଶୁଟିକୁ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଧରି କହିଲେ—ଏତେ ନିର୍ଲଜ୍ଜ - ନୀଚ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ଆପଣ ! ଏ ଶିଶୁଟି କାହାର ଦେଖିଲେ ? ଆହା ! ମୋ ଜୀବନକୁ ନଷ୍ଟ କରି ! ନାରୀଜୀବନ ସହିତ ଖେଳିବାକୁ ବେଶ ସୁଖ ଲାଗୁଛି ନୁହେଁ ? ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ନିରୀହା ବାଳିକାଙ୍କୁ ଭୁଲାଇ ବେଶ ଆନନ୍ଦରେ ତ ଦିନ କଟାଇ ନେଉଛ ! ଅନ୍ୟାୟ ଆଉ କେତେ ଦିନ ଚାଲିବ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଭୟରେ ପାଟି ଖନି ଯାଉଥିଲା । କି ଉତ୍ତର ଦେବେ, ତାହା ଭାବି ଶେଷ ନ କରୁଣୁ,— ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କ ଆଡକୁ ଟିକିଏ ଆଗେଇ ଯାଇଁ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟରେ କହିଲା—କି ହୋ, ନିର୍ଲଜ୍ଜ ରସିକ ! ଏ ଜନ୍ମରେ ନିଜର ଖୋଳ ବଦଳି ଥିଲେ ବି ଆରଜନ୍ମର ସେହି ହୀନ ପ୍ରକୃତି ତ ବଦଳି ନାହିଁ ! ମୋତେ ଚିହ୍ନି ପାରୁଛ ନା ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଭାବନାର ଶକ୍ତି କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଯେପରି ଲୋପ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ସେ କେବଳ ବଲ ବଲ କରି ଚାହିଁ ଥିଲେ, ରାଜରାଣୀର ମୁହଁକୁ ।

ରାଜରାଣୀ ଯେମିତ ଭର୍ତ୍ସନା ସ୍ୱରରେ କହି ଚାଲିଥିଲା, ଚିହ୍ନି ପାରିବ କେମିତ । ଆରଜନ୍ମରେ ତମେ କ'ଣ ଥିଲ, ସେ କଥା ଦେଖି ନିଅ ! କିଛି ମନେ ନ ପଡିଲେବି ଏ ଜନ୍ମରେ ତୁମେ ଯେଉଁ ପିଶାଚର କାମ କରିଚ, ସେଇଥିରୁ କ'ଣ ଅନୁମାନ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ଯେ, ତୁମେ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ଯାହା ଥିଲ, ବା ଯାହା କରିଥିଲ, ତାହା ଠିକ୍ ? ଚାହିଁ ଆଗକୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆଦେଶ ପାଳନ କଲାପରି---ସେହିଆଡକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ ।

ସେହି ମହାନଦୀର ସେହି ନିର୍ଜନ ବାଲି ପଠା । ରାଜରାଣୀକୁ ତାଙ୍କ ବକ୍ଷକୁ ଟାଣି ନେଇ ଚୁମ୍ବନ ଦେବାର ଦୃଶ୍ୟ··· ।

ରାଜରାଣୀ, ତାଙ୍କ ଦେଖିବା ଭିତରେ କହି ଚାଲିଥିଲା---ଏଥର ମୋତେ ଚିହ୍ନିଲେ ତ ! ମୁଁ ସେଇ ରାଜରାଣୀ ! ତୁମର ରୂପ ଆଜି ବଦଳିଛି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତି ବଦଳି ନାହିଁ । ତୁମେ ଆର ଜନ୍ମରେ ଥିଲ ଡାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ମୋହିନୀପତି । ମୋର ଭଳି ଶତ ଶତ ସରଳା ଯୁବତୀଙ୍କୁ ଅତି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବରେ ତୁମେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାମୀର କୋଳରୁ ଛଡାଇ ଆଣିଛ ! ଯେଉଁ ସ୍ୱାମୀ ବାଧା ଦେଇଛି---ତୁମେ ନିଜ ହାତରେ ତା' ଛାତିରେ ଭୁସିଛ ଛୁରୀ ! ରକ୍ତ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ହସି ଉଠିଛ··· ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ରାଜରାଣୀର କଥା ଶୁଣି--ଏବଂ କାନ୍ଥ ପଟରେ ଆରଜନ୍ମର ନିଜର ପୈଶାଚିକ କର୍ମର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି---ଥରକୁ ଥର ଚମକି ପଡୁଥିଲେ ।

ପୁଣି ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ଭାସି ଉଠିଲା—ରାଜରାଣୀର, ତାଙ୍କ ପାଦତଳେ ପଡ଼ି କରୁଣ ନିବେଦନ, "ମୋର ସ୍ୱାମୀଙ୍କର କିଛି ଅନିଷ୍ଟ କର ନାହିଁ ।"

ସେ ତାର କରୁଣ ନିବେଦନକୁ କର୍ଣ୍ଣପାତ ନ କରି କହୁଛନ୍ତି, ଆଉ ଏଥର ସ୍ୱାମୀ କଥା ଭାବିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ ତୋତେ ! ଆଜି ତୋ ସଙ୍ଗରେ ମୋର ହେବ ନୂଆକରି ମଧୁଶଯ୍ୟା ।

ଏହି ଘୃଣ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଶୁଣି, ତାଙ୍କୁ ବାଧା ଦେବାକୁ ଜଣେ ବଳିଷ୍ଠ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ଅନ୍ୟ ଅନୁଚରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଦୀ ଥିଲେ ବି ବାଧା ଦେବାକୁ ଉଦ୍ୟତହେବା ଦେଖି, ସେ ରାଜରାଣୀକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଠେଲି ଦେଲେ ଏବଂ ହସ୍ତରେ ଏକ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଛୁରୀ ଧରି ସେହି ଆଡ଼କୁ ଝପଟି ଗଲାବେଳେ, ରାଜରାଣୀ ଆହତ ସର୍ପିଣୀ ପରି ତାଙ୍କୁ ଚେତାଇ ଦେଇ କହିଲା—ଯେଉଁ ଯୁବକ ବାଧା ଦେବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି—ସେ କିଏ ଜାଣିଛ ? ସେ ହେଉଛନ୍ତି, ଆରଜନ୍ମରେ ମୋର ସ୍ୱାମୀ ! ଆଉ ଏ ଜନ୍ମରେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି, ତୁମ୍ଭର ବନ୍ଧୁ—ଡାକ୍ତର ମଦନବାବୁ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଚମକି ଉଠିଲେ—ଭୟରେ ତାଙ୍କର ଛାତି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଉଠୁଥିଲା—ପଡ଼ୁଥିଲା...... ।

ପୁଣି ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ପୂର୍ବଜନ୍ମର ସେହି ଦୃଶ୍ୟ ଭାସି ଉଠିଲା । ସେ ମୃତ୍ୟୁଦୂତ ପରି ତୀର ବେଗରେ ଦଉଡ଼ି ଯାଇଁ, ରାଜରାଣୀର ସ୍ୱାମୀର ବୁକୁରେ ଅତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ବସାଇ ଦେଲେ ଲହ ଲହ ହେଉଥିବା ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଛୁରୀ ! ରକ୍ତ ପିଚକି ଉଠିଲା ଉପରକୁ !

ରାଜରାଣୀ ନିଜେ ବି ପୁନର୍ବାର ସେହି ଭୟାବହ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଆଖି ବୁଜି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ।

ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶୁଭିଲା, ଅଦୂର ଏକ ବିକଟ ଚିତ୍କାର !

ମଦନବାବୁ ରୁଦ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି ଧରି ରକ୍ତରଞ୍ଜିତ ହସ୍ତରେ ଦେଖୁଥିଲେ ସେହି ମହାଦୃଶ୍ୟ × ×

ପୁଷ୍ପଦେବୀ, ଏଥି ମଧ୍ୟରେ କୁଆଡେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି × ×

ରାଜରାଣୀ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ବୁକୁର ରକ୍ତ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ ହସିବ ବୋଲି, ଆଗରୁ ଯେଉଁ ପାହାଡ ପରି ଅଟଳ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲା, ତାହା ଧୂଳିସାତ ହୋଇଛି ନିମିଷକରେ । ନାରୀ ହୃଦୟ ତାର ତରଳି ଯାଇଛି ବରଫ ପରି । କିଛିସମୟ ନୀରବ ରହି ରାଜବଣୀ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଚେତାଇ ଦେଲା—ଗୁରଖା ଯେ ବାଜିବ !

ପାଗଳର କ୍ଷଣିକ ପାଇଁ ଚୈତନ୍ୟ ଫେରିଆସିଲା ପରେ – ମଦନବାବୁ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ଟେବୁଲ ଉପରୁ ଟାଣିଆଣି ଲେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ:—

ଯୁବକ ବାରିଷ୍ଟର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ରହସ୍ୟଜନକ ଶୋଚନୀୟ ମୃତ୍ୟୁରେ କାଲି ଦେଶସାରା ଏକ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ସତ, କିନ୍ତୁ ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋର ଏହି ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ପଢି ଯେ କୌଣସି ଲୋକ ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ତମ୍ଭିଭୂତ ହେବ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମୋର ବନ୍ଧୁ, ଏ ଜନ୍ମରେ ସେ ମୋର କୌଣସି ଅପକାର କରି ନ ଥିଲେ ବି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ହାତରେ ହତ୍ୟା କରିଛି । କାହିଁକି··· ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଚହଟ ଚିକଣ ରୂପ ଓ ଗୁଣ ବାହାରକୁ ଦୂର ପାହାଡ଼ ଭଳି ଅତି ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଲେ ବି, ଜଳରେ କୁମ୍ଭୀର ଅପେକ୍ଷା, ଜଙ୍ଗଲର ମହାବଳ ବ୍ୟାଘ୍ର ଅପେକ୍ଷା ତାଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ଆହୁରି ଭୀଷଣ ! ତାଙ୍କର କଦର୍ଯ୍ୟ ନିଷ୍ଠୁର ପ୍ରକୃତି ଯେକୌଣସି ନରହତ୍ୟାକାରୀ

ଡ଼ାକୁ, ଚୋର, ଏବଂ ବଦମାସଙ୍କ ସହିତ ବି ତୁଳନା କରି ହେବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଭଳି ହୀନ ପ୍ରକୃତିର ନଷ୍ଟ ଚରିତ୍ର ଲୋକ ଦୁନିଆରେ କେହି ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ —ମୋର ସନ୍ଦେହ । ଆମର ପବିତ୍ର ହିନ୍ଦୁ ସମାଜରେ ତାଙ୍କ ଭଳି ଏକ ଭୀଷଣ ପ୍ରକୃତିର ଶତ୍ରୁକୁ ରଖି କି ଲାଭ ?

ଏଥର ମୋତେ ସମସ୍ତେ ପାଗଳ ବୋଲି କହିବେ ! କୁହନ୍ତୁ ! ମୁଁ ଏ ଜନ୍ମର ନୁହେଁ, ଆରଜନ୍ମର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇଛି । ମୋ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ମୋର ଆରଜନ୍ମର ପ୍ରେତରୂପୀ ସ୍ତ୍ରୀ ରାଜ-ରାଣୀ । ସେ ଚାହେଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ବୁକୁର ରକ୍ତ ।

ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ, ଆର ଜନ୍ମରେ ଥିଲା ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଡାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ବାହିନୀପତି । ତା' ଜୀବନରେ କେତେ ଯେ ନରହତ୍ୟା; ନାରୀଧର୍ଷଣ ସେ କରିଛି, ତାର ଠିକଣା ନାହିଁ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ନବ ବିବାହିତ ଥିଲି-ବେଳେ, ମୋର ଏହି ପ୍ରେତରୂପୀ ସ୍ତ୍ରୀର ଆଶାରେ; ଆମର ସୁଖର ସଂସାରକୁ ଅତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଛି । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଜବରଦସ୍ତି ମୋ କୋଳରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ମୋ ବୁକୁରେ ନିଜ ହାତରେ ଭୁସିଛି ଛୁରୀ । ହିନ୍ଦୁ ନାରୀ ହୋଇ; ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ରାଜରାଣୀ, ଏଇ ନରପିଶାଚଟାର ଅଙ୍କଶାୟିନୀ ହୁଅନ୍ତା କିପରି ! ସେ ବି ମୋ ପାଇଁ କଲା ଆତ୍ମହତ୍ୟା ।

···ସେହିଦିନୁ ରାଜରାଣୀର ପ୍ରେତଆତ୍ମା ଅଶାନ୍ତିରେ ଏହି ଆକାଶ ପବନରେ ଘୁରି ବୁଲୁଛି । ସେ ଚାହେଁ ଏ ଜନ୍ମରେ ଏହି ନର ପିଶାଚ ବାରିଷ୍ଟର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ବୁକୁର ରକ୍ତ । ତାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ତାରି ଅନୁରୋଧରେ, ମୁଁ ଆନନ୍ଦର ସହିତ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବୁକୁର ରକ୍ତ ତାକୁ ଉପହାର ଦେଇଛି । ମୋର ଏକଥା କିଏ ସତ ବୁଝୁ, ବା ମିଛ ବୁଝୁ, ମୋ ପାଖରେ କିନ୍ତୁ ଏହା ନିରାଟ ସତ୍ୟ !

ଆଜ କ'ଣ ମୁଁ ଲେଖିବି । ମୋର ମନର ଉତ୍ତେଜନା କ୍ରମେ କମି କମି ଆସୁଛି । ମୁଣ୍ଡ ବିଗିଡ଼ି ଗଲଣି; ରକ୍ତ ଦେଖି ଭୟରେ ମୋର ଛାତି ଥରୁଛି । ମୁଁ ଯେ ମଣିଷ, ମୋ ମନରେ ଯେ କୌଣସି ଭାବନା ଶକ୍ତି ଅଛି, ତାହା ମୁଁ ଆଜ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି । ହେଇ ପାଖରେ ମୋର ଆରଜନ୍ମର ସ୍ତ୍ରୀ ରାଜରାଣୀ ଠିଆ ହୋଇଛି । ତାର ଅଶାନ୍ତ ଆତ୍ମା ଆଜି ଶାନ୍ତ । X X ଘୃଣ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ମୃତ ପିଣ୍ଡଟା ଦିଶୁଛି କି ଭୟାନକ ! ସେ ଯେ ଏଇ କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆଗରୁ ଜୀବିତ ଥିଲା; ତାର ସଙ୍କେତ ସ୍ୱରୂପ ଏବେ ବି ରହି ରହି ବୁକୁରୁ ତାର ରକ୍ତ ଝାବୁକା ମାରି ଉଠୁଛି ।

ମୁଁ ଜାଣେ, ସମାଜର ଏହି ଭୀଷଣ ଶତ୍ରୁକୁ ମାରି ମୋତେ କେହି ପୁରସ୍କାର ଦେବ ନାହିଁ; ତା' ବଦଳରେ ମୋର ବେକରେ ଲାଗିବ ଫାଶି ! ତେଣୁ ବଞ୍ଚି ରହି ଏତେ ଅଭିନୟ କରିବା ଅପେକ୍ଷା, ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ହସି ହସି ମୋର ପ୍ରେତରୂପୀ ସ୍ତ୍ରୀ ରାଜରାଣୀ ସହିତ ଚାଲି ଯାଉଛି ଦୂରକୁ - ବହୁ ଦୂରକୁ, ଏଇ ନୀଳ ଆକାଶର ସେ ପାରିକୁ । ଯେଉଁଠି ମୋର ଟେର କେହି, ପାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ମଦନମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ

ମଦନବାବୁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଛାତି ଉପରେ ରଖି, ବାହାରି ଆସିଲେ ପଦାକୁ । ସେତେବେଳକୁ ନିବିଡ଼ ଅନ୍ଧାର କ୍ରମେ ଝାପସା ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ଅନ୍ଧାରୁଆ ପତ୍ର ଗହଳି ଭିତରୁ ନାନା ଜାତିର ପକ୍ଷୀ, ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବା ପାଇଁ ଡାକାହକା ହେଉଥିଲେ । X X X

ରାଜରାଣୀ, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଶୋଇବା କୋଠରୀକୁ ଡାକି କହିଲା—ଆଜି ଡେରି କାହିଁକି ? ତୁମର ସ୍ପର୍ଶ ଆଶାରେ ମୋ ଅନ୍ତର

ସେ ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ଉଠ ଲଣି । ମୋ ଗର୍ଭରେ—ଆପଣଙ୍କ ବଛଣାରେ ପଡ଼ିଥିବା ରକ୍ତ ଗୋଲପଟି ଖୋସି ଦେବେ ସବୁ ! ସେ ହଳାହଳ ବିଷ ପୁଡ଼ିଆଟି ଢ଼ଂଣ କଲେ । ତାକୁ ପାଟିରେ ପକାଇ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଆସନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ଏକ ଅପୂର୍ବ ହସ ହସି କହୁଲେ—ଗୁଲ ରାଙ୍ଗରାଣୀ······ !

—ଶେଷ—

—o—

ମୁଦ୍ରାକର ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସ, ପ୍ରଗତି-ପ୍ରେସ—କଟକ-